

TÜRKİYE'DE GÖL TURİZMİ POTANSİYELİ II

EDİTÖRLER

Prof. Dr. Abdullah KARAMAN

Doç. Dr. Zührem YAMAN

Arş. Gör. Yiğit BURAK

paradigma akademi

**TÜRKİYE'DE
GÖL TURİZMİ POTANSİYELİ
- Gezi Rehberi -**

II

Editörler

Prof. Dr. Abdullah KARAMAN

Doç. Dr. Zührem YAMAN

Arş. Gör. Yiğit BURAK

TÜRKİYE'DE GÖL TURİZMİ POTANSİYELİ

- Gezi Rehberi -

II

Editörler

Prof. Dr. Abdullah KARAMAN
ORCID: 0000-0001-7934-0451

Doç. Dr. Zührem YAMAN
ORCID: 0000-0001-9796-7063

Arş. Gör. Yiğit BURAK
ORCID: 0000-0002-7454-7952

ISBN: 978-625-6139-11-4

PA Paradigma Akademi Yayınları
Sertifika No: 69606

PA Paradigma Akademi Basın Yayın Dağıtım
Fetvane Sokak No: 29/A
ÇANAKKALE
e-mail: fahrigoker@gmail.com

Tasarım&Kapak: Himmet AKSOY

Matbaa: Meydan / 99 Baskı
Sertifika No: 76711

Kitaptaki bilgilerin her türlü sorumluluğu yazarlarına aittir.
Bu Kitap T.C. Kültür Bakanlığında alınan bandrol ve
ISBN ile satılmaktadır. Bandrolsüz kitap almayınız.

Ekim 2024

ÖN SÖZ ve TEŞEKKÜR

Değerli Okuyucular,

"Türkiye'de Göl Turizmi Potansiyeli - Gezi Rehberi - II" adlı bu eseri sizlerle buluşturmanın mutluluğunu yaşıyoruz.

Bu kitabın ilk kısmı, Aralık 2022'de yayımlandı ve beklenenin ötesinde bir ilgi gördü. Göl turizminin Türkiye'deki potansiyelini ortaya koyan bu çalışmamız, akademik çevrelerden ve turizm sektöründen önemli geri bildirimler aldı. Bu geri dönüşler, bizlere çalışmamızı daha da derinleştirme ve kapsamını genişletme konusunda ilham verdi.

2023 yılı, hem Beyşehir açısından hem de göl turizmi alanında önemli bir dönüm noktası oldu. 5-7 Ekim tarihleri arasında Beyşehir'de gerçekleştirilen 1. Uluslararası Göl Turizmi ve Turizmde Güncel Trendler Kongresi (1st International Lake Tourism and Current Trends In Tourism Congress - ILTC2023), bu alandaki akademik ve sektörel iş birliğini pekiştiren önemli bir platform sundu. Kongrenin düzenleme komitesinde yer almaktan ve bu alandaki saygın akademisyenlerle bilgi birikimimizi paylaşmaktan büyük gurur duyduk.

Bu ikinci kitap, göl turizmi kavramını daha derinlemesine incelemekte ve Türkiye'nin farklı bölgelerindeki göllerin turizm potansiyelini ortaya koymayı hedeflemektedir. Kitabımız, turizm profesyonelleri, akademisyenler, yerel yönetimler ve turizme ilgi duyan herkes için kapsamlı bir 'gezi rehberi' niteliğindedir.

Bu çalışmanın hazırlanmasında emeği geçen tüm yazarlarımıza, değerli katkılarıyla kitabımızı zenginleştiren akademisyenlere ve destekleriyle yanımızda olan ailelerimize teşekkür ederiz.

Ayrıca, ILTC2023 Kongresi'nde bizlerle olan tüm katılımcılara ve Beyşehir halkına da şükranlarımızı sunarız.

Bu kitabın, Türkiye'nin göl turizmi potansiyelini daha geniş kitlelere tanıtacağına ve sektöre yeni ufuklar açacağına olan inancımız tamdır.

Saygılarımızla.

Prof. Dr. Abdullah KARAMAN
Doç. Dr. Zührem YAMAN
Arş. Gör. Yiğit BURAK

İÇİNDEKİLER

Göl Turizmüne İnovatif Bir Bakış ve Yeni Trendler	7
Simge ŞALVARCI - Abdullah KARAMAN	
Göller Bölgesi Göllerinin Özel Doğa, Bitki, Kuş Alanı Özellikleri Açısından Turizm Potansiyeli	21
Ramazan GÖRAL	
Turkuaz Gölü ve Turizm Potansiyeli.....	48
Kemal BİRDİR - Filiz DEMİR - Yiğit BURAK	
Eğirdir Gölü ve Turizm Potansiyeli	59
Hatice SARI GÖK	
Beyşehir Gölü ve Adalarının Yürüyüş Parkuru Potansiyeli	77
Mustafa ARSLAN	
Van Gölü ve Turizm Potansiyeli.....	94
Kürşad SAYIN, Nevruze SAYIN	
Salda Gölü ve Turizm Potansiyeli	113
Zührem YAMAN, Yiğit BURAK	
Bolu Yedigöller Milli Parkı ve Turizm Potansiyeli	124
Nevruze SAYIN, Kürşad SAYIN	
Kaz Gölü ve Turizm Potansiyeli.....	141
Münevver ÇİÇEKDAĞI	
Acıgöl ve Turizm Potansiyeli	154
Selim ALAN	

GÖL TURİZMİNE İNOVATİF BİR BAKIŞ ve YENİ TRENDLER

Simge ŞALVARCI¹, Abdullah KARAMAN²

1. Göl Turizminin Tanımı ve Önemi

Son yıllarda seyahatler çoğu insan için giderek önemli bir tercih haline gelmiş ve turizm endüstrisi hızla gelişmiştir (Referowska-Chodak, 2015). Seyahatin amaçlarından birisi de dinlenmek olduğu için turistik destinasyonların tercihi genellikle güzel bir çevreye sahip yerler olmaktadır (Mihaila vd., 2019). Zengin doğal kaynaklara sahip alanların genellikle popüler turistik cazibe merkezleri haline gelme olasılıkları daha yüksektir. Her ne kadar turizmin gelişmesi ekonomik büyümeyi belirli bir dereceye kadar desteklese de, insanların katılımının yoğun olduğu turizm çeşitlerinin sıklıkla icra edilmesi, kaçınılmaz olarak turistik cazibe merkezlerinin çevresine farklı derecelerde zararlar vermektedir. Özellikle turizm endüstrisinin yeni başladığı dönemde, ilgili yerel birimlerin yönetim tecrübesi eksikliği ve tek taraflı ekonomik fayda arayışı nedeniyle turizm endüstrisi büyük bir gelişme göstermekte ve turistik mekânlara verilen çevresel zararlar daha fazla olmaktadır (Aktaş ve Dönmez, 2019). Turistik faaliyetlerde su kaynaklarını kullanan destinasyonlar ve alanlar için su önemli bir kaynak olarak yoğun kullanımdan ve kirlilikten etkilenmektedir; bu nedenle turistik faaliyetlerin sürdürülebilirliğini ve gelişimini sağlamak için su ortamının kirlilik derecesinin kontrol edilmesi daha fazla gereklidir.

Göl turizmi kavram olarak çok yönlüdür. Göl turizmi sadece gölün kendi üzerinde değil aynı zamanda çevresindeki alanlarda da gerçekleştirilen turizm türlerinden biridir (Tuohino, 2008). Hall ve Härkönen (2006, s.5)' e göre göl turizmi, belirli çevresel özellikleri nedeniyle, genellikle çevreye yönelik farklı bir turizm türüdür. Destinasyon tanıtımının bir parçası olarak

¹ Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi Beyşehir Ali Akkanat Turizm Fakültesi, simgetokay@selcuk.edu.tr

² Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi Turizm Fakültesi, akaraman@selcuk.edu.tr

belirli çevresel imajların aktarılmasına hizmet eden faaliyetler bütünüdür. Bu nedenle, dağ turizmi veya orman turizminin turizm çalışmalarının bir alt alanı olarak kabul edildiği gibi, göl turizmi de ayırt edilebilir bir özelliğe sahiptir. Smith (2003), göl turizmi araştırmalarında insan deneyimi olarak göl turizmi, sosyal bir olgu, coğrafi bir olgu, bir kaynak kullanıcısı ve bir kaynak olarak göl turizmi olmak üzere beş bakış açısının bulunabileceğini belirtmiştir. Göl turizminin yalnızca bilgi oluşturmak ve iletmekten ibaret olmadığını, aynı zamanda bilgiyi daha geniş turizm topluluklarının ilgili ve etik üyeleri arasında uygulamak olduğunu da ifade etmektedir.

Göller birçok destinasyonda turizmin önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Bazı göller, bazı bölge ve ülkelerin çekiciliğinin artırılmasında önemli bir role sahiptir (Cooper, 2006; Hall ve Härkönen, 2006). Ziyaretçilerin, özellikle göl destinasyonlarının sürdürülebilirliğine ilişkin algılarının bu destinasyonlara gelecekteki seyahat davranışlarını önemli ölçüde etkileyeceği bilinmektedir. Göller üzerindeki tüm etkilere rağmen ziyaretçilerin, turizmin ihtiyaçlarının karşılanması önemlidir. Bu nedenle göl destinasyonlarında kaliteli su kaynaklarının temini yoluyla sürdürülebilirliğin sağlanması turizmin gelişimindeki temel konulardır (Lőrincz vd., 2020).

Dünyanın pek çok yerinde göller hem boş zaman etkinlikleri için bir destinasyon hem de başlı başına bir çekim noktası olarak rekreasyon ve turizmin hayati unsurlarıdır. Göller aynı zamanda birçok ülke ve destinasyon tarafından turistik tanıtım kampanyalarında önemli bir imaj oluşturmak ve diğer boş zaman etkinlikleri için çekicilik sağlamak amacıyla yaygın olarak kullanılmaktadır. Türkiye’de bir kısmı turistik potansiyele sahip irili-ufaklı yüzlerce göl vardır. Bu göllerin toplam yüzölçümü 13000 km² olup en büyük on gölün toplam yüzölçümü ise 7500 km² kadardır. Türkiye gölleri ülke yüzölçümü dikkate alındığında nispeten az bir alan (% 1.6) kaplamaktadır. Ancak sayılarının çokluğu ve başta Göller Yöresi olmak üzere Türkiye’nin her yerine dağılmış olmaları dolayısıyla turistik potansiyelleri yüksektir. Bunda, oluşum özellikleri

bakımından çok çeşitli göllerin bulunmasının da payı vardır. Nitekim birkaçı dışında dünyada görülen hemen bütün göl tiplerine Türkiye’de rastlamak mümkündür. Ayrıca Türkiye gölleri gerek su ortamları, gerekse yakın çevrelerinin flora, fauna ve beşerî özellikleri bakımından da büyük bir çeşitlilik göstermektedir (Doğanay, 2001, s.364-482; Akpınar ve Akbulut, 2007, s. 3).

1.1. Göl Turizminin Ekonomik ve Çevresel Etkileri

Göllerin spesifik çevresel özellikleri göl turizmi bağlamında çeşitli etkiler yaratabilmektedir. Göl kalitesi, hedef kaynaklar olarak göllerin çekiciliğinin ve kullanımının belirlenmesinde kritik öneme sahip olduğundan, göller etkin bir göl turizminin ayrılmaz parçasıdır (Härkönen, 2003). Turizm ve rekreasyon faaliyetleri ile göllerdeki su kalitesi arasındaki genel ilişki, bu alandaki özel araştırmaların göreceli eksikliği göz önüne alındığında, daha fazla araştırma gerektiren bir konudur. Ancak göl havzasındaki insan faaliyetlerinin göl kalitesi üzerindeki etkilerine dair bir farkındalık mevcuttur; ancak göl bakımından çevreyi olumsuz yönde etkileyen faaliyetleri önlemeye yönelik düzenleyici ve siyasi irade çoğu zaman eksiktir. Her ne kadar daha geniş çevre ve insan sağlığı sorunları daha önemli olsa da, kalitenin sağlanması ve hizmet alanlarındaki davranışların değiştirilmesi için turizmin daha geniş bir ekonomik argümanın parçası olarak oynayacağı önemli bir role sahip olması tartışmasız bir konudur. Bununla birlikte, göl turizmiyle ilgili işletmelerin sürdürülebilirliğinin belirlenmesinde göl ortamının önemi, turizm işletmelerinin gelişmiş göl çevre yönetimi stratejilerinin temel savunucuları olacağı anlamına gelebilir (Hall ve Härkönen, 2006).

Göller, nüfus artışı ve suyun endüstriyel amaçlarla ve tarımsal faaliyetler için kullanılmasından kaynaklanan çok yönlü baskılara maruz kalmaktadır; bu durum göl ekosistemlerinin sürdürülebilirliğini tehdit etmektedir (Sudha vd., 2013) ve bu durum turizm sektörünün gelişimi için uygun değildir. Turizmin tüm destinasyonlarda her mevsimde su üzerinde belirli bir baskı oluşturabileceği kabul edilmektedir (Clivaz ve Reynard, 2008). Ancak

sektörün çok yönlü ve karmaşık olması nedeniyle turizmin toplam su kullanımını tespit etmek ve dolayısıyla toplam etkiyi tahmin etmek de zor hale gelebilmektedir. Örneğin, Québec kentinde bir vatandaş günde ortalama 90 ile 180 litre su kullanırken, turist başına ortalama küresel su kullanımı günde 100 ile 2000 litre arasında değişmektedir (Gössling, 2006). Turizm sektörü tarafından su kullanımı, tesislerin işletimi ve bakımıyla doğrudan bağlantılı olduğu kadar, ziyaretçilerin duş almak, havuzda yüzmek vb. çeşitli faaliyetler için kullanımıyla da doğrudan bağlantılıdır. Yapay kar yapımı için yoğun olarak su kullanan kayak istasyonları gibi bazı faaliyetler ve tesislerde su kullanımı çok daha yüksek olabilmektedir. Turizmde su tüketiminin büyük bir kısmı, önemli bir kirlilik kaynağı olabilen deterjan ve sabun gibi kimyasalların kullanımıyla da ilişkilidir. Ayrıca, göllerdeki motorlu faaliyetler, zararlı fiziksel etkilerinin yanı sıra, yakıtlardan ve kirlenme önleyici boyalardan çeşitli hidrokarbon bileşiklerinin de salınmasına neden olmaktadır (Mosisch ve Arthington, 2004). Turizm sektöründe işletmelerin çevresinde yeşil alanların korunması amacıyla sentetik gübre ve çeşitli kimyasal ürünlerin kullanılması yaygındır. Örneğin, Québec'te 307 golf sahası, fungusitler, herbisitler ve böcek öldürücüler yoluyla ekosistemlere yaklaşık 40.000 kilogram aktif bileşen katmaktadır ve en ciddi şekilde etkilenen alanlar, tamamı yüksek göl alanları olan Montréal, Laurentides ve Lanaudière bölgelerinde meydana gelmektedir (Lavardière ve diğerleri, 2007). Yaygın küçük ölçekli turizm ve rekreasyond faaliyetlerinden kaynaklanan kanalizasyon çıkışı, uzak bölgelerdeki tatlı su sistemlerinde tek başına önemli bir bakteri ve alg kaynağı olabilmektedir (Lukavsky ve diğerleri, 2006).

Göl havzalarında turizm ve turizmle ilgili planlama, toplum ve çevre arasındaki ve aynı zamanda çeşitli sosyal aktörler arasındaki etkileşimlere sahiptir. Örneğin göller; suyun, yaban hayatının ve kirliliğin bir arada bulunduğu doğanın bileşim noktaları olup genellikle turizm ve balıkçılık gibi göl kaynaklarını kullanan farklı ekonomik sektörlere de hizmet sunmaktadırlar. Doğanın ve sosyo-ekonomik sistemlerin iç içe geçmesi, gölleri besleyen havzaların tüm

alanlarını da içeren göllerin tüm çevresel sistemini etkilemektedir (Lee, Kim ve Oh, 2002). Turizm, göller için çevresel strese neden olabilmekte ve göl kalitesi genellikle ormansızlaşma, tarım ve kentleşme gibi faaliyetlerden ve göller üzerinde gerçekleşen diğer faaliyetlerden etkilenmektedir. Ayrıca göllerin çoğu, çeşitli insan gruplarını ilgilendiren kaynakları içermektedir (Briassoulis, 2002), dolayısıyla ilgili tarafların göl kaynaklarına erişimini kontrol etmek veya sınırlamak genellikle zor olabilmektedir.

2. Geleceğe Bakış: Göl Turizmi Trendleri

Yaz ve kış sporları, bisiklet, balıkçılık, binicilik gibi aktif turizm tesislerinin geliştirilmesi, yalnızca yeni tüketici gruplarını hedeflemek açısından değil, aynı zamanda yeni faaliyet alanlarına da fırsat vermek açısından önemlidir. Aktif turizm ürünleri arasına gençlerin ve özellikle gelir düzeyi yüksek kişilerin kazandırılması özellikle önem arz etmektedir. Örneğin, yaz ve kış aylarında su sporları göl turizminin tedarik unsurları arasında daha fazla yer alarak su kayağı, wakeboard, uçurtma sörfü ve günümüzde çok popüler olan flyboard gibi çeşitli aktiviteler yaygınlaştırılabilir (Bulcsú ve Csilla, 2018, s.126).

Tablo 1. Turistik Faaliyetlerin Göller Üzerindeki Potansiyel Doğrudan ve Dolaylı Etkileri

DOĞRUDAN ETKİLER	DOLAYLI ETKİLER
Deriden salınan kimyasallar	Havzadan gelen besin yükü
Besin salınımı ve girişi	İç yükün artması
Bakteriyel kirlenme	Akıştan kaynaklanan kimyasal kirlilik
Tortu yeniden süspansiyonu	Atık ve yağmur suyu girişi
Dalga efektleri	Sel suyu artışı
Su bitkilerinin zararları	Makrofit giderimi
Yabancı türlerin tanıtımı	Su seviyesi değişiklikleri
Balık bileşimindeki değişiklikler	Su çıkarma (göl ve yeraltı suyundan)
Atık boşaltma	Havzadaki arazi kullanımı değişikliği

Kıyı inşaatları	Artan kentleşme
Çöp atma	Toprak sızdırmazlık
Kıyı şeridi yıkımı	Atmosfere yayılan gaz emisyonları
Kıyı şeridi bitki örtüsü değişimi	Yaban hayatının bozulması
Yaban hayatının bozulması	Biyçeşitliliğin azalması
Balık yetiştiriciliği	

Kaynak: Dokulil, 2014, s.83.

2.1. Teknolojinin Rolü ve Dijital Turizm Uygulamaları

Nesnelerin interneti teknolojilerinin yaygın gelişimi, turistlerin ziyaret ettikleri yerler dikkate alınarak tercihlerinin doğru bir şekilde analiz edilmesini mümkün kılması nedeniyle turizm sektörünün gelişimi üzerinde önemli bir olumlu etkiye sahiptir. Turizm sektöründe nesnelerin interneti teknolojileri arasında coğrafi bilgi sistemleri, mobil rehber uygulamaları, bilet ödeme uygulamaları, sanal gerçeklik teknolojileri gibi teknik cihazların ortaya çıkması yer almaktadır (Natocheeva vd., 2020, s.2).

Turizm pazarı günümüzde turistlerin pazarlama davranışlarında değişiklikler göstermektedir. Bu değişiklikler turistlerin bilgi arama, gezilerini planlama ve uygulama, destinasyondaki faaliyetlerde bulunma vb. konularında görülebilmektedir. Bilgi teknolojisinin hızlı gelişimi bu davranış değişikliğine neden olmaktadır. Bilgi teknolojisinde analogdan dijitale geçiş, toplumda bebek patlaması kuşağından alfa kuşağına geçişin yolunu açmıştır. Çağın geçiş olgusu, ziyaretçileri daha talepkâr hale getirmekte, kolaylık ve rahatlık isteyen trendlere yol açmaktadır. Turizm endüstrisi bu nedenle artık daha rekabetçi hale gelmek için ziyaretçilerine değer yaratma, iletişim kurma ve sunma konusunda bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanmaktadır (Höjer ve Wangel, 2015).

Akıllı turizm, ekonomiyi etkileyen ve turizm hizmetlerini geliştiren bilgi ve iletişim teknolojilerini entegre ederek turizmin satış değerini artırmak için kullanılan bir platformdur. Akıllı turizm konseptinin turizmin geliştirilmesinde uygulanması artış göstermektedir. Örneğin, Endonezya'daki bir uygulamada Bali, Surakarta, Semarang ve Toba Gölü gibi birçok bölge kendi bölgelerinin akıllı turizm konseptini uygulamaya başlamıştır. Akıllı turizmin birçok şehirde ve destinasyonda uygulanması, ziyaretçilerin hareketliliğini, bilgiye erişimini ve turistik faaliyetlerde diğer ihtiyaçlarının karşılanmasını kolaylaştırmak gibi amaçlara sahiptir. Ayrıca rekabet avantajına sahip, dünya standartlarında bir turizm alanı gerçekleştirmek gibi amaçları da bulunmaktadır (Trinanda, 2020).

İngiltere'de bulunan Göller Bölgesi Milli Parkı, yakın zamanda potansiyel turistlere arazi üzerinde sanal bir uçuş sağlamak için bir VR uygulaması geliştiren ve uygulayan ilk milli parklardan biridir. Eğlence amaçlı gelen ziyaretçiler, yürüyüşlerden parkurlara kadar sayısız rekreasyonel aktiviteye fırsat sağlayan doğal çevre nedeniyle milli parklara ilgi duymaktadır (Kamri ve Radam, 2013). Göller Bölgesi Milli Parkı yakın zamanda UNESCO Dünya Mirası Alanı olarak tanınmıştır ve bölgenin tanıtımını yapmak ve turist sayısını artırmak için ulusal ve uluslararası ilgiyi çekmek amacıyla en son teknolojiden yararlanmayı amaçlamaktadır. Bu amaçla, potansiyel turistlere manzaraları ve doğal güzellikleri göstermek amacıyla Göller Bölgesi'nin dört alanını kapsayan bir VR uygulaması geliştirilmiştir. Proje kapsamında kullanılan VR uygulaması, potansiyel turistlere Göller Bölgesi üzerinde kuş bakışı deneyimi yaşatmakta ve doğal sesleri birleştirerek huzur verici bir deneyim sunmaktadır. Uygulama, kişisel mobil cihazlara indirilmeye ve evden VR gözlükleri kullanılarak görüntülenmeye uygundur, aynı zamanda Göller Bölgesi ziyaretçi merkezinde de görüntülenebilmektedir. Böylelikle yeni turist ve gezginlerin ilgisini çekmenin yanı sıra gezi planlamasını da kolaylaştırmaya çalışmaktadır (Tom Dieck vd., 2018).

Turizm endüstrisinin dijitalleşme süreci, müşterilerin daha kaliteli hizmet alması ve turizm hizmet işletmelerinin faaliyetlerinden daha yüksek gelir elde etmesi nedeniyle rekabet gücünün artmasına katkıda bulunmaktadır. Böylelikle dijital dönüşümün etkisiyle günümüzde turizmde önemli trendler ortaya çıkmıştır. Turizm alanında yenilikçi ve dijital teknolojilerin sunduğu fırsatların kullanılması, turizm endüstrisinin modern dijital dünyada daha rekabetçi hale getirilmesinde olumlu bir etkiye sahiptir (Natocheeva vd., 2020).

2.2. Göl Turizminde İnovasyon ve Yenilikçi Yaklaşımlar

Hem doğal hem de insan yapımı göller kentsel, endüstriyel, tarımsal ve diğer etkilerden zarar görmektedir. Ayrıca birçok su ekosistemi ciddi biçimde bozularak onarımı gerekmektedir. Pek çok ülkede zarar gören göllerin onarılması için artık büyük miktarlarda harcamalara gidilmektedir (Allan, 1997). Son yıllarda bu konuda iyi bir deneyim ve uzmanlık dünya çapında artış göstermiştir. Ancak ihtiyaç duyulan yüksek yatırımlar, daha bilimsel ve sürdürülebilir bir ekosistem yönetimini, yani bozulan gölün koruma ve muhafaza yoluyla kalıcı olarak sürdürülebilir bir düzeye getirilmesini gerektirmektedir (Klapper, 2002, s.73).

Teknik destek, çevre korumada ilerlemeyi teşvik eden önemli bir güçtür. Örneğin, Xiong'an Yeni Bölgesi'ndeki en popüler turistik yer olan Baiyangdian Gölü, halka en son teknolojilerin "geleceğin şehrinin" ekolojik korunmasını nasıl desteklediğini göstermektedir. Kuzey Çin'in en büyük tatlı su sulak alanı olan Baiyangdian'da su kalitesinin iyileştirilmesine yardımcı olmak için su-hava-toprak entegre izleme sistemi devreye alınmıştır.

Görsel 1. Baiyangdian Gölü

Kaynak: Xinhua.net, 2024.

Görsel 1'de sağ tarafta yer alan araç, birden fazla kullanıma sahip insansız bir gemidir. Gövdeye monteli sonar ekipmanı, göl yüzeyinin altındaki gömülü boru hatlarını izleyebilmekte ve numune toplandıktan hemen sonra su kalitesini analiz edebilmektedir. Karbon fiber tekne, çevredeki ortam hakkında hava, kir ve gürültü dâhil olmak üzere verileri bir saat içinde otomatik olarak toplayabilmektedir. Sistemde drone kullanımı da yer almaktadır. Uçan aracın uzaktan algılamalı spektrum görüntüleme teknolojisi, su kirliliğini tanımlamak için daha geniş bir görüş alanı sağlayabilmektedir.

Gözlem yeteneklerini güçlendirmek için göl personeli, 360 kilometrekarelik göl alanına hem sabit cihazlar hem de gerçek zamanlı video geri bildirimini sağlayan yüzen tekneler yerleştirmiştir. 5G ağının yüksek hızı ve düşük gecikme süresi, sanal gerçeklik ekipmanlarıyla birleştiğinde, insanların göl yüzeyini görsel olarak incelemesine ve zamanında veri elde etmesine olanak sağlamaktadır. Göl suyunun izlenmesi geçmişte esas olarak insan gözlemine dayanmakta olup yeni teknoloji sistemi, 2019 yılından itibaren manuel işçiliği önemli ölçüde azaltmış ve iş verimliliğini artırarak personelin kirleticileri daha hızlı ve doğru bir şekilde tespit etmesini sağlamıştır. Gölün rehabilitasyon ve koruma faaliyetleri, Xiong'an Yeni Bölgesi'nin 2017 yılında kurulmasından beri iyileşerek gelişim göstermiştir (Xinhua.net, 2024).

2.3. Göl Turizmi İçin İnteraktif Teknoloji Kullanımı

Günümüzde 'Akıllı Göl' teknolojisi suyun korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Ayrıca nesnelere interneti ve sensör teknolojileri göllerin ve çevresindeki insanların sağlıklı kalmasına yardımcı olabilmektedir. Sanal gerçeklik teknolojisinin kullanımı, turistlere görsel olarak sezgisel eko-turizm çekim merkezlerine ilişkin bilgilerin yayınlanması ve eko-turizm rota planlaması dâhil olmak üzere çeşitli hizmetler sağlamaktadır. Sanal gerçeklik teknolojisini kullanan ekoturizm bilgi hizmeti, ekoturizm manzarasını dinamik bir şekilde turistlere sunarak, katılımcıların gerçek bir turistik alanda yüzer gibi kişisel deneyim ve etkileşimler yaşamalarına olanak tanımaktadır. Bu durum, seyahat

meraklılarının güzel mekânları ve kültürel manzaraları evden çıkmadan keşfetmelerine olanak tanımaktadır. Aynı zamanda turistlere keyifli vakit geçirme, tanıtımda rol oynama, kullanım alanını genişletme olanakları sunarak destinasyona daha fazla turist çekilmesini de sağlamaktadır (Tang ve Zhong, 2021).

Görsel 2. Erie Gölü

Kaynak: <https://ohio.org/home/areas-of-interest/lake-erie>

Görsel 2’de yer alan Erie Gölü, Kuzey Amerika'daki beş Büyük Göl arasında yüzey alanına göre dördüncü, dünyanın ise on birinci en büyük gölüdür. Erie Gölü, Erie Kanalı'na olan tarihi bağlantısı veya Niagara Şelalelerine yakınlığıyla tanınmakta olup yakın zamana kadar "akıllı" olma özelliği bilinmemekteydi. Kâr amacı gütmeyen Cleveland Su İttifakı tarafından yönetilen Smart Lake Erie olarak bilinen bir proje sayesinde bu durum değişmiştir. Son yıllarda su kaynaklarını kirletebilecek ve halk sağlığını tehdit edebilecek zararlı alg çoğalmalarıyla mücadele etmek amacıyla birkaç "akıllı göl" girişimi hayata geçirilmiştir. Akıllı göl programları aynı zamanda turizm ve ekonomik büyüme için göllere bağımlı olan eyaletlere ve şehirlere de yardımcı olmaktadır. Çok daha yaygın olarak kullanılan akıllı şehir çözümleriyle karşılaştırıldığında hâlâ yeni bir hareket olmasına rağmen, tatlı su daha az doğal bir kaynak haline geldikçe akıllı göl teknolojisinin muhtemelen daha ön plana çıkacağı beklenmektedir (Statetech, 2024).

Kaynakça

- Akpınar, E. & Akbulut, G. (2007). Hafik Gölü ve Yakın Çevresinin Turizm Olanakları. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 1-24.
- Aktas, N. K. & Donmez, N. Y. (2019). Effects of Urbanisation and Human Activities on Basin Ecosystem: Sapanca Lake Basin. *Journal of Environmental Protection and Ecology*, 20(1), 102-112.
- Allan, R.J. (1997). What is Aquatic Ecosystem Restoration? *Water Qual. Res. J. Canada*, 32 (2): 229–234.
- Briassoulis, H. (2002). Sustainable Tourism and the Question of the Commons, *Annals of Tourism Research*, 29(4): 1065-1085.
- Bulcsú, R. & Csilla, M. (2018). The Trends of the Lake Tourism and Results of Balaton Research. *Studia Mundi–Economica*, 5(3), 113-127.
- Clivaz, C. & Reynard, E. (2008). Crans-Montana: water resources management in an alpine tourist resort (pp. 103-119). Springer Netherlands.
- Cooper, C. (2006). Lakes as tourism destination resources. *Lake Tourism. An integrated approach to lacustrine tourism systems*, 27-42.
- Doğanay, H. (2001). *Türkiye Turizm Coğrafyası, Çizgi Kitabevi, Konya.*
- Dokulil, M. T. (2014). Environmental impacts of tourism on lakes. *Eutrophication: causes, consequences and control: volume 2*, 81-88.
- Gössling, S. (2006). Tourism and water. In *Tourism and global environmental change* (pp. 180-194). Routledge.
- Hall, C. M. & Härkönen, T. (Eds.). (2006). *Lake tourism: An integrated approach to lacustrine tourism systems* (Vol. 32). Channel view publications.

- Härkönen, T. (2003). International Lake Tourism Conference, 2–5 July, 2003, Savonlinna, Finland. Savonlinna: Savonlinna Institute for Regional Development and Research, University of Joensuu.
- Höjer, M. & Wangel, J., (2015). Smart Sustainable Cities: Definition and Challenges, In L. M. Hilty & B. Aebischer (Eds.), *ICT innovations for sustainability, advances in intelligent systems and computing*, 333-349. Springer, New York.
- Kamri, T. & Radam, A. (2013). Visitors' Visiting Motivation: Bako National Park, Sarawak. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 101, 495-505.
- Klapper, H. (2002). Technologies for lake restoration. In *Papers from Bolsena Conference (2002). Residence time in lakes: Science, Management, Education J. Limnol.*, 62 (Suppl. 1): 73-90, 2003 (Vol. 62, No. 1, pp. 73-90).
- Laverdière, C., Dion, S. & Gauthier, F. (2007). Bilan des plans de réduction des pesticides sur les terrains de golf au Québec. *Développement durable, environnement et parcs Québec*.
- Lee, S. I., Kim, B. C. & Oh, H. J. (2002). Evaluation of Lake Modification Alternatives for Lake Sihwa, Korea. *Environmental management*, 29, 57-66.
- Lőrincz, K., Banász, Z. & Csapó, J. (2020). Customer Involvement in Sustainable Tourism Planning at Lake Balaton, Hungary—Analysis of the Consumer Preferences of the Active Cycling Tourists. *Sustainability*, 12(12), 5174.
- Lukavsky, J., A. Moravcova, L. Nedbalova, & O. Rauch (2006). Phytobenthos and Water Quality in Mountain Streams in the Bohemian Forest Under the Influence of Recreational Activity, *Biologia*, vol. 61 (Suppl. 20), p. S533-S542.
- Mihaila D, Bistricean PI, Ilies A, Paiusan FO, Gale M, Sipos L. et al. (2019). Moneasa Balneoclimatic Resort Between Shelter Bioclimate and Bad Weather. *J Environ Protect Ecol.*, 20(4):1745–53.

- Mosisch, T. D. & Arthington, A. H. (2004). Impacts of recreational power-boating on freshwater ecosystems. (Ed. R. Buckley), In *Environmental Effects of Ecotourism*. Ecotourism Series No:2. CABI Publishing.
- Natocheeva, N., Shayakhmetova, L., Bekkhozhaeva, A., Khamikhan, N. & Pshembayeva, D. (2020). Digital technologies as a driver for the development of the tourism industry. In *E3S Web of Conferences* (Vol. 159, p. 04002). EDP Sciences.
- Referowska-Chodak, E. (2015). Plans for the development of infrastructure and tourism activities in landscape parks under the State Forests' administration. *Forest Research Papers*, 76(4), 377-387.
- Smith, S. (2003). Lake tourism research: Themes, practice, and prospects. In T. Härkönen (Ed) *International Lake Tourism Conference, 2-5 July, Savonlinna, Finland*. Publications of the Savonlinna Institute for Regional Development and Research. Savonlinna: Joensuu yliopistopaino.
- Sudha, M. C., Ravichandran, S. & Sakthivadivel, R. (2013). Water bodies protection index for assessing the sustainability status of lakes under the influence of urbanization: A case study of south Chennai, India. *Environment, development and sustainability*, 15, 1157-1171.
- Statetech (2024). <https://statetechmagazine.com/article/2020/08/smart-lake-technology-can-help-states-monitor-water-health> (Erişim tarihi: 22.04.2024).
- Tang, L. & Zhong, H. (2021, September). The construction and application of virtual reality technology in the new ecotourism model. In *2021 4th international conference on information systems and computer aided education* (pp. 2231-2236).
- Tom Dieck, D., Tom Dieck, M. C., Jung, T. & Moorhouse, N. (2018). Tourists' virtual reality adoption: an exploratory study from Lake District National Park. *Leisure Studies*, 37(4), 371-383.

- Trinanda, M.H. (2020). Tingkat kesiapan penerapan smart tourism dalam meningkatkan potensi sektor pariwisata pesisir di kawasan wisata terintegrasi Teluk Lampung, Studi Kasus Kawasan Strategis Pariwisata Daerah Teluk Pandan, Kabupaten Pesawaran. Tugas akhir program studi perencanaan wilayah dan kota jurusan teknologi infrastruktur dan kewilayahan, Institut Teknologi Sumatera (ITERA) Lampung Selatan.
- Tuohino, A. (2008). Järvi matkailumaisemana: Neutraali maisema vai elämyksellinen paikka?[Lake as a tourism landscape: Neutral landscape or a Meaningful Place?]. Unpublished Licentiate Thesis. Oulu, University of Oulu, Department of Geography.
- Xinhua.net (2024). <https://english.news.cn/20240101/fba8417dbe804ad8a5d60306ff837386/c.html>
Erişim tarihi: 13.04.2024.

GÖLLER BÖLGESİ GÖLLERİNİN ÖZEL DOĞA, BİTKİ, KUŞ ALANI ÖZELLİKLERİ AÇISINDAN TURİZM POTANSİYELİ

Ramazan GÖRAL¹

1. Giriş

Göller, dünya yüzeyindeki açık su kütleleri, göletler, barajlar veya rezervuarlardır ve çeşitli insan faaliyetleri için kullanılan değerli bir kaynağı temsil eder (Cooper, 2006). Göller dünyanın en değerli ve dikkat çekici kaynakları arasında yer almaktadır. Sulama, hijyen ve endüstriyel kullanım için su depolayarak insan hayatına destek olurlar. Balıkçılık sektörü için hayati öneme sahiptir, peyzaj ve doğal güzellikleri nedeniyle rekreasyon ve turizm faaliyetleri için de önemli bir kaynak oluşturmaktadır (Hall & Harkönen, 2006).

Dünyanın pek çok noktasında göller, hem rekreasyon aktiviteleri için bir mekan hem de bir cazibe merkezi olarak rekreasyon ve turizmin önemli bir unsurudur (Rodrigues, Correia, & Kozak, 2017, s. 5).Göller aynı zamanda birçok ülke ve destinasyon tarafından turizm tanıtım kampanyalarında, destinasyonun imajını ya da boş zaman aktiviteleri için çekici bir arka plan sağlamak amacıyla yoğun bir şekilde kullanılmaktadır.

Göller, dünya topraklarının neredeyse %40'ının su toplama havzalarını temsil eden, aynı zamanda turizm ve rekreasyon için odak noktası görevi gören hayati bir kaynaktır. Göller, geleneksel olarak insan yaşamını desteklemek amacıyla kullanılsa da, peyzaj özellikleri, flora ve faunası ve kültürel çekicilikleri nedeniyle giderek daha fazla rekreasyon ve turizm alanı olarak görülmekte ve ziyaret edilmektedir.

Göller, genellikle bulunduğu destinasyonun çekiciliğinin temelini oluştururlar. Göller, kullanım bakımından pek çok paydaşı ilgilendirdiğinden yüksek düzeyde yönetim ve koordinasyon gerektiren, kaynak temelli turizm çekiciliklerini temsil eder. Tüm turizm

¹ Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi Beyşehir Ali Akkanat Turizm Fakültesi, trgoral@selcuk.edu.tr

destinasyonları, hem turizmin dışındaki güçlerin hem de turizmin kendisinin neden olduğu değişime karşı savunmasızdır. Turizm destinasyonları olarak göller de, kırılğan ekosistemleri temsil ettikleri için rekreasyon ve turizm kullanımı nedeniyle değişime karşı özellikle hassastır.

Deniz çevresi de dahil olmak üzere doğal çevrenin turizm ve rekreasyondaki rolüne gösterilen genel ilgiye rağmen, göllerin turizmdeki rolüne ilişkin oldukça az yayın bulunmaktadır. Bu kapsamda çalışmada ülkemizin önemli su havzasını oluşturan göller yöresindeki önemli göllerin flora ve fauna özellikleri açısından turizm potansiyelleri irdelenmiştir.

2. Göller Bölgesi ve Gölleri

Göller Bölgesi, 37°01' - 38°30' kuzey enlemleriyle 29°33' - 32°21' doğu boylamları arasında yer almakta (Harita 1), toplam yüzölçümü 1.711.250 hektarı bulmaktadır (Görçelioğlu, 1976). Göller bölgesi Türkiye'nin güneyinde, Ege, Akdeniz ve İç Anadolu bölgesi sınırları içinde yer alan Afyon, Antalya, Burdur, Isparta, Denizli ve Konya illerini kapsayan ve farklı iklim şartlarını bir arada bulunduran bir bölgedir (Koyun & Doğan, 2020, s. 1113).

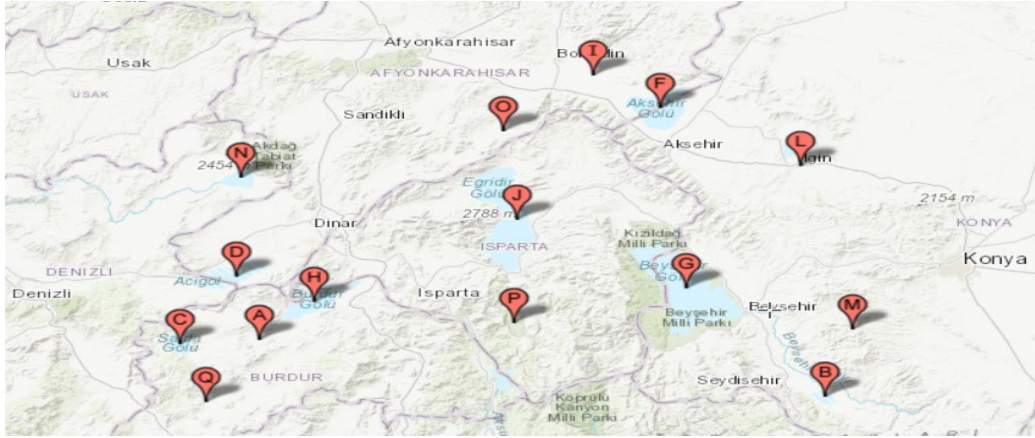
Göller Bölgesi, coğrafi olarak batıda Acıgöl ve Salda Gölü, doğuda Beyşehir Gölü, güneyde Gülük ve Köprülü geçitleri kuzeyde ise Eber Gölü ile çevrelenen büyüklü küçüklü pekçok gölün yer aldığı bölgedir (Duru, 2011).

Harita 1. Göller Bölgesi

Göller Bölgesi ülkemiz için ekonomik ve turistik açıdan büyük öneme sahip tatlı su kaynaklarını, içerisinde barındırmaktadır (Oruçoğlu & Beyhan, 2019, s. 12). Göller Bölgesi, Acıgöl, Akgöl, Akşehir, Beyşehir, Burdur, Eber, Eğirdir, Gavur, Ilgın (Çavuşçu), Işıklı, Karamık, Karataş, Kovada, Salda, Suğla ve Yarışlı göllerinin içinde bulunduğu coğrafyanın adıdır (Harita 2) (VİKİPEDİ a, 2024).

Harita 2. Göller Bölgesi Gölleri

Göller Bölgesi bir havzalar topluluğu görünümündedir. Bölgeyi oluşturan havzalar esas olarak karstik ve tektonik olayların birleşik etkileri sonucunda oluşmuştur. Bu nedenle hemen hemen bütün havzalarda yeraltı deşarjları büyük yer kaplamakta ve bu durum yerüstü akışını ciddi şekilde engelleyerek nehir rejimlerini etkilemiş bulunmaktadır (Görçelioğlu, 1976). Çivril (Işıklı) gölü Büyük Menderes Havzasında; Eğirdir, Kovada gölleri Antalya Havzası'nda; Burdur, Acıgöl, Karataş, Yarışlı, Akgöl ve Salda gölleri Burdur Kapalı

Havzası'nda; Akşehir, Eber ve Karamık gölleri Akarçay Kapalı Havzası'nda; Beyşehir, Suğla, Çavuş, Gavur gölleri Konya Havzası'nda yer almaktadır (Oruçoğlu & Beyhan, 2019, s. 12).

Bölge genel olarak dağlık karakterde olup, yükseltileri 836 m (Acıgöl ve çevresi) ile 2980 m (Beyşehir Gölü güneybatısındaki Dedegöl Sıradağları) arasında değişmektedir. Göller bölgesinin büyük bir bölümünde yükselti 1000 ile 1500 m arasında değişmektedir (Görçelioğlu, 1976).

Göller Bölgesi'nin batı kesiminde yarı kurak, orta ve doğu kesimlerinde kurak-yarı nemli iklim, bölge genelinde ise karasal iklimden çok deniz iklimine karşılık gelen mezotermal iklim tipi hakimdir (Görçelioğlu, 1976).

Bölgede ortalama sıcaklık 12.2 °C, günlük maksimum sıcaklık farkı 24.1 °C, ortalama yağış 502.6 mm olup, yıl boyunca düzensiz dağılım göstermektedir. Bölgede güneşli günler etkili ve buharlaşma yoğundur (Görçelioğlu, 1976).

Mevcut orman topluluklarını oluşturan cins ve türler açısından zengin bir çeşitliliğe sahip olduğu görülen Göller Bölgesi, orman yoğunluğu bakımından zayıftır. Bölgedeki belli başlı yerleşimlerin genellikle ovalarda ve yamaç eteklerinde yer aldığı görülmektedir..

Çalışmada Göller Bölgesine ait göller Önemli Doğa Alanları (ÖDA), Önemli Kuş Alanları (ÖKA) ve Önemli Bitki Alanları (ÖBA) kapsamında irdelenmektedir.

Önemli Doğa Alanları (ÖDA), Dünya Kuşları Koruma Kurumu (BirdLife International), Uluslararası Doğa Koruma Kurumu (Conservation International) ve Dünya Bitkileri Koruma Kurumu (PlantLife) tarafından geliştirilen bilimsel kriterlere göre herhangi bir alanın koruma boşluklarının tespitine yönelik bir yaklaşımdır (Kılıç & Eken, 2004, s. 24).

Alan koruma, türlerin sağlıklı topluluklar oluşturabilmeleri ve doğal özelliklerini bozmadan yaşam döngülerini sürdürebilmeleri için gerekli olan tüm coğrafyaların korunması ilkesine dayanmaktadır. Bu prensibe dayanarak ÖDA kavramı, doğadaki türlerin hayatta kalması için özel önem taşıyan coğrafyaları tanımlar. (Eken, Bozdoğan, İsfendiyaroğlu, Kılıç,

& Lise, 2006). Sonuç olarak ÖDA'lar, karasal, tatlı su ve deniz ekosistemlerinde 'biyoçeşitliliğin küresel olarak devam etmesine önemli ölçüde katkıda bulunan alanlardır.

Önemli Bitki Alanı (ÖBA), botanik açıdan son derece zengin olan ve/veya nadir, nesli tükenmekte olan ve/veya endemik bitki türlerinin çok zengin popülasyonlarını içeren ve/veya yüksek değerinde bitki örtüsünü barındıran doğal veya yarı doğal bir alandır (Özhatay, Byfield, & Atay, 2008, s. 25) ÖBA'ların, tehdit altındaki türler, habitatlar ve genel olarak bitki çeşitliliği için büyük botanik öneme sahip, tanımlanabilen, korunabilen ve alan olarak yönetilebilen alanlar olması gerekmektedir.

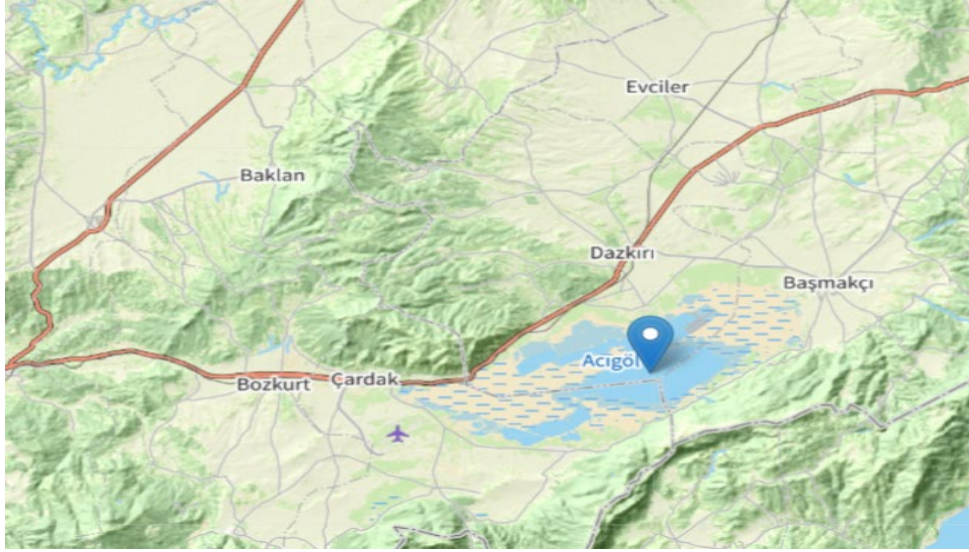
Önemli Kuş Alanı (ÖKA), BirdLife International tarafından kuş popülasyonlarının korunması açısından küresel olarak önemli kabul edilen, uluslararası kabul gören bir dizi kriter kullanılarak oluşturulmuş bir coğrafyayı ifade etmektedir. Kuşların nesillerini sürdürebilmeleri için özel öneme sahip coğrafyaları tanımlayan ÖKA, iki önemli kriteri içermektedir. Hassaslık (Vulnerability) kriteri, nesli küresel ölçekte tehdit altında olan kuş türlerinin önemli popülasyonlarının barındığı coğrafyaların tespitinde kullanılır. Benzersizlik (Irreplaceability) kriteri ise dar yayılışlı türler, tek bir biyoma bağımlı türler ve yoğunlaşan türler için önemli olan alanları belirlemek için kullanılmaktadır (Kılıç & Eken, 2004, s. 5). ÖKA'lar kuş türleri, diğer canlılar ve doğal kaynaklarla dünyanın en özel doğal alanlarının korunmasını ve yaşatılmasını amaçlamaktadır. ÖKA'lar tür, habitat ve insanı merkeze alarak mevcut doğal yaşam değerlerinin korunması ve devamlılığının sağlanması amacıyla geliştirilmiş çok boyutlu bir koruma yöntemidir (Kılıç & Eken, 2004, s. 38).

Bu çalışma, Göller Bölgesinde ÖKA, ÖBA, ÖDA listelerinde yer alan Acıgöl, Akgöl (Çorak), Akşehir, Beyşehir, Burdur, Eber, Eğirdir, Ilgın (Çavuşçu), Işıklı, Karamık, Karataş, Salda, ve Yarışlı gölleri ile sınırlı olup, aşağıda bu göllerin ÖKA, ÖBA, ÖDA kriterleri kapsamındaki potansiyellerine yer verilmektedir.

2.1. Acıgöl

Acıtuz Gölü de denilen Acıgöl, Çardak ilçesi ile Afyon/Dazkırı ilçesi arasında 37° 47' 60" Kuzey ve 29° 49' 12" Doğu koordinatlarında bulunmaktadır (Harita 3) (Denizli Valiliği İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, 2024). Acıgöl, güneybatı Anadolu'da kapalı bir havzada yer alan hipersalin, Akdeniz tipi sığ bir göldür. Göl, kuzeydoğu-güneybatı doğrultusunda uzanan iki fay hattı arasındaki tektonik bir çöküntüde yer almaktadır (Yoğurtçuoğlu, Uyan, & Ekmekçi, 2020). Gölün rakımı 836 metre, yüzölçümü yaklaşık 41 kilometre karedir ve Denizli ilinin en büyük gölüdür (Denizli Valiliği İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, 2024). Acıgöl, sodyum, kalsiyum ve magnezyum tuzlarının aktif çökelişi ile Tuz Gölü'nden sonraki en büyük tuzlu göl ve yine Dünya'nın ikinci büyük alkali gölüdür (Ayva, vd., 2021; (Karaman, 2017, s. 2).

Harita 3. Acıgöl

Kapalı havza sistemine sahip gölün gideri yoktur. Yarı kurak iklime sahip havzada, yağışlı-kurak dönem geçişlerinde göl alanı önemli ölçüde küçülür. Acıgöl, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından B sınıfı "Acıgöl Sulak Alan Koruma Sahası" olarak tanımlanmıştır (Karaman, 2017, s. 2).

Acıgöl, Türkiye'nin AKD21 No'lu Önemli Kuş Alanı (ÖKA) (Kılıç & Eken, 2004, s. 88) olması yanı sıra AKD61 No'lu Önemli Bitki Alanıdır (ÖBA) (Özhatay, Byfield, & Atay, 2008, s. 33).

Doğa Derneği tarafından hazırlanan Türkiye'nin Önemli Kuş Alanları 2004 Yılı Güncellemesine göre ÖKA olarak Acıgöl'ün ev sahipliği yaptığı kuş türleri; Kara Boyunlu Batağan, Flamingo, Angıt, Suna, Turna, Toy, Kılıçgaga, Akça, Mahmuzlu Kız Kuşu, Gülen Sumru olarak tespit edilmiştir (Kılıç & Eken, 2004, s. 105).

Acıgöl topografyasında ve buna bağlı olarak, bitki örtüsü tiplerinde büyük bir çeşitlilik görülmez. Buna karşılık ÖBA, İç Anadolu su havzasının dışında, Anadolu'nun güneybatısında yer alan en büyük tuz gölü ve step habitatlarını içermesi nedeniyle özellikle önemlidir. Buna ek olarak ÖBA, *Allium sieheanum*, *Limonium effusum*, *Saponaria halophila*, *Sphaerophysa kotschyana*, *Sterigmostemum sulphureum* ssp. *glandulosum* ve *Suaeda cuculata* gibi küresel ölçekte tehlike altında bulunan türlere ev sahipliği yapmaktadır. Alan aynı zamanda birkaç istisna dışında yalnız Tuz Gölü su havzasına özgü bitkiler içermesi ve bunların genel yayılış alanlarının en batı ucunu oluşturması bakımından da önemlidir (Özhatay, Byfield, & Atay, 2008, s. 208).

Acıgöl, hem bir ÖKA hem de bir ÖBA olması sebepleri ile Doğa Derneği tarafından AKD016 kodu ile Önemli Doğa Alanı (ÖDA / Key Biodiversity Areas) olarak da tanımlanmıştır.

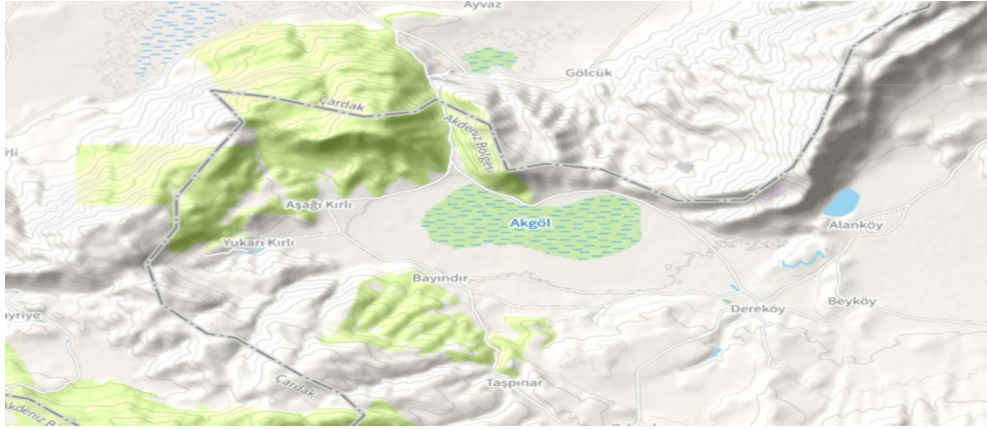
Acıgöl'de (Çardak) "kritik tehlike altındaki" bir dişli sazan (*Aphanius transgrediens*) türünün korunması için de bir proje yürütülmektedir. *Aphanius* cinsi balıklar çok özel bir gruptur. Anadolu'nun bilinen en eski ikincil tatlı su balıklarıdır. Türkiye bu cinsin dağılımında ayrıcalıklı bir konuma sahiptir. Dünyada bugüne kadar tespit edilen 26 türden 9'u Türkiye'de yaşamaktadır ve bu türlerden 7'si Türkiye'ye endemiktir. Acıgöl'ü besleyen kaynaklarda yaşayan Acıgöl dişli sazani (*Aphanius transgrediens*) tüm türler içinde en kritik olanıdır. O

kadar sınırlı bir dağılıma sahiptir ki Acıgöl'ün güney kıyısında yaklaşık 2,5-3 km'lik bir hat boyunca 20-25 küçük kaynak vardır ve bu balık dünyada bu kaynakların sadece 1-2 tanesinde yaşamaktadır (Yoğurtçuoğlu, Uyan, & Ekmekçi, 2020; Yoğurtçuoğlu, 2018).

2.2. Akgöl (Çorak Gölü)

Akgöl (Çorak Gölü), Burdur ili, Yeşilova ilçe sınırlarında bulunan karstik yapıda bir göldür. Acıgöl ile Salda Gölü'nün arasında bulunmaktadır. Akgöl yakınında bulunan köyün adı ile Bayındır Gölü ve Çorak Göl olarak da adlandırılır (Harita 4) (VİKİPEDİ b, 2024).

Harita 4. Akgöl

Akgöl yaklaşık 9,98 kilometrekare bir yüzey alanına sahiptir. Akgöl çok sığ bir göldür ve iklimsel parametrelere çok hızlı tepki verir ve sık sık kurur. Akgöl havzasındaki en düşük kot 954,22 m, en yüksek kot ise 2031,40 m'dir. Ayrıca havzanın ortalama yüksekliği 1256,74 m'dir. Havzadaki eğimler 0 - 55,67o arasında değişmekte olup ortalama eğim 10,9o'dir (Şener & Şener, 2019, s. 597).

Akgöl (Çorak Gölü), Türkiye'nin Önemli Kuş Alanları 2004 Güncellemesi çalışmasında Akdeniz Bölgesi Grubunda AKD020 Kodu ile yer almaktadır (Kılıç & Eken, 2004). Yine Akgöl (Çorak Gölü), Türkiye'nin Önemli Doğa Alanları 2006 çalışmasında Akdeniz Bölgesi Grubunda AKD017 Kodu ile yer almaktadır (Eken, Bozdoğan, İsfendiyaroğlu, Kılıç, & Lise, 2006). Bununla birlikte Türkiye'nin Önemli Bitki Alanları 2008 yılı listesinde yer almamaktadır (Özhatay, Byfield, & Atay, 2008). Bir yerin ÖKA veya ÖDA

olarak tanımlanması o yerin uluslararası önemi olduğunu göstermektedir (Kılıç & Eken, 2004, s. 14).

ÖDA tuzlu göl yüzeyi, tuzcul bataklıklar, sazlıklar, tarım alanları ve bozkırlardan oluşur. Çorak Göl'ü besleyen küçük derelerin ağızlarında küçük sazlıklar vardır. Alanda çok az sayıda meşe (*Quercus*) ve karaçam (*Pinus nigra ssp.pallasiana*) ağacı bulunur. Göl çevresinde kuru tarım yapılabilmektedir. Nesli küresel ölçekte tehlike altında olan *Saponaria halophila* bitki türü için önemli bir alandır. Göl alanı kışlayan kuş türleri için önemlidir. Bu türler arasında nesli tehlike altında olan dikkuyruk (*Oxyura leucocephala*) kışın düzenli olarak alanda konaklamaktadır. Ayrıca turna (*Tadorna ferruginea*) ve çamurcun (*Anas crecca*) da göl alanını kışın kullanan türlerdir (Özhatay, Byfield, & Atay, 2008, s. 294).

2.3.Akşehir ve Eber Gölleri

Akşehir ve Eber Gölleri ÖBA'sı bir tektonik çöküntü içinde oluşmuş iki sığ gölü içermektedir. Göller Akarçay Kapalı Havzası'nda, 960-1000 m yükseklikte bir ovada yer alır. Göllerin güneyi Sultan Dağları silsilesi, kuzeyi ise Mermer Dağları ve onunla bağlantılı yüksek platolarla çevrelenmiştir (Özhatay, Byfield, & Atay, 2008, s. 283) (Harita 5). Türkiye'nin en büyük 5. gölü olma özelliğini taşıyan ve 354 kilometrekare alana sahip olan Akşehir Gölü'nün, küresel ısınmaya bağlı olarak yaşanan iklim değişikliği ve yetersiz yağışlar nedeniyle kurumaya yüz tutmuştur. Akşehir Gölü'nün 1935, 2008 ve 2012 yıllarında da tamamen kuruduğu buna karşılık 1969 yılında gölün taşıdığı ifade edilmektedir (Dereağzı, 2021).

Harita 5. Akşehir ve Eber Gölleri

Bu bölgedeki ÖDA, Sultan Dağları'nın kuzeyindeki Akarçay Kapalı Havzası'nda birbirine bağlı Akşehir ve Eber gölleri ile çevresindeki taşkın ovalarını kapsar. Göllerin etkilediği sulak alan tektonik bir çöküntü içinde yer almaktadır. Akşehir Gölü, su seviyesinin yüksek olduğu zamanlarda Eber Gölü'nden çıkan Eber Kanalı ve Sultan Dağı'ndan gelen beş dere tarafından beslenmektedir. Akşehir Gölü'nün suları, buradan göle giren kanal ve dereler nedeniyle batı ve güneyde tatlı su özelliği gösterirken, gölün merkezi ve kuzeyinde suyun tuzluluğu yüksektir. Son yıllarda bozulan su rejimi ve su girdisinin azalması nedeniyle Akşehir Gölü'nün tuzluluğu giderek artmakta ve göl yaz aylarında tamamen kurumaktadır. Göl çevresindeki geniş sazlık alanlar ve ıslak çayırlar tür çeşitliliği açısından son derece önemlidir (Eken, Bozdoğan, İsfendiyaroğlu, Kılıç, & Lise, 2006).

Akşehir ve Eber gölleri, Türkiye'nin Önemli Kuş Alanları, 2004 Güncellemesi çalışmasında Orta Anadolu Bölgesi Grubunda ORT006 Kodu ile yer almaktadır (Kılıç & Eken, 2004). Yine Akşehir ve Eber gölleri, Türkiye'nin Önemli Doğa Alanları 2006 çalışmasında Orta Anadolu Grubunda ORT001 Kodu ile yer almaktadır (Eken, Bozdoğan, İsfendiyaroğlu, Kılıç, & Lise, 2006). Akşehir ve Eber gölleri, Türkiye'nin Önemli Bitki Alanları 2008 yılı listesinde İç Anadolu Bölgesi Grubunda 90. Sırada yer almaktadır (Özhatay, Byfield, & Atay, 2008).

Akşehir ve Eber gölleri, içerdiği 85 taksonla* zengin bir sulakalan florasına sahiptir. ÖBA florasında bulunan iki tür Sphaerophysa kotschayana ve Thermopsis turcica Bern Sözleşmesi* Ek Liste I'de yer almaktadır. Akşehir ve Eber gölleri bitki örtüleri, göl sularında ki tuzluluk oranı ve derinlik gibi etmenlere bağlı olarak farklılıklar gösterir. Eber Gölü'nde sınırlı miktarda bulunan açık su bitki topluluklarında, Ceratophyllum Demersum baskındır. Buna karşılık Akşehir Gölü'nde aynı bitki topluluklarından Cdemsun popülasyonuna ek olarak, Myriophyllum Spicatum, Polygonum Amphibium ve Patamogeton lucens'de yaygın olarak bulunur (Özhatay, Byfield, & Atay, 2008, s. 284).

ÖKA kapsamında Akşehir ve Eber göllerinde Ak Pelikan, Tepeli Pelikan, Küçük Karabatak, Aलो Balıkçıl, Erguvani Balıkçıl, Gece Balıkçılı, Çeltikçi, Kaşıkçı, Sakarca, Macar Ördeği, Pasbaş Patka, Uzunbacak ve Gülen Sumru kuş türleri göç sırasında ve üreme amaçlı olarak gözlenmektedir (Kılıç & Eken, 2004, s. 124).

2.4. Beyşehir Gölü

Beyşehir Gölü, Konya ve Isparta ili sınırları içerisinde 37°47' Kuzey - 31° 30' Doğu koordinatları arasındadır. Yüzölçümü yağışların fazla olduğu yıllarda (örnek:1981) 750 km², genel olarak ortalama 650 km², son yıllarda ise 550 km²'ye kadar düşebilmektedir. Beyşehir Gölü, Van ve Tuz göllerinden sonra Türkiye'nin üçüncü büyük, tatlı su gölü olarak da en büyük gölüdür. Anadolu'nun en büyük kapalı havzası olan Konya Ovası'nın güney batısında yer almaktadır. Deniz seviyesinden yüksekliği 1121,93 m'dir. Kotu 1120-1125,5 m arasında değişmektedir. Ortalama derinliği 8,5 m, boyu 44 km, eni 10–25 km arasında çevresi ise 120 km'dir (Doğan & Şanlı, 2016, s. 192).

Beyşehir Gölü Havzanın batısında Hoyran-Eğirdir oluşunun doğusuna kadar uzanan Anamas Dağları, Dedegül Dağı ve Kartoz Dağı bulunmaktadır. Doğusunda ise Göller Bölgesini İç Anadolu'dan ayıran Sultan Dağları, Erenkilit Dağı ve Alaca Dağ, kuzeyinde

* Takson, canlıların sınıflandırılmasında kullanılan basamakların her birine verilen isimdir.

* Sözleşme yabancı bitki ve hayvan türlerinin ve bunların yaşam alanlarının muhafaza edilmesini amaçlar.

Anamas ve Sultan Dağları arasında bulunan Şarkikaraağaç Ovası, güneyinde ise güney doğu kuzey batı doğrultusunda uzanan Seyran ve Seydişehir Dağları bulunmaktadır (Özkan & Kantarcı, 2008, s. 125) (Harita 6).

Harita 6. Beyşehir Gölü

Beyşehir Gölü, Türkiye'nin Önemli Kuş Alanları 2004 Güncellemesi çalışmasında Akdeniz Bölgesi Grubunda AKD033 Kodu ile yer almaktadır (Kılıç & Eken, 2004). Yine Beyşehir Gölü, Türkiye'nin Önemli Doğa Alanları 2006 çalışmasında Akdeniz Bölgesi Grubunda AKD035 Kodu ile yer almaktadır (Eken, Bozdoğan, İsfendiyaroğlu, Kılıç, & Lise, 2006). Beyşehir Gölü, Türkiye'nin Önemli Bitki Alanları 2008 yılı listesinde Akdeniz Bölgesi Grubunda 67. sırada yer almaktadır (Özhatay, Byfield, & Atay, 2008).

Göl ekosisteminde yer yer açık suda, kıyıdaki çamurlu düzlüklerde ve bataklıklarda çeşitli bitki örtüsü tipleri gelişmiştir. Genel olarak sucul bitki örtüsünün en iyi örneklerine, kuzeybatıda Belceğiz ve Ayaşçiftliği ile güneybatıda Yeşildağ yakınlarında rastlanır. Göl suyunda baskın olarak görülen bitkiler arasında Ceratophyllum Demersum, Myriophyllum Verticillatum, Nuphar Lutea, Nymphaea Alba ve Patamogeton Crispus sayılabilir. Göl içerisinde yükseklikleri 20-50 m arasında değişen 33 ada bulunmaktadır. Beyşehir Gölü, Göller Bölgesi'ndeki botanik açıdan en önemli tatlısu gölüdür. Florası nadir bitkiler bakımından çok zengin olmasa da, göl ekosisteminde bulunan en önemli bitkiler arasında

Acorus Calamus, Baldellia Ranunculoides ve Damasonium Alisma sayılabilir (Özhatay, Byfield, & Atay, 2008, s. 223; Eken, Bozdoğan, İsfendiyaroğlu, Kılıç, & Lise, 2006, s. 348).

Beyşehir Gölü Havzası'nda Macar ördeği, elmabaş patka, küçük orman kartalı, sakarmeke, su kuşu, gümüş martı gibi kuş türleri bulunmaktadır (Kılıç & Eken, 2004, s. 110). Beyşehir Gölü, Kızıldağ Milli Parkı ve Beyşehir Gölü Milli Parkı sınırları içinde yer almaktadır. Buna ek olarak Beyşehir Gölü ve çevresi I., II., III. Derece Doğal Sit Alanı olarak koruma altına alınmıştır.

2.5. Burdur Gölü

Burdur Gölü, 37,74° K – 30,20°D koordinatları arasında yer alan Burdur şehir merkezinin batısında, Söğüt Dağı ile Suludere-Yayladağ kütleleri arasında uzanan tektonik bir göldür. Yüçölçümü 25096 ha, yüksekliği 835-880 m'dir (Harita 7). Türkiye'nin en derin göllerinden birisidir. Göl suları tuzlu ve arseniklidir. Göl yağışlar, mevsimlik ve sürekli akarsular ve yeraltı sularıyla beslenir. Eren Çayı, Kravgaz, Kuma, Çerçin ve Lengüme dereleri ve Bügdüz çayı Burdur Gölü'nü besleyen akarsulardır. Kapalı bir havzada yer alan gölün suları havza dışına boşalım olmadığı için buharlaşma ile transfer olmaktadır. Su seviyesi ve alanı yağışlara bağlı olarak değişiklikler göstermektedir (Eken, Bozdoğan, İsfendiyaroğlu, Kılıç, & Lise, 2006, s. 304).

Harita 7. Burdur Gölü

Burdur Gölü, Türkiye'nin Önemli Kuş Alanları 2004 Güncellemesi çalışmasında Akdeniz Bölgesi Grubunda AKD024 Kodu ile yer almaktadır (Kılıç & Eken, 2004). Yine Burdur Gölü, Türkiye'nin Önemli Doğa Alanları 2006 çalışmasında Akdeniz Bölgesi Grubunda AKD021 Kodu ile yer almaktadır. Burdur Gölü, Türkiye'nin Önemli Bitki Alanları 2008 yılı listesinde yer almamaktadır (Özhatay, Byfield, & Atay, 2008).

ÖDA, büyük bir kısmını oluşturan göl yüzeyi, bozkırlar, meşe toplulukları, sazlık alanlar, tuzlu bataklıklar ve tarım alanlarından oluşur. Burdur Gölü kuşlar için hem üreme hem de kışlama dönemlerinde son derece önemli bir sulakalandır. Gölde üreyen kuş türleri arasında nesli dünya ölçeğinde tehlike altında olan ve özellikle Burdur ili için bayrak tür olan dikkuyruk bulunur. Dikkuyruğun dışında çamurcun, fiyu, elmabaş patka, küçük kuğu, sakarmeke, macarördeği, kara boyunlu batağan kış mevsimini alanda geçirmektedirler. Kır incirkuşu, kocagöz, kızıl şahin, leylek, ak pilikan, flamingo, kaşıkçı ve mahmuzlu kızkuşu alanda üreyen kuş türleri arasındadır (Kılıç & Eken, 2004, s. 107).

Burdur Gölü ve gölü besleyen akarsular içsu balıkları açısından zengindir. Bölgeye endemik *Aphanius Anatoliae* Sureyanus, *Cobitis Turcica* ve *Pseudophoxinus Meandri* içsu balık türleri alanda bulunur. Yine nesli bölgesel ölçekte tehlike altında bulunan karagözlü

mavi kelebek alandaki önemli türlerden biridir (Eken, Bozdoğan, İsfendiyaroğlu, Kılıç, & Lise, 2006, s. 304).

2.6. Eğirdir Gölü

Eğirdir Gölü, 38,08° Kuzey – 30,86° Doğu koordinatlarında bulunmaktadır. Eğirdir Gölü, Isparta ili içinde kalan oligotrofik ve tektonik oluşumlu bir göldür. Deniz seviyesinden yaklaşık 1000 m yükseklikte, Barla ve Dedegöl dağlarının arasında bulunan gölün kuzeyde kalan ve daha küçük olan bölümüne Hoyran Gölü, güneydeki kısmına ise Eğirdir Gölü ismi verilmiştir. Özel Doğa Alanı, kuzeybatıdaki 1803 m yüksekliğe ulaşan ve göl kıyısından dik yarılarla yükselen Kirişli Dağı'nı da kapsamaktadır (Kurt, 2006, s. 324)(Harita 8).

Harita 8. Eğirdir Gölü

Eğirdir Gölü, Türkiye'nin Önemli Kuş Alanları 2004 Güncellemesi çalışmasında Akdeniz Bölgesi Grubunda AKD028 Kodu ile yer almaktadır (Kılıç & Eken, 2004). Yine Eğirdir Gölü, Türkiye'nin Önemli Doğa Alanları 2006 çalışmasında Akdeniz Bölgesi Grubunda AKD028 Kodu ile yer almaktadır (Eken, Bozdoğan, İsfendiyaroğlu, Kılıç, & Lise, 2006). Burdur Gölü, Türkiye'nin Önemli Bitki Alanları 2008 yılı listesinde yer almamaktadır (Özhatay, Byfield, & Atay, 2008).

ÖDA tatlı göl yüzeyi, tarım alanları, meyve bahçeleri, sazlıklar, mevsimlik çayırlar, bozkır ve makilikler ile öncü maki topluluklarından oluşmaktadır. Özel Doğa Alanı, genellikle yaz aylarında kuruyan ve güneydeki bir kanal aracılığıyla Kovada Gölü'ne akan 3 küçük dere den beslenmektedir. Kuzey kesimleri nispeten sığ olup, derelerin göle açıldığı noktalar sazlıklarla kaplıdır. Eğirdir Gölü birçok yaşam grubu için önemli bir bölgedir. *Glaucopepsyche Sorgerae*, ÖDA'da yaşayan, küresel olarak nesli tehlike altında olan ve önemli bir bitki türüdür (Kurt, 2006, s. 324).

Bölge özellikle kış aylarında su kuşları için ülkemizin en önemli göllerinden biridir. Gölde yüksek sayılarda küçük karabatak, elmabaş patka, tepeli patka, Macar ördeği, su kuşu ve sakarmeke kışlamaktadır (Kılıç & Eken, 2004, s. 108).

ÖDA özellikle iç su balıkları için büyük önem taşımaktadır. Sadece Eğirdir Gölü'nde yaşadığı bilinen *Pseudophoxinus Egridiri* balık türü alandaki en önemli türlerden biridir. Öte yandan nesli küresel ölçekte tehlike altında olan *Cobitis Turcica* ve dar yayılışlı *Pseudophoxinus Handlirschi* balık türleri de alanın önemini artırmaktadır. Saz kedisi ve su samuru alandaki önemli memeli türleridir. Türkiye'ye endemik bir ova kurbağası alt türü olan *Rana Ridibunda Caralitana* burada yaşamaktadır. Bölgesel ölçekte nesli tehlike altında olan turuncu süslü doğu kelebeği ve karagözlü mavi kelebek burada yaşamaktadır. (Kurt, 2006, s. 324).

2.7. Ilgın (Çavuşçu) Gölü

Çavuşçu Gölü, 38,35° Kuzey – 31,88° Doğu koordinatlarında bulunmaktadır. Konya-Ilgın ilçesinin kuzeyinde yer alan bir tatlı su gölüdür. Çavuşçu Gölü, 1960 yılında kuzey ve güneyde seddelerle çevrilerek baraj gölüne dönüştürülmüştür. Yüzölçümü 3123 ha ve yüksekliği 1020 m – 1110 m'dir. Battal ve Çebişli dereleriyle beslenmektedir. Kıyılarında az miktarda sazlık alan bulunur ve çevresindeki tarım alanlarının sulanması için

kullanılmaktadır. ÖDA'nın üçte birini göl aynası oluşturur. Geri kalan bölgelerde İç Anadolu Bölgesi'ne özgü ova bozkır ve tarım alanları bulunmaktadır (Arık, 2006, s. 40) (Harita 9).

Harita 9. Ilgın (Çavuşçu) Gölü

Çavuşçu Gölü, Türkiye'nin Önemli Kuş Alanları 2004 Güncellemesi çalışmasında Orta Anadolu Bölgesi Grubunda ORT007 Kodu ile yer almaktadır (Kılıç & Eken, 2004). Yine Çavuşçu Gölü, Türkiye'nin Önemli Doğa Alanları 2006 çalışmasında Orta Anadolu Bölgesi Grubunda ORT005 Kodu ile yer almaktadır (Eken, Bozdoğan, İsfendiyaroğlu, Kılıç, & Lise, 2006). Çavuşçu Gölü, Türkiye'nin Önemli Bitki Alanları 2008 yılı listesinde yer almamaktadır (Özhatay, Byfield, & Atay, 2008).

ÖDA'da, bıyıklı kamışçın, bıyıklı sumru, kara sumru, sumru ve leylek üremektedir. Gölde Macar ördeği ve boz kaz başta olmak üzere çok sayıda su kuşu kışlamaktadır. Çavuşçu Gölü, Orta Anadolu'ya özgü endemik balıklar açısından büyük önem taşır. Gölü küresel ölçekte önemli yapan balık türleri arasında bölgeye endemik *Aphanius Villwocki* ve *Cobitis Turcica* ile nesli küresel ölçekte tehlike altında olan *Pseudophowinus Anatolicus* bulunur (Arık, 2006).

2.8. Işıklı Gölü

Işıklı Gölü, 38,22° Kuzey – 29,92° Doğu koordinatları arasında bulunmaktadır. Yüzölçümü 9749 ha ve yüksekliği 810 m-990 m'dir. ÖDA, Akdağ'ın güneybatısındaki geniş

bir tatlı su gölünü ve bu gölün doğusunda mevsimsel bataklıklarla çevrili Gökçöl Bataklığı'nı içermektedir. En derin yeri 7 metre olan Işıklı Gölü'nün ortasında sazlık bulunmaktadır. Batı, güney ve doğu kıyıları setlerle çevrilmiş olan göl, sulama amaçlı rezervuar olarak kullanılır. Büyük Menderes'in kuzeydeki kolu (Kufi) göle yönlendirilmiştir ve sulak alana giren suyun %60'ını karşılamaktadır (Akarsu, Bayılı, & Eroğlu, 2006, s. 238) (Harita 10).

Harita 10. Işıklı Gölü

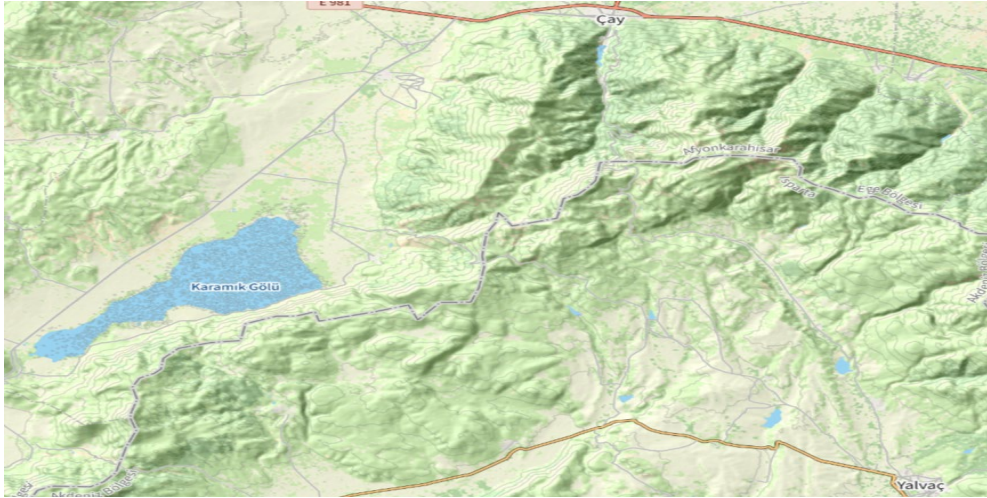
Işıklı Gölü, Türkiye'nin Önemli Kuş Alanları 2004 Güncellemesi çalışmasında Ege Bölgesi Grubunda EGE027 Kodu ile yer almaktadır (Kılıç & Eken, 2004). Yine Işıklı Gölü, Türkiye'nin Önemli Doğa Alanları 2006 çalışmasında Ege Bölgesi Grubunda EGE030 Kodu ile yer almaktadır (Eken, Bozdoğan, İsfendiyaroğlu, Kılıç, & Lise, 2006). Işıklı Gölü, Türkiye'nin Önemli Bitki Alanları 2008 yılı listesinde yer almamaktadır (Özhatay, Byfield, & Atay, 2008).

ÖDA, kış aylarında yüksek sayılarda su kuşuna ev sahipliği yapmaktadır. Küçük karabatak, alaca balıkçıl, sakarca, Macar ördeği, elmabaş patka, pasbaş patka, sakarmeke, bıyıklı sumru ve su kuşu alanda bulunan kuş türleridir (Kılıç & Eken, 2004). Işıklı Gölü, içsu balıkları için de önemlidir. Göl, nesli küresel ölçekte tehlike altında olan ve ülkemizde endemik *Aphanius Anatoliae* ve *Chondrostoma Meandrense* türlerine ev sahipliği yapmaktadır (Akarsu, Bayılı, & Eroğlu, 2006).

2.9. Karamık Gölü

Karamık Gölü, 38,44° Kuzey – 30,84° Doğu koordinatlarında bulunmaktadır. Yüzölçümü 9357 ha ve yüksekliği 1000 m - 1090 m'dir. Göl, Akarçay kapalı havzasında, Sultan Dağları'nın kuzeybatı eteklerinde bulunmaktadır. Göl alanının batısından Bolvadin ve Çay ilçelerinden gelip Dinar'a giden anayol geçmektedir. Karamık Gölü, büyük bir bölümü yoğun sazlık ve hasır otu ile örtülü bir tatlı su gölüdür. Ortalama derinliği 2-3 metre olan göl, yüzey sularıyla beslenir ve güneyindeki karstik bölgede yer alan düdenlerle boşalır (İsfendiyaroğlu & Lise, 2006, s. 246) (Harita 11).

Harita 11. Karamık Gölü

Karamık Gölü, Türkiye'nin Önemli Kuş Alanları 2004 Güncellemesi çalışmasında Ege Bölgesi Grubunda EGE029 Kodu ile yer almaktadır (Kılıç & Eken, 2004). Yine Karamık Gölü, Türkiye'nin Önemli Doğa Alanları 2006 çalışmasında Ege Bölgesi Grubunda EGE034 Kodu ile yer almaktadır (Eken, Bozdoğan, İsfendiyaroğlu, Kılıç, & Lise, 2006). Karamık Gölü, Türkiye'nin Önemli Bitki Alanları 2008 yılı listesinde yer almamaktadır (Özhatay, Byfield, & Atay, 2008).

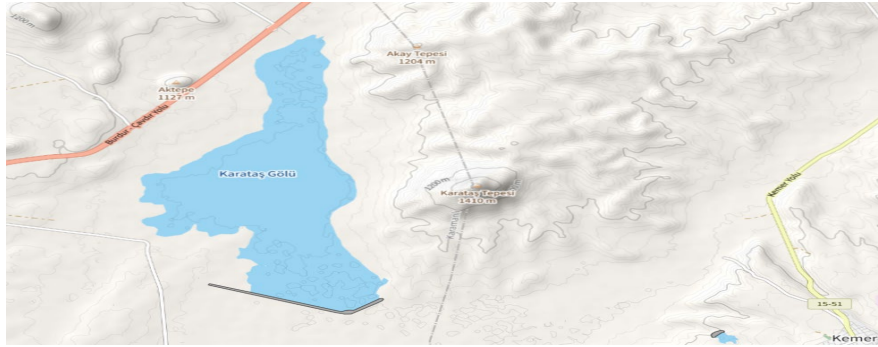
Göl alanı, su kuşları için önemli üreme alanıdır. Nesli küresel ölçekte tehlike altında olan dikkuyruk kuşunun yanı sıra, alaca balıkçık, küçük balaban, pasbaş patka, turna ve

bıyıklı sumru gibi diğer nadir su kuşları da ÖDA'da üremektedir (İsfendiyaroğlu & Lise, 2006).

2.10. Karataş Gölü

Karataş Gölü, 37,38° Kuzey – 29,97° Doğu koordinatları arasında yer almaktadır. Yüzölçümü 2428 ha ve yüksekliği 1050 m - 1070 m'dir. ÖDA, Burdur ilinin güneyinde, Tefenni Ovası'nın kuzeydoğusunda bulunmaktadır. Karataş Gölü, derin olmayan tatlı su gölüdür. Özellikle batı kısmında yoğun sazlıkların bulunduğu sulak alan, güney kısmında yapılan setlerle kısmen bir baraj gölüne dönüştürülmüştür. ÖDA'nın kuzeybatısında bulunan dağlardan beslenen göl, suyunu Burdur Gölü'nü besleyen ana kaynaklardan biri olan Eren Çayı'na akıtmaktadır (Kurt, 2006, s. 302) (Harita 12).

Harita 12. Karataş Gölü

Karataş Gölü, Türkiye'nin Önemli Kuş Alanları 2004 Güncellemesi çalışmasında Akdeniz Bölgesi Grubunda AKD022 Kodu ile yer almaktadır (Kılıç & Eken, 2004). Yine Karataş Gölü, Türkiye'nin Önemli Doğa Alanları 2006 çalışmasında Akdeniz Bölgesi Grubunda AKD020 Kodu ile yer almaktadır (Eken, Bozdoğan, İsfendiyaroğlu, Kılıç, & Lise, 2006). Karataş Gölü, Türkiye'nin Önemli Bitki Alanları 2008 yılı listesinde yer almamaktadır (Özhatay, Byfield, & Atay, 2008).

Göl alanı, nesli küresel ölçekte tehlike altında bulunan *Anacyclus Latealatus* adlı bitki türüne ev sahipliği yapmaktadır. Ayrıca nesli küresel ölçekte tehlike altında bulunan dikkuyruk için önemli bir kışlama alanıdır. Karataş Gölü, flamingo, angıt ve mahmuzlu

kızkuşu türleri için de önemli bir alandır. ÖDA, ülkemize endemik ve dar yayılışlı iki ayrı içsu balığını da barındırmaktadır. Bunlardan Pseudophoxinus Fahirae'nin nesli küresel ölçekte tehlike altındadır (Kurt, 2006, s. 302; Kılıç & Eken, 2004, s.106).

2.11. Salda Gölü

Salda Gölü, 37,55° Kuzey – 39,68° Doğu koordinatlarında bulunmaktadır. Yüzölçümü 6224 ha ve yüksekliği 1135 m - 1250 m'dir (Kurt, 2006, s. 290). Salda Gölü ÖBA'sı, Burdur'un Yeşilova İlçesi'nin batısında yer alan tektonik temelli hafif tuzlu bir göldür. Göl, Yeşilova'nın batısındaki bir dizi alçak dağ silsilesinin arasında yer almaktadır. Salda Gölü, Türkiye'de bulunan en derin göllerden birisidir. Göl, Değirmendere, Köpek, Çaldan ve Sıtlıklı dereleri ve güneyde Sultan kaynaklarıyla beslenmektedir. Gölün giderleri ise yalnız göl tabanındaki düdenlerdir (Duman & Özhatay, 2008) (Harita 13).

Harita 13. Salda Gölü

Salda Gölü, Türkiye'nin Önemli Kuş Alanları 2004 Güncellemesi çalışmasında Akdeniz Bölgesi Grubunda AKD019 Kodu ile yer almaktadır (Kılıç & Eken, 2004). Yine Karataş Gölü, Türkiye'nin Önemli Doğa Alanları 2006 çalışmasında Akdeniz Bölgesi Grubunda AKD015 Kodu ile yer almaktadır (Eken, Bozdoğan, İsfendiyaroğlu, Kılıç, & Lise, 2006). Karataş Gölü, Türkiye'nin Önemli Bitki Alanları 2008 yılı listesinde 60. Sırada yer almaktadır (Özhatay, Byfield, & Atay, 2008).

Salda Gölü ÖDA'sı bitki türleri açısından zengindir. Alanda 18 bitki türü ÖDA kriterlerini sağlamaktadır. Bunlardan bir tür sığırkuyruğu olan Verbascum Dudleyanum ve

Verbascom Flabellifolium'un bilinen küresel dağılımları yalnızca göl alanının güney kıyılarında bulunmaktadır. Salda Gölü, nesli küresel ölçekte tehlike altında bulunan dikkuyruk ördeklerinin önemli bir kışlama alanıdır. Bitki ve kuş türlerinin yanı sıra alan içsu balıkları açısından da önem arz etmektedir. Ülkemize endemik 3 balık türü alanda yaşamaktadır. Nesli küresel ölçekte tehlike altında bulunan Aphanis Anatoliae bu türlerden birisidir (Kurt, 2006, s. 290).

2.12. Yarışlı Gölü

Yarışlı Gölü, 37,57° Kuzey – 29,96 Doğu koordinatlarında bulunmaktadır. Yüzölçümü 2622 ha ve yüksekliği 905 m - 1020 m'dir. Burdur Gölü'nün güneybatısında yer alan ve küçük kaynaklarla beslenen sığ bir göldür. Sodyum fosfat, sodyum klorür konsantrasyonu yüksek olan gölün su seviyesi yıl boyunca değişkenlik gösterir (Kurt, 2006, s. 300).

Harita 14. Yarışlı Gölü

Yarışlı Gölü, Türkiye'nin Önemli Kuş Alanları 2004 Güncellemesi çalışmasında Akdeniz Bölgesi Grubunda AKD023 Kodu ile yer almaktadır (Kılıç & Eken, 2004). Yine Yarışlı Gölü, Türkiye'nin Önemli Doğa Alanları 2006 çalışmasında Akdeniz Bölgesi Grubunda AKD019 Kodu ile yer almaktadır (Eken, Bozdoğan, İsfendiyaroğlu, Kılıç, & Lise, 2006). Yarışlı Gölü, Türkiye'nin Önemli Bitki Alanları 2008 yılı listesinde yer almamaktadır (Özhatay, Byfield, & Atay, 2008).

Göl, yaz aylarında kurumaktadır. ÖDA, göl çevresindeki bataklıkları ve toprak alanları da kapsamaktadır. Yarışlı Gölü, nesli küresel ölçekte tehlike altında bulunan dikkuyrukların önemli bir kışlama yeridir. Alan dikkuyrukların yanı sıra bölgede kışlayan angıt ve göç döneminde alanı kullanan flamingolar için önemlidir (Kılıç & Eken, 2004, s. 107).

Sonuç olarak; göllerin ekolojik ve sosyo-ekonomik- kültürel olmak üzere iki ana işleri vardır. Ekolojik olarak, 1) göller sürüngenler ve amfibiler de dahil olmak üzere balıklar, kabuklular, yumuşakçalar gibi çeşitli sucul organizmalar için bir yaşam alanıdır; 2) göller iklimin düzenlenmesinde rol oynar (özellikle mikro iklim), 3) ayrıca göller taşkın kontrolünde rol oynar (rezervuar).

Sosyo-ekonomik ve kültürel olarak göller, tarımsal faaliyetler (sulama), evsel (temiz su), balıkçılık (yakalama ve yetiştirme), enerji (hidroelektrik), ulaşım ve turizm dahil olmak üzere yerel ve merkezi yönetimlerin yanı sıra gölü çevreleyen insanların yaşamlarıyla doğrudan ilgili işlevlere sahiptir. Dolayısıyla küresel olarak göller gıda güvenliği, enerji kaynakları, ekonomik kaynaklar ve istihdamın yanı sıra döviz ve bölgesel gelir sağlayan kaynaklardan biridir (Leidonald, Lesmana, Muhtadi, & Desrita, 2019).

Ekoturizm içerisinde yer alan flora (bitki toplulukları), fauna (hayvan toplulukları) ve endemik türler dünyada ilgi gören bir turizm aktivitesi olarak gelişmektedir. Sürekli hava değişimleri, türlerin yok olması, yoğun yaşamdan kaçma isteği, plansız yapılaşma ve benzeri olumsuzluklar insanların doğaya ve bozulmamış alanlara olan talebini artırmaktadır. Böylece dünyada ekoturizm alanları ortaya çıkmış ve turizm hareketlerinde bu alanlara yönelim artmaya başlamıştır (Kurnaz & Babür, 2018). Bu açıdan değerlendirildiğinde yukarıda açıklandığı üzere Göller Bölgesinde yer alan göller ekoturizm açısından oldukça zengin bir envantere sahiptir.

Ayrıca göller bölgesi ve gölleri, ekoturizm yanında ornitoloji (kuş gözlemciliği), bitki inceleme (botanik) turları, fotoğrafçılık, scuba-diving (donanımlı dalış) gibi turizm türleri için

de müsait destinasyonlardır. Dolayısıyla Göller Bölgenin sahip olduğu flora-fauna ve endemik çeşitlilik özellikleriyle turistik potansiyele sahip olduğu değerlendirilmektedir.

Bununla birlikte bir bölgenin turizm destinasyonu olabilmesinde doğal çekiciliklerin yanında, altyapı, ulaşım, turizm işletmelerinin bölgeye ilgisi ve yatırımları, yerel halk ve yerel yönetimlerin tutumu, vb. unsurlarda önemlidir. Dolayısıyla Göller Bölgesi'nin bir turizm destinasyonu haline getirilebilmesinde koordineli bir destinasyon yönetimine ihtiyacı olacağı muhakkaktır.

Kaynakça

- Akarsu, F., Bayılı, B., & Eroğlu, V. (2006). Işıklı Gölü. G. Eken, M. Bozdoğan, S. İsfendiyaroğlu, D. T. Kılıç, & Y. Lise içinde, *Türkiye'nin Önemli Doğa Alanları* (s. 238-239). Ankara: Doğa Derneği.
- Arık, B. M. (2006). Çavuşçu Gölü. G. Eken, M. Bozdoğan, S. İsfendiyaroğlu, D. T. Kılıç, & Y. Lise içinde, *Türkiye'nin Önemli Doğa Alanları* (s. 40-41). Ankara: Doğa Derneği.
- Ayva, F., Demirel, R., İlhan, S., Uzakbek, L., Çiğdem, U., Zorluer, N., . . . Tunca, G. (2021). Haloalkalitolerant and Haloalkaliphilic Fungal Diversity of Acıgöl/Turkey. *Mantar Dergisi*, vol (12),1, 33-41.
- Bekçi, İ., & Usul, H. (2001). Göller Bölgesindeki Küçük ve Orta Boy İşletmelerin Finansal Sorunları ve Çözüm Yolları. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi*, C.6, S.1, 111-125.
- Cooper, C. (2006). Lake as Tourism Destination Resources. M. Hall, & T. Harkönen içinde, *Lake Tourism: An Integrated Approach to Lacustrine Tourism Systems* (s. 27-42). Channel View Publications.
- Denizli Valiliği İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü. (2024, 04 06). *Denizlitarim.gov.tr*. <http://www.denizlitarim.gov.tr/index.php?dosya=sutun1%2Fdenizlimizitanialim> adresinden alınmıştır

- Dereağzı, H. (2021, 10 23). *aa.com.tr*. Gündem: <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/tamamen-kuruyan-aksehir-golunun-tabaninda-su-bulundu/2400661#:~:text=G%C3%B6l%C3%BCn%20tarih%C3%A7esine%20bakt%C4%B1%C4%9F%C4%B1m%C4%B1zda%201935'te,%C3%B6l%C3%A7%C3%BClerde%20g%C3%B6lde%20su%20rezervi%20vard%C4%B1.%22> adresinden alınmıştır
- Doğan, A., & Şanlı, S. (2016). Beyşehir Gölü Su Kullanımının İklim Verilerine Bağlı Optimizasyonu. *Mühendislik Dergisi*, Cilt:7, Sayı: 2, 191-200.
- Duman, H., & Özhatay, N. (2008). Salda Gölü. N. Özhatay, A. Byfield, & S. Atay içinde, *Türkiye'nin 122 Önemli Bitki Alanı* (s. 205-207). İstanbul: WWF Türkiye (Doğal Hayatı Koruma Vakfı).
- Duru, G. (2011). Göller Bölgesi Neolitik Yerleşmeleri Üzerine Bir Deneme. H. Şahin, E. Konyar, & G. Ergin içinde, *Özsait Armağanı* (s. 157-176). Antalya: Suna - İnan Kıracı Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü.
- Eken, G., Bozdoğan, M., İsfendiyaroğlu, S., Kılıç, D. T., & Lise, Y. (2006). *Türkiye'nin Önemli Doğa Alanları*. Ankara: Doğa Derneği.
- Görcelioğlu, E. (1976). Anadolu Göller Bölgesinde Özellikle Burdur Gölü Çevresindeki Sedimentasyonun Yaygınlığı ve Önemi. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 55-101.
- Hall, C., & Harkönen, T. (2006). Lake Tourism: An Introduction to Lacustrine Tourism Systems. C. Hall, & T. Harkönen içinde, *Lake Tourism An Integrated Approach to Lacustrine Tourism Systems* (s. 27-42). Channel View Publications.
- İsfendiyaroğlu, S., & Lise, Y. (2006). Karamık Sazlığı. G. Eken, M. Bozdoğan, S. İsfendiyaroğlu, D. T. Kılıç, & Y. Lise içinde, *Türkiye'nin Önemli Doğa Alanları* (s. 246-247). Ankara: Doğa Derneği.

- Karaman, M. (2017). Hipersalin Acıgöl'ün (Denizli) Hidrojeokimyasal Özellikleri ve Uzaktan Algılama Yöntemleri ile Değerlendirilmesi. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Denizli, Türkiye: Pamukkale Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Kılıç, D. T., & Eken, G. (2004). *Türkiye'nin Önemli Kuş Alanları 2004 Güncellemesi*. Ankara: Doğa Derneği.
- Koyun, T., & Doğan, B. (2020). Göller Bölgesi İklim Verilerinin Matematiksel Modellenmesi. *AKÜ FEMÜBİD*, Cilt: 20, 1112-1123.
- Kurnaz, A., & Babür, T. E. (2018). Flora-Fauna ve Endemik Türlerin Ekoturizm Ürünü Olarak Kullanılması: Datça Yöresi Örneği. *Mesleki Bilimler Dergisi*, Cilt:4, Sayı:2, 410-419.
- Kurt, B. (2006). Eğirdir Gölü. M. B. Güven Eken, & Y. Lise içinde, *Türkiye'nin Önemli Doğa Alanları* (s. 324-325). Ankara: Doğa Derneği.
- Leidonald, R., Lesmana, I., Muhtadi, A., & Desrita. (2019). Biodiversity Flora and Fauna in Tropical Tidal Lake. *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*, 1-7.
- Lin, T.-P., & Matzarakis, A. (2008). Tourism Climate and Thermal Comfort in Sun Moon Lake, Taiwan. *Int.J. Biometeorol*, Vol.52, 281-290.
- Oruçoğlu, K., & Beyhan, M. (2019). Göller Bölgesi Göllerinde Ağır Metal Kirliliğinin Değerlendirilmesi. *Bilge International Journal of Science and Technology Research*, 3 (1), 10-20.
- Özhatay, N., Byfield, A., & Atay, S. (2008). *Türkiye'nin 122 Önemli Bitki Alanı*. İstanbul: WWF Türkiye (Doğal Hayatı Koruma Vakfı).
- Özkan, K., & Kantarcı, D. (2008). Beyşehir Gölü Havzası'nın Orman Yetiştirme Ortamı Alt Bölgeleri ve Yöreleri Grupları. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, Seri:A, Sayı:2, 123-135.

Rodrigues, A., Correia, A., & Kozak, M. (2017). Assessing Lake-Destination Image: Insights from the Industry Side. *International Journal of Culture, Tourism and Hospitality Research*, 11(1), 5-17.

Soyaslan, İ., & Hepdeniz, K. (2018). Beyşehir Gölü Havzasının Yeraltısuyu Akım Modellemesi Esaslı Özelliklerinin Değerlendirilmesi. *MAKÜ FEBED*, Vol.9(1), 63-74.

Şener, E., & Şener, Ş. (2019). Meteorolojik Kuraklığın Coğrafi Bilgi Sistemleri Tabanlı Zamansal ve Konumsal Analizi: Çorak Gölü Havzası (Burdur-Türkiye) Örneği. *Mühendislik Bilimleri ve Tasarım Dergisi*, Vol.7(3), 596-607.

VİKİPEDİ. (2024, 04 06). <https://tr.wikipedia.org/>. Akgöl (Burdur): [https://tr.wikipedia.org/wiki/Akg%C3%B6l_\(Burdur\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/Akg%C3%B6l_(Burdur)) adresinden alınmıştır

VİKİPEDİ a. (2024, 04 06). tr.wikipedia.org. Göller Yöresi: https://tr.wikipedia.org/wiki/G%C3%B6ller_Y%C3%B6resi#:~:text=G%C3%B6ller%20Y%C3%B6resi%2C%20Akdeniz%20B%C3%B6lgesi'nde,Yar%C4%B1%C5%9F%20g%C3%B6llerinden%20olu%C5%9Fan%20b%C3%B6lgenin%20ad%C4%B1d%C4%B1r adresinden alınmıştır

VİKİPEDİ b. (2024, 04 06). <https://tr.wikipedia.org/>. Acıgöl: <https://tr.wikipedia.org/wiki/Ac%C4%B1g%C3%B6l> adresinden alınmıştır

Yoğurtçuoğlu, B. (2018, 04 22). Acıgöl'de Bir Endemik. (U. Uyan, Röportaj Yapan)

Yoğurtçuoğlu, B., Uyan, U., & Ekmekçi, G. (2020). The influence of environmental instability on the reproductive strategy of the critically endangered Acıgöl killifish (*Aphanius transgrediens*). *Journal of Fish Biology*, Vol.97, 246-256.

TURKUAZ GÖLÜ ve TURİZM POTANSİYELİ

Kemal BİRDİR¹

Filiz DEMİR²

Yiğit BURAK³

1. Giriş

Karaman ili Ermenek ilçesi, doğal güzellikleri ve zengin kültürel mirasıyla öne çıkan bir destinasyon niteliği taşımaktadır. Bölgenin en dikkat çekici doğal varlıklarından biri olan Turkuaz Gölü, berrak suları ile tanınmakta ve yalnızca yerel halk için değil, aynı zamanda doğa turizmine ilgi duyan ziyaretçiler açısından da önemli bir cazibe merkezi olma özelliği taşımaktadır.

2010 yılında Ermenek Çayı üzerinde inşa edilen Ermenek Barajı ve Hidroelektrik Santrali, Türkiye'deki barajlar arasında gövde yüksekliği açısından birinci sırada yer almakta ve genişlik bakımından Türkiye'nin en büyük dördüncü baraj gölü konumundadır. Baraj, 204 metre maksimum derinliği ile Türkiye'nin en derin ikinci barajı olup, ortalama 78 metre derinliği ile ülkenin en derin barajı niteliğini taşımaktadır (www.euas.gov.tr).

Ermenek Baraj Gölü adını renginin güzelliğinden alarak Turkuaz Gölü olarak da adlandırılmaktadır. Göl çevresinde yer alan doğal yaşam alanları, ormanlık bölgeler ve rekreasyon imkanları, Turkuaz Gölü'nü hem yerli hem de yabancı turistler için cazip bir destinasyon haline getirmektedir.

Bu bölümde, Turkuaz Gölü'nün bölgesel turizmde sunduğu potansiyellerin yanı sıra sürdürülebilir turizm stratejileri incelenecektir. Göl ve çevresinin turizm kaynakları, yerel ekonomi ve toplumsal yaşama katkıları analiz edilerek, göl ekosistemini tehdit eden unsurlar da değerlendirilecektir. Ayrıca, Turkuaz Gölü'nün doğa, tarih ve kültür bağlamında

¹ Prof. Dr., Mersin Üniversitesi, Turizm Fakültesi, kemalbirdir@mersin.edu.tr

² Doç. Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Turizm Rehberliği, filizdemir@kmu.edu.tr

³ Arş. Gör., Selçuk Üniversitesi, Beyşehir Ali Akkanat Turizm Fakültesi, yigit.burak@selcuk.edu.tr

sürdürülebilir turizm gelişimi için stratejik planlama sürecine nasıl entegre edilmesi gerektiği tartışılacaktır.

2. Göl Turizmi İçin Seyahat Planlaması

2.1. Rota Belirleme ve Bölge Seçimi

Ermenek, Karaman iline bağlı bir ilçe olup, Akdeniz Bölgesi ile İç Anadolu Bölgesi arasındaki geçiş güzergahında yer almaktadır. İlçenin Karaman merkezine olan mesafesi yaklaşık 160 km'dir. Ermenek; kuzeyde Karaman ve Konya'nın Hadim ilçesi, güneyde Antalya'nın Gazipaşa ilçesi ve Mersin'in Anamur ilçesi, batıda Karaman'ın Sarıveliler ve Başyayla ilçeleri, doğuda ise Mersin'in Mut ve Gülnar ilçeleri ile komşudur. İlçenin yüzölçümü 1.222,9 km² olup, deniz seviyesinden ortalama yüksekliği 1.250 metredir (Ermenek 1001, 2017).

Bölge seçiminde ilk adım, ziyaretçilerin ilgi alanları ve seyahat amaçlarına uygun bir rota oluşturulmasıdır. Ancak bu planlama, çevresel sürdürülebilirlik ilkeleri göz önünde bulundurularak yapılmalıdır. Göl çevresindeki koruma altındaki doğal alanların ve biyolojik çeşitliliğin korunması, turizm gelişimi için kritik bir öneme sahiptir. Bu nedenle, doğaya duyarlı turizm rotaları oluşturulmalı ve bu rotalar, ekolojik dengeyi bozmadan ziyaretçilere anlamlı deneyimler sunmalıdır. Ermenek Turkuaz Gölü, doğa yürüyüşleri, fotoğrafçılık ve sakin bir tatil arayan turistler için cazip bir destinasyon sunmaktadır. Rota oluşturulurken, göl çevresindeki tarihi yerleşimler, Ermenek Kalesi, Tekeçatı Suyu ve Zeyve Pazarı gibi turistik noktalar da seyahate dahil edilebilir (Baycan, 2017).

2.2. Ulaşım Seçenekleri ve İpuçları

Ermenek Turkuaz Gölü'ne ulaşım, ziyaretçilerin çıkış noktalarına bağlı olarak farklılık göstermektedir. Bölgeye en yaygın ulaşım yöntemi karayolu olup, Karaman il merkezine yaklaşık 170 km mesafede bulunan göle özel araçlarla erişim oldukça kolaydır. Toplu taşıma ile seyahat eden ziyaretçiler, Karaman'dan Ermenek'e düzenlenen otobüs seferlerini

kullanabilirler. Bölgeye en yakın havaalanları ise Antalya-Gazipaşa ve Konya'da yer almakta olup, bu noktalardan sonra karayolu ile yolculuğa devam edilmesi gerekmektedir. Ulaşım planlamasında dikkate alınması gereken önemli bir husus, Ermenek'e giden yolların kırsal alanlardan geçmesi ve bazı bölgelerde dar ve virajlı olabilmesidir. Ayrıca, bölgede sınırlı konaklama imkanları bulunması nedeniyle, seyahatten önce rezervasyon yapılması önerilmektedir.

3. Gastronomik Değerleri

Ermenek ve çevresi, zengin mutfak kültürü ile dikkat çeken bir bölgedir. Özellikle, bölgede yer alan tatlı su balıkları, yerel pişirme teknikleriyle hazırlanarak turistlere özgün ve otantik bir gastronomi deneyimi sunmaktadır. Bunun yanında, zeytinyağı, tahıllar ve yerel sebzelerle hazırlanan yemekler de Ermenek'in mutfak kültürünü yansıtan önemli unsurlar arasındadır. Ermenek mutfağında öne çıkan yemeklerden biri olan "Batırık", yöreye özgü bir lezzettir (Pektaş, 2016: 2). 27.11.2023 tarihinde Türk Patent ve Marka Kurumu'ndan coğrafi işaret tescil belgesini alan Ermenek Batırık'ı (www.ermenek.bel.tr) temel malzemeleri domates, ince bulgur, ceviz, fesleğen, biber, maydanoz ve soğandan oluşan, özellikle yaz aylarında haşlanmış asma yaprağı ve/veya lahanaya ile tüketilen bir yemektir. Ermenek'te bilinen Batırık türleri kendi içinde "Deli Batırık, Etlı Batırık, Kengerli Batırık, Ekşi Dutlu Batırık, Yağlı Batırık, Kavurmalı Batırık" olarak çeşitlenmektedir (Değerli ve Demir, 2023).

Bölgenin bir diğeri önemli geleneksel ürünü pekmezdır. Ermenek'te doğal koşullarda yetişen üzümler, geleneksel yöntemler kullanılarak işlenmekte ve bu süreç sonucunda elde edilen pekmez, özellikle helva yapımında yaygın bir şekilde kullanılmaktadır (Uca ve Ülker, 2016: 232). Ermenek helvası, büyük kazanlarda pekmez ve çöğen otunun kaynatılması, ardından tahin eklenerek karışımın uzun süre karıştırılmasıyla üretilmektedir. Bu üretim sürecinde şeker kullanılmamakta, tatlandırıcı olarak yalnızca pekmez tercih edilmektedir.

Pekmezin bu şekilde kullanımı, helvanın kendine özgü açık kahverengi rengini ve karakteristik lezzetini oluşturmaktadır (Uçar, 2008: 1394).

Ermenek mutfağında dikkat çeken diğer geleneksel yemekler arasında Arabaşı, Ermenek Dolması, Kaygana, Cevizli Bandırma, Kıvırma Tatlısı, Tarhanabaşı yer almaktadır. Yöresel ürünler arasında ceviz, üzüm ve bal gibi doğal ürünler de önemli bir yere sahiptir (ermenek.bel.tr/).

4. Turistik Aktiviteler ve Algılar

4.1. Göl Etrafında Flora-Fauna Hayatı

Ermenek'in en güçlü alternatif turizm ürünü olarak kabul edilen Turkuaz Gölü ve çevresinde gerçekleştirilecek çeşitli faaliyetler, turistik gelişimin yanı sıra ekonomik kalkınmaya da önemli katkılar sağlayabilir. Ermenek HES ve Turkuaz Baraj Gölü, yayla ve kıyı turizminin entegre edildiği uygulamalar ile kampçılık ve su sporları için elverişli bir ortam sunmaktadır. Bu özellikler, bölgedeki turizm potansiyelinin değerlendirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır (Demir, 2019).

Ermenek ilçesi, doğal güzellikleri ve su sporları faaliyetlerinin yanı sıra sağlık turizmi ve kırsal turizm için coğrafi ve iklimsel açıdan son derece elverişlidir. Yerel halk arasında "Öksürük İni" olarak bilinen mağaranın ziyareti, öksürük ve astım rahatsızlıklarına iyi geldiği yönünde önerilerle gündeme gelmektedir. Bu durum, bölgenin sağlık turizmi potansiyelini artırmakta ve ziyaretçilere alternatif terapiler sunma fırsatı sağlamaktadır (Şahin, Polat ve Pepe, 2018).

1999 yılından bu yana Ermenek Serper bölgesinde, tıbbi ve aromatik bitkiler konusunda Selçuk Üniversitesi ve Ermenek Belediyesi'nin desteğiyle kapsamlı bir çalışma sürdürülmektedir. Ayrıca, yaklaşık 180 tür endemik bitki ve 900 alt tür barındıran Taşeli Bölgesi'nde yer alan ilçenin yönetimi, bu alanda çalışmalar yürüten araştırmacılara destek

vermektedir. Pelit, çam, köknar ve sedir ormanları ile zengin olan kentte, ağaçlandırma ve orman koruma çalışmalarının yanı sıra ceviz ve üzüm yetiştiriciliğinin geliştirilmesine yönelik fidan dağıtım projeleri de yürütülmektedir. Bu çabalar, bölgenin ekosistemini koruma ve yerel tarım faaliyetlerini teşvik etme amacı taşımaktadır (Demir, 2018: 548). Bölgeye has türler arasında: Lale, Müşkürüm, Nergis, Sümbül, Anemon, Sarıokulu Çiçek, Çiğdem, Acı Çiğdem, Gölündürüm Sümbülü, Arap Sümbülü, Bozkır Lalesi, Sarı Duguk/Sarı Sümbül, Sürmeli Sümbül, Mahçup Sümbül, Gök Sümbülü, Zarif Sümbül, Toros Kardeleni, Sıklamen, Süsen/Nevruz, İris, Ermenek Lalesi, Orman Sümbülü, Balkusan Menekşesi, Tıstıs Otu, Ermenek Nakılı, Kürküme, Cezayir Menekşesi, Taşçanta, Gece Menekşesi, Üçrenk Papatya, Kılıç Çiçeği, Emzik Otu, Çakşır Otu, Tütlü Dağçayı, Ebegümece, Ermenek Çan Çiçeği, Altın Otu, Adaçayı, Eğri Çöven, Sabunotu, Yayla Sarıbaşı, Oğlan Otu, Turp Otu, Karamuk, Gımışkan, Çörtük, Acı Yavşan ve Eğir Otu görülmektedir (Öztaş, 2017).

Ermenek Orman İşletme Müdürlüğü (2022) verilerine göre; toprak muhafaza ve erozyon kontrolü, rehabilitasyon, maden rehabilitasyon, çok amaçlı uygulama, gelir getirici tür ağaçlandırma uygulama, tıbbi aromatik bitki ağaçlandırma uygulama, endüstriyel ağaçlandırma uygulama ve bal ormanı projelerine göre; ardıç, karaçam, sedir, kızılçam, ahlat, badem, iğde, ceviz, hünnap, akçaağaç, dişbudak, meşe, fıstıkçamı, kuşburnu, mahlep, yalancı iğde, yalancı akasya, ağaç hatmi, alıç, ateş diken, lavanta, kekik, karamuk ve sarıçam dikilen ağaç türlerindedir.

4.2. Alternatif Turizm Açısından Değerlendirilmesi

Ermenek, turistik potansiyeli açısından değerlendirildiğinde, konumu itibarıyla Anadolu'nun iç bölgeleri ile Akdeniz kıyıları arasında stratejik bir geçiş noktası oluşturarak zengin kültürel coğrafyanın önemli bir parçası konumundadır. Antik kentler ve yerleşim alanları bakımından zengin bir kültürel mirasa sahip olan ilçe, çeşitli alternatif turizm olanaklarını da barındırmaktadır. Bu durum, Ermenek'in hem yerli hem de yabancı turistler için

cazip bir destinasyon olmasına olanak tanımaktadır. Bu olanaklar göl turizmi, kültür turizmi, gastronomi turizmi, sağlık turizmi, botanik turizmi, mağara turizmi, spor turizmi, kış turizmi, kongre turizmi, inanç turizmi, agro turizm ve tarım turizmi olarak kategorilendirilebilir (Demir, 2019).

Tablo.1'de Ermenek ve çevresinde öne çıkabilecek alternatif turizm türlerinden göl turizmi, gastronomi, spor ve inanç turizmi örnekleriyle birlikte özetlenmiştir:

Tablo 1. Ermenek ve Çevresinde Öne Çıkabilecek Alternatif Turizm Türlerinden Örnekler

TURİZM TÜRÜ	BÖLGEDEKİ ÖRNEKLERİ
<p style="text-align: center;">Göl Turizmi</p> <p>Turkuaz rengi sularıyla dikkat çeken ve bir baraj gölü olan Turkuaz etrafındaki dağlık coğrafya ve doğal güzelliklerle birleşerek ziyaretçilere huzurlu bir ortam sunmaktadır.</p>	<p>Göller: Ermenek Turkuaz Gölü, Tekeçatı Gölü</p> <p>Nehirler: Mençek (Fariske) Nehri, Küçükusu Nehri, Tekeçatı Nehri, Göksu Nehri</p>
<p style="text-align: center;">Gastronomi Turizmi</p> <p>Ermenek'in de içinde bulunduğu Kilikya bölgesi, topografik yapısı ve coğrafyası nedeniyle antik dönemin en önemli üzüm ve şarap üretim bölgesidir (Tekocak, 2017).</p>	<p>Yerel yemekler:</p> <p>“Batırma”, “Bulgurca”, “Tarhanabaşı”, “Sulu Diri”, “Öğmeç Çorbası”, “Mıkla”, “Ermenek Dolması”, “Lakişe”, “Deli Börek”, “Kaygana”, “Maş Böreği”, “Ekmek Kadayıfı”</p> <p>Ödüllü ürün:</p> <p>Toros Helvası (Akpınar,2012; https://www.gazeteanadolu.com)</p>

<p style="text-align: center;">Spor Turizmi</p> <p>Su sporları, kış sporları ve avcılık sporları gibi farklı spor dalları ile Ermenek, özellikle macera tutkunları için yüksek bir potansiyele sahiptir. Doğa yürüyüşleri, yayla turizmi, dağcılık, bisiklet gezileri ve manzara eşliğinde safari; tekne ve yelken turları, kürek sporları ve balıkçılık göller bölgesinde yapılabilecek aktivitelerden bazılarıdır (Dinç ve Yeşilçimen, 2018). Ayrıca yeni kurulan Yumrutepe Kayak Merkezi de kış turizmi açısından değerlendiriliyor. Altyapı ve üstyapı tamamlandığında uzun vadede turizmde kış için bir destinasyon olabileceği düşünülmektedir (Şahin vd., 2018).</p>	<p>Su sporları: Turkuaz Gölü, Göksu Vadisi, Nadire Kanyonu</p> <p>Kayak Merkezi: Yumrutepe Kayak Merkezi</p> <p>Doğa Sporları: Toros Dağları ve Yaylaları, Taşeli Yaylası, Ermenek Havzası, Zeyve ve Kazancı trekking rotaları, Dalmaçalı ve Sedir Ormanları</p>
<p style="text-align: center;">İnanç Turizmi</p> <p>Bölgenin 2000 yılı aşan tarihine dönüp baktığımızda Hristiyanlığın ve sonrasında İslam'ın yaşandığını görüyoruz. Karstik Toros Dağları'nın ortasında çok sayıda kaya kilisesinin yanı sıra geçmişte manastır yaşamının olduğunu gösteren odalar da bulunmaktadır (Bardakçı, 2005). Karaman Beyliği'nin ilk başkenti olan Ermenek'in tipik mimari özelliklerini taşıyan camiler Ulu Camii, Sipas Camii ve Meydan Camiidir (Gök, 2009).</p>	<p>Camiler: Sipas ve Ulu Cami, Yeni Mahalle Cami, Yukarı Çağlar Cami, Sipaş Cami, Meydan Cami, Akça Mescit, Kirazlıyayla Cami</p> <p>Kiliseler: Gavuroğlu Kilisesi, Adras Dağı Kilisesi, Kuşakpınar Kilisesi, İnöğlesi Kilisesi ve kaya manastırları, Kırseönü Kilisesi, Damlaçalı Kilisesi, Ala Kilise, Ak Manastır.</p>

Fotoğraf: Turkuaz Gölü, (Doç. Dr. Filiz DEMİR, 2024).

Sonuç

Turkuaz Gölü, hem doğal güzellikleri hem de bölgesel kalkınma açısından sunduğu potansiyellerle Ermenek ve çevresi için önemli bir turizm kaynağı olarak öne çıkmaktadır. Ancak, göl ekosistemi üzerinde meydana gelebilecek tehditlerin, sürdürülebilir bir turizm stratejisi geliştirilmediği takdirde bölgenin uzun vadede zarar görmesine yol açabileceği düşünülmektedir. Yerel halkın da dahil olduğu sürdürülebilir turizm politikaları ile göl ekosisteminin korunması ve bölgenin turizm potansiyelinin daha verimli ve kalıcı bir şekilde değerlendirilmesi mümkün hale gelebilir.

Turkuaz Gölü, baraj inşası sonucu oluşan yapay bir göldür. Baraj inşaatları, su rejimini değiştirerek ekosistem üzerinde ciddi etkilere yol açabilmektedir. Su seviyelerinin kontrolsüz bir şekilde yükseltilmesi ve alçaltılması, göl ekosisteminde yaşayan canlıların yaşam

döngülerini bozabilir. Ayrıca, suyun tarımsal veya enerji üretimi amacıyla aşırı kullanımı, gölde su seviyelerinin tehlikeli derecede düşmesine neden olabilir.

Mevcut turistik faaliyetlerin ötesinde, bölgenin daha geniş kitlelere tanıtılması, sürdürülebilir turizm uygulamalarının geliştirilmesi ve yerel halkın ekonomik refahının artırılması amacıyla yeni stratejilerin hayata geçirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, yerel yönetimlere, bölgedeki turizm aktörlerine ve turizm fakültelerindeki akademisyenlere yönelik önerilerde bulunulabilir.

Ermenek Turkuaz Gölü'nde gerçekleştirilecek araştırmalar, yerel halkın katılımını sağlayarak sürdürülebilir turizm stratejilerinin geliştirilmesine ve gölün korunmasına yönelik politikaların oluşturulmasına katkı sunabilir. Ziyaretçilerin çevre bilincine sahip olmalarını sağlamak amacıyla bilgilendirme kampanyaları düzenlenebilir ve atıkların doğru şekilde bertaraf edilmesi teşvik edilebilir.

Bölgenin kültürel ve doğal yapısı göz önüne alındığında, yenilikçi turizm ürünleri geliştirmek de mümkündür. Örneğin, “temalı konaklamalar” adı altında, ziyaretçilere yerel yaşamı deneyimleyebilecekleri geleneksel köy evlerinde konaklama imkanı sunulabilir. Bu evler, yerel kültürün bir parçası olan geleneksel mimariyle restore edilerek, ziyaretçilerin modern olanaklardan yararlanırken aynı zamanda yerel kültürü ve günlük yaşamı deneyimlemelerini sağlayabilir. Ayrıca, etnobotanik turlar organize edilerek, ziyaretçilere göl çevresindeki bitkilerin tıbbi ve gastronomik kullanımları hakkında bilgi verilebilir. Akademisyenler, bu tür turların bilimsel içeriğinin hazırlanmasında ve rehberlerin eğitilmesinde aktif rol alabilirler.

Kaynakça

Akpınar, N. (2012). *Ermenek yöresel ev yemekleri*. Editör: Mustafa Şenol, Dizgi Medya, 2.

Baskı, Ermenek.

- Bardakçı, H. (2005). *Bütün yönleriyle Ermenek, Başyayla ve Sarıveliler*. Erçev Yayınları, İstanbul.
- Baycan, S. (2017). Ermenek'in turizm potansiyeli, 1. *Ermenek Kültür ve Turizm Çalıştay Raporu* içinde, Aybil Basımevi, ISBN: 978-605-82889-0-4, Konya.
- Değerli, Y. ve Demir, F. (2023). Ermenek aşş Batırık efsaneleri. Ermenek Belediyesi Yayınları, Keskin Color.
- Demir, F. (2019). *Alternative tourism diversity as a tool for rural development: Example of Turkey/Ermenek*. IJSET - International Journal of Innovative Science, Engineering & Technology, 6 (10).
- Ermenek 1001, *for a new beginning* (2017). *Ermenek Belediyesi*, Keskin Color, İstanbul.
- Ermenek Araştırmaları I, (2018). *Ermenek Belediyesi*, Palet Yayınları. Konya.
- Ermenek Araştırmaları II, (2018). *Ermenek Belediyesi*, Palet Yayınları. Konya.
- Gök, B. (2009). XVI. Yüzyılda Ermenek camileri ve cami vakıfları. *Hikmet Yurdu Düşünce – Yorum Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 2 (3), 257-274.
- Lopez-Guzman, T. ve Sanchez-Canizares, S. (2012). Gastronomy, tourism and destination differentiation: A case study in Spain. *Review of Economics & Finance*, 2, 63-72.
- Öztaş, H. (2017). *Ermenek (Taşeli) Bölgesinde Yetişen Bazı Endemik Bitkiler*. Önka Yayıncılık, Ankara.
- Şahin, A. Polat, M. ve Pepe, M.M. (2018). Alternatif turizm açısından Ermenek ilçesinin potansiyelinin değerlendirilmesi. Ermenek Araştırmaları-II içinde, ISBN: 978-605-7600-05-9, Palet Yayınları, Konya.
- Tekocak, M. (2017). Ermenek'in tarihi ve kültürel turizm potansiyeli. 1. Ermenek Kültür ve Turizm Çalıştay Raporu içinde, Aybil Basımevi, ISBN: 978-605-82889-0-4, Konya.
- Uca, A. ve Ulker, A. (2016) "Geçmişten Günümüze Karaman'da Meslekler", Palet Yayınları, Konya.

Ucar, A. (2008), “Geleneksel Türk Tadı: Pekmez”. 38. ICANAS Bildiriler. Maddi Kültür. III.Cilt. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi, 1383-1397, Eylül 2008, Ankara, Türkiye.

İnternet Kaynakları

Ermenek Belediyesi (2024), <https://ermenek.bel.tr/icerik/ermenek-yemekleri> Erişim Tarihi: 15.08.2024.

Ermenek Belediyesi, <https://ermenek.bel.tr> › [icerik](#) › [cografi-isaretler](#) <https://www.euas.gov.tr/santraller/ermenek-hes>. Erişim tarihi: 02.10.2024.

Gazete Anadolu (2024), “Ermenek Helvasına Ödül”, <https://www.gazeteanadolu.com/ermenek-helvasina-odul/20627/> Erişim Tarihi: 09.07.2024.

Pektaş. H. (2016)” Torosların Gizli Cenneti Ermenek” http://www.hasippektas.com/chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/http://www.hasippektas.com/Yazi/Ermenek_Hakkinda.pdf Erişim Tarihi: 01.06.2024.

EĞİRDİR GÖLÜ ve TURİZM POTANSİYELİ

Hatice SARI GÖK¹

1. Giriş

Eğirdir Gölü, Akdeniz Bölgesi Göller Yöresinin merkezinde yer almaktadır. Türkiye'nin büyüklük olarak dördüncü gölü olan Eğirdir Gölü aynı zamanda Türkiye'nin ikinci büyük tatlı su gölüdür. Tatlı suyu sayesinde Isparta ile birlikte birçok yerleşim yerinin içme suyu ihtiyacının bir kısmını karşılamaktadır. Gölün yüzölçümü 482 km² ve deniz seviyesinden yüksekliği 917 metredir. Gölün orta kısmında Hoyran Boğazı bulunmaktadır. Boğazın güney bölümü Eğirdir, dar olan ve kuzeyde kalan bölümü ise Hoyran Gölü olarak adlandırılmaktadır. Gölün, Eğirdir ilçesi ile birlikte Gelendost, Yalvaç ve Senirkent ilçelerine de kıyısı bulunmaktadır.

Eğirdir Gölü güney-kuzey uzunluğu 50 km olup doğu-batı genişliği 3-15 kilometre arasında değişmektedir. Gölün ortalama derinliği 8-9 metre arası olup en derin yeri 13-14 metredir. Gölün su seviyesinin 1984 yılından bu yana yarı yarıya bir düşüş yaşandığı yapılan ölçümlerle tespit edilmiştir. Son yıllarda bu düşüş gerek istatistiksel olarak yapılan ölçümlerde gerekse gözlem yolu ile yapılan incelemelerde kendini göstermektedir. Eğirdir Gölü su kotu 30 Eylül 2023'te Eğirdir ve Kovada Gölü Çevre Koruma Birliği tarafından yapılan ölçüme göre 915.08 metre olarak ölçülmüştür (Güner ve Özgür, 2023, s. 82). Gölün su kotunun azalmasının nedenleri arasında değişen iklim şartları nedeniyle yağışların azalması, buharlaşmanın fazla olması, tarımsal faaliyetler nedeniyle vahşi sulama, kontrolsüz sondajlar ve içme suyu olarak kullanılması sayılabilir (Özaltın ve Binark, 2021). Ayrıca Kovada Hidroelektrik santraline

¹ Doç. Dr., Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Yalvaç Meslek Yüksekokulu/Seyahat Turizm ve Eğlence Hizmetleri Bölümü, haticesarigok@gmail.com

Eğirdir Gölü'nden su verilmesi, gölü besleyen akarsular üzerine barajlar inşa edilmesi gibi nedenler de gölün su seviyesinin düşmesinde etkili olmuştur (Karabacak, 2007, s. 41).

Gölde Can Ada ve Nis olarak bilinen Yeşilada isminde iki ada bulunmaktadır. Göl sularında meydana gelen azalmalar sonucunda 1974 yılında bir dolgu yolu yapılarak adalar ilçe merkezine bağlanmıştır. Canada, Eğirdir ilçe merkezine bir km uzaklıkta olup Yeşilada ile Eğirdir arasında kalan yedi dönümlük bir adadır. 1933 yılında Atatürk'ün Eğirdir'i ziyaretinde Canada 1 Şubat 1933 tarihli belediye encümen kararı ile Atatürk'e hediye edilmiştir. Daha sonra Atatürk'ün mirasçılarına devrolmuş oradan da Eğirdir Belediye'sine geçmiştir. Doğal bir güzelliğe sahip olan Canada'da çadır, karavan alanı ve piknik alanı bulunmaktadır.

Yeşil ada, Eğirdir'e 1,5 km uzaklıkta 9 hektarlık bir alanı kaplamakta olup ilçenin en güzel turizm bölgesidir. Eğirdir merkezine bir kilometrelik bir yol ile bağlanmıştır. Yeşil adadaki tarihi ve kültürel yapılar arasında Aya Stefanos Kilisesi, Muslahattin Dede Eflatun Dede türbeleri yer almaktadır. Yeşil Adada balık lokantaları, butik otel ve ev pansiyonları bulunmaktadır. Yeşil adada özellikle tarihi eserleri görme, sahilde yürüyüş yapma, tekne gezisi ve olta balıkçılığı gibi faaliyetler yapılabilmektedir.

Eğirdir şehrinin adı eski coğrafya kitaplarında ve seyahatnamelerde Eğirdül, Eğridüz, Eğridün, Felekabad adları ile geçmektedir. Kentin adı çok değişiklik yaşayarak Eğirdir olarak günümüze gelmiştir. Cumhuriyetin kuruluşundan sonra Eğirdir'in adı İğdir iline ses olarak benzemesi nedeniyle Eğridir olarak değiştirilmiştir. Yalnız eğrilik vasfının ilçeye yakıştırılmaması nedeniyle bu ad tekrar Eğirdir olarak değiştirilmiştir (Demir, 2019, s. 51). Turistlik çekicilikler açısından zengin değerlere sahip olan Eğirdir ilçesi 2017 yılında Cittaslow Birliği'ne üye olmuştur. İlçenin Cittaslow Birliğine üye olması ilçenin ulusal ve uluslararası alanlarda tanıtılması ve yerel halkın kalkınmasına katkı sağlaması açısından önem taşımaktadır. Buradan hareketle bu çalışmada Eğirdir ilçesinin Göl turizmi potansiyeli incelenecektir. Çalışmanın yerel yönetimler, araştırmacılar ve alan yazınına katkı sunması düşünülmektedir.

Resim 1. Eğirdir Gölü

Kaynak: Eğirdir Kaymakamlığı, 2024 (<http://www.egirdir.gov.tr/egirdir-golu>)

2. Göl Turizmi İçin Seyahat Planlaması

Eğirdir gölü doğal güzellikleri, göl çevresindeki tarihi ve kültürel değerleri ile ziyaretçilerin ilgisini çekmektedir. Eğirdir gölü çevresinin yerleşim yerinin Tarihi İpek Yolu ve St. Paul güzergâhında bulunması turizm açısından bir cazibe merkezi olmasında etkilidir. Şehirde kültür turizmi, inanç turizmi, dağ turizmi, göl turizmi, ekoturizm, yayla turizmi, kuş gözlemciliği, kamp ve karavan turizmi yapılabilmektedir. Ayrıca; yüzme, su sporları, yelken sporu, sportif olta balıkçılığı, foto safari, bisiklet turları yapılmaktadır. Eğirdir ve çevresi rekreasyonel açıdan değerlendirilebilecek birçok doğal, arkeolojik, tarihi ve kültürel alana sahiptir. Eğirdir ilçesine yakın mesafede bulunan bu alanlara Kasnak Meşesi Tabiatı Koruma Alanı, Prostanna Antik kenti, Kovada Gölü Milli Parkı örnek verilebilir (Demir, 2019, s. 53).

Eğirdir'i çevreleyen Barla, Dedegöl ve Davraz dağlarında dağcılık sporu yapılabilmektedir. Yüksekliği yaklaşık 2800 metre olan Barla Dağı seyir tepesi, dağ bisikleti, yamaç paraşütü, kampçılık gibi aktiviteler yapılabilmektedir. Ayrıca 1995 yılında Kış Sporları

Turizm Merkezi ilan edilen Davraz Dağında dağcılık ve kış sporları yapılabilmektedir. Eğirdir Gölü, Kasnak Meşesi Tabiat Koruma Alanı, Eğirdir çevresindeki yaylalarda görülen Apollon Kelebeği ve Eğirdir elması ile doğası ve tarihi ile zengin bir şehirdir.

3. Ulaşım Seçenekleri ve İpuçları

Eğirdir ilçesi Isparta'nın en önemli turizm merkezlerinden biridir ve Isparta ilinin doğusunda yer almaktadır. Eğirdir Gölü kenarında yer alan ilçeye şehir merkezinden karayolu ile ulaşım sağlanmaktadır. Isparta iline 35 km uzaklıkta bulunan Eğirdir D-695 karayolu üzerinde bulunmaktadır. Isparta Eğirdir arası çalışan otobüsler, taksiler ve özel servisler ile ulaşım yaklaşık 30-40 dakika sürmektedir. Eğirdir'e otobüs ile gitmek isteyenler Isparta Şehirlerarası Terminalini ve ilçe minibüslerinin kalktığı garajı kullanmaktadırlar.

Eğirdir'e havayolu ile ulaşım Isparta Süleyman Demirel Havalimanı ile sağlanmaktadır. Havalimanından Eğirdir'e ulaşım ücretli servisler ile sağlanmaktadır. Havalimanı Eğirdir'e uzak bir konumda yer alması nedeniyle yolculuk 1 saat sürmektedir. Tren ile ulaşım göller ekspresi hatları ile Burdur, Denizli, Nazilli, Aydın ve İzmir şehirlerinden Isparta'ya tren yolculuğu ile ulaşım imkanı vardır. Isparta ile İzmir arası yolculuk 8 saat sürmektedir.

4. Göl Turizmi İçin En İdeal Zamanlar

Eğirdir coğrafik yapısı ve tarihi geçmişine ek olarak çeşitli sportif etkinliklere elverişli bir ilçedir. Eğirdir Gölünde sıkça esen poyraz ve lodos rüzgarları başta yelken olmak üzere pek çok su sporu için uygun bir ortam oluşturmaktadır. Ayrıca Eğirdir şehrinin kent yapısı triatlon sporu için çok uygundur. Eğirdir Sivrisi başta olmak üzere dağcılık sporuna oldukça elverişli bir konumdadır. Ayrıca şehrin civarında dağlık bölgelerin çok olması nedeniyle sporcular tarafından tırmanma ve dağcılık sporlarına uygundur. Bölgede dağ bisikleti, yamaç paraşütü, kampçılık gibi sporlar da yapılabilmektedir.

Yaz aylarında gölde yüzme imkanı vardır. Eğirdir ilçe merkezine 3 km uzaklıkta Altınkum Plajı vardır. Eski tren istasyonunun altında bulunan plaj ince kumlu bir plajdır. Plajda

çadırli kamp ve karavan alanları, elektrik ve su alt yapısı bulunmaktadır. Bir diğ er plaj ise Bedre koyu plajıdır. Eğirdir merkeze 11 kilometre uzaklıkta olan plaj Eğirdir -Barla yolu üzerindedir. 1.550 metre sahil ş eridi, sı ğ suyu ve kumsal ile güvenli bir plajdır. Plajda kamp alanı, soyunma kabinleri, tuvaletler ve piknik alanları mevcuttur.

Eğirdir ilçe merkezine 7 km uzaklıkta olan Akpınar Köyü Seyir Terası yılın her mevsimi Eğirdir Gölünü panoramik olarak görme ve fotoğraf çekme imkanı sunmaktadır. Akpınar Köyü Seyir terası Eğirdir Gölü, Yeş ilada ve Can Ada'yı Barla ve Dedegöl dağ larını ve Boğ az Ova'yı gören bir seyir terasıdır.

5. Tarihi ve Kültürel Değ erler

Eğirdir ilçesi köklü tarihi ile birçok tarihi ve kültürel yapıya sahiptir. Eğirdir Gölü ve çevresinin belli baş li tarihi ve kültürel değ erleri aşağıda kısaca anlatılmış tır.

5.1. Eğirdir Kalesi: Eğirdir'in savunması amacıyla yapılan kale göle doğru uzanan yarımada üzerinde yer almakta olup iç kale ve dış kale olarak yapılmış tır. Günümüzde dış kaleden fazla bir şey kalmamış olup sadece temelleri kalmış tır. M.Ö. 4. yüzyılda yapıldığı tahmin edilen iç kale ise bugün hala ayakta olup yarımadayı kuzey-güney doğ rultusunda kesmektedir. Roma ve Doğu Roma dönemlerinde çeş itli tamirler görmekle birlikte en son Hamitoğ ulları zamanında tamir görmüş tır. Moğ ol hükümdarı Timurlenk'in Eğirdir'i istilası sırasında kale tahrip edilmiş tir. Kalenin inş ası gölden ve Sivri Dağı'nın etrafından gelecek tehlikelerden korunma amacı ile Eğirdir Gölü'nün etrafını saracak şekilde yapılmış tır. Bu nedenle tek çıkış noktası kale kapısıdır. Zaman içinde kale güvenliğ ine ihtiyacın azalması ve doğ al sebeplerden dolayı kale taş ları sökülmiş ve bu taş lar başka yapılarda kullanılmış tır. Osmanlı döneminde şehri savunma ihtiyacının kalmaması nedeniyle kale onarılmamış tır (Baş ar, 2021, s. 50).

5.2. Hızırbey Camisi: Yapım tarihi hakkında kesin bir bilgi olmasa da cami kitabesinde Miladi 1301 tarihi yazmaktadır. İlk önce kilise olarak inş a edilen yapı Selçuklular döneminde

depo olarak kullanılmıştır. Caminin Hızır Bey tarafından miladi 1327-1328 yıllarında yaptırıldığı düşünülmektedir. Caminin giriş kapısında Hamidoğulları mimarisinin kendine özgü taş işçiliği görülmektedir. Camini doğu tarafında bulunan duvarlar kentin sur duvarlarıdır. Cami büyüklüğü ve tarihi geçmişi ile önemli bir yapıdır (Başar, 2021, s. 50). Hızır Bey cami aynı anda 3000 kişinin ibadet edebileceği büyüklüktedir. Caminin cadde üzerinde bulunan kapısı Dündar Bey Medresesi'nin kapısına bakmaktadır. Camiye doğru kemerli bir kapıdan geçilmekte olup kemer üzerinde bir minare yer almaktadır. Kemer üzerinde minaresi ile dünyada tek örnek olduğu iddia edilmektedir (Tuğluer vd., 2020, s. 20).

5.3. Dündar Bey Medresesi: Taş medrese olarak da bilinen yapı 1237 yılında Selçuklu Sultanı II. Gıyaseddin Keyhüsrev zamanında han olarak yaptırılmıştır. 1301 yılında Hamidoğlu Dündar Bey tarafından medrese haline getirilmiştir. Medresenin yapımda kullanılan bazı malzemeler Eğirdir Kervansarayından sökülerek yapıda kullanılmıştır. Bunun en güzel örneği medrese kapısıdır. Kapının etrafı Selçuklu stilinde geometrik şekiller ile süslenmiştir. İki katlı olarak yapılan medresenin üst kısmı yıkılmıştır (Tuğluer vd., 2020, s. 25). Günümüzde medrese kapalı çarşı olarak kullanılmaktadır.

5.4. Ayastefanos Kilisesi: Eğirdir Gölü üzerindeki Yeşilada da bulunmaktadır. Kilise 19. yüzyılda inşa edilmiştir. Eskiden Eğirdir Gölü etrafında çok büyük bir Hristiyan cemaatinin yaşadığı ve yılın belli zamanlarında civardaki Hristiyan cemaatin Eğirdir'de toplandığı bilinmektedir. Eski adı Nis adası olan Yeşil adadaki kiliseler Hristiyanlar için ayrı bir öneme sahip olmuştur. Eskiden Rum asıllı Hristiyan hacı adaylarının Kudüs'e gitmeden önce Ayastefanos kilisesini ziyaret ederlermiş. Bu ziyaretlerinde Nis Adada ayinler düzenlerler daha sonra Kudüs'e giderlermiş (Çatal, 2010, s. 86).

5.5. Eğirdir Kervansarayı: Eğirdir Yeni Mahalle'de bulunan kervansaray Konya-Isparta yolu üzerindedir. 1237 yılında yapılan kervansaraydan geriye fazla bir şey kalmamıştır. Sadece avluda birkaç yolcu odasının temel izleri kalmıştır.

5.6. Prostanna Antik Kenti: Pisidia bölgesinin kentlerinden biridir. Eğirdir Sivrisinin arka tarafında Camili Yayla'dadır. Antik kentten fazla bir kalıntı kalmamakla birlikte sınır duvarları ve bazı binaların temel kalıntıları kalmıştır. Sur duvarları içinde tapınak olarak bilinen dikdörtgen planlı bir yapının kalıntıları vardır.

6. Cittaslow Kenti: Eğirdir

Eğirdir'in Cittaslow üyeliği 2017 yılında kabul edilmiştir. Yerel yöneticilerin Eğirdir'in sakin şehirler ağına dahil olmasındaki amaçları; ilçenin tanıtımının yapılması, ilçe sakinlerinin yaşam kalitesinin yükseltilmesi, ilçenin sahip olduğu turizm potansiyelinin değerlendirilmesi, yerel halkın refah seviyesinin yükseltilmesi ve istihdam olanaklarının artırılmasıdır (Çetinkaya ve Özdemir, 2020). Pek çok su sporları ve dağ sporunun gerçekleştirilebildiği Eğirdir sakin şehir ünvanını bozulmamış yerel yapısı ve sahip olduğu tarihi değerleri ile almıştır. Eğirdir Cittaslow olduktan sonra özellikle kent içi ulaşımda bisiklet kullanımını teşvik etmek ve bisikletle ulaşım imkanları sağlamak için çalışmalar arttırılmıştır. Kent sahilinde açılan ve kent ziyaretçilerinin kolaylıkla ulaşabildiği yöresel marketler de yerel halkın ürettiği yerel ürünler için bir pazar olma özelliği taşımaktadır. Eğirdir'in "Cittaslow" olmasının ardından Eğirdir'e has lezzetlerden olan tatlı su sazanı, tatlı su levreği, kerevit gibi deniz ürünleri ile elma ve elmalı tarifler önem kazanmış, bu yemeklerin yavaş yemek felsefesi çevresinde tanıtılması amacı ile girişimler artmıştır (Sarıca, 2020, s. 37).

Cittaslow üyeliğinde yaklaşık 600 yıllık geçmişi ile Eğirdir'in Bağlar mahallesinde kurulan yöresel gıda ve el sanatları ürünlerinin satıldığı tarihi pınar pazarı etkili olmuştur. Pınara pazarı; geniş çayırılığı, pazar yerinde yükselen taş tepeden çıkan kaynak suları ile doğal bir çevre kurulmaktadır. Her yıl eylül ayında başlayıp 8 ile 12 hafta arasında devam etmekte olup sadece pazar günleri kurulmaktadır. Pazarda bölgede yaşayan halkın ürettiği her çeşit ticari ürün, yörede yetiştirilen sebze ve meyveler, koyun, keçi ve büyükbaş hayvanlardan elde edilen süt ürünleri satılmaktadır. Pınar Pazarı aynı zamanda halkın buluşma noktasıdır (Aylan, 2019, s.

207). Kısaca pınar pazarı yöre halkının tarımsal, hayvansal ve el sanatları ürünlerini satma geleneğini sürdürdüğü bir panayır ve piknik alanıdır. Pınar pazarı; yörede yetiştirilen ürünlerin üreticiden tüketiciye doğrudan satışının yapıldığı, yerel ürünlerin tanıtımının yapıldığı, organik ürün üretiminin teşvik edildiği ve yerel ürünlerin ticarileştirilmesi için doğal satış alanlarının desteklenmesi gibi Sakin Şehir kıstaslarını taşıması açısından önemlidir (Çetinkaya ve Özdemir, 2020).

7. Doğal Miras ve İronik Görünüm

Göde ve Yıldırım (2016, s. 213) yaptığı araştırmada Isparta'nın Eğirdir ilçesinde bulunan Sivri Dağı'nın şeklinin Barla ve Mahmatlar tarafından bakıldığında sırtüstü yatmış bir kızı andırdığını ve bu şekle halkın uyuyan güzel dediğini ifade etmiştir.

Efsaneye göre; *“birbirlerini deli gibi seven, bir kız ile bir oğlan varmış. Fakat oğlanın ailesi kız istemiyormuş. Oğlan ailesinin rızasını almadan kızla evlenmiş, kızı eve getirmiş. Kız çok iyiymiş. Oğlanın ailesine her türlü hürmeti gösteriyor, bir dediklerini iki etmiyormuş. Yine de yaranamıyormuş. Oğlanın ailesi de bunun tam tersini söyleyip oğlana, kızı kötülüyorlarmış. Söylenenleri ciddiye alan oğlan bir gün dayanamayıp kızı bunların hesabını sormuş ve kızı hırpalayıp dövmüş.*

Bu hakaretlere dayanamayan kız evden kaçıp bir kayanın üzerine uzanıp ağlamaya başlamış ve Allah'a yalvarmış.

“Allah'ım beni taş yap, yükselip yüce bir dağ yap da bu iftiralardan kurtulayım.” demiş. Allah da kızın duasını kabul etmiş” (Göde ve Yıldırım, 2016, s. 213).

8. Göller, Mitler ve Efsaneler

Eğirdir isminin nereden geldiği ile ilgili bir çok efsane anlatılmaktadır. Bu hikayelere örnek vermek gerekirse;

“Zamanın birinde Eğirdir'de bir bey, eşi ve çocukları ile birlikte Sivri Dağı eteklerinde yaşarlarmış. Bey bir dağa avlanmaya gitmiş. Orada bir geyik görmüş ve okunu geyiğe dağru fırlatmış. Ancak ok geyiğe değil arkasında bulunan kayaya saplanmış. Kayada okun saplandığı yerden bir su fişkırmaya başlamış ve su giderek artarak akmaya başlamış. Bey'in yanında bulunan çocuğu suya kapılmış ve boğularak ölmüş.

Bey feryat ederek hanımının yanına koşmuş ve çocuğun boğularak öldüğünü hanımına söylemiş.

Hanımı dalmış bir vaziyette elindeki tengereğiyle yün eğirmekteymiş.

Bey daha da isyankar bir tavırla;

-Hanım hanım çocuğu su aldı götürdü, sen hala elindekini eğirir durursun. “EĞİRDUR” bakalım demiş”.

Böylece Eğirdir ismi ilk defa “EĞİRDUR” şeklinde telaffuz edilmiş ve günümüzde Eğirdir olarak bu yöreye verilmiş bir isim olarak kalmıştır.

Bir diğer efsaneye göre;

“Gölün bulunduğu yer vaktiyle güllük gülistanlık çukur bir ovaymış. Birden bire bir tufan misali yağmur yağmaya başlamış ve ovayı seller basmış. Bu arada bir nine durmadan yün eğirmekteymiş. Etrafındakiler ona “Haydi koş!.. Yer sulandı, gök bulandı. Sel geliyor; canını kurtar.” diyerek seslenirlerse de o aldırmaz. Onlar da, “Ne hâlin varsa gör, öyleyse eğir dur.” derler. Eğirdir Gölü'nün adı da buradan gelmektedir. Bu efsanenin bir diğer anlatımı ise şöyledir; Gölün bulunduğu yer vaktiyle çukur ve verimli bir ovaymış. Ovada pamuğu olan bir adam, mahsulüne bakmak için şöyle bir gezintiye çıkmış. Adam, tarlasına bakmış ki her yer su altında kalmış. Bu arada ailesi de onu bekliyormuş. İplik eğirmekte olan karısının ilgisizce “N'oldu herif?” demesi üzerine adam: “Sen eğir dur bakalım, pamuğu eğir dur. Çukur ovayı su basmış.” demiş”. İşte bu Eğirdir Gölü, adamın bu sözlerinden zamanla söylenegelmesinden gelmiştir (Ayva, 2019, s. 141).

9. Yerel Festivaller ve Etkinlikler

Eğirdir belediyesi tarafından, 2002 yılından bu yana her yıl yüzme, bisiklet ve koşu parkurlarının arka arkaya tamamlandığı olimpik spor branşı olan Triatlon yarışı düzenlemektedir. Eğirdir ilçesi en son 2019 yılında Eğirdir'de Türkiye Triatlon Federasyonu tarafından ulusal triatlon yarışlarına ev sahipliği yapmıştır. Triatlon yarışları Eğirdir ilçesinin ulusal ve uluslararası tanıtımına katkı sağlamaktadır.

Oluklacı Bahar Şenliği, her yıl mayıs ayının ikinci haftası Oluklacı mevkiinde yapılmaktadır. 1150 metre rakımında bulunana Oluklacı şenlik alanı ilçenin ve Eğirdir

Gölü'nün güzel bir manzarasına sahip konumdadır. Eğirdir'de ayrıca Motosiklet ve Bisiklet festivali, Briç Turnuvaları, Klasik Müzik Festivali gibi etkinliklerle her yıl ulusal ve uluslararası ziyaretçiler Eğirdir'i ziyaret etmektedir (Aylan, 2019, s. 206).

10. Eğirdir Yürüyüş Rotalar

Günümüzde alternatif turizm türlerine olan talebin artması ile yeni turistik ürünler planlanmaktadır. Değişen turistik talebi karşılamak ve turizm faaliyetlerini tüm yıla yaymak adına destinasyonda yürüyüş rotaları hazırlanmaktadır. Aşağıda Eğirdir kenti ve çevresindeki gelen turistlerin taleplerini karşılamak ve turistik ürünleri zenginleştirmek üzere ön çalışmalarını yapmış yürüyüş rotaları yer almaktadır.

10.1. Akpınar Köyü-Sivri Dağı Yürüyüş Rotası

Akpınar Köyü ile Sivri Dağı arasında belirlenen bir parkurun olup özellikle son bölümü dik çıkışıdır. Parkur Akpınar köyünden başlamaktadır. Akpınar Köyü Camisi'nden batıya doğru ilerleyerek köyün çıkışında sola dönülerek stabilize yol takip edilmektedir. Küçük rampaların olduğu yolda devam edilerek iki kilometre sonra Prostanna Antik Kenti kalıntlarına ulaşılmaktadır. Yürüyüş parkurunun son bölümü Sivri Dağı tırmanıdır. Yaklaşık bir kilometre olup 200 metrelik dik bir çıkış vardır. Teknik bir tırmanış gerektirmese de sürekli yukarı doğru yürüme şeklinde olan parkurun özellikle son bölümü yorucu olabilmektedir (Sarı Gök, 2022, s. 1256). 1700 metrelik zirvede Eğirdir Gölü'nün tamamı, Kovada Gölü ve Isparta il merkezini ve yakın çevredeki pek çok yerleşim yerini görebilmek mümkündür. Akpınar Köyü ve Sivri Dağı zirvesi arasındaki bu parkur 4 kilometredir (Bilgiç ve Tekin, 2014).

10.2. Kasnak Meşesi Tabiat ve Koruma Alanı

Kasnak meşesi Türkiye'nin birçok ilinde tek başına görülmektedir. Orman olarak Türkiye'de sadece Yukarı Gökdere köyünde bulunması nedeniyle bu bölge tabiat koruma alanı statüsünde olup koruma altına alınmıştır. Isparta'ya 57 km, Eğirdir'e 22 km uzaklıkta bulunan Kasnak Meşesi Ormanı Tabiat Koruma Alanı, zengin florası ve ilginç böcek faunasıyla önemli

bir alandır. Kasnak meşesi, ak meşe grubuna dahil olup, pürüzsüz gövdesi ile sadece Türkiye'de yetişen, kaplama ve parke üretiminde kullanılan, eskiden esnek malzeme ve fiçı üretiminde kullanıldığı için yerel halk tarafından kasnak meşesi adıyla adlandırılmıştır. 1987 yılında Kasnak Meşesi Ormanı tabiatı koruma alanı ilan edilmiştir. Kasnak meşesi ormanında endemik bitki gözlemciliği, trekking, oryantiring, kuş gözlemciliği, foto safari yapılmaktadır. Sadece ormana randevusuz ziyaretçi kabul edilmemekte olup, alanı bilimsel ve eğitim amaçlı ziyaret etmek isteyenlerin Doğa Koruma Milli Parkları (NCNP) Isparta Şube Müdürlüğü'nden izin ve randevu almaları gerekmektedir (Sarı Gök, 2022, s. 1259).

11. Göl Etrafında Flora-Fauna Hayatı ve Kuş Gözlemciliği

Eğirdir biyoçeşitlilik bakımından ülkemizin önemli sulak alanlarından biridir. Eğirdir Gölü ve çevresi, su kuşları bakımından özellikle kış aylarında Türkiye'nin en önemli göllerinden biridir. Eğirdir Gölü, biyolojik çeşitlilik bakımından uluslararası öneme sahip bir sulak alandır. Türkiye'de 454, Avrupa'da 514 kuş türü bulunmaktadır. Eğirdir Gölü ve çevresinde Türkiye'de bulunan kuş türlerinin 225'i barınmaktadır (Tural, 2018, s. 70). Eğirdir Gölü ve çevresi karabatak, elmabaş patka, macar ördeği, tepeli patka, sakarmekenin bulunması nedeniyle Önemli Kuş Alanı (ÖKA) statüsü kazanmıştır (Ongun ve Türkoğlu, 2016, s. 154). Eğirdir Gölü Hoyran kısmı, kuş gözlemciliği için elverişlidir. Isparta'nın Hoyran Gölü ve çevresinde özellikle kış aylarında çok sayıda su kuşunu barınıyor olması kuş gözlemciliğine meraklı ziyaretçilerin bu bölgede kuş gözlemciliği yapabileceği bir alandır (Çatal, 2010, s. 88).

12. Tekne Turları, Su Sporları ve Sportif Olta Balıkçılığı

Isparta ilinin su sporları yapmaya en elverişli yeri Eğirdir gölüdür. Eğirdir Gölü, günün değişik saatlerinde farklı renkler alabilen gün batımı seyrinin çok güzel olduğu, etrafında elma, şeftali ve kiraz ağacı bahçelerinin olduğu bir göldür. Gölde esen lodos ve poyraz rüzgarları yelken sporu için uygun bir ortam oluşturmaktadır. Gölde, paraşüt, jetski, su kayağı, su bisikleti, banana vs. faaliyetler yapılmaktadır. Ayrıca Eğirdir Belediye spor ve Gençlik ve Spor Bakanlığı

eğitmenleri lazer, yelken ve optimist dallarında eğitimler verilmektedir (Tural, 2018, s. 48). Göl kenarında isteyenlere küçük tekneler ile tekne turu yapma imkanı vardır. Eğirdir gölü çevresinde sportif olta balıkçılığı yapılabilecek alanlar mevcuttur.

13. Yamaç Paraşütçülüğü

Yamaç paraşütü için Eğirdir ilçesinde elverişli alanlara bulunmaktadır. İlçedeki Kartepe Mevki 350 metre güney ve 550-650 metre kuzey, Eğirdir Sivrisi 1700 metre kuzeydoğu pistlerinden yapılmaktadır. Uçuş pist alanlarına karayolu mevcuttur (Ongun ve Türkoğlu, 2016, s. 156). Bu pistlerde single ve tandem uçuşları yapılmaktadır. Tandem uçuşları kalkış ve iniş alanları , Eğirdir Karatepe › Bedre Plaj Alanına iniş, Eğirdir Karatepe › Altinkum Plaj alanına iniş, Eğirdir Sivrisi › Canada açıklarına iniş yapılmaktadır (Kültür Portalı, 2024).

Eğirdir merkezde Eklem ve Kemik hastanesi arkasındaki yolu takip ederek Akpınar köyüne ulaşılmaktadır. Köy sınırları içerisinde bulunan 250 metredeki tepe kuzey rüzgarlarına açık bir tepedir. Bu alana karayolu mevcut olup termik ve yelken uçuşları için uygun bir tepedir yalnız, iniş alanının dar olması nedeniyle deneyimli pilotların uçabileceği bir yerdir.

Bir diğer yamaç paraşütü alanı, Eğirdir-Isparta karayolu üzerinde Eğirdir Merkezden 10 kilometre uzaklıkta bulunan tepedir. Bakımlı toprak bir yol ile çıkılmaktadır. Güney rüzgarlarına açık olan tepede 350 metre pisti mevcuttur. Aynı tepede kuzey rüzgarına açık 550 metre açık olan pist Eğirdir Kaymakamlığı tarafından Tandem uçuşları için özel olarak yapılmıştır. İnişler Altinkum plajına yapılmaktadır. Ayrıca, 650 metrede kuzey rüzgarına açık bir pist mevcut olup kalkış ve iniş pistleri oldukça geniştir. Yeni başlayanların ilk yüksek uçuşları için ideal bir pisttir (Kültür Portalı, 2024).

14. Foto Safari

İnsanlar ziyaret ettikleri yerin doğal güzellikleri, flora ve faunasını ve yöreye ait kültürel değerleri fotoğraflayabilmek için foto safari etkinlikleri yapmaktadırlar. Eğirdir gölünün mavi

ve yeşilin yedi değişik tonunun yakalanabildiği çekim noktalarında fotoğraf çekimi yapılabilmektedir.

Eğirdir ve çevresindeki fotoğraf çekim noktalarından biri ***Akpınar Köyü Fotoğraf Çekim Noktasıdır.*** Bu alandaki seyir teraslarında Eğirdir Gölü'nün neredeyse tamamı görülebilmektedir. Günün her saatinde güzel kareler yakalayabilecek bir konumda olması sebebiyle fotoğraf tutkuları için önemli bir noktadır.

Bir diğer diğer bir fotoğraf çekim noktası ***Boyalı Koyu Fotoğraf Çekim Noktasıdır.*** Eğirdir ilçe merkezine 30 km uzaklıkta yer alan Boyalı Koyu Eğirdir Gölü'nün hemen yanındadır. Doğal güzellikleri ile Eğirdir Gölü'nün fotoğrafı yarımadanın her yerinden çekim yapmaya uygundur (Bilgiç ve Tekin, 2014).

15. Eğirdir Bisiklet Parkurları

Bisiklet turları son yıllarda seyahat acentaları tarafından doğal güzelliklere sahip kırsal alanlarda düzenlenmektedir. Eğirdir Gölü ve civarı bisiklet turları için geniş güzergahlara sahiptir. Bu güzergahlarda aşağıda sıralanmıştır.

15.1. Bedre Plajı – Bağlar Rotası; “Isparta ili, Eğirdir ilçesinde yer alan bu bisiklet rotası yaklaşık 19,7 kilometre uzunluğundadır. Bu rota boyunca bisikletliler Eğirdir göl manzarasını izleyebilmektedir. Rota üzerinde Altinkum Plajı, Yeşil Ada ve rekreasyon alanları yer almaktadır. Rota, Bedre Plajından Eğirdir merkezine kadar trafiğin aktığı asfalt yoldan geçmekte, Eğirdir merkezinde ise ayrılmış bisiklet yolundan devam ederek Bağlar mevkiine ulaşmaktadır. Ayrıca Eğirdir merkezinde Yeşil Ada girişinde bisiklet kiralama imkânı bulunmaktadır. Bu rotayı tur bisikletçileri, şehir bisikletçileri ve günübirlik ziyaret gelen bisikletçiler kullanabilmektedir” (BAKA, 2022).

15.2. Eğirdir – Kovada Milli Parkı Rotası; “Isparta ili Eğirdir İlçesinde bulunan otogar önünden başlayıp Kovada Milli Parkında son bulmaktadır. Rotanın uzunluğu yaklaşık 30 kilometre kadardır. Rotanın tamamı asfalt zeminden oluşmaktadır. Rotanın ilk 4 kilometresi şehirlerarası yol olduğu için bu alanda araç trafiği fazla, geri kalan kısmı ise kırsal alanlardan geçtiği için bu alanda trafik yoğunluğu azdır. Kovada Gölü yaban hayatı çeşitliliği, benzersiz flora zenginliği ile açık havada

dinlenme, yürüyüş ve eğlenme imkanları bakımından büyük bir potansiyele sahiptir. Parkurun neredeyse tamamında iniş ve çıkış yok denecek kadar azdır. Rota üzerinde çok sayıda elma bahçeleri yer almaktadır. Varış noktasında yer alan Kovada Milli parkında yürüyüş ve kuş gözlemciliği aktivitesi yapılabilmektedir. Ayrıca Göl kenarında oluşturulan iskeleler ve seyir terasları fotoğraf çekmek için uygun alanlardır” (Kültür Portalı, 2024).

15.3. Eğirdir-Boyalı Koyu bisiklet parkuru; “Parkur Eğirdir ilçe merkezinden başlayıp Eğirdir Gölü manzarası eşliğinde Boyalı Koyu’na ulaşılmaktadır. Başlangıç noktası Eğirdir otogarının önüdür. Hızır Bey Camisi önünden Isparta il merkezine doğru devam eden yolda yaklaşık 2 km sonra Altinkum plajı yol ayrımında sağa dönülmelidir. Yaklaşık 900 metre sonra Altinkum plajına varılmaktadır. Altinkum plajından 7 km sonra gelen Isparta yol ayrımından Barla Köyü’ne doğru düz ilerleyiş ile devam edilmelidir. Bu yolda devam edilerek 10 km sonra Barla Köyü yol ayrımına ulaşılmaktadır. Barla yol ayrımından sonra yaklaşık 9 km sonra Boyalı Köyüne ulaşılmaktadır. Köy içinde sağa dönülerek 300 metre sonra Boyalı Koyuna ulaşılmaktadır” (Bilgiç ve Tekin, 2014).

16. Kamp Alanları ve Karavan Turizmi

7000 metrekare rekreasyon alanı olarak planlanan alanın elektrik ve kanalizasyon alt yapısı bulunmaktadır. Eğirdir ilçe merkezine 3,2 km uzaklıkta olup en yakın şehirler arası yola uzaklığı D330 Konya-Eğirdir yolu bitişiğindedir. Eğirdir gölü kenarındaki kamp alanı çevresinde yöresel ürünlerin satışının yapıldığı Pınar Pazarı bulunmaktadır (BAKA, 2021).

Eğirdir’de Altinkum Plajı’nda kamp yapma imkanı bulunmaktadır. Altinkum plajında çadır kurmaya uygun alanlar mevcuttur. Kamp alanında elektrik ve su alt yapısı mevcuttur. Karavanla konaklama için ise Eğirdir Merkezinden Can Ada ve Yeşil Ada’da uygun alanlar vardır. Eğirdir ilçe merkezine yakın bir konumun belirlenmiş olması sayesinde pek çok ihtiyacın karşılanabilme imkanı vardır (Kültür Portalı, 2024).

Sonuç

Eğirdir Gölü 1996 yılında Çevre Bakanlığı, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı ve Orman Bakanlığı ile Antalya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Müdürlüğü ortak kararı ile doğal sit

alanı ilan edilmiştir. Eğirdir Gölü'nün büyük bir kısmı ile Kovada Gölü'nün tamamını içine alan Eğirdir ilçesi Barla Dağı, Dedegöl Dağı ve Davraz Dağı gibi doğal güzellikle yakın konumda bulunmaktadır. Eğirdir ilçesi Kasnak meşesi ormanı, elma bahçeleri, doğal güzellikle bakımından zengin ilçedir. Ayrıca 2017 yılında Cittaslow birliğine üye olmuş, yöresel ve geleneksel ürünlerin sürdürülebilirliğinin sağlanması ve şehrin ulusal ve uluslararası alanlarda tanınırlığı artmasına katkı sağlamaya yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Yavaş hareketine dahil olmakla birlikte ilçede birçok etkinlik ve festival düzenlenmektedir. Bunlar etkinlikler arasında, Geleneksel Pınar Pazarı Panayırı, Eğirdir Uluslararası Triatlon Yarışları, Eğirdir Bisiklet Şenliği, Eğirdir Oluklacı Şenliği, Eğirdir Klasik ve Oda Müziği Festivali, Etudosd Dağcılık Şenliği, Eğirdir Uluslararası Motosiklet Festivali, Eğirdir Yelken Şampiyonası/Altın Elma Optimist Yarışları yer almaktadır.

Günün değişik saatlerinde mavi ve yeşilin değişik tonlarına bürünmesi nedeniyle “yedi renkli göl” olarak adlandırılmaktadır. Bu muhteşem göl maalesef mevsimsel yağışların azalması nedeniyle gün geçtikçe suları azalmakta ve kuraklık tehlikesi ile karşı karşıyadır. Eğirdir Gölü son yıllarda yapılan ölçümlere göre ortalama su seviyesi 16 metreden 4 metreye kadar düşmüştür. Bu konuda Süleyman Demirel Üniversite Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi'den Dr. Meltem Kaçıkçıoğlu'nun yaptığı çalışmalar sonucunda Eğirdir Gölü'ndeki su seviyesi kritik seviyeye gelmiş durumdadır. Gölün belirlenen su kotunun altına düşmesi gölün 2028 yılında ikiye ayrılma riskini doğurmaktadır. Hoyran Gölü ve Eğirdir Gölü arasında yer alan boğazın tamamen kuruması ile ikiye bölünecek olan gölün bu duruma geldikten sonra gölün yok olmasının çok hızlı olacağı ve tarımsal faaliyetlerin ve göl ve çevresindeki ekolojik hayatın eski performansı sergilemesinin mümkün olmayacağını iddia edilmektedir. Göldeki su seviyesinin düşmesinin nedenleri arasında iklim değişikliğinin etkileri, kuraklık, kar yağışının azalması ve tarım alanlarındaki sulama faaliyetleri ile ilişkilendirilmektedir. Göl çevresinde yoğun meyve bahçelerinin varlığı tarımsal alanlarda sulama suyuna olan ihtiyacı arttırmaktadır.

2024 yılında yüzde elli kısıtlı sulamaya geçilmesi, kısa bir süre sonra bu kısıtlı sulamadan damlama sulamaya geçilmesi, gölle ilgili acil eylem planı yapılması, bölgenin iklim değişikliği ile çalışmaların yapılması, gölün etkin kullanımının garanti altına alınması gibi önlemler tavsiye edilmiştir.

Kaynakça

- Aylan, F. K. (2019). *Sorumlu Turizmin Destinasyon Rekabetçiliğine ve Yaşam Kalitesine Etkisi Üzerine bir Uygulama*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi, Konya, Türkiye.
- Ayva, A. (2019). Efsanelere Göre Anadolu'daki Göllerin Adları, *SUTAD*, Nisan 2019; (45): 237-249. e-ISSN: 2458-9071
- BAKA, (2021). *Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı Karavan Turizmi Planlama Çalışması*, BAKA Yayınları.
- BAKA, (2022). *Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı Bisiklet Turizmi ve Bisiklet Altyapısı Araştırma Raporu*, BAKA yayınları.
- Başar, N. (2021). *Sakin Şehirde Yaşayan Halkın Turizm Algısının Belirlenmesi: Eğirdir/Isparta Örneği*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Konya, Türkiye.
- Bilgiç, F., & Tekin, Z. (2014). *Rotam Isparta*. Isparta: Isparta İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü yayınları, Isparta.
- Çatal, S. (2010). *Turizm Planlaması İçin Yeni Politikaların ve Stratejilerin Geliştirilmesi, Eğirdir İlçesi Örneği*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta, Türkiye.
- Çetinkaya, F. Ö. ve Özdemir, S. A. (2020). *Yeşille Mavinin Buluştuğu Göller Bölgesinin İncisi, Eğirdir*, Başar, F. ve Türkmendağ, T. (Ed.), *Yavaş Şehirler ve Alternatif Turizm (İçinde)*, Detay Yayıncılık, Ankara.

- Demir, H. (2019). *Yerel Halkın Bakış Açısıyla Cittaslow (Sakin Şehir) Kavramı ve Etkinliği: Yalvaç ve Eğirdir Örnekleriyle Karşılaştırmalı Bir Araştırma*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep, Türkiye.
- Eğirdir Kaymakamlığı, (2024). (<http://www.egirdir.gov.tr/egirdir-golu>)
- Göde, H. A. ve Yıldırım, Y. (2016). *Sosyal Hayat İçinde Anadolu Türk Efsanelerinde Gelin*. Bartın Üniversitesi Uluslararası Edebiyat ve Toplum Sempozyumu, 28-30 Nisan 2016 Bartın: Bildiriler Kitabı 2. Cilt, Hermes Ofset Ltd. Şti. İskitler/Ankara
- Güner, S. ve Özgür, A. E. (2023). Eğirdir Gölü Üzerinde YGES Uygulanabilirliğinin Araştırılması. *Yekarum e-Dergi*, 8(2): 80-93.
- Kaçıkoç, M. (2024). Eğirdir Gölü'nde Su Kaybı Tehlikesi, 2028'de İkiye Bölünebilir, <https://www.akdenizgercek.com.tr/egirdir-golunde-su-kaybi-tehlikesi-2028de-ikiye-bolunebilir>
- Karabacak, K. (2007). *Eğirdir İlçesi'nin Coğrafi Etüdü*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Konya, Türkiye.
- Kültür Portalı, (2024). Yamaç Paraşütü-Isparta, Erişim adresi, <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/isparta/turizmaktiviteleri/yamac-parasutu486031>, Erişim Tarihi, 01.06.2024.
- Ongun, U. Ve Türkoğlu M. (2016). Isparta İli Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesine Yönelik Teorik Bir Çalışma, *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2016, 6 (1), 145-161.
- Özaltın, S. ve Binark, A. K. (2021). Eğirdir Gölü çevresinde yenilenebilir enerji uygulamaları. *İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 3(2), 112-122.
- Sarı Gök, H. (2022). Ecotourism routes of Isparta and their investigation with PESTE analysis. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24 (3), 1247-1274.

- Sarıca, S. (2020). *Sürdürülebilirlik Açısından Bir Yavaş Şehir (Cittaslow) Tasarım Örneği: Eğirdir*, (Yayınlanmamış Sanatta Yeterlilik Tezi),Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta, Türkiye.
- Tuğluer, M., Dinç, G., Küçüköğlü, T. ve Gül, A. (2020). Eğirdir Yöresi Doğal ve Kültürel Değerleri, Gül, A. Ve Şahin, G. (Ed.), *Isparta – Eğirdir Özelinde Mekansal Planlama ve Tasarıma Yönelik Akademik Vizyon* (İçinde), Astana yayınları, Ankara
- Tural, Ö. S. (2018). *Sakin Şehir (Cittaslow) Kavramının Peyzaj Mimarlığı Açısından, Isparta/Eğirdir Örneğinde İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya, Türkiye.

BEYŞEHİR GÖLÜ ve ADALARININ YÜRÜYÜŞ PARKURU POTANSİYELİ

Mustafa ARSLAN¹

1. Giriş

Beyşehir Gölü ve çevresi doğal güzellikleri ile dikkat çeken ve bugüne kadar çok iyi korunagelmiş zenginliklerimizden birisidir. Beyşehir Gölü, içinde ve çevresinde yaşayanlara çok güzel yaşam alanları sunmasının yanında insanların ve diğer tüm canlıların ruh hallerine de çok olumlu katkılar yapmaktadır. Özellikle Covid-19 Pandemisi sırasında uygulanan sokağa çıkma kısıtlamaları, göl çevresinde tavizsiz ve etkin bir biçimde uygulanan av yasakları, Nilüfer Bahçesi, Yeşildağ İskele, Tolca, Karaburun Plajı ve Piknik Alanları ve Beyşehir Kent Merkezi'nde görülen doğa bilinci yüksek insan gruplarının sakin varlığı yaban hayatını insanlara biraz daha yaklaştırmıştır. Günümüzde bu yerlere gidildiğinde eskiden kıyıya yaklaşmayan su kuşları artık çok rahat ve yakından görülebilmekte, bu da çevreyi dolaşanlarda doğa sevgisini artırmaktadır.

2. Beyşehir Gölü ve Çevresi

Beyşehir Gölü'nün 2021-2024 arası su seviyesi kıyından beslenen ve sığ suları seven su kuşları için kente yakın noktaları daha cazip hale getirmiştir. Şu andaki (2024 Bahar Mevsimi) su seviyesi ile kent merkezi kıyılarında kış boyunca hiçbir ekipmana sahip olmadan çamurcunlar, kaşıkğagalar, kılkuyruklar, yeşilbaşlar ve martılar beslendikleri ve dinlendikleri yerlerde rahatça gözlemlenebilmektedir.

Göl çevresinde uygulanan av yasakları ve halkın daha da bilinçlenmesi ile özellikle vaşak, saz kedisi, çakal, yaban tavşanı ve diğer küçük memeliler de daha sık görülür olmuşlardır (Mert ve Acerer, 2018). Sosyal medyanın yetişilemez hızı ve her yere uzanması ile görülen bu

¹ Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi Beyşehir Ali Akkanat Turizm Fakültesi, muarslan@selcuk.edu.tr

güzellikler hemen kayıt altına alınıp paylaşılmaya başlanmış ve konuya meraklı geniş kitleler arasında bir heyecan yaratmıştır.

Beyşehir İç Anadolu Bölgesi'ni Konya üzerinden Akdeniz'e bağlayan yollar için en elverişli güzergaha sahiptir. Son zamanlarda açılan Demirkapı Tünelleri (Beyşehir Belediyesi, 2023) ile bu güzergahta yapılan yolculuklar daha da konforlu bir hale gelmiş ve hızlanmıştır. Ulaşımında sağlanan gelişmeler sayesinde artan trafik yoğunluğu ile birlikte Eşrefoğlu Camii, Eflatunpınar, Karaburun Plajı ve Taş Köprü gibi mekanlar yoğun ilgi görmeye başlamıştır. Çiftlik Nilüfer Bahçesi sayesinde Beyşehir'in doğal güzellikleri daha fazla kişi tarafından takip edilmeye başlanmış, Beyşehir Belediyesi canlı kameraları (Beyşehir Belediyesi, 2024) vasıtası ile uzaktan izlenebilen Leylekler Vadisi sakinlerine ziyaretler artmış böylece Beyşehir ve çevresi daha fazla ziyaretçi tarafından gezilir olmuştur. Doğa Koruma ve Milli Parklar Bölge Müdürlüğü ve Beyşehir Milli Parklar Şefliği'nin çalışmalarıyla turizme kazandırılan Balatini Mağarası da turistik ürün çeşitliliğini artırmada çok önemli bir rol oynamaktadır.

Beyşehir Gölü'nün hali hazırda amatör olta balıkçıları arasındaki ünü burada iki kez düzenlenen ulusal çaptaki balık avlama yarışması (Karaman, Arslan & Şalvarcı, 2022, s. 27-28) ile bu sporla alakalı daha geniş kitlelere yayılmıştır.

Beyşehir'i ulusal düzeyde tanınır yapan bir başka unsur da bisikletçiler arasındaki haklı ünüdür. Geleneksel olarak yılda bir kez yapılan kamplı tam göl turu her geçen gün daha fazla kişi tarafından takip edilmektedir. Bisikletle yapılan göl turunda başlangıç noktası Vuslat Park girişinde yer alan Beyşehir Kültür ve Turizm Derneği Ofisi önüdür. Göl etrafında saat yönünde ilerlenerek Yeşildağ, Kurucuova, Gölyaka, Gedikli ve Fele üzerinden Konya-Isparta karayoluna çıkılır ve Kırelî yönünden Beyşehir'e ulaşılır. Yaklaşık olarak 175 km olan parkur iki günde tamamlanır (M. Büyükkafalı, kişisel iletişim 28 Mayıs 2024).

Beyşehir'in bisikletçiler, daha çok da uluslararası seviyede seyahate çıkmış yabancı bisikletçiler arasında çok popüler olduğu bilinmektedir. Warmshowers adlı konaklama

sisteminin bir üyesi olan Beyşehir Bisiklet Topluluğu her yıl yüzlerce bisikletçiye ücretsiz konaklama sağlamakta ve bu sıcak ilgiden dolayı her yıl artan sayıda yabancı bisikletçi rotalarına Beyşehir'i de dahil etmektedir².

Beyşehir Gölü ve çevresinin tarihin tüm dönemlerine şahitlik etmiş mekânlarını, eşsiz tarihi eserlerini ve doğasını keşfederken piknik, yüzme, kamp, kuş gözlemciliği, yamaç paraşütü ve mağaracılık gibi birçok faaliyet de çok kolayca yapılabilir. Tüm bu faaliyetler bir tarafa Beyşehir muhtemelen yürüyüş yapmayı sevenler için tüm diğer aktivitelerden daha fazla alternatif sunmaktadır. Bu alternatifler yüksek rakımlı rotalardan, göl kıyısındaki sulak alanlara, ormanlardan adalara kadar çeşitlilik göstermektedir.

Beyşehir'de her türlü doğa yürüyüşünü kendi başınıza, ailecek, arkadaşlarınızla veya büyük gruplar halinde yapabilme imkânının yanı sıra Beyşehir Trekking adlı, Beyşehir merkezli bir yürüyüş grubunun da hafta sonları düzenledikleri etkinliklere katılma seçeneği de vardır.

Beyşehir Trekking Yürüyüş Grubu tarafından Beyşehir'de bugüne kadar 93 farklı parkurda doğa etkinliği düzenlemiş, bunların arasından farklı özelliklere sahip 32 tane parkur da haritalanmış ve ilgili mecralarda yayımlanmıştır. Bu parkurlar aşağıdaki gibidir (<https://tr.wikiloc.com/wikiloc/user.do?id=3813195>).

1. Yeşildağ Deliktaş Apsıngır Ovası Güvren Kanyonu Akçabelen Çiftlik Doğa Yürüyüşü
2. Karahisar Fasıllar Tarhuntaşşa Lukyanus Roma Yolu Doğa Yürüyüşü
3. Huğlu Yaylacık Dikenli Tepe Doğa Yürüyüşü
4. Cennetin Atları Beyşehir Gölü Kesi Adası Yılkı Atları
5. Akçabelen Ekinlik Göynem Çamiçi Eski Kağnı Yolu Yürüyüşü
6. Akçabelen Çetmi Ekinlik At Eşek Tepesi Doğa Yürüyüşü

² Bu sistemden 2023 yılında 24 farklı ülkeden 412 yabancı bisikletçi faydalanmıştır. 2024 yılı beklentisi bu rakamın çok üzerinde olacağı şeklindedir (M. Büyükkafalı, kişisel iletişim 28 Mayıs 2024).

7. Beyşehir Gölü Nilüfer Bahçesi Çiftlik Sahili Gölden Ulaşım
8. Beyşehir Gölü Hacıakif Adası Güney Tepe Doğa Yürüyüşü
9. Hacıakif Adası Güney Tepe Roma Sahili Doğa Yürüyüşü
10. Dumanlı Keldağ Gözetleme Kulesi Doğa Yürüyüşü
11. Gölyaka Karagüney Tepe Doğa Yürüyüşü
12. Ecirli Flama Tepesi Doğa Yürüyüşü
13. Anamas Kocadağ Oğlak Çukuru Şelalesi Yeşilgöl Doğa Yürüyüşü
14. Çamlık Bakaran Küpe Yaylası Göç Yolu
15. Beyşehir Gölü Hacıakif Adası Mağara Yürüyüşü (Kısa)
16. Beyşehir Akçabelen Asar Apsingır Ovası Güvren Deresi Kanyon Yürüyüşü
17. Beyşehir Genek Dağı Agılönü Ballık Parkuru
18. Beyşehir İslibucak Çataloluk Kar Yürüyüşü
19. Beyşehir Üstünler Atalanı Kesi Bogazı Karaburun Doğa Yürüyüşü
20. Beyşehir Anamas Dedegül Dağı Pınargözü Mağarası Melikler Yaylası Vali Çeşmesi

Doğa Yürüyüşü

21. Beyşehir İslibucak Kocaosman Yaylası Damla Zirvesi Doğa Yürüyüşü
22. Beyşehir Gölü Hacıakif Adası Doğu Girişi Mağara Ve Zirve Doğa Yürüyüşü
23. Beyşehir Doğanbey Erenler Dağı Arası Araç Yolu
24. Beyşehir Akburun Sahil Akburun Doğa Yürüyüşü
25. Beyşehir Kurucuova Sündüs Ergenli Kirsecik Doga Yürüyüşü
26. Beyşehir Yeşildağ Aşraf Kanyaş İskele Tabiat Parkı Doğa Yürüyüşü
27. Anamas Dağı Karagöl Kamp Ve Tırmanış Etkinliği Beyşehir
28. Derebucak Çamlık Mağaraları
29. Beyşehir Anamas Kocadağ Yeşilgöl
30. Beyşehir Yakamanastır Şamlar Yürüyüş Parkuru

31. İslibucak Orman İçi Doğa Yürüyüşü

32. Beyşehir İslibucak Çayırılık Kızoluğu Doğa Yürüyüşü

Beyşehir Gölü Nilüfer Bahçesi Çiftlik Sahili Gölden Ulaşım adlı parkur Beyşehir kent merkezi/İçerişehir üzerinden tekne veya başka su taşıtlarıyla geçilen bir güzergâhtır. Yine *Beyşehir Doğanbey Erenler Dağı Arası Araç Yolu* adlı parkur da genelde araziye uyumlu araçlarla gidilmesi/kat edilmesi önerilen bir yoldur. Erenler Dağı eteğine kadar götüren bu araç yolu yürümek için de gayet elverişli bir rotadır.

Burada yer alan rotalardan 12 tanesine topluluğun sayfasından da ulaşılabilir. Ancak topluluk sayfasının yazılımı uydu görüntüsü üzerine işaretlenen parkurlar hakkında Wikiloc kadar kesin değerler sunamamaktadır (<https://www.beysehirekking.com>).

Beyşehir Trekking Doğa Yürüyüş Grubu tarafından düzenli olarak kullanılan ve Wikiloc topluluğu üzerinden paylaşılan rotalar hep birden değerlendirildiğinde bazı ortak özelliklerin yanında farklılıklar da göstermektedir. Bu da doğanın farklı yönlerini sevenler için cazip imkânlar anlamına gelir.

Beyşehir Trekking Doğa Yürüyüş Grubu tarafından rotalandırılan ve haritalandırılan parkurların 30 tanesi yürüyüş için tasarlanmıştır. Bunlardan iki tanesi de kış temalı ve kar yürüyüşü olarak tanımlanmaktadır. Grup tarafından oluşturulan 14 parkur Orta Zorluk seviyesinde, 14 tanesi Kolay ve iki tanesi de Zor olarak Teknik Zorluk Derecesi ile betimlenmiştir.

Burada yer alan Zor Teknik Zorluk Dereceli *Anamas Dağı Karagöl Kamp ve Tırmanış Etkinliği* parkuru 2343 m'lik rakımıyla en fazla irtifaya sahip rotadır. Bu etkinlik, Dedegöl Dağı'nın doğu yamaçlarındaki yaklaşık olarak 2325 m rakımında bulunan Karagöl'de yapılmaktadır. Efsanelere konu olan Karagöl'e çıkmak için yeterli su bulundurmamak, kayalık ve çakşak zemine uygun botlar ve gerekli ekipmanları bulundurmamak tırmanışı kolaylaştırıcaktır. Diğer Zor parkur olan *Çamlık Bakaran Küpe Yaylası Göç Yolu* 1997 m rakıma çıkmaktadır ve

bittiği yaylaya Küpe Çukuru da denilmektedir. Bahar aylarının sonunda karların erimesinden sonra çıkılabilen çukurda yıldı atlarını görmek mümkün olmaktadır.

Bu grupta yer alan rotaların uzunlukları incelendiğinde en kısasının Hacıakif Adası Mağarası'na yapılan 0,57 km'lik yürüyüş olduğu görülecektir. Ancak Hacıakif Adası'nın bitki, kuş yoğunluğu ve eşsiz manzarası sayesinde rota kısa olsa bile katılımcılar burada çok güzel vakit geçirebilir, rotanın başlangıç noktasındaki veya buranın hemen güneybatısındaki koylarda mevsiminde yüzebilirler, olta balıkçılığı yapabilirler.

Beyşehir çevresindeki diğer rotaların uzunluğuna bakıldığında en uzununun 12,54 km olan *Dumanlı Keldağ Gözetleme Kulesi Doğa Yürüyüşü* olduğu anlaşılmaktadır. Bu rotayı sırasıyla 12,06 km uzunlukları ile *Beyşehir İslibucak Kocaosman Yaylası Damla Zirvesi Doğa Yürüyüşü* ve *Anamas Dağı Karagöl Kamp ve Tırmanış Etkinliği Beyşehir* parkurları takip etmektedir. 10 km'nin üzerindeki bir diğer rota da (10,04 km) *Beyşehir Anamas Dedegül Dağı Pınargözü Mağarası Melikler Yaylası Vali Çeşmesi Doğa Yürüyüşü* parkurudur. Diğer rotalardan 7 tanesi 1-5 km, 19 tanesi de 5-10 km uzunlukları ile herkesin yürüyebileceği parkurlar olarak dikkat çekmektedir.

Bu rotalardan dört tanesi Beyşehir ve çevresinin tarihine ışık tutan mekânları ve eserleri görmemize imkân sağlayacak içeriklere sahiptir. 6,68 km uzunluğundaki *Karahisar Fasıllar Tarhuntaşşa Lukyanus Roma Yolu Doğa Yürüyüşü* rotası Hitit ve Roma dönemlerine ait eşi ve benzeri olmayan anıtların görülebileceği bir güzergâhtır. Rotanın adında geçen Tarhuntaşşa Konya'nın güneyi ve Akdeniz arasındaki bölgeye Hititlerin de verdiği bir isimdir (Bahar, 2005, s. 235) ve güzergâha çok güzel yakışmaktadır. Fasıllar'daki Kurt Beşiği Anıtı veya Hitit Anıtı Hitit heykel sanatının en güzellerinden birisi olarak göze çarpmaktadır (Bahar, 2005, s. 236). Rota isminde geçen diğer bir tarihi değer de yöre insanının Atlı Kaya veya At Kaya olarak da adlandırdıkları Lukyanus anıtıdır. Bu anıt evlenmeden ölen genç bir biniciyi onurlandırmak için yapılmıştır. Bu anıtın yer aldığı kayalık yüzeyin hemen alt kısmında bu binici için yapılacak at

yarışlarından ve bu yarışların kurallarından bahseden bir kitabe bulunmaktadır (Sterrett, 1888, no.275; Rojas, 2019, s. 55). Bu kitabede Lukyanus onuruna düzenlenen yarışmalarda birinci gelen bir atın, bir binicinin ya da bir at sahibinin o yarışlarda bir başka turda yarışamayacağı anlatılmaktadır (Bahar, 2016). Türkiye Jokey Kulübü burada bulunan anıtta neredeyse 2000 yıl sonra, 10 Eylül 2017 tarihinde, o günün kurallarıyla atlı dayanıklılık yarışması düzenlemiştir (TJK, 2017). Bu rotanın sonunda, nekropol ile Hitit Anıtı arasından doğrudan Fasıllar Mahallesine inen yolun başladığı yerde bir de sarnıç bulunmaktadır. Beyşehir ve çevresinde sarnıçlar yaygın olarak kullanılmasına rağmen buradaki merdivenleri ve toprak zemine olan muntazam oygusu ile görülmeye değer bir hayır yapısıdır.

Tarihi dokuya temas eden bir diğer parkur da Hacıakif Adası'nda haritalanmıştır. Bu parkurda hem Roma Dönemi'ne tarihlenen hem de adanın milli parkın parçası olmasından önceye kadar süren Türk Dönemi tarımsal faaliyetlere ilişkin kalıntılar, burada yaşamışların mezarları bulunmaktadır. *Hacıakif Adası Güney Tepe Roma Sahili Doğa Yürüyüşü* parkurunun ilk 1000 metrelik bölümünde Roma Dönemi'ne ait kalıntılar (Bahar, 2008) görülebilmektedir.

Beyşehir Kurucuova Sündüs Ergenli Kirsecik Doğa Yürüyüşü rotası da Beyşehir ve çevresinin muhtemelen Bizans Dönemi tarihi ile ilgili bir yapı kalıntısını barındırmaktadır. Bu rotanın sonundaki tepeye ve çevresine bir kiliseye ait olduğu düşünülen kalıntılardan dolayı Kirsecik denmektedir. Bu tepeden özellikle Hacıakif Adası'nın ve gölün güneyindeki adaların görüntüsü çok güzeldir.

Derebucak Çamlık Mağaraları rotası aslında sadece mağara turundan ibaret değildir. Burada yörenin en güzel mağaralarının yanında tarihi dokuyu da hissedebilirsiniz. Toros Dağları Roma Dönemi'nde zaman zaman korsanlık faaliyetleri ile de anılırdı. Bu bölgede yaşayan Homanadlar hem Galatlara hem de Romalılara sorun teşkil eden savaşçı kabilelerdi. Son Galatia kralı olan Amyntas'ın MÖ 25 yılında Eski Isaura'da öldürüldükten (Strabon, XII. 6.3) sonra bölge Augustus tarafından korsanlardan temizlenmiştir (Ramsay, 1920, s. 99;

Ramsay, 1917). Bu rotada görülen ilk mağara olan Balatini Mağarası da aynı zamanda Homanadların yaşadıkları düşünülen bir bölgede bulunmaktadır. Bu mağaranın içinde o dönemlere ait olabilecek yaşam izleri bulunmaktadır. Hatta mağaranın bazı kısımlarında buğday depoları ve buğday örnekleri de son zamanlara kadar görülebilmekteydi. Mağaradaki kalıntılara ek olarak girişin hemen sağında şimdi yerinde olmayan bir heykelden de köylüler zaman zaman bahsetmektedirler. Bu mağaradan sonra yürüyerek varılan diğer mağara Suluin Mağarasıdır. Suluin Mağarası'nın sol yanında, mağara ile aynı cephede, biraz yüksekte küçük ve kuru bir mağara daha vardır. Bu mağaranın adı Gâvur Beşiği'dir ve içinde 14 tane kısmen tahrip edilmiş aziz ve azizenin freski vardır. Bu freskler Roma Dönemi'ne (Derebucak Kaymakamlığı, 2024) tarihlenmektedir. Mağara bu haliyle Hristiyanlığın ilk yıllarına ait bir kilise olmalıdır.

Bu rotaların hepsi katılanların tecrübesine göre yılın her zamanı deneyimlenebileceği gibi bazıları ise grup tarafından belirli mevsimlerde yürünmektedir. *Beyşehir İslibucak Çataloluk Kar Yürüyüşü* ve *Huğlu Yaylacık Dikenli Tepe Doğa Yürüyüşü* özellikle kışın kar yürüyüşü olarak planlanan rotalardır. Beyşehir'den yaklaşık 48 km olan İslibucak parkurunun başlangıç noktası Dedegül Dağlarının eteklerinde, orman içinde yer alan İslibucak Yangın İlk Müdahale Ekibi Binası yakınlarında, Dumanlı-Kurucuova yolu Ecirli dönüşündedir. Bu başlangıç noktasındaki yaşlı ve çok büyük karaçam ağacı üzerine düşen yıldırımın izlerini hala taşımaktadır. Huğlu parkuru ise Huğlu mahallesinden başlayıp yine aynı yerde biter. Huğlu mahallesi av tüfeği üretimiyle dünyaca tanınan bir yerleşimdir. Halkının misafirperverliği ve mahallenin her ihtiyacınızı giderebileceğiniz imkânları bu rotayı öne çıkaran unsurlardır. Yürüyüş öncesinde ve sonrasında mahallenin farklı işletmelerinde her türlü yiyecek ve sıcak içecekler temin edilebilir, kahvehanelerinde zaman geçirilip dinlenebilir.

Beyşehir Trekking Doğa Yürüyüş Grubu ile yapılan yürüyüşlerde kar yürüyüşleri, İslibucak'ı da içeren rotalar, mağaralar ve Leylekler Vadisi'nin görüldüğü programların

diğerlerine nazaran daha fazla talep gördüğü anlaşılmaktadır (M. Büyükkafalı, kişisel iletişim 28 Mayıs 2024).

3. Beyşehir Gölü Adalarında Yürüyüş

Beyşehir Gölü adaları da yürüyüş tutkunları için çok güzel rotalar sunmaktadır. Beyşehir Gölü'nde şimdiye kadar ismi olan 81 ada tespit edilmiştir³. Bu adalardan iki tanesinde 5 adet rota oluşturulmuş ve haritalanmıştır. Bu rotalardan 4 tanesi Hacıakif Adası'nda 1 tanesi de Kesi Adası'nda bulunmaktadır.

Cennetin Atları Beyşehir Gölü Kesi Adası Yılkı Atları parkuru Karaburun Plajı'na ve kıyıya yakın bir noktada yer alan Kesi Adası'nda oluşturulmuştur. Kesi Adası, Karaburun Kamp Alanı'nın yaklaşık 1 km batısındadır. Ulaşım ya Beyşehir'den hareket eden yatlarla ya da Kamp Alanı'ndaki Üstünlerli balıkçıların kullandığı iskeleden kalkacak tekneler ile mümkündür. Bu ada çok girintili-çıkıntılı bir adadır. Üzerinde oldukça çok yürünecek alan olmasına rağmen yürüyüş genelde bir noktaya gittikten sonra yaklaşık aynı güzergâhtan dönüş şeklinde olacağı için burada yapılacak aktiviteye gezinti demek daha doğru olacaktır. Bu rotayı özel kılan burada doğal bir ortamda doğan, büyüyen ve ölen yılkı atlarıdır. Sayılarının yaklaşık 300 kadar olduğu tahmin edilmektedir. Beyşehir Gölü'nün büyük adaları hayvancılıkta uzun yıllardır kullanılmaktadır. Kesi Adası da Üstünler Mahallesi'nin adası olduğundan Üstünlerli çiftçiler küçük-büyük baş hayvanlarını buraya bahardan itibaren bırakırlar kışa yaklaşırken de mahallelerindeki ahırlara-ağıllara getirirler. Zaman zaman tüm yıl boyunca hayvanların burada kaldığı da olmaktadır. Eskiden, tarlaların atlarla sürüldüğü dönemlerde işi biten atlar adaya bırakılır, çift veya iş zamanı gelince de buradan tekrar tarlalara götürülürmüş. Zamanla atlara ihtiyaç kalmayınca da atlar burada yıllar boyu kalır olmuşlardır. Kesi Adası'nı hayvancılık

³ Beyşehir Gölü'ndeki adaların tam sayısı üzerine farklı kaynaklarda farklı rakamlar geçmektedir. Yazar tarafından yapılan bir derleme çalışması ile Beyşehir Gölü'nde adı olan 81 ada olduğu görülmüştür. Bu sayı adaların büyüklüğü gibi bir kriterle yapılmamış sadece adı olan, suyla çevrili kara parçalarının tümünden oluşmaktadır. Gölde adı olan ada sayısı muhtemelen bundan daha fazladır. Balıkçılık faaliyetlerinin azalmasıyla bu adaların adlarını bilenler de günden güne azalmaktadır. Beyşehir Gölü adalarının sayısı, adları ve başka değerlendirmeler için bkz: Arslan, 2021.

konusunda ayrıcalıklı kılan noktalardan birisi üzerinde yetişen yaprağını döken ağaçlar ve etrafını saran geniş sazlıklardır. Diğer ve belki de daha önemli özelliği ise adanın batısında bulunan Uzun Burun'dur. Uzun Burun, Ara Saz'dan yaklaşık 120 m genişliğinde başlayarak göle doğru 450 m çıkıntı yapan bir burundur. Bu burunun en dar yeri en ucunda yaklaşık 20 m kadardır ve buraya sürülen hayvanlar çok kolay tekrar yakalandığı için çiftçiler buraya hayvanlarını tekrar yakalayamama korkusu olmadan bırakırlar (Arslan, 2021; A. Altuner, A. Gökmen, kişisel iletişim 23 Nisan 2024). Adada yaşayan atlar insanlara alışık olmalarına rağmen kalabalık gruplardan ürkmektedirler, bu sebeple adaya yapılan yürüyüş turları sınırlı sayıda ve katılımcıyla yapılmaktadır.

Hacıakif Adası Beyşehir Gölü'nün büyük adalarındandır. Burada yapılan yürüyüşler için genelde Beyşehir'den yat kiralanmakta ve doğrudan Köprübaşı'ndan hareketle ulaşılmaktadır. Köprübaşı'ndan ada yaklaşık 22 km uzaklıktadır ve seyahat süresi hava durumuna göre değişse de ortalama 2,5 saat sürdüğü kabul edilebilir. Ada kuzey-güney doğrultuda uzanan iki büyük tepe ve bunların ortasında yer alan eski tarım arazileri olan bir düzlükten oluşur. Batıdaki kısım doğudakinden daha küçüktür. Yatlar kuzeydeki körfeze girerler ve genelde buranın doğu sahiline yanaşırlar. Adaya bir diğer ulaşım alternatifi Yeşildağ Sarpça Burnu'ndan teknelere binerek olmaktadır. Buradan binildiğinde ise güneydeki burundan karaya çıkmak daha uygun olur⁴.

Adanın ilk rotası olan Güney Tepe güzergâhında; güneydeki körfezden başlayarak kuzeydeki körfeze çıkılır ve buradan batıdaki tepe noktasına tırmanıldıktan sonra tekrar iki tepe arasındaki düzlüğe inilerek başlangıç noktasına ulaşılır. Bu rotanın kuzey körfezin batı kıyılarında barındırdığı tarihi kalıntılar meraklıları için ilginç gelebilir.

⁴ Hem bu noktadan hem de Üstünler tarafından balıkçı teknelerine binilerek bir planlama yapılmak istenirse balıkçı teknelerine balıkçı olmayanların binmesi ile ilgili son yasal düzenlemeleri öğrenmek için mutlaka ilgili Kolluk Kuvvetlerine veya Milli Parklar görevlilerine danışılmalıdır.

Adanın ikinci rotası genelde birinci rotanın güzergâhından oluşsa da bunda başlangıç ve bitiş noktaları kuzeydeki körfezdir.

Adanın üçüncü rotası burada bulunan mağarayı görmek için oluşturulmuştur. Bu rotanın başlangıç noktası adanın doğu yüzünde yer alan Goca Gum adındaki koydur. Buradan yapılan küçük bir yürüyüşten sonra mağaraya ulaşılabilir. Goca Gum göle girilebilecek yerlerden birisidir. Burada çok küçük bir plaj da bulunmaktadır. Sahili mıcır büyüklüğünde taşlardan oluşmaktadır. Hemen derinleştiği için iyi yüzme bilmeyenler için uygun bir yer değildir (M. Gök, N. Gök, F. Gök, kişisel iletişim 12 Nisan 2024).

Hacıakif Adası'nın dördüncü rotası bir önceki rota ile aynı yerden başlayarak mağaraya çıkar. Bu rotada dönüş aynı yerden olmayıp adanın kuzeyindeki körfez üzerinden olmaktadır.

Hacıakif Adası ile birlikte Mada, İğdeli, Orta ve Aygır adaları da çok güzel yürüyüş rotaları sağlayabilir. Bu adalarda oluşturulacak rotalar bir birine benzer özellikler taşıyacaktır ancak hiç birinin bitki örtüsü Hacıakif Adası'ndaki kadar çeşitli ve bol değildir. Üzerinde gezilebilecek kadar büyük adalara örnek olarak Tek Ada, Helimin Ada, Hatibin Ada, Mındıras Adası, Eşek Adası (Mada yanındaki), Kül Adası, Ömer Çavuş Adası, Çeçen Adası, Kıstıfan Adası ve Kızıl Ada verilebilir. Bu adaların yürümeye elverişli çevresi yaklaşık 1 km ile 4 km arasında değişmektedir⁵. Ancak buralarda yapacağımız yürüyüşler tempo gerektirmeyen ada gezintisi şeklinde olacaktır ve tekrarı da çok talep edilmeyecektir. Bu adalardan Tek Ada Hacıakif Adası'na yakın olduğu için burada yapılacak aktivitelere eklenme potansiyeli bulunmaktadır. Hacıakif Adası'na yakın bir diğer ada olan Kızıl Ada da yürünebilecek büyüklükte bir ada olmasına rağmen çok girintili çıkıntılı yapısı ve kayalık sahiliyle yukarıdaki adalara benzer gezilebilecek ama tekrar tekrar yürünemeyecek bir yapıya sahiptir.

⁵ Bu mesafeler Google Earth yazılımı yardımıyla ve kıyıya en yakın noktalar alınarak verilmiş yaklaşık değerlerdir. Saat yönünde adaların yürüyüş potansiyeli değerlendirildiğinde Tek Ada 1 km, Helimin Ada 1,2 km, Hatibin Ada 0,7 km, Mındıras Adası 2,3 km, Eşek Adası (Mada Yanındaki) 1,5 km, Kül Adası 0,4 km, Ömer Çavuş Adası 1,6 km, Kıstıfan Adası 4 km, Çeçen Adası 3,5 km yürüyüş mesafesine sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Beyşehir ve çevresi her yaştan yürüyüşçüler için son derece güzel rotalar sunmaktadır. Bu rotaların büyük bir bölümünün yılın herhangi bir zamanında yürünebilecek özellikte olması son derece önemlidir. Bu rotaların ulusal taşımacılık ağına yakınlığı buralara ulaşmayı da oldukça kolaylaştırmaktadır.

Hali hazırda haritalanmış dört tane rotası bulunmasına rağmen Hacıakif Adası'nın çok büyük bir yürüyüş potansiyeli bulunmaktadır. Hacıakif Adası'nda kamp yaparak da uzun mesafeler yürünebilir. Bu kapsamda birbiriyle ilişkili üç Hacıakif rotası daha önerilecektir. Bunlardan yaklaşık 8 km olanı tüm adanın etrafını dolaşmayı önermektedir. Bu rota buraya bırakılmış olan büyükbaş hayvanlar, keçiler ve burada yaşamakta olan diğer yaban hayvanları tarafından oluşturulan izleri kullanacak bir hattı takip edecektir. Bu sebeple rota üzerinde adada çok yaygın olan pınal çalılıarı olmayacaktır. Bu da yürüyüşü oldukça keyifli kılacaktır. Burada yaşayan hayvanlar yıllardır aynı izleri takip ettiklerinden bu izler birer patika halini almıştır. Bu patikaların bir diğer güzel tarafı da aynı anda birden çok yola dönüşebilmeleri ve tek sıra yürüme zorunluluğunu ortadan kaldırmalarıdır. Bu rotanın başlangıç noktası kuzeydeki körfez de olabilir başka herhangi bir nokta da, yapılması gereken tek şey kıyıyı takip edip 8 km yürüdükten sonra aynı noktaya varmaktır. Bu adada yürüyüş yapacaklara önerim Yeşildağ-İskele istikametinden adaya Ütük Burnu'ndan çıkıp oradan başlamaktır. Başlangıç ve bitiş noktası (B/B) Resim 1'de⁶ gösterilen parkur isteğe göre saat yönünde veya tersi bir şekilde yürünebilir. Yaz mevsiminde adadaki otlar yangın riskini çok artıracığından yürüyüşlerin Kasım-Haziran arasında yağışlı mevsimde yapılması şeklinde olacaktır⁷. Diğer iki öneri de haritada görülebilen adayı oluşturan iki büyük tepenin ayrı ayrı yürünmesi şeklinde olacaktır.

⁶ Rota, Google Earth Pro üzerindeki 9/17/2010 tarihli görüntü üzerinde oluşturulmuştur ve yaklaşık 8 km uzunluktadır. İskele Piknik Alanı'ndan başlangıç ve bitiş (B/B) noktasına uzaklık yaklaşık 850 m'dir (Resim 2).

⁷ Bazı yıllarda ormanlara giriş yasağı uygulanabildiğinden yaz mevsiminde adaya çıkacakların Milli Parklar görevlileri ile yasak durumunu önceden değerlendirmeleri tavsiye edilir.

Beyşehir Gölü'nün diğer büyük adalarında da yürüyüş rotaları çok rahatlıkla oluşturulabilir ancak bu adalar Beyşehir'den oldukça uzaktadırlar ve bunlara ulaşım hem gölden hem de kısmen karadan ve sonrasında gölden oldukça zahmetlidir. Adalara en yakın kıyıda yürüyüşçüleri taşıyabilecek özellikte tekne benzeri ulaşım araçları da kolay bulunamamaktadır. Hacıakif Adası'na İskele'den gitmek isteyen yürüyüşçüler burada bulunan iki tane balık alım yerinden taze balık da temin edebileceklerdir. İskele'nin Beyşehir Belediyesi tarafından günlük olarak temizlenmesi, tuvalet ve lavabo imkânlarının olması bu lokasyonu daha avantajlı yapmaktadır. Bu noktada bulunan kuş gözlem kulesi üzerinden çevredeki kuşlar da çok rahat gözlemlenebilmektedir (N. Gök, F. Güzel, H. Eren, L. Cansu kişisel iletişim 12 Nisan 2024).

Eğer hava durumu müsait olmazsa veya programda istenmeyen bir değişiklik olduğunda İskele'de son bulan *Beyşehir Yeşildağ Aşraf Kanyaş İskele Tabiat Parkı Doğa Yürüyüşü* parkuru da bu yürüyüşe alternatif olarak hemen yürünebilir. İskele'nin kamp yapmaya elverişli konumu ile burada hem balık yakalanabilir hem de bisikletli geziler yapılabilir.

Beyşehir ve çevresinde yürümeye elverişli tarihi rotalar da bulunmaktadır. Mesela; Beyşehir içinden de geçen ve yapımı MÖ 6 yılına tarihlenebilecek Via Sebaste (Cronin 1902; Ramsay 1917, s.238) yolunun ve diğer tarihi yolların (French, 2016) araziden geçen kısımları yürüyüş rotası olarak düzenlenebilir.

Eğer yürümek için bir grubunuz, yürünecek parkurlara gidecek aracınız, yürüyüşlerin yapıldığı zamanlarda uygun vaktiniz olmasa bile Beyşehir Eşrefoğlu Camii'nin bulunduğu İçerişehir'den başlayıp S.Ü Ali Akkanat Kampüsü yol ayrımına kadar olan göl kenarındaki yürüyüş yolu bile yürüme meraklılarını çok rahatlatacak bir rotadır. Burada herkesin görebileceği yeşilbaş, çamurcun, Van Gölü martısı, yalıçapkını, saz delicesi gibi su kuşları, dikkatli gözlerin fark edebileceği saz kedisi, su sıçanı, gelincik veya sansar gibi memeliler, su kaplumbağası veya yılanı gibi sürüngenler sizi hayrete düşürecektir.

Resim 1. Hacıakif Adası Yürüyüş Rotası Önerisi

Resim 2. Sarpça Burnu/İskele Piknik Alanı'ndan Hacıakif Adası

Fotoğraf: Hasan Basri Ecevitci

Kaynakça

- Arslan, M. (2021). *Beyşehir Gölü Adaları Üzerine*. Hüseyin Muşmal (Ed.), *Beyşehir Araştırmaları* içinde (ss.69-94). Konya: Palet.
- Bahar, H. (2005). *Eskiçağ Tarihi. Ders Notları*. Konya: Dizgi
- Bahar, H. (2008). Konya-Karaman yüzey araştırmaları 2006. 25. *Araştırma Sonuçları Toplantısı (Cilt 1)*, Çanakkale: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları, ss. 235-254.
- Cronin, H. S. (1902). First Report of a Journey in Pisidia, Lycaonia, and Pamphylia. *The Journal of Hellenic Studies*, 22, ss. 94-125
- Karaman, A., Arlan, M. & Şalvarcı, S. (2022). Beyşehir Gölü ve Turizm Potansiyeli. Abdullah Karaman, Simge Şalvarcı & Yiğit Burak (Ed.), *Türkiye'de Göl Turizmi Potansiyeli - Gezi Rehberi- I* içinde (ss. 21-34). Konya: Eğitim Yayınevi
- Mert, A., Acarer, A. (2018). Wildlife Diversity in Reed Beds Around Beyşehir Lake, *Bilge International Journal of Science and Technology Research*, 2(1), ss. 110-119.

Ramsay, W. M. (1917). Studies in the Roman Province Galatia: I. The Homanadeis and the Homanadensian War. *The Journal of Roman Studies* 7, ss. 229-283.

Ramsay, W., M. (1920). Military Operations on the North Front of Mount Taurus. *The Journal of Hellenic Studies, Vol. 40, Part 1* (1920), ss. 89-112.

Rojas, F. (2019). *The Past of Roman Anatolia Interpreters, Traces, Horizons*. Cambridge: Cambridge University Press.

Sterrett, S., J., R. (1888) *The Wolfe Expedition to Asia Minor Vol. III*. Boston: Damrel and Upham.

STRABON, (2012). Geographika. Antik Anadolu Coğrafyası. Kitap: XII-XIII-XIV. Adnan Pekman (Çeviren). İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

İnternet Kaynakları ve Kaynak Kişiler

Bahar, H. (2016). Konya'daki 2000 Yıllık Kitabede At Yarışı Kuralları Çıktı.

<https://arkeofili.com/konyadaki-2000-yillik-kitabede-at-yarisi-kurallari-cikti/> adresinden elde edildi.

Beyşehir Belediyesi (2023). Hasretle Beklenen Gembos Yolu Açıldı.

<https://www.beysehir.bel.tr/haber/836>, adresinden elde edildi.

Beyşehir Belediyesi (2024). Kameralar. <https://beysehir.bel.tr/kameralar>. adresinden elde edildi.

Beyşehir Trekking (2024). Yürüyüş Rotalarını Gör.

<https://www.beysehirtrekking.com/anasayfa>. adresinden elde edildi.

Derebucak Kaymakamlığı (2024). Suluin Mağarası. <http://derebucak.gov.tr/suluin-magarasi> adresinden elde edildi.

French, D. H. (2016). *Vol. 4 The Roads Fasc. 4.1 Notes On The Itineraria*. British Institute at Ankara, Electronic Monograph 10. <https://biaa.ac.uk/roman-roads/> adresinden temin edildi.

<https://tr.wikiloc.com/wikiloc/user.do?id=3813195> adresinden elde edildi.

TJK. (2017). 2000 Yıllık Geçmişe Sahip Lukuyanıs Anıtı'nda Bir Tarih Yeniden Yazılıyor.

<https://www.tjk.org/TR/Kurumsal/News/Page/29124> adresinden elde edildi.

Ali Altuner: Üstünler. 1972 doğumlu. Görüşme Tarihi: 23 Nisan 2024.

Ali Gökmen: Üstünler. 1976 doğumlu. Görüşme Tarihi: 23 Nisan 2024.

Fahri Gök: Yeşildağ. 1981 doğumlu. Görüşme Tarihi: 12 Nisan 2024.

Faruk Güzel: Yeşildağ. 1962 doğumlu. Görüşme Tarihi: 12 Nisan 2024.

Hasan Eren: Yeşildağ. 1964 doğumlu. Görüşme Tarihi: 12 Nisan 2024.

Lütfi Cansu: Yeşildağ. 1945 doğumlu. Görüşme Tarihi: 12 Nisan 2024.

Mehmet Gök: Yeşildağ. 1958 doğumlu. Görüşme Tarihi: 12 Nisan 2024.

Mustafa Büyükkafalı: Ermenek. 1970 doğumlu. Görüşme tarihi: 28 Mayıs 2024.

Nihat Gök: Yeşildağ. 1956 doğumlu. Görüşme Tarihi: 12 Nisan 2024.

VAN GÖLÜ ve HAVZASI'NIN TURİZM POTANSİYELİ

Kürşad SAYIN¹

Nevruze SAYIN²

1. Giriş

İnsanlığın başlangıcından bu yana var olan bilinmeyene karşı duyulan merak ve ilgi, yeni yerler görme ve keşfetme arzusu ve özellikle son birkaç yüzyılda artan refah düzeyi ile hem gezilere hem de gezi türünde yazılmış edebi eserlere olan rağbeti arttırmıştır. İnsanın doğası gereği çoğu zaman ihtiyaç olarak gerçekleştirdiği yolculuk, onun önce kendisini sonra da var olduğu dünyayı farklı şekillerde algılayabilmesini, yeni ufuklar kazanmasını birtakım parçaları bir araya getirerek sağlar. Bu ihtiyaçtan hareket ederek ortaya çıkan gezi türü, edebi bir tür olmakla beraber tarih, coğrafya, kültür, arkeoloji, sosyoloji, sanat, edebiyat, vb. unsurları da kapsayarak insanın yeni mekânlarla bağlantı kurmasını kolaylaştıracak bilgiler sunar (Dinç, Kurt, 2018, s. 15).

Van şehri, kıyısında bulunan göle ismini veren bir şehirdir. İsmi tam olarak nereden geldiği bilinmemekle beraber, Evliya Çelebi'nin meşhur Seyahatnamesinde; Büyük İskender'in "*Vank Kalesinde*" bulunan "*Vank*" isimli bir mabedden esinlenerek bölgeye "*Van*" ismini verdiği belirtilmektedir. Başka bir rivayette ise, şehri güzelleştiren "*Van*" isimlibir şahsın isminden dolayı bu şehir "*Van*" ismi ile anılmaktadır. Konuyla ilgili akla yatkın en önemli görüş ise; Urartuca "*Biane*" veya "*Viane*" kelimelerinden bu ismin zamanla oluştuğudur. (Urartuların Van şehrinin olduğu bölgeye hâkim oldukları dönemlerde bölgede

¹ Doç. Dr., S.Ü. Silifke-Taşucu MYO, kursadsyn@selcuk.edu.tr

² Öğr. Gör., S.Ü. Silifke-Taşucu MYO, nevruze@selcuk.edu.tr

yaşayan topluluğa da “*Biane*” denilmektedir ve Urartular tarihleri boyunca kendilerini “*Bianili*” olarak adlandırmışlardır (http://van.gov.tr/tarihce, 2023).

Van Gölü havzası en eski çağlardan bu yana “*Anadolu*” ve “*Mezopotamya*” tarihinin önemli merkezlerinden biri olagelmiş; doğal, tarihi ve kültürel unsurları bakımından zenginliği ve çeşitliliğiyle yurt içinden ve yurt dışından ziyaretçileri cezbetmiştir. Türk ve dünya edebiyatının bu türdeki en önemli eserlerinden biri olan Evliyâ Çelebi'nin Seyahatnâmesinin en canlı bölümleri arasında Van Gölü etrafındaki gezileri göstermek mümkündür. Sonraki dönemde, özellikle 19. yüzyılda bölgeyi anlatan gezi kitaplarında tümüyle politik nedenlere bağlı bir artış gözlenmektedir. Ulus-devletler çağına girilirken, yeni yüzyılı şekillendirmek üzere eski dünyada ikinci bir coğrafi keşifler seferberliği başlar. 19. yüzyılın sonunda, Osmanlı'nın yıkılış dönemlerinde bir egemenlik mücadelesi alanı haline gelen Anadolu'nun doğusu, yabancı araştırmacılar için büyük bir ilgi odağıdır (Yiğitler, 2018, s. 421).

“*Van Gölü Kapalı Havzası*”nın büyük kısmını oluşturan Van ve Bitlis illerini gezen seyyahlar, yazarlar ve gazeteciler; kültürlerin, milletlerin, efsanelerin, masalların yüzyıllardır iç içe geçtiği, savaşların, güç mücadelelerinin, göçlerin yaşandığı bu yerde, kendilerini buraya getiren iç seslerine de uyarak, coğrafyanın müdahaleleriyle genişleyen, boyutlanan ve yeryüzünün başka hiçbir köşesinde rastlayamayacakları türden yaşantılara dönüşen insan hikâyelerinin peşine düşerler (Karataş, 2001, s. 161-162). Yarbay J. Shiel 1836'da Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu'da araştırmalar yapmış, 1865'te aynı bölgeleri incelemiş, 1890'da J. G. Taylor, Doğu Anadolu, Irak ve İran'a yolculuk etmiş, 1896'da Isabella L. Bird ağırlıklı olarak Bağdat ve çevresi hakkında kayıtlar tutmuştur (Yiğiter, 2023: 114-140)

Anadoluda bulunan birçok il gibi Van ili de tarihsel değerleri, Van Gölü havzası, tarım ve hayvancılığı ve uygun coğrafi konumu ile Türkiye'nin önemli illerinden birisidir. Van gölü

Türkiye için önemli turistik çekiciliklerden biridir ve etrafında bulunan turistik çekiciliklerle bir bütün olarak değerlendirilmesi zorunludur. Bu nedenle coğrafi konumunun belirlenmesinden, tarihi kültürel dokusunun betimlenmesine, ekonomisi ve tarihsel kanıtlarına kadar birçok alanda tespitler yapılması gerekmektedir. Bu duruma istinaden gerekli bilgiler bölümde sunulmaktadır

2. Van İli ve Coğrafi Yapısı

Göle bugünkü adını veren, Van İl'i, Türkiyede “*Doğu Anadolu Bölgesi*”nin yukarı “*Murat-Van*” bölümünde bulunan büyük bir kapalı havzaya sahiptir. “*Van Gölü Havzası*”nda bulunan Van kenti; 3204 metre yüksekliğe sahip “*Erek Dağı*”nın etekleriyle kıyı arasında Van Ovasında bulunmaktadır. Van İl'i 19.069 km² yüzölçümü ile Türkiye'nin geniş alana sahip, coğrafi yapısı, konumu, tarihi eserleri ile önemli yerleşim alanlarından birisidir. Van ilinin Kuzeyinde Ağrı, doğusunda İran devlet sınırı, batısında Bitlis ve Van Gölü; güneyinde Şırnak, Siirt, ve Hakkâri illeri bulunmaktadır. Türkiye'nin 3718 km²'lik alana sahip en büyük gölü olan Van gölü de bu bölgededir (Kılıç, 2006). Van Gölü'nün denizden yüksekliği 1720 metre, ölçülebilmiş derinliği ise 457 metredir. Van ilinin ilçelerinden Gevaş, Edremit ve Erciş, Bitlis ilinin ilçelerinden Ahlat, Adilcevaz ve Tatvan, göl kıyısında yer alan önemli yerleşim alanlarındandır (www.van.ktb.gov.tr/TR, 2023) ve İlin çevresi Van gölünü de oluşturan volkanik dağlarla çevrilidir. Van Gölü havzasında Akdeniz iklimi ile Karasal iklim arasında geçiş tipi bir iklim görülmektedir. Bu iklim tipinde, sıcaklık açısından Akdeniz ikliminin karasal bir yapıya bürünmüş olan şekli hâkimdir. Yaşanan bu farklı iklim tipinin en önemli etkeni Van Gölü'dür. Kış ayları kar yağışlı ve uzun geçerken, yaz ayları sıcak ve yağışlı geçer. En soğuk geçen aylar; Ocak ve Şubat (-28, 7°C), en sıcak geçen aylar ise Temmuz ve Ağustos (37°C) aylarıdır. Ayrıca yağış en çok Nisan-Mayıs aylarında görülürken yıl bazında ortalama sıcaklık 8°C civarındadır (www.van.gov.tr,2023).

3. Van Gölü Havzası

Van gölü derinliği (451 metre), su hacmi (607 km³), drenaj alanı (12522 km²), yüzey alanı (3626 km²) ile “*kapalı havza gölü*” özelliğine sahip dünyanın önemli göllerinden bir tanesidir (Kepme, Khoo, & Gürleyik., 1978, s. 30). Göl, “*doğu-batı doğrultulu bileşik Van-Muş depresyonu*”nun ortasında 1649 m. Yükseklikte bulunmakta ve Kuaterner’de “*Nemrut Dağı*”nın patlamasıyla oluşan çıkan lavlardan, “*Rahva lav seti*” ile havza alanının birbirinden ayrılması sonucu volkanik setin arkasında suların birikmesi sonucu meydana gelmiştir (www.diyadinnet.com/,2007). Bu oluşum Kuaterner’de iklim değişikliklerine yol açmış bu duruma istinaden Van Gölü hacmi ve seviyesinde değişiklikler meydana gelmiştir. Göl’de Jeolojik dönemlerde oluşan değişimlerin haricinde günümüzde “*mevsimlik, yıllık ve uzun dönemli*” (uzun yıllık) üç tür seviye değişimi bulunmaktadır. Özellikle uzun dönemli değişimler, göl etrafında bulunan yollar, köprüler, tarihi eserler, arkeolojik sit alanları, tarım alanları ve yerleşim alanlarına zaman zaman zarar vermektedir (Yıldız & Deniz, 2005, s.25). Seviye değişimlerinin vermiş olduğu zararların doğal ortam üzerindeki olumsuz etkileri, kıyı çizgilerinin değişmesi ile kıyılarda yaşanan dalga erozyonunun artması ve azalmasıyla ilişkili olarak turizm bakımından önem arz eden plajların genişlemesi veya daralması şeklinde de kendini göstermektedir. Göl’de yaşanan seviye yüksekliği dalga erozyonunu artırmakta, bu duruma istinaden plajlar daralmakta, seviye düşüklüğü ise erozyonu azaltarak plajların genişlemesine sebep olmaktadır (Deniz, 2008, s. 185).

Van gölü havzasında, gölde bulunan sodalı su toprakta bitki yetişmesini engellemektedir. Bu nedenle havzada kolay yetişebilen kavak ve söğüt ağaçları önemli yer tutmaktadır. Volkanik oluşumlar nedeniyle “*Van Gölü Havzasında*” çok sayıda göller bulunmaktadır. Göllerden en büyüğü volkanik bir göl olan Van Gölü’dür. Van’da bütün bölgeyi besleyebilecek büyüklükte akarsular yoktur. Tarımsal sulamada kullanılan dereler vardır ve dereler Van Gölüne dökülür. Van Gölünde girintili yapı nedeniyle çok sayıda koy

vardır. Ayrıca Göl'ün doğu bölümünde dört adet ada bulunmaktadır (Işık, 2007, www.van.gov.tr, 2023).

4. Van Gölü Havzasının Oluşumu

Van Gölü; “*Arap Plakası*”nın Türkiye'nin güneydoğusunda bulunan “*Avrasya Plakası*”nın altına girerek, arada bulunan “*Tetis Okyanusu*”nu kapatması ile yaklaşık 12 milyon yıl önce meydana gelen, kıta-kıta çarpışması olayından günümüze uzanan birçok jeolojik olayla ilişkilidir. İlk olarak 2 milyon yıl kadar önce volkanik aktiviteleri harekete geçen Nemrut Yanardağı, günümüzden 790 bin yıl kadar önce püskürmüş ve bunun sonucu Bitlis Çayı vadisi dolarak Muş Ovası ile Van Gölü iki ayrı havza durumuna gelmiştir. “*Tektonik bir çökme gölü*” şeklinde değerlendirilen Van Gölü ve havzası, dışarıyla akarsu bağlantısı bulunmayan, etrafı yüksek dağlarla çevrilenmiş, kapalı bir havzadır ve su seviyesi, iklim şartlarında yaşanan dönemsel değişimlerle ilişkili bir şekilde dönem dönem 4 - 5 m civarında değişmektedir. Son buzul dönemi sonrası, 16 bin yıl kadar önce, göl seviyesinin bugünkünden 70 - 75 m daha yukarda, olduğu saptanmıştır. Bitlis ve Van il sınırları dahilinde kalan Van Gölü, dünyada bulunan en büyük ve önemli sodalı göller arasındadır. Van Gölünde en derin nokta, gölün batısında bulunan ve “*Tatvan Çukurluğu*” şeklinde adlandırılan yerde, Adilcevaz ve Ahlat ilçeleri açıklarında 451 m olarak kaydedilmiştir. Gölün kuzeydoğusunda 4058 m yüksekliğindeki Türkiye'nin Ağrı dağından sonra en yüksek volkanı olan Süphan Dağı, güneybatısında 2935 m'ye ulaşan Nemrut Dağı, Gevaş ilçesinin hemen yanında en yüksek dağ olan Artos Dağı (3537 m) yer almaktadır (Kılıç, 2014, s.24).

5. Van Gölü Havzası'nın Tarihsel Geçmişi ve Kültürel Miras

Bölgede, tarih öncesi dönemlere uzanan farklı kültürel izlere rastlamak mümkündür.. Bölgedeki ilk izler neolitik döneme ait olan mağara ve kaya resimleridir (Burney, 1957, s. 37). Bölgede en önemli uygarlık “*Urartu Krallığı*”dır. Van Gölü ve Havzası Urartu mirasını yansıtan zengin tarihi bir dokuya sahiptir ve bölgede başka bir büyük antik yerleşim

kalıntılarına rastlanmamaktadır. “*Urartu Krallığı*”, başkent Tuşpa (Van) olmak üzere “*Doğu Anadolu, Kuzeybatı İran ve Güney Kafkasya*” ‘nın bir kısmında egemenlik kurmuştur. Urartuların yaşadığı coğrafya dağlık bir alandır ve bu coğrafya tarım yapabilecekleri sınırlı sayıda ovalara sahiptir. Karasal iklim özellikleri taşıyan coğrafyada genelde kışlar karlı ve soğuk, yazlar ise kurak ve sıcak geçer. Bu bölgenin günümüzde olduğu gibi eski çağlarda da başlıca geçim kaynağı hayvancılıktır. Urartuların hem büyükbaş hem de küçükbaş hayvancılıkla uğraştıkları ele geçen arkeolojik bulgulardan anlaşılmaktadır (Zimansky, 2005; Çavuşoğlu, 2017, s. 107).

Urartu Krallığı; stratejik noktalarda; hayvancılık ve tarımsal üretim faaliyetlerinin yoğun bir şekilde gerçekleştiği alanlarda, merkezi işlev üstlenen ve geniş alanlara yayılmış “*krali kentler*”, coğrafi şartların zor olduğu yerlerde ise göç yollarını savunma ve koruma amacıyla küçük kaleler (yerleşimler) kurmuşlardır. Havzada tespit edilen krali kentler; “*Van Kalesi, Toprakkale, Ayanis Kalesi, Aşağı Anzaf ve Yukarı Anzaf Kaleleri, Çavuştepe Kalesi ve Kef Kalesi*” ’dir. Ayrıca, Urartu Krallığı’na ait yerleşimler içinde yerel beyliklere ait kaleler, eyalet merkezleri ile “*Karagündüz, Dilkaya Höyüğü*” vb. köy tipi yerleşimler de yer almaktadır (Erdoğan, 2017; 31-35). Urartularda uygulanan sulama sistemlerinin günümüz kadar ulaşan en belirgin örneği ise “*Şamram Kanalı*” dır (*Menua Kanalı*) (Kalmış, 2017, s. 570).

Bölgede “*Van Kalesi*”nin ardından kuzeyden ve kuzeydoğudan gelmesi muhtemel saldırılara karşı savunma amacıyla beş kilometre uzakta Krallığın ikinci başkenti “*Toprakkale*” kurulmuştur (Pınarcık, 2014, s. 48). Krallığın güneye açıldığı yol, ticari ve askeri amaçla kullanılan, kuzeybatı İran’la başkenti (Tuşpa) bağlayan “*Ordu Yolu*” olarak adlandırılan yoldur. Yol üzerinde de savunma amaçlı kaleler yapılmıştır (Çavuşoğlu, 2017, s. 10; Kılıç 2006, s. 1257). Bölgede bulunan önemli kalelerden diğer biri de “*Kef Kalesi*” ile karşılıklı inşa edilmiş “*Ayanis Kalesi*”dir. “*Ayanis Kalesi*” Başkent “*Tuşpa*”ya bir günlük

yürüme mesafesindedir. Bu kalenin Urartular döneminde inşa edilen son kaledir (Işıklı, 2017, s. 99). Kalelerden günümüze kadar gelebilen en önemlileri; “*Hoşap Kalesi ve Çavuştepe Kalesi*”’dir. “*Çavuştepe Kalesi*”, Urartu medeniyetinde çok sık rastlanmayan iki tapınaklı olması, altında yerleşim yeri olmaması, depoların kapasitesi, ve bulunmuş yazıtlara göre krallığın ekonomik merkezidir (Tarhan, 2004, s. 80) “*Hoşap Kalesi*” ulaşım güzergahlarının birleşim noktasında bulunan “*Hoşap Çayı Vadisi*”ni izlemek için kurulmuştur (Erdoğan, 2006, s. 10-15; Avcı, 2016, s. 56-58; Sevin, 2000, s. 398).

Kaya kapıları, Urartulara özgü yapı geleneğidir. “*Kral İşpuini*” ile oğlu “*Menua*” tarafından kayalara oyularak yaptırılan “*Meher Kapı*” (M.Ö. 820-810), “*Toprakkale*” ’nin batı tarafında yer almaktadır. Kapının üzerinde bulunan yazıt, Urartu Krallığı’nın dini hakkında ayrıntılı bilgiler vermektedir. Urartu inancına istinaden kaya kapılarının içinden tanrıların çıktığı düşünülür. “*Kaya kapıları*” dağların kapılarıdır ve bu yüzden kutsal kabul edilir (Tarhan & Sevin, 1975, s. 407; Salvini, 1994, s. 205; Kılıç, 2006, s. 133; Keleş, 2019, s. 185-187).

Van Kalesi’nin güney tarafında bulunan “*Eski Van Şehri*” de, stratejik konumu ile Urartular’dan günümüze birçok uygarlık tarafından kullanılmıştır. Şehrin doğusu, batı ve güney tarafı çift sıra surlarla, kuzey tarafı ise “*Van Kalesi*” ile çevrilmiştir. Eski Van Şehri, 1915-18 yılları arasında Ermeni – Rus’lar tarafından işgal edilmiş, 1917 yılında “*Çarlık Rus birlikleri*” Bolşevik Devrimi sonrası bölgeden çekilmiştir. Sonrasında çeteler tarafından mimari yapılar yıkılmış, 1918 yılı sonrası şehirde yaşam sonlanmış ve sonrasında günümüzdeki Van şehri topraklarında tekrar yapılaşma başlamıştır (Öztürk, 2023, 2651).

Her şehir kendine özgü bir dokuya sahiptir. Şehirler’e, o şehrin iklimi, mimarisi ve yaşam tarzı bir kimlik kazandırmakta ve kültür bu süreçte oluşmaya başlamaktadır (Damgacı, 2020, s.2494). Van Şehrinde, yaşamın izleri, M.Ö. 5000’li yıllara (Urartu, Med, Sasani, Pers, Makedonya, Part, Roma, Bizans, Büyük Şelçuklu, Osmanlı dönemleri) kadar uzanmaktadır.

Jeopolitik açıdan bakıldığında stratejik bir yerde bulunan Van kenti, binlerce yıl boyunca; Orta Asya'dan, Güneydoğu Asya ve Orta Doğu'ya hatta Avrupa'ya kadar uzanan bir “göç yolu” aynı zamanda da işgal, fetih, savunma ve savaş koridoru olmuş, uygarlıkların kentleşmesi ve savunma yapılarının inşa edilmesi gibi kültürel, siyasi ve yönetsel gelişmeler ile tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin odağında bulunmuştur (Tekin, 2005; 690). Kent, ayrıca Osmanlı İmparatorluğu döneminde de jeopolitik konumu koruyarak etkin bir idari merkez konumunda önemini korumuştur. Van tarihinde en etkileyici, kalıcı, dikkat çeken uygarlık “*Urartu Krallığı*”dır. Orta çağ ve sonrası bölgede Hristiyan kültürü ve Türk-İslam Kültürü ve Medeniyeti hâkim olmuştur. Van, 1071 Malazgirt Zaferinden sonra, Büyük Selçuklu Devleti egemenliğine girmiştir. Daha sonra Eyyubi, Karakoyunlar, Akkoyunlar gibi devletlere de ev sahipliği yapmış 1458 yılında Osmanlı Orduları (*Kanuni Sultan Süleyman dönemi*) Van'ı fethetmiş fakat 19. Yüzyılın ikinci yarısı sonrasında Rus'ların desteğini alan Ermeniler bölgeyi işgal etmişlerdir. Yaşanan işgal ve yıkım sonrasında Osmanlı Ordu'su 2. Nisan. 1918 yılında Van'a girmiş ve şehri kuşatmıştır. 16. Mart.1921 yılında “*Moskova Anlaşması*” sonrası Ruslar Van'la ilgili isteklerinden vazgeçmişlerdir. Cumhuriyetin ilanı ile birlikte devlet tarafından Van'da alt yapı çalışmaları başlatılmış ve, savaşlar nedeniyle yıkılan şehrin inşasına başlanmıştır (www.eliteworldhotels.com.tr,2023; Giyik, 2023, s. 503-505).

Bölgede, Ortaçağ ve sonrasında Hristiyanlık harici “*Türk-İslam Kültür ve Medeniyeti*” de hâkim olmuştur. Bölgedeki “*birinci kırılma noktası*”, “*Urartu Krallığı*” dönemidir. Van, yüzyıl başlarında, Prenslığın önemli yerleşim yeri haline gelmiştir. Bu dönem, Hristiyanlığa ait izlerin kaldığı “*ikinci kırılma noktası*”dır. Bölgede, Selçuklular, Beylikler ile Osmanlıların bıraktıkları “*Üçüncü kırılma noktası*”nı oluşturmaktadır. “*Ahlât*”, Selçuklular döneminin önemli merkezlerden birisidir. Ayrıca, Ahlat'ın yanı sıra Gevaş ve Erciş'te de döneme ait önemli izler bulunmaktadır. Osmanlı döneminde de Van da döneme ait önemli yapılar (günümüze kadar gelmese de) yer almıştır. “*Dördüncü kırılma noktası*” ise

“Cumhuriyet dönemi”dir. Cumhuriyet döneminden izler ise çeşitli sanayi ve eğitime ait yapılardır (Keleş, 2019, s. 181)

6. Mitler ve Efsaneler

Yaklaşık 600 bin yaşında olan “Van Gölü”, insanların Van ve civarına yerleşmesi ile mitolojik hikâyeler ile efsanelerin konusu olmuş, Van’ın mit ve efsaneleri medeniyetlerden medeniyetlere, dillerden dillere aktarılmıştır. Van Gölünde yaşadığı efsanesi binlerce yıl öncesine dayanan “Van Gölü Canavarı” bölgede farklı medeniyetlerin hüküm sürdüğü dönemlerde, bir ejderha veya deniz yılanı gibi farklı isimlerle adlandırılmış ve canavar efsanesinin tarih boyunca esrarengiz ve sırlarla dolu kalmasına sebep olmuştur. Canavarın, Van’ın bilinirliğinin artırılmasında, yeni imaj oluşturma süreçlerinde ve turistik bir çekim noktası haline gelmesinde önemli bir paya sahip olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla gölde bir canavarın olup olmadığından çok bununla ilgili bir efsane veya mitin varlığı önem arz etmektedir. Bu varlığın önemli bir turistik çekim unsuru olabilmesinin hikâye oluşturulması ile mümkün olabileceği düşünülmekte (Aykaç v& Karaduman, 2023, s. 177-179) ve aşağıdaki hikâyeye ulaşılabilmektedir (Özek, 2010)..

- “Bitlis merkez sancağı”na bağlı “Hizan kazası” ahalkından 3 kişi, yolculuğa çıkmış. Bulanık İlçesi istikametine giderken yol güzergahında Van Gölü’nün Tatvan - Ahlat arası sahillerine ulaşırlar. Bir kişi namaz kılmak için gölde abdest almaya başlar ve ayaklarını yıkamak için göle yaklaşır, o sırada gölde bulunan hayvanlardan bir tanesi ayağına sarılıp adamı göle çekmeye başlar, adam yalnız başına hayvandan kurtulamayacağını anlayınca arkadaşlarından yardım ister, arkadaşları şahsı denizden çıkarmak için mücadele etselerde hayvan adamın topuğundan dizine kadar sarılmıştır. Arkadaşları çabaları sonuç vermeyince bir ateş yakıp adamın ayağını bırakması için hayvanın kuyruğunu yakmaya çalışmışlardır. Ateşin tesiriyle hayvan acıyla yürek tırmalayan bir çığlık atarak kuvveti bir şekilde havaya fırlamış ve ayağını kapmış olduğu adamla birlikte yaklaşık 20- 25 metre

yükseğe çıkararak denize düşmüş ve Van Gölü'nün derinliklerine giderken adamı da yanında götürmüştür.

Osmanlı Dönemi'nde ise belirli aralıklarla ortaya çıkıp Van Gölü'nün sırlı sularına geri dönen canavarın varlığı birçok farklı ortamda konuşulmuştur. Konu hakkında bilgiye ulaşılan en önemli şahsiyetlerden biri ise Evliya Çelebidir. Evliya Çelebi, 1655 yılında Van Gölü hakkındaki izlenimlerini anlatırken Van Gölü Canavarına da yer vermiştir. Evliya Çelebinin konuyla ilgili vermiş olduğu bilgiler ise şu şekildedir (Bardakçı, 2004; Kuğu, 2019; Okumuş, 2008, s. 208-209);

- Peygamberimizin hicreti sonrasında Erzurum'da ortaya çıkan ejderin “*Abdurrahman Gazi Hazretleri*” tarafından taş kesilmiştir. Ejderin Süphan Dağı'nda bir eşi vardır ve yalnız kalan eş Diyarbakır ve Azerbaycan bölgelerini harap etmektedir. Bu durum üzerine Van'da yaşayan halk, Peygamber'in huzuruna gidip yardım istemiştir, Peygamber ise Hazreti Ali'ye “*Ya Ali, yetiş ve bu yılanı kılıcın Zülfikar ile kahreyle*” buyurmuştur. Hazreti Ali almış olduğu emire istinaden atına (Düldül) binmiş Süphan Dağı'na çıktığında, ejderhanın Göl'den su içtiğini görmüş ve nara atarak ejdere saldırmış uzun süre cenk etmiş, sonra canavarı öldürmüş, leşini göle düşürmeyi başarmıştır. Sonrasında ejderin yuva olarak kullandığı mağaraya gitmiş ve ejderin yavrusunu görmüştür. Hazreti Ali mağaranın ön tarafında “*iki rekât namaz*” kılmış ve mağara girişi bir kaya ile örülmüştür. Gölün kıyısında kendiliğinde örülen duvara, “Ali Kayası” adı verilmektedir. Leş göle düştükten asırlar sonra, “*Selçuklu hükümdarı Kılıç Arslan*”, Van Kalesi'ni 1130 senesinde yaptıırken canavarın kemiklerini çıkartmış ve iskeletini denizden ve karadan gelen bütün yolcuların görebilmeleri için kulelerin arasına koydurmuştur. 1402 tarihinde Timur, kaleyi kuşatsa da ele geçireme de ejderha kemiklerini yanına alıp, develere yükleyip götürmüştür.

7. Van Gölü Havzasında Turizm

Kent ekonomilerine, kent sosyolojisine ve kent sosyal yapısına büyük katkılar sunan “*Van Gölü*”, mitolojik tarafıyla da bölge turizmine yapılan katkının en önemli bölümünü oluşturmaktadır. Van Gölü’nün turizme katkısında en ilgi çekici figürlerin başında “*Van Gölü Canavarı Efsanesi*” gelmektedir. Yüzlerce yıllık bir geçmişe sahip Van Gölü Canavarı, geçmişte efsanevi ve mitolojik bir varlık olarak bilinse de son çeyrek asırda Van İl’i ve Van Gölü’nün dünyaya tanıtılmasında önemli simgelerden birisi olmuştur. Canavar algısının korku sembolünden cazibeye dönüşmesi sürecinin de etkili olduğu süreçte Van Gölü Canavarı kentte 90’lı yıllardaki yaşanan turizm patlamasında önemli role sahiptir. Son dönemlerde efsane olarak anılmasına rağmen Van Gölü Canavarının hikâyesi dünyadaki diğer göl canavarlarının hikâyelerinden farklı değildir. Gölde canavar görüldüğü söylentisinin ardından dikkatler bir anda Van İl’ne ve Van Gölüne çevrilmiştir. Van Gölü Canavarını arama faaliyetleri kitlesel etkinliklere dönüşmüş ve Canavar aranırken Göl’ün güzellikleri Van sınırlarını aşarak ülkenin ve dünyanın gözleri önüne serilmiştir (Aykaç v& Karaduman,2023, s. 177).

Van Gölü’nün doğu yakasında, kuzeyde “*Adır*”, ortada “*Çarpanak*” ve güneyde “*Akdamar*” ve “*Kuzu*” olmak üzere dört ada bulunmaktadır (Kılıç, 2014, s.25). Göl üzerinde feribotlarla Tatvan-Van bağlantısı sağlanmaktadır. Akdamar Adası’na turizm amacıyla seferler düzenleyen gezi tekneleri, Gevaş ve Akdamar iskelelerinden hareket etmektedir. “*Ankara-Tatvan-Ankara*” arasında haftanın iki günü faaliyet gösteren “*TCDD ana hat treni*” olan “*Van Gölü Ekspresi*” işlemekte, uzun süren tren yolculuğu ardından eşsiz manzaralar eşliğinde Van’a ulaşmaktadır. Gölün geçişi esnasında, başta “*Akdamar Adası*” ve “*Artos Dağı*” ile doğal, kültürel ve tarihsel alanlar trenden görülebilmektedir (Bingöl & Kozak - Akoğlan, 2020) Bu demiryolu, aynı zamanda “*İstanbul-Tahran demiryolu hatlarını*” da birirlerine bağlamaktadır.

Görsel 1. Akdamar Kilisesi

Kaynak: www.vahatuder.org, (2024)

Dünyada bilinen en büyük mikrobiyalitler Van Gölü'ndedir. Van Gölü kıyılarından 100 m derinliğine kadar olan alanlarda “mikrobiyalitlerin” bulunmaktadır. Ayrıca göl'de bazı noktalarda 40 metreye ulaşan kule benzeri “mikrobiyalitler”e rastlanmaktadır. Son yıllarda geliştirilen “kuru dalış elbiseleri” ile yılın bütün aylarında Van Gölünde dalış yapılabilmektedir (Köşker, 2020, s. 429-430).

Van Gölü'nde; “arkeolojik sit alanı”; “Akdamar”, “Adır”, “Çarpanak” ve “Kuş Adası” (Van İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2019) olmak üzere toplam da on iki ada bulunmaktadır Adalardan en önemlisi “Akdamar Adası”dır. Ada da bulunan kilise önemli bir inanç ve turizmi merkezidir. Son yıllarda “Akdamar Adası ve Kilisesi”nin kentin en önemli turistik çekicilik unsurları olduğu düşünülmektedir. Ada ve kiliseyi her yıl yüzbinlerce turist ziyaret etmektedir. Son dönemlerde Bitlis ili Ahlat ilçesinde bulunan Selçuklu Mezarlığı'ndaki mezar taşlarına benzer mezar taşlarının bulunmasıyla, bölge önemli haline gelmiştir ((Köşker, 2001; Aykaç & Karaduman, 2023). Ayrıca Van Gölün'de Rus yapımı batık yük gemisine de ulaşılmıştır (www.denizhaber.com, 2020). Diğer adalardan “Adır”, “Çarpanak” ve “Kuş Adası”na da tekneler ile turlar düzenlenmektedir (Köşker, 2020, s. 180). ve bunun gibi birkaç diğer örnek Mavi yolculuk denilebilecek adalar arası turlar yapılmaktadır. (Deniz, 2008).

Mitolojik bir ir canavara sahip olması su altı dalışlarının en önemli merkezlerinden birisi haline gelmeye aday olan Van Gölü yeni sırlarını bir bir açığa vurmaya başlamıştır

(Aykaç & Karaduman, 2023, s.178). 1700 metre yükseklikte dünyanın en büyük ikinci sodalı gölü olan Van Göl'ün de endemik sazan türü “*inci kefali*”, suyun kimyasal özelliklerine uyum sağlayan tek tür olarak bilinmesine rağmen (Aktuğ, 2014) son yıllarda sarı-siyah benekli bir balık türünün varlığı da tespit edilmiştir (Aykaç & Karaduman, 2023, s. 178). “Çatak” ilçesinin 5 km uzaklığında bulunan “*Ganisipi Şelalesi*” ile “*Çatak Çayı Vadisi*”, yer almakta ve “*Ganisipi Festivali*” ne ev sahipliği yapmaktadır (Alaeddinoğlu, Avşin ve Yılmaz, 2016, s. 298). Ayrıca her yıl Erciş kaymakamlığı tarafından “*Uluslar arası İnci Kefali Göç'ü Kültür ve Sanat Festivali*” de düzenlenmektedir (erciş.gov.tr, 2024).

Türkiye’de bulunan en büyük göl olan “*Van Gölü*”; manzarası, doğal güzelliği, özellikle Urartu’lar tarafından kalma arkeolojik değerlerin bulunduğu sit alanı, biyolojik çeşitliliği, dört büyük adası, tarihi ve kültürel değerleri, kuş cenneti ve dinlenme alanı, göl turizmi aktiviteleri, çeşitli su sporları aktiviteleri, inci kefali göçü (Köşker, 2020) ile glamping turizmi (Meriç, Subaşı & Şahin, 2021), kuş gözlemciliği turizmi, su sporları turizmi, (sandalla gezinti, kano, botçuluk, kürek ve yelken, dalış, yüzme, yelkencilik, plaj voleybolu, su kayağı, tekne turları, olta balıkçılığı, seyir turizmi) (Meriç & Bozkurt, 2017; Işık, 2007, www.kulturportali.gov.tr, 2018), tarih, kültür ve inanç turizmi (Van kalesi, nekropol, açık hava mabedleri, höyükler, Akdamar adası ve kilisesi, Urartu medeniyeti, el sanatları, hediyelik eşyalar) (Aykaç & Karaduman, 2023, s. 177-178). gastronomi turizmi (yöresel yemekler, yerel ürünler ve Van Kahvaltısı), yayla turizmi, ve doğaya dayalı turizm (kamp ve karavan, dağ ve doğa yürüyüşü, sportif faaliyetler, yamaç paraşütü, kuş ve yaban hayatı gözleme, şelaleler, endemik bitkiler, kayak merkezi) (Alaeddinoğlu, Avşin & Yılmaz, 2016, s. 135-137), İnci kefali balığı ve göç halini izleme, Van Gölü ve havzasında yapılabilen başlıca turizm etkinliklerindedir. Özellikle Van Kahvaltısı, Van Gölü Canavarı, Akdamar Adası, inci kefali göç’ü ve Van kedisi bölge bilinirliği ve imajı açısından son derece önemlidir, bu nedenle Van Gölü önemli bir turistik destinasyondur (Köşker, 2020, s. 182; Van

ili Hizmetler Sektörü Yatırım Klavuzu, 2016) ve Van'ı ziyaret eden turistlerin büyük çoğunluğu (%99,8) komşu ülke İran'dan gelmektedir (Kaya & Gülcan, 2021, s.70)

Görsel 2. Kuş gözlemciliği, İnci Kefaki göçü, Van kahvaltısı

Kaynak: www.vahatuder.org, (2024)

Aynı zamanda “*Van Gölü Havzası*”nın, Urartu Medeniyetinin kültürel ve tarihi dokusuna sahip olmasından dolayı (Keleş, Eriçok, 2019, s. 187), “*Kültür ve Turizm Bakanlığı*”nın, “Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planı” çalışmasında “*Urartu Kültür ve Turizm Gelişim Koridoru*” olarak ilan edilmiştir (www.kalkinmakutuphanesi.gov.tr, 2024).

Sonuç

Bu araştırmada Vangölü Havzası'nda turizm potansiyeli oluşturabilecek zengin doğal kaynaklarının neler olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Havza'da çok farklı turizm faaliyetlerinin gerçekleştirilebilmesine olanak tanıyabilecek, çok farklı tarihi, doğal ve kültürel çekicilikler bulunmasına rağmen, turizmin geliştirilmesi açısından yeterince çaba gösterilmediği düşünülmektedir. Van Gölü Havzası'nda temel ekonomi tarım ve hayvencılık üzerinedir bölgede turizmin desteklenmesi ile diğer sektörler de olumlu etkilenecektir.

Kaynaklar

Alaeddinoğlu, F., Avşın, N., & Yılmaz, E. (2016). Van Gölü güneydoğusunun jeomorfolojik özellikleri ve ekoturizm. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6 (2), ss. 291-310.

Avcı, C. (2016). *The Balance Between the Urban and the Rural in the Urartian Heartland. Colloquium Anatolicum*, Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü, 15, ss.54-69. İstanbul:

- Aykaç, Ö. A. & Karaduman, E. (2023). Efsaneler, mitler ve macera turizmi: Van Gölü Canavarı Örneği. *Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies*, 16(95), s.s. 169-180.
- Bardakçı, M. (2004). *Van Canavarının Babasını Hz. Ali Öldürdü*. <https://www.hurriyet.com.tr/van-canavarinin-babasini-hazreti-ali-oldurmustu-262076>.
- Bingöl, S. & Kozak-Akoğlan, M. (2020). Turistik tren yolculuklarına nostaljik yaklaşım: Doğu, Güney Kurtalan Ve Van Gölü Ekspresleri. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 7 (3), ss.325-349.
- Burney, C. (1957). Urartian Fortresses and Towns in the Van Region. *Anatolian Studies*, vol. 7,ss.37-53.
- Çavuşoğlu, R. (2017). *Urartu Krallığı: Kuruluş ve Yükseliş*. Taştan, Z., Duman, Z. ve Akköprü, E. (Ed.). Edebiyat Fakültesi Panelleri içinde (ss.105-114). İstanbul: Hiperlink.
- Damgacı, T. (2020). Kentsel Dönüşüm Projeleri ve Kamu Yararı: Meram Belediyesi Kentsel Dönüşüm Projeleri. *Third Sector Social Economic Review* 55(4), ss. 2478-2498.
- Deniz, O. (2008). Van gölü güney kıyılarının ekoturizm (mavi tur) amaçlı değerlendirme olanakları. *Eco-tourism (Blue Voyage) Value of Southern Coasts of Lake Van*, *Doğu Coğrafya Dergisi*, ss.20, 183-194.
- Dinç Kurt, Y. (2018). *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Yurt İçi Gezi Kitapları (1920-1980)*. İstanbul: Akçağ Yayınları.
- Erdoğan, S. (2006). *Menua (Şamram) Kanalı ve Urartu Bahçeleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, Van.
- Erdoğan, S. (2017). Historical background of Kefkalesi Urartian settlement, *TAD*, C. 36/S. 62, 36, ss. 31-58.

- Giyik, C. (2023). Van kent yapı stokunun mimari özellikleri ve mühendislik uygulamaları üzerine bir değerlendirme. *Journal of Architecture and Life* 8(2), ss. 503-528.
- Işık, C. (2007). Van İlinin kültürel tarihine dair notlar. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.
- Kalmış, G. (2017). Erzurum ve Çevresinde Tespit Edilen Urartu Sulama Sistemleri. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi Academic Journal of History and Idea* 4(8), ss. 567-588. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/451352>
- Karataş, T. (2001). *Gezi yazısı. Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Perşembe Kitapları. <https://archive.org/details/AnsiklopedikEdebiyatTerimleriSzlTuranKarata>
- Kaya, A. A. ve Gülcan, B. (2021). İranlı ziyaretçilerin Van'ın kültürel mirasına bağlı rekreasyon etkinliklerine ilgi ve katılımları. *Journal of Academic Tourism Studies*, 2(2), ss. 68-87.
- Kepme, S., Khoo, F., & Gürleyik, Y.(1978). *Hydrography of Lake Van and Its Drainage Area, The Geology of Lake Van*. M.T.A. Yay. No 169, ss. 30-44, Ankara
- Keleş Eriçok., A. (2019). Culture route proposal in the van lake basin. *The Journal of Social Sciences Institute*, 45 , ss. 173-199.
- Kılıç, S. (2006). *Tarihsel Değerler*. Van 2006 Kültür ve Turizm Envanteri I. Van: Van Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Van: Gündoğu ofset.
- Kılıç, S. (2014). *Yer Şekilleri*. Van Kültür Ve Turizm Envanteri II Doğal Değerler Van: Van İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. Van: Gündoğu ofset.
- Köşker, H. (2019). *Van Gölü'nde Mikrobiyalit Dalış Turizmi*. 20. Ulusal - 4. Uluslararası Turizm Kongresi –Şehir Turizmi, Bildiriler Kitabı, Anadolu Üniversitesi Basımevi. Eskişehir, ss. 429-436.
- Köşker, H. (2020). Dalış turizminde yeni bir keşif: van gölü'nde mikrobiyalit dalış, *Turizm Akademik Dergisi*, 7 (1), ss.181-193

- Kuğu, E. (2019). *Bir Canavar Efsanesinin Anatomisi*, <https://teyit.org/ekipten/bir-canavar-efsanesinin-anatomisi>
- Meriç, S., Subaşı, A., & Şahin, S. (2021). Glamping tourism potential of the Van Lake Basin. *Van Yüzyüncü Yıl University The Journal of Social Sciences Institute*, ss. 53, 401-418.
- Meriç, S., & Bozkurt, Ö. (2017). Van Gölü'nün rekreasyonel turizm potansiyelinin SWOT analizi ile değerlendirilmesi. *International Journal of Cultural and Social Studies (IntJCSS)*, 3(1), ss. 154-167.
- Okumuş, E. (2008). Evliya Çelebi'nin Seyahatnâme'sinde Tatvan ve çevresi. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, ss. 187-216.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/sutad/issue/26266/276710>
- Özek, G. (2010). *Van Gölü Canavarı, 121 Yıl Önce Manşet Olmuş*. Milliyet Gazetesi (10 Haziran). <https://www.milliyet.com.tr/gundem/van-golu-canavari-121-yil-once-manset-olmus-1298106> adresinden 16.01.2023 tarihinde edinilmiştir
- Öztürk, Ş. (2023). Eski Van Şehri'ndeki Miri Ambarı hakkında bir araştırma, *Kent Akademisi Dergisi*, 16(4), ss. 2651-2671.
- Pınarcık, P. (2014). Urartu Başkentleri. *Ankara Üniversitesi. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü. Tarih Araştırmaları Dergisi*. 33 (56), ss.35-54.
- Salvini, M. (1994). *The Historical Background of the Urartian Monument of Meher Kapısı*. 3. Anadolu Demir Çağları Sempozyumu içinde (s. 205-228). 6-12 Ağustos 1990. Altan Çilingiroğlu, D.H. French (Ed.). Ankara.
- Sevin, V. (2000). *Urartu Bahçeleri*. Belleten, LXIV (240), 395-418. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Tarhan, M.T. (2004). Anadolu'da Arkeoloji: Afif Erzen'in Çavuştepe'si bir Uratu Kalesindeki arkeolojik kazılar. *Toplumsal Tarih*, 125, ss. 80- 83.

Tarhan, M.T. ve Sevin, V. (1975). Urartu Tapınak kapıları ve anıtsal kaya nişleri arasındaki bağlantı. *Belleten*, 39(55), ss. 389-412.

Tekin, Z. (2005). Van Şehir Tarihi Bibliyografisi. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 3(6), ss. 689,731.

Van ili Hizmetler Sektörü Yatırım Klavuzu (2016). DAKA <https://9lib.net/document/y4wj18pk-van-i%CC%87li-hizmetler-sekt%C3%B6r%C3%BC-yat%C4%B1r%C4%B1m-k%C4%B1lavuzu.html>

Yıldız, M. Z., ve Deniz, O. (2005). Kapalı havza göllerinde seviye değişimlerinin kıyı yerleşmelerine etkisi: Van Gölü Örneği. *Fırat University Journal of Social Science*, 15(1), ss. 15-31.

Yiğitler, Ş. Ş. (2023). Yenileşme dönemi türk gezi edebiyatında Van Gölü ve çevresi. *Türkbilig*, 46: ss. 117-140.

Zimansky, P. (2005). The Cities of Rusa II and the End of Urartu. file:///C:/Users/k%C3%BCr%C5%9Fad/Downloads/The_cities_of_Rusa_II_and_the_end_of_Ura.pdf

www.diyadinnet.com/,(2007). Van'ın Coğrafyası ve Coğrafi Yapısı. <https://www.diyadinnet.com/bilgi-633-van-in-cografyasi-ve-cografya-yapisi>

www.denizhaber.com(2020). Van Gölü'nde Rus Yapımı Yük Gemisi Tarihin İzlerini taşıyor www.denizhaber.com/van-golunde-rus-yapimi-yuk-gemisi-tarihin-izlerini-tasiyor

www.eliteworldhotels.com.tr, (2023). Uaratılar'dan günümüze Van'ın Bilinmeyen Tarihi ve Görülecek Yerleri [.https://www.eliteworldhotels.com.tr/hotel/urartulardan-gunumuzevanin-bilinmeyen-tarihi-ve-gorulecek-yerleri](https://www.eliteworldhotels.com.tr/hotel/urartulardan-gunumuzevanin-bilinmeyen-tarihi-ve-gorulecek-yerleri)

www.erciş.gov.tr. (2024). Bu yıl 11.'si Düzenlenen Uluslararası İnci Kefali Göçü Kültür ve Sanat Festivalimiz Başladı. <http://erciş.gov.tr/bu-yil-11-si-duzenlenen-uluslararasi-inci-kefali-gocu-kultur-ve-sanat-festivalimiz-basladi>

www.kalkinmakutuphanesi.gov.tr. (2024). Urartu Gelişim Koridoru Projesi.

<https://www.kalkinmakutuphanesi.gov.tr/dokuman/urartu-gelisim-koridoru-projesi/1619#>

www.kulturportali.gov.tr, (2018). Edremit-Gebze Su Sporları Merkezi – Van.

<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/van/turizmaktiviteleri/vangolu-su-sporlari->

www.van.gov.tr/tarihce. (2023). Van isminin kaynağı. <http://van.gov.tr/tarihce>

www.van.gov.tr (2023). T.C. Van Valiliği. <http://www.van.gov.tr/>

www.van.ktb.gov.tr/TR, (2023) . Van İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü.

<https://van.ktb.gov.tr/TR-90248/cografi-konumu.html>

www.vahatuder.org. (2024). VAHATUDER, Vangölü Havzası Turizm Derneği.

<https://www.vahatuder.org.tr/foto-galeri>

SALDA GÖLÜ ve TURİZM POTANSİYELİ

Zührem YAMAN¹

Yiğit BURAK²

1. Giriş

Türkiye'nin güneybatısında yer alan Burdur iline bağlı Yeşilova ilçesindeki Salda Gölü, son yıllarda doğal güzellikleri ve turistik cazibesi ile dikkatleri üzerine çekmektedir. Türkiye'nin Maldivleri olarak anılan bu eşsiz göl, berrak suyu, beyaz kumsalları ve muhteşem doğası ile ziyaretçilerini büyülemektedir(Tanır, 2011; Seçil, 2011:114; Kıratlı, 2018).

Salda Gölü, sahip olduğu yüksek magnezyum içeriği ve mineral yapısı nedeniyle bilimsel araştırmalara da konu olmaktadır. Özellikle göl çevresinde bulunan ve Mars yüzeyine benzerliği ile dikkat çeken beyaz kayalıklar, jeoloji ve astrobiyoloji açısından önemli veriler sunmaktadır. Bu yönüyle de Salda Gölü, doğa ve bilim meraklıları için cazip bir destinasyon haline gelmiştir.

Salda Gölü'nün doğal yapısının korunması amacıyla göl çevresindeki bazı bölgeler, 2. derece Doğal Sit Alanı olarak tescil edilmiştir (T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 2013, s. 2-3). Bu statü, göl ekosisteminin korunmasını sağlamak için alınan önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca, 2019 yılında göl ve çevresi, daha kapsamlı bir koruma altına alınarak Özel Çevre Koruma Bölgesi ilan edilmiştir (Cumhurbaşkanı Kararları, 2019). Bu karar, gölün ekolojik dengesini koruma ve sürdürülebilir turizm faaliyetlerini teşvik etme amacı taşımaktadır. Söz konusu statüler, Salda Gölü'nün sadece doğal güzellikleriyle değil, aynı zamanda ekolojik önemiyle de ulusal ve uluslararası düzeyde korunması gereken bir alan olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu bölümde, Salda Gölü'nün coğrafi özellikleri, ekosistemi ve turistik faaliyetleri gibi temel unsurların yanı sıra göl turizmi için seyahat planlaması, tarihi ve kültürel değerler,

¹ Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi Turizm Fakültesi, zyaman@selcuk.edu.tr

² Arş. Gör., Selçuk Üniversitesi, Beyşehir Ali Akkanat Turizm Fakültesi, yigit.burak@selcuk.edu.tr

planlama ve yönetim konuları, turistik aktiviteler ve algılar gibi çeşitli konular ele alınacaktır. Aynı zamanda, gölün çevresindeki altyapı ve tesisler ile ilgili bilgiler verilerek, Salda Gölü'nün turizm potansiyelinin daha etkin ve verimli bir şekilde nasıl kullanılabileceği üzerinde durulacaktır.

Kitabımızın "Gezi Rehberi" tanımına uygun olarak, Salda Gölü'nde ziyaretçilerin dikkat etmesi gereken bazı hususlar da vurgulanacaktır. Salda Gölü'nün doğal güzelliklerinin korunması ve sürdürülebilir turizm uygulamalarının önemi üzerinde durulacak, göl çevresinde gelişen altyapı projelerinin getirdiği avantajlar ve potansiyel çevresel etkiler değerlendirilecektir.

2. Göl Turizmi İçin Seyahat Planlaması

2.1. Rota Belirleme ve Bölge Seçimi

Salda Gölü, ziyaretçilerine benzersiz bir doğal güzellik sunarken, bölgeye yapılacak seyahatler için dikkatli bir rota planlaması gerekmektedir. Salda Gölü'ne ulaşmak için en uygun başlangıç noktaları, Burdur ve Denizli şehirleridir. Bu şehirlerden hareketle, göle ulaşmak için çeşitli kara yolu seçenekleri bulunmaktadır. Bölge seçimi yaparken, Salda Gölü çevresindeki kamp alanları, konaklama tesisleri ve yürüyüş parkurları gibi rekreasyonel olanaklar dikkate alınmalıdır. Gölün kuzeybatı kıyısında yer alan Beyaz Adalar bölgesi, gölün en çok ziyaret edilen ve fotoğraflanan noktalarından biridir. Aynı zamanda, göl çevresindeki diğer önemli noktalar arasında Doğanbaba Plajı ve Kayadibi Plajı da bulunmaktadır (Akkuş, 1986; Şenol, 2011). Bu bölgeler, ziyaretçilere hem rahat bir konaklama deneyimi sunmakta hem de doğa ile iç içe vakit geçirme imkanı sağlamaktadır.

2.2. Göl'e Ulaşım Seçenekleri ve İlk Defa Ziyarete Gidecekler İçin İpuçları

İlk defa Salda Gölü'nü ziyaret edecekler için öncelikle, göl çevresinde doğanın korunması için alınan önlemlere uyulması gerekmektedir. Ziyaretçilerin, gölün ve çevresinin temizliğine özen göstermesi, çöp atmaktan kaçınması ve belirlenen alanlar dışında kamp

yapmaması önemlidir. Ayrıca, gölün yüksek magnezyum içeriği nedeniyle bazı bölgelerinde yüzmenin tehlikeli olabileceği unutulmamalıdır. Güvenli yüzme alanlarının dışına çıkmamak ve gölde yüzme sırasında dikkatli olmak gerekmektedir.

Salda Gölü, yalnızca doğal güzellikleri ile değil, aynı zamanda ekolojik ve bilimsel değeri ile de dikkat çekmektedir. Bu nedenle, gölü ziyaret eden turistlerin çevreye karşı duyarlı ve saygılı bir tutum sergilemeleri büyük önem taşımaktadır. Doğal alanların korunması, hem bölgenin ekosistemine zarar vermemek hem de gelecekteki nesillerin de bu güzellikleri görebilmesi için gereklidir. Ziyaretçilerin, doğal kaynakları ve çevreyi koruma bilinciyle hareket etmeleri, sürdürülebilir turizmin sağlanmasına katkıda bulunacaktır (<https://www.e-unwto.org>). Salda Gölü'nün korunması ve sürdürülebilir turizmin teşvik edilmesi için, ziyaretçilerin belirlenen kurallara uymaları ve yerel yönetimlerin aldığı önlemlere saygı göstermeleri gerekmektedir. Bu kapsamda, göl çevresinde aşırı kalabalık oluşturmaktan kaçınılması, belirlenen yürüyüş yolları dışına çıkılmaması ve doğaya zarar verebilecek herhangi bir davranıştan uzak durulması gereklidir. Bu şekilde, Salda Gölü'nün doğal güzellikleri ve ekosistemi korunarak, bölgenin turizm potansiyeli uzun vadede sürdürülebilir hale getirilebilir (Akova, 2006; Kasaroğlu, 2022).

3. Tarihi ve Kültürel Değerler

3.1. Doğal Miras ve İkonik Görünümün Korunması

Salda Gölü, Türkiye'nin en önemli doğal miras alanlarından biridir ve hem ekolojik hem de estetik değerleri ile öne çıkmaktadır. Gölün benzersiz beyaz kumsalları ve turkuaz rengi, yüksek magnezyum içeriği ve mineral yapısından kaynaklanmaktadır. Bu özellikler, gölün hem ulusal hem de uluslararası düzeyde tanınmasını sağlamıştır. Ancak, bu doğal güzelliklerin korunması büyük önem taşımaktadır. Göl çevresinde yapılan turistik faaliyetlerin sürdürülebilirlik prensiplerine uygun olarak yönetilmesi, bölgenin ekosisteminin korunmasına katkı sağlar. Özellikle, aşırı ziyaretçi yoğunluğunun önlenmesi, çöp ve atık yönetimi

konularında bilinçli davranılması gerekmektedir (Kara, Cenep ve Karagül, 2020). Bu şekilde, Salda Gölü'nün doğal mirası gelecek nesiller için de korunabilir.

3.2. Yerel Festivaller ve Etkinlikler

Salda Gölü ve çevresi, yıl boyunca çeşitli yerel festivallere ve etkinliklere ev sahipliği yapmaktadır. Özellikle, ‘‘Geleneksel Salda Bisiklet Festivali’’ bölge halkı ile turistleri bir araya getiren en önemli etkinlik olarak karşımıza çıkmaktadır(<https://www.saldagolu.com>, 2024).Bu festival kapsamında, gölde yüzme yarışları, doğa yürüyüşleri ve çeşitli kültürel etkinlikler düzenlenmektedir. Ayrıca, yerel el sanatları sergileri ve yöresel müzik performansları da festivalin vazgeçilmez parçalarındandır. Ancak "Türkiye'nin Maldivleri" olarak bilinen Salda Gölü'nde gerçekleştirilecek büyük çaplı festivallerin gölün doğal yapısı üzerinde ciddi çevresel etkiler yaratma riski taşıdığı düşünülmektedir. Lisinia Doğa Projesi sorumlusu ve veteriner hekim Öztürk Sarıca, festivallerle ilgili özellikle göl kıyısında bulunan mevcut altyapının yüksek bir insan yoğunluğunu karşılayacak kapasitede olmaması, kirlilik ve ekosistem tahribatı tehlikesini doğuracağını, bu bağlamda gerekli önlemler alınmadığı takdirde gölün ekolojik dengesinin bozulacağı ve göle özgü beyaz kumların ve berrak maviliklerin, kirlenme sonucu kahverengiye dönüşebileceği endişesini dile getirmiştir (<https://www.hurriyet.com.tr>,2024).

4. Planlama ve Yönetim Konuları

4.1. Turizm Pazarlaması İçin Bir Fırsat Olarak Salda Gölü

Salda Gölü'nün doğal ve ekolojik değeri yadsınamaz bir gerçektir, Salda Gölü'nün ekoturizm faaliyetlerinin yanı sıra; doğa yürüyüşleri, yüzme, kamp ve fotoğrafçılık gibi aktiviteler ön plana çıkabilmektedir (Soykan, 2004; Ongun, Gövdere & Çiçek, 2016). Özellikle sosyal medya ve dijital pazarlama stratejileri kullanılarak, fotoğraf aracılığıyla gölün doğal güzellikleri ve ekolojik değeri geniş kitlelere ulaştırılması sağlanabileceği düşünülmektedir.

4.2. Gölün Güncel Gündemleri ve Sorunları: Yerelden Küresele Endişeler

Salda Gölü, son yıllarda artan turistik ilgi nedeniyle çeşitli çevresel ve yönetsel sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Yerel ve küresel düzeyde endişe yaratan bu sorunlar arasında, göl çevresinde aşırı ziyaretçi yoğunluğu, çevre kirliliği ve doğal alanların tahrip olması bulunmaktadır (Kesici, 2010; Ongun, U., Gövdere, B. ve Kaygısız Durgun, A., 2015).

Salda Gölü'nün özellikle sosyal medyada popülerleşmesi, ziyaretçi akınına tetiklemiştir. Bu durum, gölün doğal alanlarının taşıma kapasitesini zorlamakta ve çevresel sürdürülebilirlik açısından ciddi tehditler oluşturmaktadır. Aşırı ziyaretçi yoğunluğu, göl kıyısındaki bitki örtüsünün tahrip olmasına, toprak erozyonuna ve su kalitesinin bozulmasına yol açmaktadır. Bu nedenle, gölün ekosistemini korumak amacıyla ziyaretçi sayısının belirli bir kapasiteyle sınırlandırılması gerekmektedir. Ayrıca, ziyaretçilerin göl çevresinde belirlenen yürüyüş yollarını kullanmaları ve koruma alanlarına saygı göstermeleri sağlanmalı bu amaçla eğitim programları ve bilinçlendirme kampanyaları düzenlenmelidir (Kara, Cenep ve Karagül, 2020).

Turizm faaliyetlerinin artması, Salda Gölü çevresinde çevre kirliliği ve atık yönetimi sorunlarını da beraberinde getirmektedir. Ziyaretçilerin bıraktığı çöp ve atıklar, gölün doğal güzelliklerini ve ekolojik dengesini tehdit etmektedir. Plastik atıklar, cam şişeler, ambalaj malzemeleri gibi çevreye zarar veren unsurlar, göl çevresinde birikmektedir. Bu durum, gölün hem estetik değerini düşürmekte hem de ekosistemine zarar vermektedir. Etkin bir atık yönetim sistemi kurulmalı ve ziyaretçilerin çevreye duyarlı davranışları teşvik edilmelidir (kazancı, Girgin & Döğel, 2004; Küçükergin & Gürlek, 2020). Salda Gölü çevresinde bilinçsiz yapılaşma ve altyapı yetersizlikleri de önemli bir sorun teşkil etmektedir. Gölün çevresinde yapılan kontrolsüz yapılaşmalar, doğal alanların tahrip olmasına ve ekosistemin bozulmasına yol açmaktadır. Ayrıca, tuvalet, temiz su temini, atık su arıtma vb. hizmetlerin yetersiz kalması ziyaretçilerin konforunu olumsuz etkilemektedir (Kesici, 2010).

Salda Gölü, iklim değişikliğinin yerel ve küresel etkilerinden de doğrudan etkilenmektedir. Kuraklık, aşırı yağışlar ve sıcaklık dalgalanmaları gibi iklim değişikliği

belirtileri, gölün doğal yapısını ve biyolojik çeşitliliğini tehdit etmektedir (Varol, S., Davraz, A., Şener, Ş., Şener, E., Aksever, F., Kırkan, B., Tokgözlü, A., 2018). Bu nedenle, yerel ve ulusal yönetim tarafından iklim değişikliğiyle mücadele ve uyum stratejileri geliştirilmelidir.

4.3. Göl ve Çevresindeki Bölgede İş Gücü (İstihdam)

Salda Gölü ve çevresi, turizm sektörü sayesinde yerel halk için önemli bir istihdam kaynağı oluşturmaktadır. Turizm faaliyetlerinin artması, bölgedeki otel, restoran, kafe ve turistik işletmelerde iş imkanlarının çoğalmasına katkı sağlamaktadır. Ayrıca, turizm rehberliği, el sanatları ve yerel ürünlerin satışı gibi alanlarda da istihdam olanakları kullanılabilir. Ancak, bu istihdam olanaklarının sürdürülebilir olması için, turizm sektöründe çalışanların eğitim ve farkındalık düzeylerinin artırılması gerekmektedir. Yerel yönetimler ve eğitim kurumları işbirliği yaparak, turizm sektöründe çalışanlara yönelik mesleki eğitim programları düzenlemelidir (Akova, 2006).

5. Alternatif Turistik Aktiviteler

5.1. Göl Etrafındaki Flora-Fauna Hayatı ve Kuş Gözlemciliği

Salda Gölü, benzersiz ekosistemi ile zengin bir flora ve fauna çeşitliliğine ev sahipliği yapmaktadır (Özçelik, 2016; Kesici, Kesici ve Kesici, 2018;8).

Salda Gölü, sahip olduğu doğal zenginlikler ve biyolojik çeşitlilik ile Türkiye'nin önemli ekosistemlerinden biri olarak dikkat çekmektedir. Yapılan araştırmalarda, göl çevresinde 61 familyaya ait 301 sucul ve karasal bitki türünün varlığı belirlenmiştir. Bu flora zenginliği, bölgenin ekolojik değerini artırırken, gölün korunması gereken alanlar arasında yer almasına da katkıda bulunmaktadır. Aynı zamanda gölde, dört farklı balık türü (Sazan, Ot Balığı, Salda Yosun Balığı), bir sürüngen türü (Damalı Su Yılanı) ve bir amfibi türü (Ova Kurbağası) yaşamaktadır. (DKMP 6. Bölge, 2013; Kesici, 2018; Özçelik, 2016).

Aynı şekilde, göl ve çevresi, çeşitli kuş türlerinin göç yolları üzerinde yer almakta ve bu nedenle kuş gözlemcileri için önemli bir destinasyon olarak öne çıkmaktadır. Kuş

gözlemciliği, doğaya minimal müdahale ile yapılan bir aktivite olduğu için göl ekosistemine doğrudan bir tehdit oluşturmaz. Ancak, gözlemcilerin belirli kurallara uyması ve hassas alanlara zarar vermemesi için gerekli düzenlemeler ve bilgilendirmeler yapılmalıdır. Doğal yaşamın korunması amacıyla, göl çevresinde kuş gözlem istasyonları ve bilgilendirme panoları kurulabilir. Göl çevresi, özellikle endemik ve küresel ölçekte nesli tehlike altında olan bitki türlerine ev sahipliği yapmaktadır. Bu türlerden biri olan Salda Sığır Kuyruğu gölün ekosistemi için kritik öneme sahiptir (Kesici, 2018). Ayrıca, göl kış aylarında birçok kuş türü için önemli bir kışlama alanı olarak hizmet vermekte olup, kuş gözlemciliği açısından büyük bir potansiyel sunmaktadır. Salda Gölü'nde yapılan tekne turları, doğa yürüyüşleri, bisiklet turları, kayakçılık, karavan ve sportif olta balıkçılığı gibi aktiviteler, ziyaretçilere gölün doğal güzelliklerini keşfetme fırsatı sunmaktadır(Eryılmaz, 2019).

Sonuç

Salda Gölü, Türkiye'nin en önemli doğal miras alanlarından biridir ve hem ekolojik hem de estetik değerleri ile öne çıkmaktadır. Bu özellikler, gölün hem ulusal hem de uluslararası düzeyde tanınmasını sağlamıştır. Ancak, bu doğal güzelliklerin korunması büyük önem taşımaktadır. Salda Gölü'nün ikonik görünümünü ve doğal mirasını korumak için alınması gereken önlemler şunlardır:

Ziyaretçi Yoğunluğunun Yönetimi: Göl çevresindeki ziyaretçi yoğunluğunun kontrol altında tutulması gerekmektedir. Aşırı kalabalık, doğal alanların tahrip olmasına ve çevre kirliliğine yol açabilir. Bu nedenle, ziyaretçi sayısının belirli bir kapasitenin üzerine çıkmaması için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

Atık Yönetimi: Göl çevresinde çöp ve atıkların doğru bir şekilde yönetilmesi büyük önem taşımaktadır. Ziyaretçilerin, çevreye zarar vermemek için çöplerini uygun yerlere atmaları ve doğayı temiz tutmaları teşvik edilmeli gerekli hallerde yerel yönetim tarafından ilgi çekici kampanyalar düzenlenmelidir.

Eğitim ve Bilinçlendirme: Ziyaretçilerin ve yerel halkın, Salda Gölü'nün korunması konusunda bilinçlendirilmesi önemlidir. Bu amaçla, göl çevresinde bilgilendirme panoları yerleştirilmeli ve çevre koruma konularında eğitim programları düzenlenmelidir. Ziyaretçilerin ve yerel halkın gölün ekosistemi hakkında bilgi sahibi olmaları sağlanmalı ve doğal kaynakları koruma bilinciyle hareket etmeleri teşvik edilmelidir.

Bilimsel Araştırmalar ve İzleme: Salda Gölü'nün ekosisteminin korunması için sürekli izleme ve bilimsel araştırmalar yapılmalıdır. Bu çalışmalar, gölün su kalitesi, biyolojik çeşitlilik ve ekolojik dengesi hakkında bilgi sağlayarak, alınacak önlemlerin etkinliğini artıracaktır. Ayrıca, göl çevresinde yaşanan değişimlerin düzenli olarak raporlanması ve gerekli müdahalelerin zamanında yapılması önemlidir. Bu konuda üniversitelerin turizm fakültelerinden, akademik personellerinden ve Salda Gölü ile ilgili yapılmış akademik çalışmalardan yararlanılabilir.

Salda Gölü'nün ikonik görünümünün korunması, sadece yerel yönetimlerin değil, aynı zamanda ziyaretçilerin ve yerel halkın da sorumluluğu olduğu unutulmamalıdır. Bu doğal mirasın gelecek nesillere aktarılabilmesi için, herkesin çevreye duyarlı ve bilinçli davranması gerekmektedir. Bu doğal güzelliğin korunması, artan turist sayısı ve çevresel etkiler göz önüne alındığında, büyük bir titizlik gerektirmektedir. Bu bağlamda, Salda Gölü'nün korunması için etkili stratejilerin geliştirilmesi ve uygulanması elzemdir. Yerel yönetimlerin, sivil toplum kuruluşlarının ve ziyaretçilerin işbirliği içinde hareket ederek, çevre koruma bilincini artırmaları ve sürdürülebilir turizmi teşvik etmeleri gerekmektedir. Çevresel koruma önlemlerinin yanı sıra, göl çevresinde gerçekleştirilen etkinliklerin ekolojik etkilerinin dikkatle değerlendirilmesi ve bu etkinliklerin gölün doğal yapısına zarar vermeyecek şekilde düzenlenmesi önem arz etmektedir. Yerel yönetimlerin etkin rolü ve yerel halkın çevreye duyarlı tutumu, gölün korunmasında belirleyici bir etken olup, bu süreçte herkesin sorumluluk

alması, Salda Gölü'nün doğal mirasının gelecek kuşaklara sağlıklı bir şekilde ulaşmasını garantileyecektir.

Kaynakça

- Akkuş, A. (1986). Salda Gölünün Jeomorfolojisi, İstanbul Üniversitesi Coğrafya Dergisi, Sayı: 2, 109-115.
- Akova, O. (2006). "Yerel Halkın Turizmin Etkilerini Algılamalarına ve Tutumlarına Yönelik Bir Araştırma", Akademik İncelemeler Dergisi, 1(2).
- Atayeter, Y., Tokoparan, U., Yayla, O. & Sakar, T. (2018). Coğrafi bir mekân olarak Burdur ilinin doğa turizmi potansiyelinin değerlendirilmesi. B. Eryılmaz, K. Özlü, Y.B. Kesin ve C. Yücetürk (Editörler), Sosyal Bilimlerde Güncel Akademik Çalışmalar 2018 (s. 683-719).
- Eryılmaz, T. (2019). "Salda Gölü ve Çevresinin Turizm Çekicilikleri", Yüksek Lisans Tezi. Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Burdur.
- Kara, M., Cenep, M. ve Karagül, S. (2020). Aşırı Turizm Kapsamında Salda Gölü'nün Fiziksel Taşıma Kapasitesinin Belirlenmesi, Journal Of Tourism And Gastronomy Studies, 2020, Special Issue (4),79-92.
- Kasaroğlu, K. (2021). Ulusal Yazılı Medyada Salda Gölü'nün Son Şans Turizmi Destinasyonu Olarak Değerlendirilmesi, International Journal of Contemporary Tourism Research, Vol: 5, (Özel Sayı), p.19-37.
- Kazancı, N., Girgin, S. & Dügel, M. (2004). On the limnology of Salda Lake, a large and deep soda lake in southwestern Turkey: future management proposals, Aquatic Conservation: Marine and Freshwater Ecosystems, 14(2), 151-162.
- Kesici, E. (2010). "Burdur Valiliği İl Çevre ve Orman Müdürlüğü'nün Burdur Gölü Yönetim Planı (2008-2012) kitabı ile ilgili rapor", SDÜ Eğirdir Su Ürünleri Fakültesi, Eğirdir.

- Kesici, E., Kesici, K. ve Kesici, C. (2018). Salda Gölü Korunan Alanın Sürdürülebilirliği. *Doğanın Sesi*, 1(1), 3-11.
- Kesici, E. (2018). Salda Gölü Korunan Alanının Sürdürülebilirliği, *Doğanın Sesi*, (1), 3-11. Retrieved from <http://dergipark.org.tr/dosder/issue/42353/509753>.
- Ongun, U., Gövdere, B. & Kaygısız Durgun, A. (2015). Burdur İlinin Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi: Sorunları ve Çözüm Önerileri, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 7, Sayı: 12, 99-116.
- Ongun, U., Gövdere, B. & Çiçek, U. (2016). Yeşilova'nın kırsal turizm potansiyelinin swot analizi ile değerlendirilmesi, *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 7 (16), 75-88. DOI: 10.21076/vizyoner.265473.
- Oruçoğlu, K. & Beyhan, M. (2019). Göller Bölgesi göllerinde ağır metal kirliliğinin değerlendirilmesi. *Bilge International Journal of Science and Technology Research*, 3(1), 10-20.
- Soykan, F. (2004). Bir Turizm Coğrafyası Araştırması: Kırsal Alanların Turizm Potansiyelinin Saptanması ve Şirince Köyüne (İzmir) Uygulaması, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir.
- Şenol, F. (2011). Turizm Coğrafyası ve Dünya Kültürel Mirası, Detay Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara.
- Varol, S., Davraz, A., Şener, Ş., Şener, E., Aksever, F., Kırcan, B., Tokgözlü, A. (2018). "Application Of A Conceptual Water Budget Model For Salda Lake, (Burdur/ Turkey)", *Mühendislik Bilimleri ve Tasarım Dergisi*, 6 (1), 29-37.

İnternet Kaynakları

Cumhurbaşkanı Kararları. (2019, 15, 03). Resmi Gazete (Sayı: 30715). Retrieved From

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/03/20190315.pdf> Erişim Tarihi:

05.07.2024.

e-library / 2030'a Doğru Turizm / Küresel Bakış (2011) (sadece çevrimiçi) [https://www.e-](https://www.e-unwto.org/doi/book/10.18111/9789284414024)

[unwto.org/doi/book/10.18111/9789284414024](https://www.e-unwto.org/doi/book/10.18111/9789284414024). Erişim Tarihi: 09.06.2024.

Hürriyet (2024). [https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/burdur/salda-golunde-festival-](https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/burdur/salda-golunde-festival-kirliligi-endisesi-40848140)

[kirliligi-endisesi-40848140](https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/burdur/salda-golunde-festival-kirliligi-endisesi-40848140) Erişim Tarihi: 08.09.2024.

Salda (2024). <https://www.saldagolu.com/2-salda-golu-bisiklet-festivali-tamamlandi/> Erişim

Tarihi: 05.07.2024.

BOLU YEDİGÖLLER MİLLİ PARKI'NIN TURİZM POTANSİYELİ

Nevruze SAYIN¹

Kürşad SAYIN²

1. Giriş

Türkiye’de Yedigöllerin bulunduğu Bolu, Türkiye’nin toplam yüzölçümünün %1.015’lik kısmını kapsamakta, 8.276 km²’lik yüz ölçümü ile de Türkiye’nin “*Batı Karadeniz*” bölümünde bulunmaktadır. Bolu’nun doğusunda Çankırı, batısında Sakarya ve Düzce, kuzeyinde Zonguldak, güneyinde Ankara, güneybatısında Eskişehir ve Bilecik, kuzey doğusunda ise Karabük illeri bulunmaktadır. Bolu ilinde hava, deniz ve demiryolu ulaşımı fazla gelişmemiş olup ulaşım karayolu ile sağlanmaktadır. Bolu Ankara arası 170 km, Bolu İstanbul arası ise 250 km. mesafededir. İstanbul ve Ankarayı birbirine bağlayan en önemli yol Bolu’dan geçmektedir (www.bolu.ktb.gov.tr/2024; Özgenç, Karagöz & Güngör, 2017: 50-53)

Bolu ili’nin doğal zenginlikleri arasında Gölcük, Abant, Sünnet Gölü ve Yedigöller olmak üzere toplamda on dört adet göl, kırk sekiz adet gölet, üç yüz yirmi adet yayla, yedi adet orman içi dinlenme alanı, üç adet tabiat koruma alanı ile dört adet yaban hayatı koruma alanı bulunmaktadır. Türkiye’nin “*Batı Karadeniz Bölgesi*”nde bulunan Bolu’nun tarihsel gelişimi ise M.Ö 7000’li yıllara kadar uzanmaktadır. Bolu tarihsel süreçte “*Roma*”, “*Bizans*”, “*Selçuklu*” ve “*Osmanlı İmparatorluğu*” na ev sahipliği yapmıştır. Ayrıca Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine ait günümüzde de kullanılabilir halde bulunan tarihi eserlere de sahiptir (Bulu & Eraslan, 2008).

Bolu, sahip olduğu coğrafi konumu, su kaynakları, flora zenginliği, verimli ovaları, orman alanları, bitki ve hayvan çeşitliliği ve tarihi eserleri ile spor turizmi, kış turizmi, inanç turizmi, gençlik turizmi, sağlık turizmi, kültür turizmi, tabiat turizmi, yayla turizmi, eko-köy

¹ Öğr. Gör., S.Ü. Silifke-Taşucu MYO, nevruze@selcuk.edu.tr

² Doç. Dr., S.Ü. Silifke-Taşucu MYO, kursadsyn@selcuk.edu.tr

turizmi, av turizmi, kongre ve toplantı turizmi, kapsamında (www.bolu.gov.tr, 2016; Bulu & Erarlan, 2008, s.7); kuş gözlemciliği (Beşkardeşler, 2012, s. 29-30), tabiat yürüyüşü, hava sporları, kayak, su sporları, kuş gözlemciliği, günübirlik yat gezileri ve sportif olta balıkçılığı gibi birçok turizm faaliyetlerinin yapılabilmesine imkan tanımaktadır. Ayrıca Bolu, turizm açısından dört mevsim uygulanabilen çeşitli turizm ürünleri ile hem yerli hem de yabancı turistler açısından çekici bir şehir konumundadır (www.bolu.ktb.gov.tr; Özgenç, Karagöz & Güngör, 2017: 50-53).

1965 yılında “*Türkiye’nin 2. Milli Parkı*” ilan edilen “*Yedi Göller Milli Parkı*” Bolu İli sınırları içerisinde yer almaktadır (www.tarimorman.gov.tr). “*Yedi Göller Milli Parkı*”, ismini kütlelerin kayarak vadi önlerini kapatması sonucunda oluşmuş yedi adet heyelan gölünden almaktadır. “*Yedigöller Milli Parkı*” sınırları içerisinde bulunan “*Köyveri mevkiinde*”, “*Yeni Bizans Dönemi*”ne ait bina kalıntılarından dolayı bölgenin eski dönemlerde yerleşim alanı olduğu, ayrıca Yedigöller Bölgesi’nin jeolojik oluşumlara bağlı olarak “*jeoturizm*” açısından da önem arz ettiği uzmanlarca tespit edilmiştir (www.bolu.ktb.gov.tr/TR-354569/yedigoller, 2024).

1642 hektar büyüklüğündeki Yedigöller havzası, konum olarak Türkiye’nin ana ulaşım hatlarına kolayca ulaşılabilir durumda ve Türkiye’nin büyük şehirlerinden İstanbul ile Ankara’nın yakınlarında yer almaktadır. “*Yedigöller Milli Parkı*” özellikle, rekreasyonel faaliyetlerin uygulanabilirliği açısından çeşitli doğal kaynaklara sahip olması ile Türkiye’nin tanınmış milli parkları arasında önem arz etmektedir. Bilimsel araştırmalar açısından kuvvetli bir alt yapıya sahip olan “*Yedigöller Milli Parkı*” çok farklı bitki türlerini içeren yapısından dolayı doğal ormanlardan birisidir. “*Yedigöller Milli Parkı*” sahip olduğu canlı çeşitliliği (hayvan ve bitki) ile de bölge mutfak kültürünün şekillenmesi ve gelişmesinde de önemli role sahiptir. Ayrıca, bölgede bulunan doğal zenginlikler ile gelişen mutfak kültürü farklı turizm türlerinin (gastronomi turizmi vb.) ortaya çıkması ve gelişmesine büyük katkılar

sağlamaktadır (Öztürk, 2008, s. 128; Kaya vd., 2017: 22; Kurnaz, 2020, s. 526; Baylan, Kalaycı & Konoğlu, 2021: 429).

2. Yedigöller Havzası ve Milli Parkı

Yedi Göller, Batı Karadeniz bölgesi illerinden Bolu-Zonguldak arasında, Bolu ilinin 42-45 km kuzeyinde, Zonguldak İli'nin güneyinde bulunmakta olup ayrıca, İstanbul - Ankara karayolu güzergahında, “*Batı Karadeniz Ormanları*” arasında yer almaktadır. Göllerin bir kısmı toprak kayması sonrası suyun akış yönü istikametine göre kendiliğinden doğal bir biçimde oluşmaktadır ve göller, aynı kaynaktan beslenmektedir. Bu nedenle birbirleri arasında yüzeysel bağlantılar bulunmaktadır. Milli park'ta kayaşların dağdan havzaya doğru kayarak vadileri kapatması sonucu oluşan ve 1,5 km'lik bir alanı kapsayan toplamda 7 göl bulunmaktadır. Bunlar; “*Büyükgöl, Küçükgöl, Deringöl, Seringöl, Nazlıgöl, Sazlıgöl ve İncegöl*” olarak adlandırılmaktadır ve göller birçok akarsudan oluşmaktadır. Göllerden en büyük olanı adından da anlaşılacağı gibi “*Büyükgöl*”dür. Diğer göllerin birbirleriyle hiçbir bağlantısı bulunmazken sadece “*Büyükgöl*” ve “*Deringöl*” birbirleriyle bağlantılıdır. Milli park'ta en geniş göl ise “*Nazlıgöl*”dür. Nazlıgöl'ün kuzeydoğu kesiminde gölü sızıntısı ile meydana gelen bir şelale bulunmakta ve bu şelaleden oluşan göl ise “*Şelale Gölü*” olarak adlandırılmaktadır. 1642 hk/m² alan a sahip “*Yedigöller*”, 1965 yılında “*milli park*” olarak korumaya altına alınmış, 1965 yılında “*Çevre ve Orman Bakanlığı*” tarafından “*korunan alan*” olarak belirlenmiş, “*Orman Kanunu'nun 25. Maddesi*” gereğince “*Milli Park*” statüsü kazanmıştır. Ayrıca, Bolu ve Zonguldak il sınırları arasında yer alan “*Yedigöller Yaban Hayatı Geliştirme Sahası*” merkezin”de bulunan 2019 hektar büyüklüğündeki “*Yedigöller Bölgesi*” “*Tarım ve Orman Bakanlığı*” tarafından 17.04.2014 tarihinde “*tabiat parkı*” ilan edilmiştir, (Başören & Kazancı, 2011; Kement & Bükey, 2020, s.135; Milliparklar.gov.tr, 2020), (Aksoy vd., 202, s. 42 (Beşkardeş, 2012, s. 58; Göktaş & Kızılırmak, 2017, s. 45-46).

Bölgenin en yüksek seviyedeki yeri 1488 m ile “Eğrikiriş”, seviyesi en düşük yeri ise 465 m ile “Kirazçalı”dır. Toprak mağmatik kıvılcık kayalardan oluşmaktadır. “Batı Karadeniz İklimi”nin hâkim olduğu bölgede; ilkbahar mevsimi yağışlı, yaz mevsimi sıcak (kısa süreli) sonbahar mevsimi rüzgarlı, yağışlı ve soğuk, kış mevsimi ise karlı ve oldukça soğuktur. Göllerin toplam da 5 hektar yüzey alanına sahiptir. Göllerin en küçüğü 0.3 hektar en büyüğü ise 2.7 hektar alana sahiptir. Göller, deniz seviyesinden 800 m yükseklikte oluşmuştur. Göller yalnız “Kara dere” ile beslenmektedir ve en fazla 25 m. derinlikleri bulunmaktadır. Ayrıca yağmur ve kar suları tarafından çok çeşitli organik maddeler göller vasıtasıyla taşınmaktadır (Munsuz ve Ünver, 1983 aktaran: Atıcı ve Obalı, 2002, s. 382).

Görsel 1. Yedigöller Milli Parkı

Kaynak: www.kulturportali.gov.tr, (2021).

3. Yedigöller Milli Parkı ve Havzasında Bulunan Bitki-Hayvan Türleri

“Yedigöller Milli Parkı”nın bulunduğu plato, çok sayıda endemik bitki türüne sahip yüksek dağlarla çevrilidir. Bu durumu ise bilimsel araştırmalar için güçlü bir alt yapı sağlamaktadır (Nabioğlu ve Keten, 2016, s. 63).

Milli park, çoğunlukla yetişen zambak, çiğdem, orkide ve sıklamen’inde içinde bulunduğu 236 farklı bitki türü ile Türkiye’nin en güzel “karışık doğal ormanları” na sahiptir. Milli park; içerisindeki farklı büyüklük ve normlardaki ormanlarla çevrelenen, üst üste dizilen gölleri, farklı büyüklükteki şelaleler, özellikle “Kapankaya manzara seyir terası”ndan izlenebilen farklı türlerin kendisini gösterdiği eşsiz güzellikler, “Karaçam Anıt

Ağacı”, geyik üretme alanı, doğal su kaynakları, “*Köyveri tepesi*” ndeki kalıntıları bulunan tarihi dinlenme yeri ile görülmeye değer bir yerdir (www.bolge9.tarimorman.gov.tr, 2024) Yedigöller Milli Parkında; kayın, kızılâğaç, gürgen, yabani kiraz, meşe, akçaağaç, karaağaç, ihlamur, titrek kavak, keçi söğüdü, sarıçam ve kara çam, fındık, köknar, yapraklı üvez ve dişbudak gibi farklı ağaç türler görülebilmektedir. Parkta nesli azalmakta olan bitki türleri de mevcuttur. Milli parkta ağırlıklı olarak kayın ağaçları mevcuttur (Özcan, 2005, s. 65; www.bolu.gov.tr/yedigoller-milli-parki,2024; www.kulturportali.gov.tr, 2024). Ayrıca yaban hayatında etkin koruma ile sayıları artan hayvanlardan; domuz, ayı, kurt, sincap, tilki, sansar, karaca, geyik, tavşan, yabani ördek, üveyik, yabani güvercin, ağaçkakan, keklik, sığırcık bildircin, çulluk, keklik ve alakarga gibi 100'e yakın farklı kuş türleri de bulunmaktadır. Milli park içerisindeki “*geyik üretme istasyonu*” da ziyaret edilebilecek önemli yerlerdendir. (<http://www.bolu.gov.tr/yedigoller-milli-parki,2024>; www.kulturportali.gov.tr, 2024).

4. Yedigöller Milli Parkı'na Ulaşım

Ulaşım, insanların bir yerden başka bir yere doğru hareket etmesidir (Damgacı, 2023, s. 317). Bolu İli'nden 42 kilometre kuzeyde ve Zonguldak'ın güneyinde bulunan “Yedigöller Milli Park”ına ulaşım, ise “Ankara–İstanbul karayolunun” 152'nci kilometresindeki “*Yeniçağa*” ile 190'ıncı kilometrede Bolu'dan kuzey yönüne doğru ayrılan yollar vasıtasıyla yapılmaktadır. Bolu'dan “*Yedigöller Milli Park*” ına düzenli ulaşım sağlanmamakta olup, ulaşım sadece, yaz mevsiminde seyahat acentaları tarafından düzenlenen günübirlik turlar ile veya özel araçlar ile sağlanmaktadır. Kış aylarında ise Bolu–Yedigöller güzergâhının yoğun kar nedeniyle kapanmasından dolayı ulaşım, “*Yeniçağa–Mengen–Yazıcık*” veya “*Devrek–Yazıcık*” istikameti üzerinden sağlanmaktadır (www.bolu.gov.tr/yedigoller-milli-parki,2024).

5. Bolu Yedigöller Milli Parkı'nın Turizm Potansiyeli

“*Yedigöller Milli Parkı*”, 238 adet bitki türü ile farklı hayvan türlerini içeren ve Türkiye'nin en güzel karışık doğal ormanının bulunduğu bir alandır. Milli parka 12 ay

ziyaretçi gelmesine rağmen ziyaret için hava koşullarının uygun olduğu dönem Nisan-Kasım ayları arasındır. Milli Park, sahip olduğu zengin bitki örtüsünün yarattığı rekreasyonel kullanım potansiyeli sebebiyle turizm açısından önemli değerlere sahip olup park alanında; piknik, günlük yürüyüşler, fotoğraf çekme, kuş ve bitki gözlemciliği, kampçılık, sportif olta balıkçılığı gibi turizme yönelik birçok rekreasyonel aktivite yapılabilmektedir (Yerli, Aşıkutlu & Demir, 2012, s. 825; Kuvan, 1999, s.74; www.kulturportali.gov.tr, 2021; Kement & Bükey, 2020; Özkan v& Tunçkol, 2022, s. 26-27; Türker, 2013, s. 1106).

“*Yedigöller Milli Parkı*”, bünyesinde bulunan yeşil alanlarıyla Ankara ve İstanbul gibi büyük şehirlerde yaşayan ve kentleşmenin vermiş olduğu stres ve büyük şehirlerin kalabalığından bir süreliğine de olsa uzaklaşmak, yeşillikler içinde huzur bulmak ve ortamın güzel havasından faydalanmak isteyen doğa severler için bir kaçış noktası halini almıştır. 1965 yılında “*Türkiye'nin 2. Milli Parkı*” ilan edilen “*Yedigöller*”, şelaleleri, piknik alanları, yürüyüş parkurları, anıt ağaçları ve piknik alanlarıyla ailecek geçirilecek bir hafta sonu tatili için ideal olmasının yanı sıra, zengin fauna ve florası ile sunduğu eşsiz manzarası ile fotoğraf meraklıları için de bulunmaz bir cennettir. Milli parkı ziyaret edenlerin konaklama ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için milli park içerisinde “*bungalov evler*”de bulunmaktadır. Alternatif bir konaklama türü ise kamp alanlarında çadır kurmaktır (Mert, 2021). Ayrıca, “*Milli Park*” içerisinde büfe ve mescit'te yer almaktadır (www.bolu.gov.tr,2016; www.eden.ktb.gov.tr/TR-2024).

Görsel 2. Bungalov Evler

Kaynak: www.neredekal.com/, 2004

Milli Park'ta “*idare ve hizmet binası*” ile “*ziyaretçi tanıtım merkezi*”, piknik alanı, kır gazinosu, alabalık üretme istasyonu, dağ evleri, göl evleri, çadır ve kamp alanları, geyik üretme istasyonu, misafirhane, bungalov, jandarma binası, ve bekçi kulübeleri bulunmaktadır. Ayrıca, araba park yeri, çadır alanı ve piknik alanı da bulunmaktadır (Göktaş ve Kızılırmak, 2017, s. 45-46; Mert, 2021).

Görsel 3: Çadır Alanı

Kaynak: <https://bolu.ktb.gov.tr/TR-354569>

Görsel 4. Yedigöller Milli Parkı Yerleşim Planı

Kaynak: Mert (2021, s. 3)

5.1. Bölgenin Gastronomi Turizmi Potansiyeli

Bolu İline has, tanınmış yöresel düğün yemekleri arasında; yayla çorbası, et yemeği, yaprak dolması, börek, hoşaf ve baklava bulunmakta, aynı zamanda; paşa pilavı, kedi batmazı, cevizli çörek, kabaklı gözleme, yoğurtlu bakla çorbası ve katık keşte Bolu Yemekleri arasında yer almaktadır. Ayrıca, Mudurnu'ya has, “saray helvası” bir kuru tatlı çeşidi olarak bilinmektedir. Bolu zengin yemek çeşitliliği yanında, gastronomi açısından nitelikli işgücü ile de tanınmış bir ildir. “Aşçılık” denildiğinde Türkiye’de ilk akla gelen şehir Bolu’nun “Mengen İlçesi” dir. İlçede yetişen her nesil bir öncekine nesle göre aşçılık mesleğini ileriye taşıma çabası içerisinde. Bu durum, Mengenli aşçıları diğerlerinden farklılaştırmaktadır. Bu nedenle de Mengeni Türk mutfağında içerisinde kendi yerini ayrıcalıklı konuma getirmektedir (Erdem vd., 2018; Şimşek & Aytuğar, 2021, s. 114; Kuzu, Çallı & Şen , 2023, s. 405-406). Ayrıca, Atatürk ve diğer cumhurbaşkanlarının Mengenli aşçıları tercih etmesi bölgenin aşçılık konusunda haklı ve önemli bir üne sahip olmasının işaretidir (Yüksel, 47).

Bolu’nun doğadan gelen zenginlikleri bölgenin mutfak kültürünü önemli derecede etkilemiş ve zenginleştirmiştir. Bölgede uygulanan geçmişi çok öncelere dayanan günümüzde de devam eden “Toplu yemek yeme geleneği” bu kültürün zenginliğinin bir göstergesidir. Bölgede mantar çeşitleri ile farklı orman ürünleri çeşitlerinde de zenginlik görülür. Yemek

kültüründe mantarlar önemli yer tutar. Mantarlar; böreklerde, çorbalarda, pilavlarda ve makarnalar gibi diğer yemeklerde göze çarpar (Öztürk, 2008, s. 129). Popüler kültürün insanların hafızalardan silmeye çalıştıkları “yöresel yemekler”in kayıt altına alınması ve gelecek nesillere aktarılması için “Kültür ve Turizm Bakanlığı”nın katkılarıyla “Bolu Belediyesi Bolu Araştırmaları Merkezi” (BAM) yöresel yemeklerin tariflerinin (çorba, ana yemek, börek, tatlı ve hamur işlerinde oluşa 73 yemek) bulunduğu bir kitapçık hazırlayarak adeta Bolu damak tadı haritasını çıkarmıştır (BAM, 2006). Bu yemeklerden bir tanesi de Yedigöller Kebabıdır (Tanrıku & Doğandor, 2021, s. 240).

5.2. Bölgenin Rekreatif Turizm Faaliyetleri Potansiyeli

Kampçılık; “çadır kullanarak veya doğa içinde hazırlanmış, doğayla bir nevi entegre olmuş son derece basit tesisleri kullanarak yaşamak sureti ile yapılan spor çeşididir”. Bu faaliyet Türkiye’de en çok “Yedigöller Milli Park” ında yapılmaktadır. “Yedigöller Milli Park”ında insanların streslerini atabilmeleri için kampçılık haricinde bir çok rekreatif faaliyet yapabileme imkanları bulunmaktadır. İnsanlar göllerin eşsiz manzarası eşliğinde göl kıyılarında yürüyüş, yeşillikler içerisinde piknik yapmakta ve yapılan benzeri rekreatif faaliyetler ile milli parkın önemi gün geçtikçe artmaktadır (Şahbaz & Altınay, 2015, s. 130).

Türkiye’de 1969 yılında ilk “kültür alabalığı üretme istasyonu” “Yedigöller Milli Parkı”nda kurulmuş ve bu durum Türkiyede “balık üretme istasyonlarının” yayılmasında örnek olmuştur. “Kültür alabalığı üretme istasyonları” zamanla rekreasyonel faaliyetlerden olan olta balıkçılığına da kaynak olmuştur. Göllerde “gökkuşağı” ve “gölalası” alabalığı vardır. Deringöl ve Büyüköl de her yılın mayıs-eylül dönemlerinde ücretli olarak sportif “olta balıkçılığı” yapılabilmektedir. “Yedigöller Milli Parkı”; piknik, kampçılık, (Aksoy vd, 2023, s. 53), doğa yürüyüşü gibi faaliyetlerin yanında, zengin peyzajı ile de profesyonel ve amatör biçimde fotoğrafçılık yapanlara geniş kullanım imkânları sağlamaktadır. Milli park^ta gününbirlik rekreasyonel faaliyetler düzenli olarak gerçekleştirilmekte ve kontrol

edilmektedir. Fotoğraf safarisi yapmak isteyenler için milli park'ta en uygun zaman Ekim ve Kasım aylarıdır. “Karaçam Anıt Ağacı” ve “Geyik Üretim Alanı” ile “Köyyeri Tepesi” nde görülen tarihi dinlenme alanı da görülmeye değer özel yerlerdendir (www.kulturportali.gov.tr, 2021; www.bolge9.tarimorman.gov.tr., 2024). “Yedigöller Milli Parkı” nın güney tarafında 1380 m. yükseltide bulunan “Kapankaya Tepesi Manzara Seyir Yeri” ne çıkılıp vadi ve göllerdeki eşsiz güzellikleri görmek mümkündür. Tepenin olduğu güzergahta, “Anıt Ağaç” ve “Pisagor Ağacı” da bulunmaktadır. “Yedigöller Milli Parkı” içerisinde bulunan; “gülen kayalar” ve “dilek çeşmesi” de görülebilecek güzelliklerdendir (www.bolu.gov.tr/yedigoller-milli-parki.,2024).

“Yedigöller Milli Parkı” nın mevsimsel özelliği ile doğal yapısı “glamping turizmi” yapılabilmesi için son derece elverişlidir. “Özel ilgi turizmi” kapsamında yer alan, doğa ile birbirini tamamlayan ve bireysel faaliyetlerin yoğunlukta olduğu “glamping turizmi” milli park sınırları içerisinde yapılmaya müsaittir, aynı zamanda bu turizm türünün doğa üzerinde olumlu etkiler oluşturacağı da söylenebilir (Göktaş & Kızılırmak, 2017, s. 45-46).

6. Yedi Göller

Yedigöller, ortalama olarak 780 m. yükseklikte bulunan ve yükselti olarak 100 m. fark bulunan iki plato üzerinde yer alır ve en büyük göl, 24895 m² alanı ve en derin yeri 15m olan “Büyükgöl”dür. “Büyükgöl”ün güneydoğusunda 15063m² alanı ile “Deringöl” bulunmakta, deringölün 20m. uzunluğundaki akan kısmı “Büyükgöl”e bağlı bulunmaktadır. “Büyükgöl”ün kuzeyinde 1758 m² alanı ile “Seringöl” bulunmaktadır. 100 m. daha yüksekteki platoda bulunan 15780 m²’lik alanla en geniş göl “Nazlıgöl”dür. “Nazlıgöl”ün dibinden sızan su gölün kuzeydoğu kısmından yüzeye çıkarak ve bir şelale oluşturur bu nedenle “Nazlıgöl”e “Şelale Gölü” ismi de verilidir. Aynı platoda; 5950 m²’lik alanı ile “Sazlıgöl”, 1036 m²’lik alanı ile “Küçükgöl” de bulunmaktadır (Özcan, 2005, s. 68; www.kulturportali.gov.tr, 2021;

Mert, 2021; www.yedigollermillipark.com.,2022; www.bolu.gov.tr/yedigoller-milli-parki, 2024; www.bolge9.tarimorman.gov.tr/,2024).

6.1. Büyükgöl

Büyükgöl, “*Yedigöller Milli Parkı*” nda canlı alabalık yetiştirmek için damızlık amaçlı kullanılan bir göl'dür. Türkiye'de ilk defa 1969 yılında “*alabalık üretme istasyonu*” burada kurulmuştur. Milli Park içerisindeki göllerden en büyüğü olan Büyükgöl, 25.000 metrekare bir alana sahip ve en derin noktası 15-16 metredir. 24.895 metrekare büyüklüğü ile parkın en büyük ve 15-16 metre derinliği ile en derin gölü Büyükgöldür. Büyükgöl üzerindeki iskele bulunmakta, çevresinde ise gölün tüm çevresini dolaşabilecek patika bulunmaktadır. Büyük gölün kıyısında piknik yapmakta mümkündür. Büyükgöl ile Deringöl arasında kalan alan ise milli parkın en kalabalık noktası ve kalbinin attığı yerdir.

6.2. Nazlıgöl

Yedigöller Milli Parkı'na Bolu yönünden gidildiğinde İncegöl'den yaklaşık 50 metre aşağıda sağda Nazlıgöl bulunmaktadır. 15780 metrekare alanı ile parkın üst platosunun en geniş gölü Nazlı göl'dür. Gölün derinliği ise 8 metredir. Nazlıgöl, bölgenin en sevilen göllerinden birisidir. 16.000 metrekare bir alana yayılmış olan göl, dibinden sızdırdığı suyun yüzeyde oluşturduğu şelaleden dolayı “Şelale Gölü” olarak ta anılmaktadır. Etrafında çadır da kurulabilen Nazlıgöl, kamp severlerin popüler noktasıdır. Nazlıgöl'ün kıyısında 150 çadır kapasiteli bir çadır kamp alanı ve tuvalet bulunmakla beraber mutfak bulunmamaktadır Kamp alanı ve göl çevresinde çok sayıda piknik masası bulunmaktadır.

Görsel 5. Kamp Alanı

Kaynak: Altuğ, H. (2024)

6.3. Sazlıgöl

6000 metrekare genişliğinde olan Sazlıgöl adını üzerini kaplayan sazlıklardan almaktadır. Diğer göllere göre daha az popüler olan göl aslında sakinliği seçenler için ideal bir noktadır. Diğer göllerden en belirgin özelliği ise berraklığıdır. “Yedigöller Milli Parkı” na Bolu yönünden girildiğinde solda bulunan ilk göl İncegöl'dür. İncegöl'ün yanından patikayı takip edildiğinde karşınıza çıkacak olan göl ise “Sazlıgöldür”. Sazlıgöl'ün büyüklüğü 5950 metrekare, derinliği ise 3 metredir. Bu gölün çevresinde de dolaşabilmek için muhteşem bir patika vardır.

6.4. İncegöl

Adı gibi ince olan göl, bölgedeki en dar göl'dür. Üzerinde bir köprü bulunmaktadır. En önemli özelliği üzerinin yeşil apraklarla kaplı olmasıdır. Yedigöller Milli Parkı'na Bolu yönünden girildiğinde karşılaşılabilecek olan ilk göl, sol tarafta kalan İncegöl'dür. Bu gölün büyüklüğü 1036 metrekare, derinliği ise sadece 2 metredir. Adı üstünde ince uzun ve minik bir göldür. İncegölün çevresinde de gölün etrafını dolaşabilmeye müsait bir patika bulunmaktadır.

6.5. Kurugöl

Dilek çeşmesinin yakınlarında olan Kurugöl, Nazlıgöl'e çok yakın bir mesafe bulunmaktadır 150 metrekare alanı olan bu küçük göl yılın birçok ayında kuru olmasından Kurugöl adını almaktadır. Nazlıgöl'ün hemen altında sadece yağışlı zamanlarda su ile dolu olarak görebileceğiniz göl'ün büyüklüğü sadece 500 metrekare olup, göl için bir derinlik vermek mümkün değil.

6.6. Seringöl

1.800 metrekare büyüklüğünde olan Seringöl, Mengen Yedigöller yolundan gelenlerin karşısına ilk çıkacak olan göldür. Küçük olan gölün derinliği 2 metredir. Dibinden çıkan ağaçlarla unutulmaz bir manzara sahiptir. Büyüköl'den aşağıya doğru su yolunu takip

ettiğinizde Büyükgöl'ün suları ile beslenen Seringöl milli parkın Mengen çıkışında yer almaktadır. 1758 metrekare alanı ile küçük bir göl olsa da Büyükgöl ile arasındaki geçiş, geçiş üzerindeki ahşap köprü, gölden aşağıda vadiye akan minik şelalesi ile görülmeye değerdir. Ayrıca, Seringöl'ün bitişinde milli parkın Mengen girişi ve park içindeki iki restorandan biri olan “Sincap restoran” bulunmaktadır. Yukarıdaki plato ile aşağıdaki plato arasında; “Pisagor ağacı”, “şelale ve dilek çeşmesi” ile “gülen kayalar” bulunmaktadır.

6.7. Deringöl

Büyükgöl'e bağlı olan Deringöl adını da diğer göller gibi fiziki özelliğinden almaktadır. 15.000 metrekare olan gölün derinliği ise 10-20 metredir. Göl etrafında bulunan kamp imkanından dolayı en çok ziyaret edilen noktalardan biridir. Büyükgöl'ün güneyinde, otoparkın hemen önünde bulunmaktadır. Yedigöller'de kamp yapmak için çadırınızı ve ekipmanınızı yanınızda getirmeniz gerekmektedir. Çevresinde bulunan patika yürüme yolu en keyifli patikalardan biridir. Deringöl kıyısında da bir çadır kamp alanı bulunmaktadır. Popüler olan bu kamp alanı özellikle sonbahar ve hafta sonları çok kalabalık olmaktadır. Deringöl ile Nazlıgöl arasında yanından dere akan harika manzaralara sahip bir yürüyüş yolu bulunmaktadır. Şelale, Dilek Çeşmesi, Gülen Kayalar ve Pisagor Ağacı da iki gölün arasındaki dik yamaçta yer almakta düzenli patika ve merdivenler ile çıkış yapılmaktadır.

Kaynakça

- Aksoy, N., Koçer, N., Güneş, Özkan, N., Müderrisoğlu, H.,& Eroğlu, E. (2023). Yedigöller Milli Parkı, Kargalı Gölcük ve Göksu Tabiat Parklarındaki doğal sucul bitki türlerine yönelik tehditlerin belirlenmesi. *Anadolu Orman Araştırmaları Dergisi*, 9(2),s.s. 41-5.
- Altuğ, H. (2024). Yemyeşil Doğası İle Bolu'da Enfes Bir Rota: Yedigöller Milli Parkı. <https://www.neredekal.com/blog/yesil-bolu-yedigoller-milli-parki/>

- Atıcı, T., & Obalı, O.(2002). Yedigöller ve Abant Gölü (Bolu) fitoplankton'unun mevsimsel değişimi ve klorofil-a değerlerinin karşılaştırılması. *E.Ü. Su Ürünleri Dergisi*, s.s. 3(4), 381 – 389.
- Ayva, A. (2019). The names of the lakes in Anatolia according to myths, *Sutad*, (45), s.s. 237-249.
- Başören, Ö., E., & Kazancı N. (2011). The distributional data of Simuliidae (Insecta, Diptera) species in some streams of Yedigöller National Park (Bolu, Turkey). *Review of Hydrobiology* 4(2), s.s. 73-85.
- Baylan, Kalaycı, D., & Kanoğlu, E. (2021). Bolu'da düzenlenen yayla şenliklerinde yapılan yemekler ve değişimler. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, Special Issue 5, s.s. 427-441.
- Beşkardeşler, V. (2012). Yedigöller ve Yeşilöz Yaban Hayatı Geliştirme Sahaları avifaunası üzerine araştırmalar. *SDÜ Orman Fakültesi Dergisi*, 13, s.s. 28-34
- Bulu, M., & Eraslan, İ. (2008). Bolu İli turizm sektörünün uluslararası rekabetçilik analizi. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 5(1).
- Damgacı, T. (2023). *Avrupa Birliği Ulaştırma Politikalarının Türkiye'deki Ulaştırma Politikalarına Yansıması: Havayolu Ulaştırma Politikaları*. Sibel Çetin (Ed.), Sosyal, Beşeri Ve İdari Bilimler Temel Alanında Akademik Çalışmalar – V1, (s.s. 31-336) İstanbul: Artkel Akademi.
- Erdem Ö., Mızrak M., & Kemer A. K. (2018). Yöresel yemeklerin bölge restoranlarında kullanılma durumu: Mengen örneği. *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(1), s.s. 44-61.
- Göktaş, L. S., & Kızılırmak, İsmail. (2021). Bolu Yedigöller Milli Parkı'nın glamping turizmi potansiyeli açısından değerlendirilmesi. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1(4), s.s.43–51

- Kaya, S., Yılmaz, F. Ç., Taş, Ö., & Müderrisoğlu, H. (2017). Korunan alanlarda rekreasyonel kısıtlayıcılar ile genel memnuniyet arasındaki ilişkinin belirlenmesi; Yedigöller Milli Parkı örneği. *Journal of Forestry* 13(2), s.s. 20-31.
- Kement, Ü., & Bükey, A. (2020). Investigation of behaviors of individuals participating in ecorecreation activities within the scope of green purchasing behavior theory: The case of Bolu Yedigöller. *Tourism and Recreation*, 2 (2), s.s. 134- 145.
- Kurnaz, H. A. (2020). Bolu Turizm potansiyelinin turist rehberleri açısından değerlendirilmesi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 8(1), s.s. 523-537.
- Kuvan, Y. (1999). Korunan alan yönetiminin genel esasları ile ülkemizdeki ve Bolu yöresindeki korunan alanların bir degerlendirmesi, *İstanbul Üniversitesi, Orman Fakültesi. .dergisi*, 49(1), s.s. 65-75.
- Kuzu, S., Sarı Çallı, D., & Şen, L. M. (2023). Gastronomi turizminin Bolu'ya düzenlenen seyahatler üzerindeki etkisinin değerlendirilmesi, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 7(3), s.s. 402-416.
- Mert, S. (2021). Çok okuyan çok gezer, *Her Yolculuk Bir Hayalle Başlar. Yedigöller Milli Parkı Türkiye'nin En Güzel Sonbahar Rotası*.
<https://cokokuyancokgezen.com/yedigoller-milli-parki/>
- Nabioğlu, M., & Keten, A., 2016. Bolu-Yedigöller Yaban Hayatı Geliştirme Sahası'nda saf meşe meşceresinde fotokapanla tespit edilen memeli türler. *Orman Genel Müdürlüğü Ormancılık Araştırma Dergisi* 1(3), s.s. 62-68.
- Özcan, E. (2023). The factors with effect tourism in bolu province with natural attractions, cultural and historical values. *GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), s.s. 55-75.
- Özgenç, C., Karagöz, A., & Güngör, A. (2017). Bolu İlinde alternatif turizm türlerinden kongre turizminin yapılabilirliğinin değerlendirilmesi. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 4, (Special Issue1), s.s.49-61.

Özkan, G, N., & Tunçkol, B. (2022). Aubrieta necmi-aksoyi taksonunun habitatu, ekolojik özellikleri ve süs bitkisi olarak kullanılma potansiyeli. *Anadolu Orman Araştırmaları Dergisi*, 8 (1), s.s.25-28.

Öztürk, E. (2008). Bolu ağzında yemek kültürüyle ilgili kelimeler. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(17), s.s. 128-132.

Şahbaz, R.P., & Altınay, M. (2015). Türkiye'deki milli parkların rekreasyon faaliyetleri açısından değerlendirilmesi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies* 3(3), s.s.125-135

Şimşek, A. v& Aytuğar, S. (2021). Bolu İlinin gastronomi turizmi potansiyelinin belirlenmesi, *Sivas İnterdisipliner Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(2), s.s.110-124.

Tanrikulu, M., & Doğandor, E. (2021). Coğrafi işaretleri ve coğrafi işaret potansiyeliyle Bolu İli. *Çakü Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(1), s.s. 223-257.

Türker, N. (2013). Evaluation Of Western Black Sea Region's ecotourism resources and an ecotourism route proposal. *International Journal of Social Science*, 6(4), s.s.1093-1128.

Yerli, Ö., Aşikkutlu, H. S., & Demir, Z. (2012). Kamp ve pikniğe dayalı rekreasyon gürlütüsünün değerlendirilmesi: Yedigöller Milli Parkı örneği, *Rekreasyon Araştırmaları Kongresi, Antalya*, s.s. 822-834.

[www.bolu.gov.tr/yedigoller-milli-parki.\(2024\)](http://www.bolu.gov.tr/yedigoller-milli-parki.(2024)). *Yedigöller Milli Parkı. T.C. Bolu Valiliği.*
<http://www.bolu.gov.tr/yedigoller-milli-parki>.

www.bolu.ktb.gov.tr/ (2024). *Neredeyim?, Coğrafya. Bolu İl Kültür Turizm Müdürlüğü,*
<https://bolu.ktb.gov.tr/TR-355506/cografya.html>.

[www.bolge9.ormansu.gov.tr\(2024\)](http://www.bolge9.ormansu.gov.tr(2024)). *Bolu - Yedigöller Milli Parkı Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Bolu İli Tabiat Master Planı.*
http://bolge9.ormansu.gov.tr/9bolge/planlar/bolu_il_tabiat_turizm_master_plani.pdf.

www.eden.ktb.gov.tr/TR. (2024). *Bolu / Yedigöller Milli Parkı ve Abant Gölü Tabiat Parkı.*

Avrupalı Seçkin Destinasyonlar. T.C.Kültür ve Turizm Bakanlığı.

<https://eden.ktb.gov.tr/TR-127830/bolu--yedigoller-milli-parki-ve-abant-golu-tabiat-parki.html>

www.kulturportali.gov.tr, (2021). *Yedigöller Milli Parkı – Bolu. Yedigöllerin İsimleri.*

<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/bolu/gezilecekyer/yedigoller-milli-parki>

www.tarimorman.gov.tr (2024) . *Milli Parklar. T.C. Tarımve Orman Bakanlığı, Doğa*

Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü.

www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Belgeler/Korunan%20Alanlar%20Listesi/Milli%20Park%20Listesi.pdf

www.yedigollermillipark.com. (2022). *Bolu Yedigöller'de Yapabileceğiniz Etkinlikler.*

<https://www.yedigollermillipark.com/bolu-yedigollerde-yapabileceginiz-etkinlikler/>

KAZ GÖLÜ ve TURİZM POTANSİYELİ

Münevver ÇİÇEKDAĞI¹

1. Giriş

Tokat ili sınırları içerisinde çok sayıda göl yer almaktadır. Bunlar; başta Kaz Gölü olmak üzere, Güllü Köy Gölü, Zinav Gölü, Düden Gölü, Kurt Gölü ile Almus, Alpudere, Güzelce, Ataköy, Belpınar, Boztepe, Bedirkale, Ataköy, Köklüce HES ve Akbelen Baraj Gölleri'dir (Tokat İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2024a). Kaz Gölü, sahip olduğu ekosistem ile Tokat'ın önemli göllerinden biri haline gelmiştir. Bu kapsamda bölge için koruma ve geliştirme çalışmaları da yürütülmektedir. Tokat'ta Kaz Gölü Yaban Hayatı Geliştirme Sahası'nın dahil olduğu 4 adet koruma alanı bulunmaktadır. Diğerleri ise Ballica Mağarası Tabiat Parkı, Almus Orman Evleri Tabiat Parkı ve Zinav Gölü Tabiat Parkı'dır (Tokat İli 2022 Yılı Çevre Durum Raporu, 2023, s. 114).

Kazova bölgesinden adını alan Kaz Gölü'nden, bu bölge içindeki tarım alanlarının sulanması için yararlanıldığından göl çok önemlidir (Zaim, 2007). Kazova Kaz Gölü'ndeki taşkınların önlenmesiyle sulanabilmiş ve dolayısıyla zirai faaliyetler bölgede gelişmiştir (Özçağlar, 1988, s. 309). Bunun yanı sıra Kaz Gölü Tokat'ın ekoturizm alanı olarak öne çıkan bir turizm kaynağıdır. Kuşların göç alanı üzerinde olan bu göl eskiden bir bataklık şeklindeki daha sonraları yapılan çalışmalarla turistik bir merkez haline getirilmiştir. Bu sayede hem ekosistemin sürdürülebilirliği sağlanmış hem de bölgenin tanıtılması ve turizm faaliyetlerinin canlandırılmasına katkı sunulmuştur. Kuş çeşitliliği ile kuş gözlemcilerinin ilgisini çeken bu bölge aynı zamanda fotoğraf sanatçıları için de eşsiz güzellikte anı yakalama imkanları sunmaktadır (Çetinkaya, 2023 s. 299)

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Selçuk Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü mcicekdagi@selcuk.edu.tr

Kitabın bu bölümünde Kaz Gölü tanıtılacaktır. Bu kapsamda öncelikle Kaz Gölü'nün konumu, Yaban Hayatı Geliştirme Sahası, Kaz Gölü'nde kuş türleri, balık yetiştirme, avlanma ve tarım ve göl kurutma çalışmaları hakkında bilgi verilecektir. Ardından literatürden elde edilen bilgilerle Kaz Gölü'nün turistik değeri ortaya konulacaktır. Son bölümde ise göl turizmi kapsamında Kaz Gölü ve civarında gerçekleştirilen/gerçekleştirilebilecek alternatif turizm türlerine göre bölgenin turizm potansiyeli değerlendirilecektir.

2. Kaz Gölü

Kaz Gölü, Pazar-Zile ilçeleri arasındaki karayolu üzerinde Üzümlü mevkiinde yer almaktadır. Gölün alanı 70.000 da'dır. Bu alanın tamamına yakını sazla kaplıdır. Etrafı geniş ve sulak mera alanıdır. Göl, Bahçebaşı ve Çayköy Dereleri tarafından yer altından beslenmektedir. Gölün en derin yeri günümüzde azalarak 1,5 m kadar olmuştur. Sulak alan çevresinde kurutma kanalları olduğundan bir kısım su bu kanallara akmakta ve göl derinliğinin azalmasına sebep olmaktadır. Ayrıca tarımsal sulama için kullanımı nedeniyle de göl derinliği azalmakta, etrafı sazlıklarla dolmakta ve göl aynası yok olmaktadır. Göle giren büyükbaş hayvanların göldeki azot dengesini bozması, avlanma nedeniyle kuş türlerinin azalması gibi durumlar ortaya çıkabilmektedir. Tarımsal üretimde kullanılan ilaçlama ve gübreleme de göle ulaşarak suyunu kalitesizleştirmektedir (Tokat İli 2022 Yılı Çevre Durum Raporu, 2023, s. 27-168). Kaz Gölü göç yolu üzerinde bulunmasından ötürü kuş türlerine de ev sahipliği yapmaktadır. Bu kuşlar kuluçka dönemlerini burada geçirmektedirler. Kuşların geçişleri mart ayı içerisinde başlayıp mayıs ayı başına kadar sürmektedir. İlk gelen kuşlar ilk yavrularına nisan sonu mayıs ayı ortası gibi kavuşmaktadırlar. Bu yavrular da haziran ayı sonlarına doğru uçmaya hazır hale gelmektedirler. Temmuz ayına gelindiğinde ise ilk göçler başlamaktadır. Kış mevsimini gölde geçiren göçmen kuşlar son baharın ilk aylarında bölgeye gelip, havaların ısınmaya başlaması ile kuzeye doğru göç etmektedirler (Tokat İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2024a). Bu yönüyle Kaz Gölü'nün kuş gözlemciliği turizmi açısından büyük önemi vardır.

2.1. Kaz Gölü Yaban Hayatı Geliştirme Sahası

Türkiye’de 85 adet Yaban Hayatı Geliştirme Sahası bulunmaktadır. Kaz Gölü de hedef türü su kuşları olan sahalardan bir tanesidir (Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, 2024). Kaz Gölü Yaban Hayatı Geliştirme Sahası sahip olduğu ekosistem özellikleri ile hem yerli hem de gözmen kuşlar için ideal bir yuvalanma ve kuluçkalama alanıdır. Bölgede bilinen 108 çeşit kuş türü (*Saksağan, Kara Leylek, Ak leylek, Angıt, Alacabalıkçıl, Gri balıkçıl, Ak kuyruksallayan, Büyük beyaz balıkçıl, Sutavuğu, Sakarmeke, Elmabaş, Kamışçın, Batağan, Saz bülbülü, Karatavuk, Ördek türleri, Kaz türleri, Çulluk, Serçe, Sığırcık, Kızıl gerdan, Söğüt serçesi, Kara kızilkuyruk, Kızkuşu, Çıkrıkçın, Çıvgın, Çayır incirkuşu vs.*) olup yılın aylarına göre bu sayı değişiklik göstermektedir (Tokat İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2024a).

Fotoğraf 1. Kaz Gölü Yaban Hayatı Geliştirme Sahası Kuş Gözetleme Kulesi

Kaynak: Tokat GoTürkiye, 2024

Tokat İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2024a)’nın verilerine göre;

“Kaz Gölü Yaban Hayatı Geliştirme Sahasının toplam koruma alanı 1170 hektar olup gölalanı; 73 Hektar kuru, 201 hektar sulu olmak üzere 274 hektardır. İl Merkezine uzaklığı 39 km. Turhal İlçesine 19 km. Pazar İlçesine 11 km. Zile İlçesine 23 km’dir.”

Kaz Gölü Sulak alanlar statüsündedir. Yaban Hayatı Geliştirme Sahası olmasıyla da göl çevresinde çevreye zarar verebilecek bir sanayi tesisi bulunmamaktadır. Kaz Gölü Kuş Cenneti

Projesi kapsamında bölgede 1 Adet ziyaretçi evi ve 2 Adet Kuş Gözetleme kulesi yapılmıştır (Tokat İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2024a). Sulak alanlar iklim, sosyo ekonomik yapı, tarım, su kalitesi, biyolojik verimlilik konularında buldukları bölgede biyolojik zenginlik oluşturan sulak ekosistemlerdir. Yaban hayatı koruma statüsüne kavuşmadan önce bölgede tarım amaçlı kurutma çalışmaları yapıldığından gölün önemli bir kısmı küçültülmüştür. Gölün çevresinde Kuvaterner yaşlı alüvyonlar bulunmaktadır. Güney tarafta alüvyon kalınlığı azalmakta, arkasından Eosen yaşlı çakıltası-kumtaşı-çamurtaşı serisi başlamaktadır (Tokat İli 2022 Yılı Çevre Durum Raporu, 2023, s. 166-167). 1950li yıllarda başlayan kurutma çalışmaları ile göl alanının neredeyse yarısının kuruduğu bilinmektedir. Bu da çekilen suların olduğu bölgedeki toprak ve ot özelliklerinin de değişmesine sebep olmuştur (Acir, Günel, Mutlu, Cankar & Akyol, 2013, s. 627). Kaz Gölü Kazova'nın en çukur yeridir. Gölün tabanı geçirimsiz kille dolu olduğundan hem Yeşilirmak'ın hem de dere sularının birikmesiyle ova verimsiz hale gelmiş ve tarım yapılamamıştır. 1980lerden sonra göldeki fazla sular tahliye edilerek Yeşilirmak'a aktarılmıştır. Bu sayede civar köyler tarımla uğraşabilmişlerdir. Ancak gölde balık ve yabani ördek avı yapılması kamış elde edilmesi ve doğal güzelliğinin bozulmaması amacıyla tamamen kurutma işlemi yapılmamıştır (Özçağlar, 1988, s. 309).

Fotoğraf 2. Kaz Gölü Yaban Hayatı Geliştirme Sahası'ndan Kuş Manzaraları

Kaynak: Tokat GoTürkiye, 2024

2.2. Kaz Gölü'nün Turistik Değeri

Tokat, sahip olduğu kültürel değerleri, ova, yayla, göl ve nehir gibi doğal kaynakları ve ticari yapısı ile yerli ve yabancı ziyaretçiler için önemli bir çekim merkezi olma potansiyeline sahiptir (Gürses, Dinç, Çakar, 2017, s. 468). Tokat, ziyaretçi sayısında son yıllarda artış görülen bir ildir. Bakanlık ve belediye belgeli tesislerde konaklayan sayısı 2019 yılında 265.413, 2020 yılında 170.283 (COVID-19 pandemisi dönemi), 2021 yılında 232.084 ve 2022 yılının Ocak-Eylül döneminde 263.411 kişidir (Tokat İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2024b). Bu artışta Kaz Gölü Projesi'nin, Kanal Tokat çalışmalarının, çeşitli restorasyon çalışmalarının, yeni müzelerin açılmasının, restoran vb. tesislerin nicelik ve nitelik bakımından artırılmasının, Ballica Mağarası ve Niksar (Anadolu Türk Mirasının Erken Dönemi: Danişmend Hanedanı'nın Başkenti)'in UNESCO Dünya Miras Geçici Listesi'nde yer almasının, coğrafi işaretli ürünlerinin olmasının, etkin medya kullanımı ile tanıtım faaliyetlerine ağırlık verilmesinin katkısı olduğu söylenebilir (Arslan, 2020, s.100).

Günümüzde destinasyonlar tarih ve kültürün yanı sıra ekolojik yapıları ile de marka kent olma yolunda çalışmalar yürütmektedirler (Çetinkaya, 2023, s.303). Kentlerin markalaşması için onları güçlü bir imaja kavuşturacak ürün veya hizmetlerin tespit edilmesi gereklidir. Kaz Gölü Tokat ili'nin markalaşması yolunda faydalanabileceği ender doğal güzelliklerden olan bir turistik üründür.

Turistik ürün hakkında bilgilendirme yapılırken efsane ve mitolojik değerler varsa bunların ziyaretçilere aktarılması da ürünün akılda kalıcılığı açısından oldukça önemlidir. Efsaneler, hikayeler, mitler ve destanlar bir bölgeyi ziyaret eden turistlerin ilgisini çekmektedirler. Birçok turistik merkezde olduğu gibi Kaz Gölü ile ilgili de bazı efsane, hikâye ve destanlar da bulunmaktadır. Bunları Hanilçe (2018) şu şekilde aktarmaktadır:

Efsane:

“Tufandan önce Dünya'nın her tarafında olduğu gibi Kaz Gölü'nün bulunduğu yerde de alabildiğine mamur, büyük bir yerleşim merkezi varmış. Saraylarda kadınlı erkekli, yarı çıplak hayvanî bir saltanat sürülürmüş. Şeytana pabucunu ters giydirecek ahlaki çöküntü almış başını gitmiş. Namuslular ortadan kalkmış; dürüstlerin de yaşam hakkı elinden alınmış. Tanrıtanımazlar Tanrı kesilmiş. Taş heykellerin önünde arsızca kurbanlar verilmiş. Çocuklar zalimce boğazlanmış. Sevgili diye kız kardeşlerin koynuna girilmiş. Güzellik ilahesi diye kadına tapılmış. Gelenekler ayaklar altına alınmış. Karşı gelenler şeytani ejderhaların önüne bırakılmış. Yaşlılar insafsızca ateş kuyularına atılmış... Tamamı kurtuluş müjdesi aramaktaymış... İşte bu ortamda Hz. Nuh gemisini hazırlamış. Yeryüzünde ne kadar hayvan varsa hepsinden bir çift geminin yolunu tutmuş. Hz. Nuh, gemisine binmiş; birdenbire gök delinmiş, yer yarılmış, arzın altından gökyüzüne doğru ırmaklar akmaya başlamış. Yeryüzü şiddetli depremlerle sarsılmış. Bu tufandan şimdilerde Kaz Gölü'nün altında kalan şehir de nasibini almış. Koca şehir, birkaç saniye içerisinde yeraltından gelen bir ırmağın sularında kaybolmuş.”

Sivrisineklerin Öldürdüğü Gelinin Hikâyesi:

“Çiftlikköy'den bir delikanlı Dimorta (Üzümlören) köyünden bir kıza gönlünü kaptırmış. Ne var ki erkek tarafı kıızı istemeye gitse de kız tarafı kıızı vermemekte diretmiş. Kıza çok âşık olan delikanlı, onu kaçırmış. Aileler kendilerini bulamasınlar diye gençler Kaz Gölü'ndeki sazlıklar arasına saklanmış. Ancak aradan günler geçince gençlerin yanındaki erzak bitmiş. Bunun üzerine delikanlı bir gece vakti yiyecek bulmak için oradan ayrılmış. Sabah yiyecek bulup döndüğünde, sazlıklar üzerinde uğursuzca uçan akbabaları görmüş ve o anda içini bir korku kaplamış. Bir de bakmış ki sevdiği kızın her tarafı sinekler tarafından ısırılmış ve gözleri göldeki kuşlar tarafından oyulmuş.”

Danişmend Gazi Destanı:

“...Oraya yakın yerde Kaz Gölü adında bir göl vardı. Emretti, taşlarını esirler taşıyıp o göle doldurdular. Çünkü Melik Dânişmend, bu kalenin taşlarını denize dökmek için ant içmişti. O kalenin yerinde binanın eseri kalmadı, tamamını Kaz Gölü'ne döktüler. Ondan sonra İslâm askeri döndü. Dükiye [Tokat]’ye yöneldi...”

Bu bahsedilen efsane, hikâye ve destanlar geçmiş nesillerle sınırlı kalmadan genç nesillere de aktararak sürekliliği sağlanmalıdır. Yerel halk bu anlatılara sahip çıkarsa hem kalıcılıkları sağlanmış olur hem de ziyaretçilere de aktarılabilirler. Bu da bölgeyi gezen ziyaretçilerin ilgisini daha fazla çekecek ve bölgenin akıllarında yer etmesine vesile olacaktır.

Kaz Gölü bugüne dek turizm de dahil olmak üzere pek çok farklı disiplin tarafından çalışılmıştır. Bu çalışmalar arasında göl suyunu, göl civarındaki toprak yapısını, göl kurutma faaliyetlerini inceleyen çalışmalar vardır. Bu çalışmalardan gölün turistik değerine odaklanan çalışmalar şu şekilde özetlenebilir: Gök, Taşoğlu ve Gök, (2022) çalışmalarında Kaz Gölü, Ballica Mağarası ve Mercimek Tepe Yamaç Paraşütü etkinliklerinin yapıldığı alanlarda lavanta bahçelerinin oluşturulmasıyla bölgenin önemli bir turistik destinasyona dönüşeceğini ifade etmişlerdir. Kocaman ve Memiş Kocaman (2019) Kaz Gölü ve Ballica Mağarasının diğer turistik çekiciliklerle birlikte tur planları içerisine dahil edilerek günü birlik turlar, doğa yürüyüşleri, uçurtma şenlikleri gibi aktivitelerle desteklenerek turistik ürün haline getirilebileceğini söylemişlerdir. Yeşil, Yeşil & Yılmaz (2008) de bölgenin Ballica Mağarası ile yakınında bulunan Kaz Gölü, Sulusaray Kaplıca ve Antik Kenti, Almus Baraj Gölü, Çamiçi Yaylası gibi yerlerle birlikte önemli bir kültürel ve doğal kaynak bölgesi oluşturacağını ifade etmişlerdir. Bozkurt (2017) Kaz Gölü'nü turizm arz kaynağı olarak Tokat'ın öne çıkan doğal güzellikleri arasında sıralamıştır. Kızılaslan & Özyurt (2012) Tokat'ın ekoturizm açısından güçlü ve zayıf yönlerini değerlendirdikleri çalışmalarında Kaz Gölü'nü çeşitli kuş türlerine ev sahipliği yapan ve kuş gözlemciliğine uygun bir merkez diye nitelendirerek güçlü yön olarak

sınıflandırmışlardır. Kızılaslan & Ünal (2014) Kaz Gölü'nün kuş gözlem turizminin yanı sıra gün batımı manzarası ile turistlerin ilgisini çeken bir yer olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca civar köylerde kırsal turizmin geliştirilebileceğini, göl içinde bulunan sazlıkların kontrollü kesimi ile hasır, sepet gibi ürünlerin üretilip satışının yapılması yoluyla yerel halk için alternatif bir gelir kapısı olabileceğini ifade etmişlerdir. Yine göl civarında kır pansiyonu ve kır eğlence mekanlarının yapılabileceğini söylemişlerdir. Akbay, Aytıp & Aydın (2022) Ballica Mağarası ve Kaz Gölü Yaban Hayatı Geliştirme Sahası'nı ziyaret edenlerin ziyaret amaçlarını, ziyaret sonrası memnuniyet düzeylerini ve sosyo-demografik yapılarını inceleyerek ekoturistik beklentileri ortaya çıkarmayı amaçlayarak bir çalışma yürütmüşlerdir. Çalışmaları neticesinde bu turistik merkezlerin internet üzerinde yer alan bilgilerinin güncel tutulması ve ilave olarak buralarla ilgili sosyal medya hesapları oluşturulması gerektiğini, yöresel ürünler pazarı ile halkın ekonomik durumuna katkı sağlanabileceğini, konaklama ve yiyecek içecek işletmeleri kurulması ile de ziyaretçilerin daha hoş vakit geçirebileceklerini söylemişlerdir. Bu çalışmalardan farklı olarak ise Karataş (2000) çalışmasında Kaz Gölü'nde yaşayan balıklara dikkat çekmiştir. Sazan balığı olarak bilinen cyprinus carpio, Kaz Gölü'nde ticari faaliyet olarak avlanan bir balık türüdür. Çalışmada bu balık türünün biyolojik özelliklerini öğrenerek popülasyondan en verimli şekilde faydalanılabilmesini amaçlamıştır.

Çalışmalar genel olarak değerlendirildiğinde doğal oluşumlu bir göl olan Kaz Gölü'nün kuş gözlemciliğine uygun özelliklerinin yanında civarda yer alan Ballica Mağarası ile birlikte ele alınması gerektiğinin ön plana çıktığı söylenebilir. Bunlara ilave olarak yöresel ürün pazarı, fotoğrafçılık, kırsal turizm, gün batımı izleme, ekoturizm gibi konular da dikkat çekicidir. Lavanta bahçesi olarak bölgenin değerlendirilmesi de farklı çalışmalar arasında sayılabilir.

Fotoğraf 3. Kaz Gölü Yaban Hayatı Geliştirme Sahası Kış Manzarası

Kaynak: Tokat GoTürkiye, 2024.

Sonuç

Destinasyonlar ziyaretçi sayılarını ve ziyaretlerden elde ettikleri gelirleri artırmak isterler. Ziyaretçiler geldikleri yerlerden memnun ayrılırlarsa hem çevrelerine reklam yapabilir hem de tekrar ziyaret etme niyeti oluşabilir. Bunun için bölgedeki yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler, turizm işletmeleri, bölge esnafı, rehberler ve yerel halka bazı görevler düşmektedir. Turistik ürün hakkında doğru ve güncel bilgilendirme yapılması, tanıtımın eksiksiz ve sürekli yapılması, turistlerin vakit geçirebilecekleri rekreasyonel alanların inşası ilk etapta akla gelen yapılacaklar arasındadır.

Kaz Gölü özelinde yapılabilecekler değerlendirildiğinde ise, Kaz Gölü Yaban Hayatı Geliştirme Sahası göl turizmi, ekoturizm ve kırsal turizm kapsamında ele alınabilecek bir yerdir. Günümüzde küresel ısınmadan ve iklim değişikliklerinden kaynaklı olarak yer altı sularının çekilmesiyle kuruyan göller göz önünde bulundurulduğunda öncelikle gölün sürdürülebilirliğinin sağlanması gerekmektedir. Kaz gölü, içinde yaşayan çeşitli balık ve canlı

türleri ile üzerinde yaşayan kuşlara ev sahipliği yaparak önemli bir ekosistem dengesi sağlamaktadır. Bölgedeki tarımsal faaliyetlerden kaynaklanabilecek kirlilik neticesinde göl suyunun temizliğinin sağlanması, su seviyesinin ve toprak yapısının bozulmaması, civarda yetişen bitki ve diğer canlı türlerinin korunması öncelikli dikkate alınacak hususlar arasındadır.

Gölün sürdürülebilirliği sağlandıktan sonra ise ziyaretçi sayısının artırılması çalışmalarına sıra gelebilir. Bu kapsamda Kaz Gölü'nü ziyaret edenlerin bölgede hangi turizm türlerini de gerçekleştirebilecekleri tanıtılmalıdır. Bölgenin ekoturizme, göl turizmine, kırsal turizme, kuş gözlemciliğine, fotoğrafçılığa, gün batımı izlemesine uygunluğu bilinmektedir. Bunun yanı sıra balık avlama, tekne gezintileri, yürüyüş, temiz hava alma, doğal manzara izleme bölgede gerçekleştirilebilecek faaliyetler arasındadır. Seyir terası yapımı, konaklama ve yeme içme imkanlarının sağlanması, yürüyüş yollarının engelli ve bebeklere uygun hale getirilmesi ziyaretçi sayısında bir artış sağlayabilir. Bölge tanıtımı için Göl Turizmi temalı toplantılar düzenlenip katılımcılara Kaz Gölü gezdirilebilir. Ulusal basın davet edilip Kaz Gölü gezdirilerek medyada yer bulması sağlanabilir. Sosyal medya üzerinden özellikle genç nesle ulaşılabilir. Tokat ili küçük bir yüz ölçüme sahip olduğundan ve Kaz gölü de merkeze yakın olduğundan civar ilçelerdeki turistik değerlerle paket halinde günü birlik turlar düzenlenebilir. Profesyonel seyahat acentesi ve tur operatörleri ile anlaşmalar yapılarak Kaz Gölü'nü seyahat paketlerinin içine dahil etmeleri sağlanabilir. Tur rehberleri Kaz Gölünü daha fazla anlatmaları için teşvik edilebilir. Nezih araç otoparkları ve yürüme yolları ile daha kolay gezinti imkânı sağlanabilir. Kuşların üreme ve göç dönemleri hakkında sadece bu alana ilgi duyanlara değil herkese yoğun tanıtım çabaları ile bilgi verilerek o dönemleri izlemek için bölgeye gelmeleri teşvik edilebilir. Ziyaretçiler kuş türleri başta olmak üzere göle giren büyükbaş hayvanlar veya suda yaşayan diğer canlılara zarar vermemeleri konusunda bilinçlendirilebilir. Gün batımı esnasında bölgede bulunan profesyonel fotoğrafçılar ziyaretçilerin fotoğraflarını çekebilir. Özel günler için yer tahsisi yapılarak kutlamalara mekân oluşturulabilir.

Kaynakça

- Acir, N., Günal, H., Mutlu, N., Cankar, S., & Akyol, N. (2013, Ekim). *Drenaj Faaliyetleri Sonrası Kaz Gölü Çevresindeki Toprak Özellikleri ve Vejetasyonun Mesafeye Bağlı Değişimleri*, Sözel bildiri, III. Ulusal Toprak ve Su Kaynakları Kongresi, 22-24, Tokat.
- Akbay, C., Aytıp, Y., & Aygın, E. (2022). Turist/ziyaretçilerin Ekoturizmden Beklentileri: Ballica Mağarası Tabiat Parkı ve Kaz Gölü Yaban Hayatı Geliştirme Sahası Örneği. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 203-211.
- Arslan, E. (2020). Yeni Tokat Havalimanı'nın Bölgesel Turizm Hareketlerindeki Rolü: Memleket Ziyaretleri Kapsamında Bir Araştırma. *Tourism and Recreation*, 2(2), 97-105.
- Bozkurt, E. (2017). *Pazarlanabilirlik Açısından Tokat İli Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sakarya Üniversitesi, Sakarya, Türkiye.
- ÇED ve Çevre İzinleri Şube Müdürlüğü. (2023). Tokat İli 2022 Yılı Çevre Durum Raporu. Türkiye Cumhuriyeti, Tokat Valiliği, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü. <https://webdosya.csb.gov.tr/db/ced/icerikler/tokat-ilcdr-2022-20230929102413.pdf>
- Çetinkaya, G. (2023). Geçmişten Günümüze Tokat'ın Marka Değerleri. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 10, 283-305.
- Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü. (2024, Mart 28). Yaban Hayatı Geliştirme Sahaları. <https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/32/Yaban-Hayati-Gelistirme-Sahalari> adresinden elde edildi.
- Kızılaslan, N., & Özyurt, Ç. (2012). Sürdürülebilir Kırsal Kalkınmada Ekoturizmin Önemi: Tokat İli Örneği. *Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi*, (1), 50-62.

- Kızılaslan, N., & Ünal, T. (2014). Tokat İlinin Ekoturizm/Kırsal Turizm Potansiyeli Ve Swot Analizi. *Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi*, (9), 45-61.
- Gök, M., Taşoğlu, E., & Gök, Ş. (2022). Tokat'ta Alternatif Tarım Ürünü Olarak Lavanta Yetiştiriciliğine Uygun Sahaların Analitik Hiyerarşi Süreci ile Belirlenmesi. *International Journal of Geography and Geography Education*, (46), 61-78.
- Gürses, F., Dinç, H., & Çakar, S. (2017, Ekim). *Turizminin Tokat İli Ekonomisine Etkileri*, Sözel bildiri, DOKAP Bölgesi Uluslararası Turizm Sempozyumu, 460-473, Trabzon, Türkiye.
- Haniççe, M. (2018). Osmanlı Devleti'nin Bataklık Kurutma Uygulamalarına Bir Bakış: Tokat Kaz Gölü Örneği (1870-1892). *Türk Dünyası Araştırmaları*, 119(235), 49-88.
- Karataş, M. (2000). Kazova (Tokat) Kaz Gölü Sazan (*Cyprinus carpio* L., 1758) Populasyonu'nun Üreme Özelliklerinin İncelenmesi. *Turk. J. Vet. Anim. Sci*, 24, 261-265.
- Kocaman, M., & Memiş Kocaman, E. (2019). Yavaş Şehir Modelinde Kültürel Ve Gastronomik Ürünler ile Marka Şehir Oluşturmak: Zile Örneği. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(35), 837-850.
- Özçağlar, A. (1988). Kazova'da Zirai Faaliyetlerin Gelişimi. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 32(1-2), 307-318.
- Tokat İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2024a, Mart 28). Şelale, Akarsu, Göl ve Yaylalar. <https://tokat.ktb.gov.tr/TR-231639/selale-akarsu-gol-ve-yaylalar.html> adresinden elde edildi. Erişim Tarihi: 28.03.2024.
- Tokat İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2024b, Mart 28). Turist İstatistikleri. <https://tokat.ktb.gov.tr/TR-231560/turist-istatistikleri.html>, Erişim Tarihi: 28.03.2024.
- Tokat GoTürkiye. (2024, Mart 28). Kaz Gölü Yaban Hayatı Geliştirme Sahası. <https://tokat.goturkiye.com/tr/dinle> adresinden elde edildi.

- Yeşil, P., Yeşil, M., & Yılmaz, H. (2008). Jeolojik Miras Alanlarının Alternatif Turizm Kapsamında Değerlendirilmesi: Ballica Mağarası Örneği. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 39(2), 241-248.
- Zaim, E. (2007). *Kaz Gölü (Pazar-Tokat) Plantonik Alg Florası*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat, Türkiye.

ACIGÖL ve TURİZM POTANSİYELİ

Selim ALAN¹

1. Giriş

Dünyada gün geçtikçe turist profili değişmekte ve bu değişime paralel olarak tercihlerde farklılaşmaktadır. Günümüzde insanlar alternatif turizm türlerine daha yoğun bir şekilde ilgi göstermeye başlamıştır. Bireylerin tercih ettikleri turizm ürünlerinden biri de su kaynaklarının olduğu bölgeler ve özellikle de denizlerdir. Fakat son zamanlara bakıldığında insanların tercihleri sadece denizlerle sınırlı kalmamış, göllerin bulunduğu alanlara da yönelimler olmuştur. Göller de tercih eden bireylere yüzme, yelken açma, amatör balıkçılık, kano ve su kayağı gibi rekreasyonel etkinlikleri yapma imkânı sunar. Diğer taraftan denizlerin bulunduğu alanlardaki kalabalık ve seslerden uzak kalmak isteyen kişiler içinde göller, nispeten bulunduğu yörelerde çevrelerinin seyrek nüfus ve az kalabalık olmalarından dolayı bir tercih sebebi olarak görülmektedir. Bu noktada deniz kıyısından uzaklaşmak isteyenler için göller, kırsal turizm ve ekoturizm imkânı sunmaktadır (Soykan, 2000, s. 21-33).

Göller su ile ilişkili etkinliklerin yanı sıra, piknik yapma, avcılık, kamping, fotoğraf çekme, bisiklete binme, yürüyüş yapma ve manzara seyretme gibi sebeplerden dolayı da yoğun olarak tercih edilmektedir (Akpınar ve Akbulut, 2007). Bu özelliklerinden dolayı göl turizmi genellikle bireysel olmaktan ziyade gruplar halinde yapılan bir turizm türü olarak ifade edilebilir. Gruplar halinde bir program dahilinde piknik yapmak, kamp yapmak, fotoğraf çekmek, yürüyüş yapmak ve manzara seyretmek gibi birçok amaçla bu noktalara gelmektedirler. Göller gibi doğal zenginlikler açısından zengin olan Türkiye'de, tanıtım amacıyla yapılabilecek etkinlikler bölgenin ve içerisinde barındırdığı zenginliklerin bilinmesi

¹ Dr, Necmettin Erbakan Üniversitesi, dr.selim.alan@gmail.com

ve daha çok ziyaret edilmesi adına önemlidir. Konya'nın Karapınar ilçesi de bu doğal güzelliklerin bulunduğu bölgelerimizden birisidir. Harita 1'de Konya Karapınar ilçesi lokasyon haritası verilmiştir.

Harita 1. Konya Karapınar İlçesi Lokasyon Haritası

Kaynak: Çavdar, 2022

Araştırma konusu olan Konya'nın Karapınar ilçesinde konumlanan Acıgöl, Konya merkezden 108 km uzaklıkta bulunmaktadır. Acıgöl Miyosen'de başlayan ve Kuaterner'de devam etmekte olan volkanizmalar neticesinde, meydana gelen büyük bir volkanik patlama sonucu bu halini almıştır. Acıgöl'ün deniz seviyesinden yüksekliği 985 m, yüzölçümü 1.2 km² ve derinliği ise 300 metre olarak hesaplanmıştır. Ayrıca gölde sığ yer yok denilebilecek kadar az olduğu görülmektedir. Diğer taraftan gölün çevresi ele alındığında, dik yamaçlarla ve volkanik küllerle kaplı olduğu ve gölün yer altından beslendiği ifade edilmektedir. Bunlara ilaveten suyun tadı acıdır çünkü göl suyu tuzlu ve karbonatlıdır (Akköz, Yılmaz & Kalıpçı, 2009). Doğal yollarla oluşan bu gölü ziyaret etmek amacıyla birçok yerli ve yabancı turist seyahat planlaması yapmaktadır. Rotalarını bu yöne çevirmekte ve bu bölgeyi görmek istemektedirler.

2. Göl Turizmi İçin Seyahat Planlaması

2.1. Rotanızı Belirleme ve Bölge Seçimi

Turizmde rota belirleme ve bölge seçimi en önemli konulardan biridir. Çünkü rota belirleme ve bölge seçiminde birçok faktör etkili olmaktadır. Bu faktörlerden bazıları, beklentiler, seyahat etmekteki amaç, mesafe, bölge ile alakalı yaşanmış deneyimler, maliyet gibi birçok konu bu tercihte etkili olabilmektedir. Bu noktada hangi turizm türünün tercih edileceği ve hangi bölgenin seçileceği konusu gündeme gelmektedir. Göller de bu anlamda dünyanın en önemli turizm merkezlerinden biri olarak ifade edilmektedir. Göller, “sadece gölün kendi içerisinde değil, diğer taraftan gölü, kıyıyı, tesisleri ve altyapıyı da içerisine alan çevresindeki geniş bir alanda gerçekleştirilen turizm” şeklinde tanımlanan turizm gelişimi noktasında doğal olarak tanımlanmış, bulunduğu bölgeye çekirdek bir kaynak sunmaktadır (Hall ve Harkonen, 2006, s. 4). Bu noktada bu kaynağın doğru değerlendirilmesi ve çevresi ile paralel olarak iyileştirilmesi ve tanıtımının yapılması tercih edilmesi noktasında önemli olmaktadır. Özellikle beklentileri karşılama noktasında çevresinin rekreasyonel etkinliklere uygun olarak dizayn edilmesi ve gölün orijinalliğine zarar verecek yapılaşmanın önüne geçilmesi bölgenin seçilmesi adına önemli adımlar olarak ifade edilebilir. Karapınar ilçesinde bulunan Acıgöl'de ilçenin tercih edilmesinde önemli etkidir.

Fotoğraf 1. Karapınar Acıgöl

Kaynak: *Yazar Tarafından Çekilmiştir.*

Acıgöl sahip olduğu benzersiz özellikleri itibariyle tercih edilen göllerden biridir. Doğal yollarla oluşmuş olan bu göl bilimsel açıdan da önemli olmakta ve son zamanlarda birçok bilimsel araştırmaya konu olmaktadır. Bakıldığında Acıgöl'de, bakteri ve Arkea türlerinin olduğu görülmüştür. İlk olarak Acıgöl'de ve Türkiye'de tanımlanan Marinobacter, Idiomarina ve Thalassospira gibi farklı türler bu göldeki ekosistemin zenginliğini ve sahip olduğu biyolojik çeşitliliği ortaya koymaktadır. Acıgöl'ün ortaya çıkışı, Orta Miyosen döneminde Arap Levhası ve Avrasya Levhasının birbirlerine yakınlaşması neticesinde gerçekleşen süreçtir. Bu süreç, Üst Miyosen ve Kuvaterner dönemlerinde bu bölgede yoğun olarak volkanik dalgalanmaların meydana gelmesine sebep olmuştur. Hasandağı-Karapınar arasındaki noktada andezit-bazalt bileşimli kayalar, lav akıntıları, cüruf konileri ve maarlar bu volkanik faaliyetler neticesinde oluşmuştur. Acıgöl, Meke Gölü, Yılan obruğu ve Meke obruğu gibi isimleri verilen volkanik oluşumlarla beraber Karapınar grubu altında sınıflandırılmaktadır. Bu doğal faaliyetler neticesinde ortaya çıkan oluşumlar, bulunduğu bölgenin jeolojik ve coğrafi zenginliklerine katkı sunmakta ve bilimsel çalışma yapmak isteyenlerin ilgisini çekmektedir (karapinargezirehberi.com). Bu noktalardan hareketle göllerin kendisi ve çevresinin rota belirlemek ve bölge seçmek isteyen turistlere uygun olarak hazır tutulmasında tüm paydaşların önemi büyüktür. Rekreatif faaliyetlere katılmak isteyen, fotoğraf çekmek isteyen, yürüyüş yapmak veya bilimsel çalışma yapmak isteyen herkes için önemli bir turizm alanı ve turistik ürün olarak ifade edilebilir.

2.2. Göl Turizmi İçin En İdeal Zamanlar

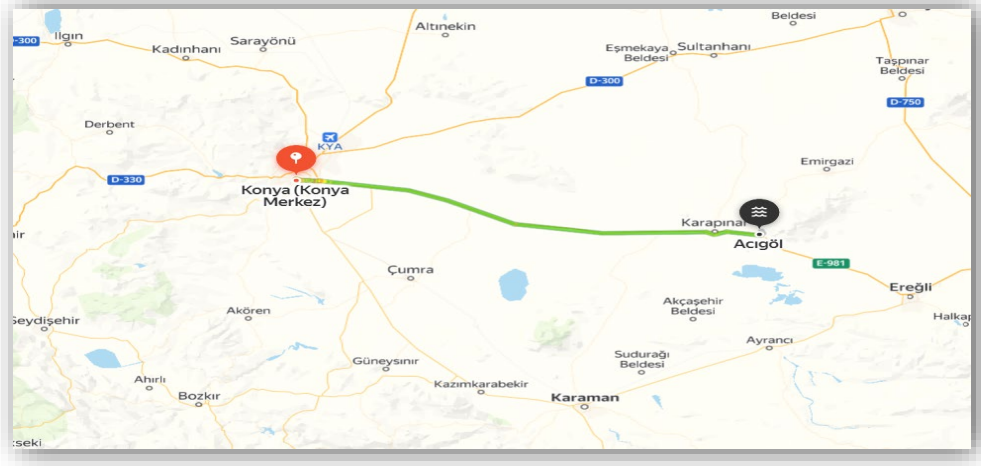
Turizm hareketliliğinde zaman konusu önemli bir etken olmaktadır. Turizm destinasyonlarına gelen turist sayısı belirli zamanlarda yoğunlaşmakta, bazı zamanlarda ise yok denecek kadar az olmaktadır. Bunun en önemli sebeplerinden bazıları, turistlerin beklentileri, bölgenin iklimi, sahip olduğu turistik değerler ve sunduğu hizmetlerdir. Bazı turizm türleri için kışın daha uygun oluyorken, bazı turizm türleri için yaz ayları daha uygun zamanlar

olabilmektedir. Araştırmamıza konu olan Konya'nın Karapınar ilçesinde bulunan Acıgöl için de en ideal zamanlar yaz ayları olarak ifade edilmektedir. Yazın özellikle gölde gün batımı ile gün doğumunu izleyip yürüyüş yapmak, bol bol fotoğraf çekmek ve kamp yapmak için yerli ve yabancı turistler ziyaret etmektedir.

2.3. Ulaşım Seçenekleri ve İpuçları

Ulaşım ve altyapı turizm hareketliliğinden önemli konulardan biri olarak ifade edilmektedir. Bu noktada hedeflenen noktanın merkeze yakın mesafede yer alması, kolay bulunabilmesi ve alternatif ulaşım seçeneklerinin bulunması hareketliliği artıracaktır. Araştırma konusu olan Acıgöl'ün Konya il merkezine mesafesi 108 km olarak hesaplanmaktadır. Otoban üzerinden Karapınar yönüne doğru hareket edildiği takdirde ortalama olarak 1 saat 20 dakika gibi bir zamanda ulaşılabilir. Navigasyonla gitmek isteyenler için de rahatlıkla bulabilmekte ve ayrıca yönlendirme tabelaları da bulunmaktadır. Harita 2'de Konya merkezden Acıgöl'e navigasyonla gitmek isteyenler için görsel bir harita verilmiştir.

Harita 2. Konya Merkez Acıgöl Yol Haritası

Kaynak: www.yandex.com.tr

3. Tarihi ve Kültürel Değerler

3.1. Doğal Miras ve İkonik Görünümün Korunması

Turizmin hem kültürel hem de doğal miraslar üzerinde olumlu ve olumsuz etkileri bulunmaktadır. Turizmin kültürel ve doğal miraslar üzerindeki olumlu etkilerinden bir tanesi, doğal kaynakların koruma altına alınması, kültürel değerlerin gelecek nesillere aktarılabilmesi ve mimarinin daha canlı hale getirilmesi yer almaktadır. Böylelikle insanların ilgi odağı haline gelebilmekte ve ikonik görünüme sahip olarak çekim gücü artmaktadır (Çetin, 2010). Doğal miras ve kültürel değerler her ülke veya bölgenin tanıtılması, ziyaretçi çekmesi ve bulunduğu bölgenin kalkınmasına katkı sağlaması adına önemli olmaktadır. Bu noktada bu değerlerin korunması ve değerinin farkına varılması önem arz etmektedir. Bunun sağlanması noktasında yerel halk, turizm paydaşları gibi birçok aktörün rol alması gerekmektedir. Konya'nın Karapınar ilçesinde bulunan doğal miras Acıgöl'ün de bu anlamda ikonik görünümünün korunması adına çalışmalar yapılması önemlidir.

Acıgöl, bulunduğu bölge olan Karapınar ilçesinin doğal zenginliklerini keşfetmek isteyen bireyler için önemli noktalardan biri olarak ifade edilmektedir. Volkanik oluşumlar sayesinde ortaya çıkan ikonik görüntüler, acı-tuzlu suları ve sahip olduğu zengin biyolojik çeşitliliği ile ziyaret eden turistleri memnun edecek potansiyele sahiptir. Doğa severler ve bilim meraklıları için önemli bir durak olarak belirtilmektedir (karapinargezirehberi.com). Bu noktada daha fazla ziyaretçi çekmek ve gelen turistleri memnun etmek noktasında belediye ve yerel yönetimler bu doğal mirası koruma adına çalışmalar yapmakta ve ikonik görünümün bozulmaması adına çalışmalar yapmaktadır.

3.2. Göller, Mitler ve Efsaneler

Doğal miraslar ve kültürel değerler nesilden nesile aktarılan önemli kazanımlardır. Ayrıca bu kazanımların her biri ile alakalı yine nesilden nesile aktarılan mitler ve efsaneler olmaktadır. Bu efsaneler o değere olan ilgiyi artırmakta ve daha cazip hale getirebilmektedir.

İnsanlarda merak uyandıran bu mitler ve efsaneler sayesinde daha fazla ziyaretçi çekeabilmekte ve görülmeye değer kılmaktadır. Araştırma konusu olan Acıgöl için de böyle bir efsane anlatılmaktadır.

Anlatılan efsaneye göre, şu anda Acıgöl'ün bulunduğu noktada eski zamanlarda büyük bir dağ ve bu dağın eteklerinde ise bir köy bulunmuş. Bir derviş yolu üzerinde olduğundan dolayı bu köyden geçerken ekmeğe ihtiyaç duymuş ve köylülerden ekmek istemeye karar vermiş. Fakat hangi kapıya gidip istese olumsuz geri dönüş almış. Son olarak iki çocuk sahibi bir gelin köylülerden gizli olmak koşuluyla dervişe ekmek vermiş, onu misafir etmiş ve ibadetini yerine getirmesi için ona imkân sunmuştur. Daha sonra derviş köyden ayrılırken geline köyde büyük bir afet olacağını ve köyü terk etmesi gerektiğini söylemiş. Fakat giderken kesinlikle arkasına dönüp bakmamasını tembih etmiş. Daha sonra gelin dervişin bu sözlerini dikkate alarak bir çocuğunu sırtına almış, diğerinin de elinden tutarak köyden ayrılmak adına yola koyulmuş. Fakat gelin aceleyle giderken dervişin ona söylediği sözleri unutmuş ve arkasından gelen büyük gürültünün ne olduğunu anlamak adına arkasına bakmış. O esnada köyün yerle bir olduğunu görmüş ve hemen önüne dönerek devam etmek istemiş fakat olduğu yerde taşa dönüşmüş. Acıgöl'de anlatılan bu efsanenin doğmasına sebep olan taş bulunmakta ve efsaneye göre taş olan gelin bu taşın bulunduğu yerdedir (turkeyoutdoor.org).

3.3. Göller ve Gastronomik Değerleri

Bir bölgedeki turistik ürünleri bütüncül olarak ele almak gerekir. Çünkü destinasyonun pazarlanmasında o bölgedeki turistik ürünlerin tamamının etkisi olabilmektedir. Bu noktada destinasyonun sahip olduğu göller ve gastronomik kazanımlar daha fazla turist çekme ve gelir sağlama adına önemli değerlerdir. Araştırma konumuz olan Acıgöl Konya ilinde yer almaktadır. Konya mutfağının gelişimi Selçuklu mutfağı ile başlamakta, Mevlevi mutfağından aldığı yeni özellikler ile birlikte Türk mutfak kültürünün temelini oluşturmaktadır. Diğer taraftan Ateş Bazı-1 Veli'nin Mevlana'nın aşçısı olarak bilinmesi ve Mevleviliğin mutfaktan başlaması,

dünyada örneği verilecek ilk mutfak kadrolaşması olarak ifade edilmektedir (Güldemir, 2014, s. 347). Kaşgarlı Mahmut'un Divan-ı Lügati-t Türk adlı eseri, Selçukluların kullanmakta olduğu temel besin maddelerini, yemek tariflerini ve pişirme tekniklerini içerisinde barındıran Selçuklu mutfak kültürü hakkında yazılı kaynaklardan biri olarak kabul edilmektedir. (Akın vd., 2015, s. 41). Selçuklu ve Beylikler dönemine ait mutfak kültürünü günümüze taşıyan Mevlana'nın Mevlevi Mutfağı kitabında da çorbalar, meyveler, sebzeler, unlu ürünler, yemişler, tahıllar, otlar, içecekler gibi çeşitli gruplara ayrılmış olarak yer almakta ve ayrıca o dönemin kültürel zenginliklerini bizlere sunan yemek reçeteleri bulunmaktadır (Güldemir, 2014, s. 351). Bunlara ilaveten paça yemeği, etli pide, tutmaç, hoşmerim, boza, sucuk gibi yemek çeşitleri Selçuklu mutfak kültüründen bizlere ulaşan önemli lezzetlerdir (Önçel, 2015, s. 34). Selçuklu ve Mevlevi mutfağının etkisinden dolayı Konya mutfağı zengin çeşitliliğe sahip olmuş ve çeşitlilik anlamında adını duyurmuştur.

Fotoğraf 2. Bamya ve Arabaşı Çorbası

Kaynak: www.karapınar.bel.tr

Gastronomik değerler açısından Konya mutfağı çok zengindir ve bu mutfağın önemli lezzetlerinden birisi Tirittir. Selçuklular zamanında Tirit paça veya et suyuna doğranması yoluyla yapılmasına rağmen, günümüzde bu yöntem işletmeden işletmeye farklılık gösterebilmektedir (Seçim, 2019). Bu yemeklere ilaveten kabak, mercimek, kayısı, havuç, elma, kavun, incir ve üzüm gibi ürünler bolca kullanılır ve tüketilirdir. Konya'nın geçmiş

zamanlardan günümüze halk tarafından en çok bilinen tatlısı helvadır. Selçuklu ve Mevlevi mutfağının etkisiyle şerbet oldukça fazla kullanılmıştır. Cumhuriyet dönemine gelindiğinde ise mutfak kültürü ve yemek alışkanlıklarında bazı değişiklikler meydana gelmiştir (Odabaşı, 2001). Konya'nın geçmişinden ve tarihinden kaynaklı olarak sahip olduğu kültürel zenginlik yemek çeşitliliğinin fazla olmasına katkı sağlamıştır. Fakat gastronomi turizminin gelişmesinde önemli katkı sağlayacak bu yemek çeşitliliğinin yeterince tanırımı yapılamamış ve zaman geçtikçe bilinirliği daha da azalmıştır. Yetersiz tanıtım ve reklam sayesinde Konya mutfağı denilince akla sadece Fırın kebabı ve Etli Ekmek gelmekte ve diğer ürünler bilinmemektedir (Seçim, 2019). Araştırma konusu olan Konya'nın Karapınar ilçesi gastronomik değerleri de benzer özellikler taşımaktadır. Ayrıca Arabaşı çorbası ve Bamya çorbası bilinen önemli yöresel yemekleridir. Karapınar belediyesi web sitesinde de yöresel yemekler olarak bu iki yemeğin olduğu görülmektedir.

3.4. Yerel Festivaller ve Etkinlikler

Yerel festivaller ve etkinlikler bir bölgenin tanırımı ve reklamı açısından önemli görülmektedir. Özellikle festival amacıyla bölgeye gelen ziyaretçilerin bölgedeki doğal ve kültürel değerleri görmesi, yöresel yiyeceklerini tatması ve kültürü hakkında edindiği bilgiler tekrar ziyaret etmesi ve başka insanlara da anlatması adına önemlidir. Bu sayede bölge tanınmış olacaktır.

Araştırma konumuz olan Karapınar Acıgöl'de de belirli aralıklarla festivaller yapılmaktadır. 22 Temmuz 2023 tarihinde Kaymakamlık ve Belediye işbirliği ile burada düzenlenen "Karapınar Lavanta Festivali" birçok ziyaretçinin gelmesini sağlamış ve bu yolla Acıgöl'ü de görme fırsatı bulmuşlardır. Festivalde yapılan Yamaç Paraşütü, İllüzyon, Bubble Show gençler ve çocuklara güzel anlar yaşatırken aynı zamanda halk oyunları ve Anadolu ateşi gösterileriyle ziyaretçilerin güzel zaman geçirmeleri sağlanmıştır. Ayrıca ziyaretçiler Lavanta Bahçesini gezerek yöresel ürün stantlarını görme fırsatı bulmuşlardır. Ardından sanatçılar

eşliğinde konser verilerek ziyaretçilerin eğlenmesine imkân sağlanmıştır. Sonrasında belediye tarafından pamuk şekeri, mısır, çocuklara balon ve lavantalı dondurmalar ikram edilmiş ve sonrasında yapılan çeşitli çekilişlerle festival sonlandırılmıştır (www.karapinar.bel.tr). Yörenin ve yörede bulunan doğal bir değer olan Acıgöl'ün tanıtımı adına önemli olan bu festival sayesinde birçok ziyaretçi yöre ve göl hakkında bilgi sahibi olmuş ve akıllarda yer etmiştir. Bu noktadan hareketle sahip olunan doğal ve kültürel değerlerin tanıtımı ve reklamında festivaller ve etkinliklerin önemli etkisinin olduğunu söylemek mümkündür.

3.5. El Sanatları ve Halk Dansları Deneyimleri

Geçiminin büyük bir kısmını hayvancılık yaparak sağlayan Karapınar ilçesi halkı, hayvanlardan elde ettikleri yünler sayesinde kendilerine özgü dokudukları halılar ile, Orta Anadolu'da halıcılık konusunda adından söz ettirmiştir. Karapınar ve çevresinde bu yolla dokunan halılar en önemli ortak özelliği kullanılan malzemenin saf yünden oluşmasıdır. Koyun ve kuzulardan elde edilen yünler yıkanıp temizlenmesinin ardından taraklardan geçirilerek "süme" haline getirilmekte ve sümeler daha sonra "kirman" ve "iğ" denen basit aletler yoluyla eğriilmektedir. Eğriilen ipler ikiye katlanması yoluyla "çıkırık" larda bükülmekte ve bu yolla hazırlanan ipler "gelep" yapılmasının ardından doğal boyalar ile renklendirilmektedir (Gündüz ve Bodur, 1984: s. 74). Boyadan çıkan iplerle yumaklar yapılır ve sonrasında dokumada faydalanılmak üzere bu yumaklar "Melik" ler şeklinde küçük hale getirilir. Bu hazırlıkların ardından hazır duruma gelen malzemeler ile Türk düğümü atılması yoluyla halılar dokunmaya başlanır (Gündüz, 1993). Karapınar halıları, büyüklüklerine ve kullanıldıkları yerlere göre farklı isimler almaktadır. Bu isimler "Sergi Halıları", "Mobilya Halıları", "Divan Halıları", "Duvar Halıları", "Seccadeler", "Yastık Yüzleri" şeklindedir (Gündüz, 1993).

Halı dokumanın yanı sıra Karapınar yöresinde neredeyse genç kızların tamamının çeyizinde oya ve danteller gibi el örgülerini görmek mümkündür. Bu noktadan hareketle Karapınar ilçesinde de Anadolu'nun diğer birçok yöresinde olduğu gibi geleneksel el örgüsü

çoraplar çeyiz geleneğinin önemli bir parçası olarak görülmektedir denilebilir. Yapılan araştırmalar neticesinde çorap örme işinin genellikle orta yaş kesim tarafından yapıldığı ortaya konulmuştur. Aynı zamanda geleneksel olarak genç kızlara temel beceri olarak çorap örme öğretilmektedir. Çorap örmede genel olarak beş şiş ismi verilen iki ucu sivri veya bir ucu çengel diğeri düz olan şişler tercih edilmektedir (Çolak ve Çolak, 2020, s. 239).

Fotoğraf 3. Çorap Örmeye Beş Şiş Kullanımı

Kaynak: Bahar, 2010, s. 162

Çorap örme işlemine yörede genel olarak burun kısmından başlanılmakta, taban ve topuk kısmı örülmesinin ardından konç kısmına geçilmektedir. Çorap örmede bazı temek teknikler kullanılmaktadır. Bu teknikler; ilmek atma, ilmek kapatma, eksiltme, arttırma şeklinde ifade edilmektedir. Çorapların örmeye başlanmasındaki ilmek sayısı ipliğin kalınlık durumuna, çorabın şekline, motifin türüne ve kişinin örme sıklığına göre değişiklik göstermektedir. Örgü tekniklerine baktığımızda ise, düz, desenli, renkli desenli örgüler, ayrıca çorapların burun, topuk, konç, taban ve başlık kısımlarında bir veya birden çok teknik aynı anda birlikte uygulanabilmektedir (Çolak ve Çolak, 2020, s. 239). Halı dokuma ve çorap dokuma iki el sanatı da bu yörede halen yaşatılmaktadır.

3.6. Geleneksel Meslekler ve Tarım Faaliyetleri

Konya'nın Karapınar ilçesinde halk genellikle tarım ve hayvancılıkla uğraştığı görülmektedir. Bakıldığında Karapınar ilçesi ağırlıklı olarak obrukları ile gündemde

kalmaktadır. Yeraltı sularının çekilmesi sonucu oluştuğu düşünülen obrukların daha az olması amacıyla bazı zamanlar bölgede çok su gerektiren ürünlerinin ekiminin yapılmasından vazgeçilmesi gerektiği konusunda uyarılar yapılmaktadır. Fakat bölgedeki çiftçiler, bu durumu sadece tarımsal üretime bağlamanın doğru olmadığını, obrukların sulu tarıma geçilmeden yüzlerce yıl önce de var olduğunu ifade etmektedirler. Hatta bazıları bu obrukların depremle benzerlik gösterdiği ve doğal afet olduğunu ifade etmektedir (Yıldırım, 2023).

Karapınar ilçesinin üretim yapısı incelendiğinde, bitkisel üretimde buğday, arpa, mısır, yonca, ayçiçeği, şekerpancarı ve son yıllarda da patates üretimi öne çıkmaktadır. Hayvancılıkta ise hem küçükbaş hem de büyükbaş hayvancılık yapılmaktadır. Fakat bakıldığında ilçede yaşamını sürdüren halkın %90'ı tarımla uğraşarak geçimini sağlıyor. Hatta ilçede esnaflık yapan, memur ve işçi olarak belirli kurumlarda çalışanlar bile aynı zamanda tarımsal üretim yapmaktadır (Yıldırım, 2023). Bölgenin en önemli sorunlarından bir tanesi yetersiz yağışlardan dolayı su. Türkiye'nin en az yağış alan bölgelerinden bir tanesi. Bu yüzden sulama genellikle yer altı sulama şeklinde yapılıyor. Çıkarılan su en verimli şekilde değerlendirilmeye çalışılıyor. Diğer taraftan vahşi sulama yerine genellikle damla sulama kullanılıyor (Yıldırım, 2023). Bu sayede üretim yapılan ürünlerin zarar görmesinin önüne geçiliyor ve su tasarrufu sağlanmış oluyor.

3.7. Yerel Halkın İnanç Sistemleri ve Ritüelleri

İnanç sistemleri ve ritüeller her bölgeye göre farklılık gösterebilmektedir. Konya'nın Karapınar ilçesi köylerinde de çeşitli inanç sistemleri ve farklı ritüeller bulunmaktadır. İlçede bulunan Yeşilyurt Mahallesi farklı birçok inanış bulunmaktadır. Köyden dışarıya göç eden kişi sayısı oldukça fazladır fakat eğitilmiş insan sayısı azdır. Köyün tamamı Sünnidir ve yaşayan halk genellikle dindardır. Köyde geleneklere bağlılık hakimdir ve geçmişten gelen birçok inanış sürdürülmektedir. Köyde, yolda giderken tilki görmenin kişilere uğur getireceğine ve tavşan

görmenin ise uğursuzluk getireceği inancı vardır. Köyde yılanların ve ayrıca 3 harflilerin koruduğu belirtilen bir define efsanesi vardır. Seğ Kalesi'nde bulunan sahipli hazinenin olduğu ifade edilir. Böyle definelerin sırlı olduğuna ve zarar verebileceği inancı hakimdir. Köyde ayrıca Cin Mahallesi diye bir mahalle var ve rivayete göre insan kılığına giren bir grup cin köyden leğen ve ayrıca bir miktar malzeme toplayarak mahalleye gelmiş ve helva yapmak istemişlerdir. O günden sonra bu mahalle Cin Mahallesi adıyla anılmaya başlamıştır (Avşar, 2017, s. 325-336).

Köyde ay ve güneş tutulması zamanlarında çan çalınmakta, silah atılmakta ve dua edilmektedir. Şiddetli yıldırım ve şimşek düştüğü anlarda dualar edilir ve salavatlar getirilir. Mevsim kurak geçmesi durumunda ilçede bulunan Çakılar sülalesinden çocuklara naylon giydirilmesi yolu ile yağmur gelini haline getirilip ev ev dolaştırılırlar. Bu çocuklara çeşitli hediyeler, tahıl veya yumurta verilmektedir. Çocukların üzerlerine yağmur gelmesini talep ettikleri için soğuk su dökülmekte ve çocuklar ağlatılmaktadır. Diğer taraftan her yıl mevsimin kurak geçip geçmemesine bakılmaksızın yağmur duasına çıkılır. Çocuklar masuniyetlerinden dolayı dua sırasında en önde bulundurulur. O gün koyun ve kuzular meleştirilir, kıyafetler ters giyilir ve eller aşağı tutulur. Kadınlar yağmur duasına katılmazlar. O güne özel kurbanlar kesilir, dualar edilir ve bir araya gelinerek kurban etinden pişirilen etler yenir (Avşar, 2017, s. 325-336).

3.8. Yerel Halkın El İşçiliği Mirası ve Kültürel Kimlik

El sanatları başlığı altında ifade ettiğimiz gibi Konya halıları, Türk el sanatlarının en önemli örneklerinden biri olarak bilinmektedir. Sahip olduğu geleneksel desenler ve renkleri ile ün kazanmış olan bu halılar, Konya'nın el sanatları açısından kültürel mirasının önemli parçalarından birini oluşturmaktadır. El emeği yoluyla dokuması yapılan halılardan her biri bir sanat eseri olarak kabul edilmekte ve olağanüstü bir zanaatkarlık örneği olarak düşünülmektedir. El emeği ile ortaya konulan bu değerli eserler yalnızca yerel halkın evlerinin

süslü olmasını sağlamaz, aynı zamanda Türk el sanatlarını dünyaya tanıtmada da önemli bir etkisi bulunmaktadır. Konya halıları, genellikle doğal ve saf yün gibi yüksek kaliteli malzemelerden üretilmektedir. Aynı zamanda her bir halının deseni ve renkleri, o yörenin coğrafi ve kültürel özelliklerini yansıtmaktadır. Diğer taraftan dokunan bu halılar, özenle seçilmiş olan motifleri sayesinde göze hitap eder ve aynı zamanda hikayeler anlatılır. Konya halıları, gözlere hitap eden motifleriyle evleri sıcak bir atmosferle doldurmasının yanı sıra, sahiplerine yüzyıllar boyunca devam edecek bir miras kalmasını sağlar (gelmedenkirala.com).

4. Planlama ve Yönetim Konuları

4.1. Turizm Pazarlaması İçin Bir Fırsat Olarak Göller

Turizm bireyleri yaşamları ve çevresi ile karşılaştırıldığında, çeşitli sıra dışı etkinliklerin arayışını gerekli kılmaktadır. Bu yüzden insanlara sınırlı turizm hareketliliği sunan deniz, kum, güneş turizminin aksine, bireylerin keşfetme, doğaya sığınma, dinlenme, öğrenme ve günlük rutinlerinden uzaklaşma gibi taleplere yanıt olarak ortaya konulan ekoturizm ve kırsal turizm doğmuştur. Göl turizmi ekoturizmin bir alt dalı olarak bilinen ve hem rekreatif aktiviteler hem de sürdürülebilirlik adına insanlar ve doğa arasında ilişkinin ortaya konulduğu somut örneklerden biridir (Alaeddinoğlu ve Can, 2011). Diğer taraftan göller dünya yüzeyinde çokça bulunan ve insanların kullanımı adına değerle kaynaklardır. Küresel anlamda dengeli bir dağılımı olmamasına rağmen, göllerin su kalitesi çekicilikleri, rekreasyon ve turizm hareketliliği noktasında kritik bir role sahip olmaktadır. (Cooper, 2006). Dünyada doğal alanların rekreasyonel anlamda kullanılması oldukça fazladır ve ülkemizde de birçok bölgede yapılmaktadır. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, koruma bilinciyle bu alanların kullanılmasıdır (Yılmaz, 2004). Ortaya konulan turizm faaliyetlerinin büyük çoğunluğu, doğadaki rekreasyonel hareketliliğin özel servis sağlayıcıları yardımıyla planlanarak ticari bir amaçla kullanılması neticesinde gerçekleşmektedir (Margaryan ve Fredman, 2017).

Göller ve çevresinde turizm hareketliliğinin artırılmasında önemli etkenlerden biri rekreasyonel faaliyetlerin planlanmasıdır. Turizm amaçlı olarak rekreasyonel faaliyetlerin geliştirilmesi, o bölgedeki halk için hem avantajları hem de dezavantajları bulunmaktadır. Turizm ve rekreasyon ilişkisinin doğru kurgulanması, iş büyümesine ve ayrıca karlılığa katkı sağlaması, bulunulan arazinin değerinin yükselmesi, işsizlere iş imkânı sağlaması, ekonomik kazanımlar anlamında çeşitlilik kazandırması, ilave gelir sağlaması, yerel yönetim ve kamu hizmetlerinin gelişimine yaptığı etki, yerel halkın eğlence ve diğer biz dizi taleplerine karşılık vermesi gibi pek çok çok fazla avantaj sağlamaktadır. Kirlilik ve buna bağlı olarak ortaya çıkan sağlık sorunları, trafik tıkanıklığı ve kamu hizmetlerinin kapasitesinin talebi karşılayamama durumu dezavantajlar olarak ifade edilebilir (Reeder ve Brown, 2005). Avantaj ve dezavantajların düzeyi bölgeye göre farklılık gösterebilmektedir. Bu noktada yerel yönetimlere önemli görevler düşmektedir. Göller turizm çekiciliğinin önemli bir parçası olarak görülmeli ve turizm pazarlaması noktasında gerekli tanıtımlarının yapılması gerekmektedir. Bu anlamda önemli günler ve tarihler de fırsat olarak düşünülmelidir.

Kurban Bayramı önemli günlerden biri olarak düşünülebilir. Kurban Bayramı'nda Acıgöl yerli turistlerin uğrak noktası olmuştur. Doğal güzelliği sayesinde yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çeken uğrak noktalarından biri olan bu turistik nokta, bayram tatilini fırsat olarak gören bireyler için tercih noktalarından biri haline gelmektedir. Sıcaklarında yüksek seviyelerde olduğu bu zaman diliminde gelen ziyaretçiler, yüzerek bayramını geçirmektedir. Göl suyunda serinlemenin yanı sıra göl kenarında da piknik yapmışlardır. Bu noktada çevre düzenlemelerinin yapılarak böyle zamanlar için hazır hale getirilmesi turizm pazarlaması adına önemli olacaktır (www.kamu3.com).

4.2. Göl Turizminde Araştırma Gündemleri ve Sorunları

Göller son yıllarda araştırmalara konu olmakta ve ilgi çekmektedir. Göllerle ilgili ortaya konulan birçok endişe bulunmaktadır. Bu endişelerden en önemlisi göller için tehdit unsuru olan iklim değişikliği ve devamında yüzleşilen kuraklıktır. İklim değişikliği göllerin sürdürülebilirliği adına en büyük tehditlerden birisidir (Arthington, Dulvy, Gladstone & Winfeld, 2016, s. 838-857). Bu örtüleri, yüzeylerin sıcaklığı, buharlaşma ve su seviyesi gibi göllerin yüzeylerinde karşılaşılan durumlar, son yıllarda belirtildiği gibi bu tehdidin dramatik olarak karşılığı olarak kabul edilmektedir. Kış aylarında buz kütlelerindeki azalmalar ve göllerin yüzeyinde ortaya çıkan sıcaklık artışları, göl karışım rutinlerini değiştirmekte ve bu yolla göllerin buharlaşmasını hızlandırmaktadır. Buharlaşma oranının yüksek olması, yağış ortalamasındaki değişimler veya içeri akışların dengelenmediği noktada göl seviyesinde ve yüzey alanında azalmalar gözlenmektedir. Aşırı kuraklıklar selle neticelenir ve bu yüzden sonrasında muhtemel yaşanacak aşırı yağışlar neticesinde, bu göl tepkileri göllerin ekosistemlerini, su miktarlarını ve kalitesini, gıdaların tedarikini, göldeki biyolojik çeşitliliği, rekreasyon faaliyetlerini ve ulaşımı olumsuz olarak etkileyecektir (Woolway, Kraemer, Lenters, Merchant, O'Reilly & Sharma, 2020, s. 388-403).

Türkiye'de kuraklıkla karşı karşıya olan Güneydoğu Avrupa ve Doğu Akdeniz coğrafi noktasında konumlanmaktadır. Bu yüzden; Akdeniz Bölgesi'ndeki Göller Yöresinde yer alan 36 gölden 20'si kuraklık neticesinde tamamen kurumuştur. Devam eden kuraklıklar ve iklim direnci konusundaki çalışmaların ve önlemlerin yetersizliğinden dolayı geriye kalan göllerin bir kısmı tamamen kuruma, kalanı ise yüzey alanlarındaki hızlı azalış neticesinde yok olma gibi bir tehlikeyle karşı karşıyadır (Akın, 2020).

4.3. Göl Ekolojisini Tehdit Eden Faktörler

Göller bölgeler için önemli değerler olarak görülmekte fakat bu doğal değerleri tehdit eden çeşitli faktörler bulunmaktadır. Göllerin su ortamları ve çevrelerinin korunmasının sağlanması oldukça önemlidir. Göllerin yakın çevresinde kullanılmakta olan yapay gübreler ve

zirai ilaçlar göllerdeki fauna ve flora zarar verebilmektedir. Diğer taraftan göl çevresinde hayvan sürülerinin yaylanması ve göl yakınında bazı çöp atık sahalarının bulundurulması bölgenin ekosistemine zarar vererek bozmaktadır. Fakat gölün bulunduğu bölgenin çevresinin ağaçlandırılması, yürüyüş yolları yapılması, koşu parkurları, seyit tepeleri ve kuş gözlem evlerinin planlanması ve kurulması gibi peyzaj düzenlemeleri yoluyla bölgenin ekolojik yapısı daha güçlü hale gelecektir (Akpınar ve Akbulut, 2007, s. 19- 20). Bu noktada bütün yerel yönetimler, özel sektör temsilcileri ve halka görevler düşmektedir. Fakat son yıllarda bu konuda atılan adımların yetersiz olduğu görülmektedir.

Bakıldığında Türkiye’de son yıllarda doğal alanlar belirli proje hedefiyle daima baskı altına alınmaktadır. Milyonlarca yıldır bizlere doğal miras olarak kalan şelaleler, yaylalar, mağaralar, göller, kıyılar ve jeolojik olarak meydana gelen oluşumlar turizm kazandırma ve daha fazla turist çekme adına yürütülen plan ve projelerle teker teker yok olmaya mahkûm edilmektedir. Doğal mirasımızdan her biri yeryüzünün öyküsünü barındırmakta ve bölgeye ikonik görünüm katmaktadır. Bu değerlerin yok edilmesinin en büyük sebeplerinden bir tanesi kumunun turizm yatırımı amacıyla tahrip etme yoluna gitmesi. Böyle olumsuz bir netice ile karşılaşmamak adına yapılan projeler ve planlamalar turistik değerlerin doğal görünümünü bozmayacak şekilde tasarlanmalı ve uygulanmalıdır. Yatırım yapılması bu doğal kaynakların tanıtımı ve reklamı açısından önemli fakat bu yatırımların doğru bir şekilde planlanması bölge, halk ve ülke açısından sürdürülebilir bir kazanç sağlamaktadır (Selçuk ve Alan, 2022, s. 148). Bu noktada araştırma konusu olan Acıgöl için en önemli endişe çevresel düzenlemelerin eksikliği, yatırım yapılmaması ve yetersiz reklam diyebiliriz. Son zamanlarda bu doğal zenginliğin farkında olan yerel yöneticiler yatırım ve reklam konusunda çalışmalar yapmaya başlamıştır.

4.4. Göl ve Etrafında Yükselen İş Gücü

Göl üzerinde ve çevresinde doğru planlama ile yapılan yatırımlar istihdam sağlamak adına da önemlidir. Özellikle göl üzeri ve çevresinin ziyaretçilerin rekreasyonel ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde tasarlanması hem gelen ziyaretçileri memnun edecek hem de yöredeki birçok kişi için iş imkânı doğuracaktır. Bu noktada Acıgöl üzerinde ve çevresinde de ilçe belediyesi plan ve projeler yürütmektedir. Bu projelerden bir tanesi Fotoğraf 4'te görüldüğü gibi yüzer havuz projesi. Bu havuz ile insanlar güvenli olarak gölde yüzüp serinleyebilecek ve aynı zamanda birçok kişinin istihdam edilmesi sağlanacaktır. Aynı zamanda göl çevresinde de buna benzer projelerle daha fazla turist çekilebilir ve daha fazla istihdam sağlanabilir.

Fotoğraf 4. Karapınar Belediyesi Yüzer Havuz Projesi

Kaynak: www.karapınar.bel.tr

4.5. Çevre Duyarlılığı ve Atık Yönetimi

Göller önemli sulak alanlardan birisidir. Göller gibi sulak alanların doğru yönetilebilmesi için öncelikle kültürel ekolojilerinin tespitinin iyi yapılması gerekmektedir. Böylelikle bu sulak alanların önemi ve işlevleri doğru anlaşılacaktır. Böyle hareket edilmediği takdirde sulak alanları sürdürülebilir kılmak ve korumak adına tasarlanan yönetim planlarının uygulamaya konulması mümkün görünmemektedir (Korkmaz ve Gürbüz, 2008, s. 23). Bu noktadan hareketle bu gibi sulak alanların kültürel ekolojilerinin doğru analiz edilmesi ve çevre düzenlemesinin ve atık yönetiminin de bu duyarlılıkla ilişkili olarak yürütülmesi önem arz etmektedir. Çevre duyarlılığı ve atık yönetimi doğal kaynaklar ve kültürel değerlerin

sürdürülebilirliği ve gelecek nesillere de sağlıklı bir şekilde aktarılması adına önemlidir. Bu bağlamda Acıgöl'ün çevre düzenlemesi için de belediye öncülüğünde son zamanlarda çalışmalar yürütülmektedir. Özellikle sahip olunan bu doğal güzelliğin bilinirliğinin artırılması ve tercih noktalarından birisi olması adına bu adımlar atılması gerekmektedir.

5. Turistik Aktiviteler ve Algılar

5.1. Göl Etrafında Flora-Fauna Hayatı ve Kuş Gözlemciliği

Bireysel ya da tolu olarak kuşları buldukları doğal ortamlarında izleme yoluyla gerçekleştirilen rekreasyonel faaliyetlere kuş gözlemciliği (birdwatching) ismi verilmektedir. Yapılan gözlemler, gözlemcilerin deneyimlerine ve izlenen kuş türlerine göre bazı zamanlar çıplak gözle, genellikle dürbün ve kara teleskopları yolun ile bazı zamanlar da kuş seslerini dinlemek yolu ile gerçekleştirilmektedir. Bazı kaynaklarda içerisinde fiziksel aktivite barındırdığı için gözlem sporu olarak ifade edilen etkinliğin aslında temelinde, genellikle sessiz ve hareketsiz olarak kuşları seyretme vardır (UNEP, 2006, 14). Sahip olduğu özel konumdan dolayı Türkiye, yıl içerisinde kıtalar arasında döngüsel olarak devam eden kuzey-güney ve doğu-batı ana yönlü kuş göçü hareketliliğinin merkez noktasında bulunmaktadır. Bu özelliğinden dolayı, ülkede bulunan kara ve su alanları; göç hareketliliğine katılan kuşlar için yılda en az iki defa konaklama ve çoğu tür içinde bu alanlar üreme noktası haline gelmektedir (Bakırcı, 2002, s. 246-247). Acıgöl ve çevresinde de belirli aralıklarla kuş gözlemciliği yapılmaktadır. Fakat daha önce ifade edildiği gibi çok bilinen bir yer olmaması ve yetersiz reklam gibi konulardan dolayı bu anlamda ziyaretler sınırlı olmaktadır.

5.2. Tekne Turları, Kayıkçılar ve Sportif Olta Balıkçılığı

Acıgöl, sığ bir volkanik patlama neticesinde oluşmuş göllerden birisidir. Gölün çevresi çeşitli kuş türleri için üreme noktasıdır. Fakat göl sularında mikrobiyolojik aktivite haricinde farklı herhangi bir yaşam bulunmamaktadır (Arık, Öztürk & Diken, 2012). Bundan dolayı gölde herhangi bir olta balıkçılığı yapılamamaktadır. Aynı zamanda göl üzerinde tekne turu gibi

faaliyetler yapılmamaktadır. Bu konuda yerel yönetimlerin ziyaret sayısını artırmak adına çalışmalar yapıldığı ifade edilmektedir.

5.3. Kamp Alanları ve Karavan Turizmi

Kamping, belirli bir alanda sabit olarak bulunan tesislerde veya kamp yapma amacıyla gelenler tarafından getirilen taşınabilir barınaklarda (çadır veya karavan) kısa süreli geçirilen rekreasyonel amaçlı yaşama biçimidir. Şehir ortamından uzak kalmak ve doğayla iç içe zaman geçirmek insanların bedenlerini ve zihinlerini dinlendirme anlamında fayda sunmaktadır. Ayrıca yeni dostluklar ve arkadaşlıklar kurmaya da imkân sağlayan kampçılık eğlendirici bir aktivite olarak ifade edilmektedir. Bu noktada özellikle suyun bulunduğu alanlar, insanlara çeşitli rekreasyonel aktiviteler sunduğu ve çevre değeri yönüyle yüksek potansiyele sahip olmasından dolayı kamping için en değerli doğal kaynaklardır (Belkayalı ve Aydın, 2016).

Konya'nın Karapınar ilçesinde bulunan Acıgöl, özellikle havaların ısındığı yaz aylarında yerli ve yabancı turistleri çeken doğal güzelliklerden birisi olarak görülmektedir. Bu bağlamda gelen ziyaretçiler göle hayran kalmakta ve gölle alakalı olumlu geri dönüşlerini ifade etmektedirler. Bu noktada Fransa'dan başladıkları karavanları ile birçok ülkeyi ziyaret edip kamping yapan ve Türkiye'ye gelen Fransalı bir aile Acıgöl'de kamp yaptı. Fransız turistler, Acıgöl'de yürüyüş yaptı ve güneşin doğuşu ve batışını izlediler. Düşüncelerini ifade eden Ludoviç, "Uzun zamandır karavan ile dünyayı gezmek aklımızdaydı. Bir kaç ay önce yola çıkıp birçok ülkeyi gezip Türkiye'ye ulaştık. Türkiye gezilmesi gereken çok güzel bir ülke. İnsanları misafirperver ve yardımsever. İstanbul başta olmak üzere birçok şehri gezdik. Her şehrin ayrı bir anısı kaldı bizde. Bir süre daha Türkiye'yi gezeceğiz. Karavan ile yolculuk çok güzel. İstedığımız yerleri gezip kamp yapıyor ve insanlarla sohbet ediyoruz. Karapınar'ın doğal güzellikleri çok güzel. Acıgöl, suyu temiz bir göl. Suyun tuzlu olmasına şaşırдық ve insan sağlığına iyi geldiğini öğrendik. Bizler için farklı bir anı olacak. Burada kamp yapmak

eğlenceliydi. Fransa'ya döndüğümüzde arkadaşlarımıza buraya gelmelerini önereceğiz" şeklinde ifade etti (www.yenihaberden.com).

Fotoğraf 5. Turistlerin Acıgöl Kamp Alanından Görüntü

Kaynak: www.yenihaberden.com

Çevresel özellikleri açısından kamp ve karavan turizmine çok uygun olan gölün yeterli reklam ve tanıtımı yapılması neticesinde çok daha fazla kamp ve karavan turizmi amaçlı turist akını olacağı görülmektedir.

5.4. Doğa Yürüyüşleri ve Bisiklet Turları

Şehrin gürültüsünden uzaklaşmak, dinlenmek ve doğayla iç içe olmak amacıyla tercih edilen doğal alanlar birçok rekreasyonel aktiviteye ev sahipliği yapmaktadır. Bu aktiviteler sayesinde tatil daha eğlenceli ve daha unutulmaz hale gelebilmektedir. Bu aktivitelerden bazıları da bu doğal güzelliklerin olduğu alanlara yapılan doğa yürüyüşleri ve bisiklet turlarıdır. Acıgöl bu anlamda görülmeye ve turlar düzenlenmeye değer önemli noktalardan biridir. Fakat henüz bu doğal alanın yeterince bilindiği ve bu anlamda aktiviteler düzenlendiği söylenemez. Yerel yönetimlerle yapılan görüşmeler neticesinden ileriki zamanlarda yapılan çalışmalar ve çevresel düzenlemeler ile göl üzerinde ve çevresinde daha fazla rekreasyonel etkinliğin düzenleneceğini ifade etmektedirler. Bu bilgiden hareketle gelecekte doğa yürüyüşleri ve bisiklet turlarının düzenlendiği alanlardan biri olabileceği düşünülmektedir.

Kaynakça

- Akdemir, D. (2004). Ostracoda Fauna of The Crater Lakes of Konya- Karapınar (Konya- Karapınar Krater Göllerinin Ostrakot Faunası). The Graduate School of Natural and Applied Sciences, Master's Thesis. Istanbul University, Istanbul, pp 1-48.
- Akın, G., Özkoçak, V. & Gültekin, T. (2015). Geçmişten Günümüze Geleneksel Anadolu Mutfak Kültürünün Gelişimi, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Antropoloji Dergisi, 30, 33-52.
- Akın, İ. (2020). Göller Yöresinde 35 Göl Kurudu. <https://www.sozcu.com.tr/hayatim/yasam-haberleri/goller-yoresinde-35-gol-kurudu/> adresinden alındı.
- Akköz, C., Yılmaz, B. & Kalıpçı, E. (2009), Trophic Level Determination of Acı Lake, Meke Lake and Suğla Lake, World Journal of Fish and Marine Sciences., 1(3): 243-247.
- Akpınar, E. & Akbulut, G. (2007). Hafik Gölü ve Yakın Çevresinin Turizm Olanakları. Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9(1), 1-24.
- Alaeddinoğlu, F., & Can, A. S. (2011). Identification and Classification of Nature-Based Tourism Resources: Western Lake Van basin, Turkey. Procedia Social and Behavioral Sciences, 198-207.
- Arık F, Öztürk A. & Diken, A (2012). Konya İlindeki Jeolojik Miras Alanlarından Örnekler, TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası Haber Bülteni. 2012/1, 104.
- Arthington, A. H., Dulvy, N. K., Gladstone, W. & Winfeld, I. J. (2016). Fish Conservation in Freshwater and Marine Realms: Status. Threats and Management. Aquat. Conserv., 26, s. 838-857.
- Avşar, M. (2017). Konya/ Karapınar-Salur (Yeşilyurt) Köyü Halk Kültürü ve İnançları. Yaşar Kalafat, Muhammed Avşar & Ahmet Turan (Ed.), Türk Kültür Coğrafyasında Salur Halk İnançları içinde (ss.327-337). Ankara: Berikan.

- Aycan, M. (2012). Investigation of Prokaryotic Diversity of Lake Meke and Konya Acıgöl (Meke Gölü ve Konya Acıgöl'ün Prokaryotik Çeşitliliğinin Araştırılması). PhD. Thesis. Anadolu University, Anadolu University Graduate School of Sciences, Eskişehir, pp 1–144.
- Bahar, T. (2010). Göynük El Sanatları. Ankara: Sistem Ofset.
- Bakırcı, M. (2002, Nisan). “Ekoturizm”, II. Turizm Şurası (12-14 Nisan 2002) Bildiriler Kitabı, Cilt.2, Turizm Bakanlığı: 243-252, Ankara.
- Belkayalı, N. & Aydın, M. (2016). The Recreational Using of Water Resources of Küre Mountains National Park. Turkish Journal of Agriculture-Food Science and Technology, 4(10), 893-902.
- Cooper, C. (2006). Lake Tourism: An Integrated Approach to Lacustrine Tourism Systems. 32, s. 27- 42. Channel View Publications.
- Çavdar, Şule. (2022, Ocak 6). Karapınar Nerede? Konya Karapınar'a Nasıl Gidilir? <https://gezilecekyerlertr.com/karapınar-nerede/> adresinden elde edildi.
- Çetin, T. (2010). Cumalıkızık Köyünde Kültürel Miras ve Turizm Algısı. Milli Folklor, 181-190.
- Çolak, A. & Çolak, M. D. (2020). Konya- Karapınar İlçesi Geleneksel Çorap Örucülüğü. Folklor Akademi Dergisi. Cilt:3, Sayı: 4, 235 – 243.
- Güldemir, O. (2014), Orta Asya'dan Cumhuriyet Dönemine Türk Mutfağındaki Yemeklerin Değişimi: Yazılı Kaynaklar Üzerinden Bir Değerlendirme. VII. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi, ss.346-358, Aydın.
- Gündüz, İ. & Bodur, F. (1984). Karapınar Halıcılığı, Türk Dünyası Araştırmaları, Türk Halıları Özel Sayısı, Sayı 32, İstanbul, 1984, s. 74, s. 414-415.
- Gündüz, İ. (1993). Karapınar El Dokumaları ve Kökboyacılık, Karapınar Belediyesi Kültür Yayını No: 2, Konya, s. 13-16.

- Korkmaz, H. & Gürbüz, M. (2008). Amik Gölü'nün Kültürel Ekolojisi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (17), 1-26.
- Maleki, R. (2013). The Studies on The Rotifera Species of Acı Lake Kozanlı Saz and Meke Lakes (Acı Göl, Kozanlı Saz ve Meke Gölleri Rotifera Türleri Üzerine Çalışmalar). Master's Thesis. Hacettepe University, The Graduate School of Natural and Applied Sciences, Ankara, pp 1-67.
- Margaryan, L. & Fredman, P. (2017). Bridging Outdoor Recreation and Nature-Based Tourism in A Commercial Context: Insights From The Swedish Service Providers. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, 17, 84-92.
- Odabaşı, A. S. (2001). Konya Mutfak Kültürü. Konya Ticaret Odası Kültür ve Eğitim Yayınları, 28. Konya.
- Öncel, S. (2015), Türk Mutfağı ve Geleceğine İlişkin Değerlendirmeler, *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 3(4), 33-44.
- Reeder, R. J. & Brown, D. M. (2005). Recreation, Tourism, and Rural Well-Being. Washington: Economic Research Service.
- Selçuk, G. N. & Selim, A. (2022). Tortum Gölü ve Turizm Potansiyeli, Abdullah Karaman, Simge Şalvarcı & Yiğit Burak (Ed.), *Türkiye'de Göl Turizmi Potansiyeli-Gezi Rehberi* içinde (ss. 137-155). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Seçim, Y. (2019). Konya Mutfak Kültürü ve Yemekleri, *Literatürk Academia Yayınevi*, Konya.
- Soykan, F. (2000). Kırsal Turizm ve Avrupa'da Kazanılan Deneyim, *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, 11 (Mart-Haziran), 21-33.
- UNEP. (2006). Wildlife Watching and Tourism: A Study On The Benefits and Risks Of A Fast Growing Tourism Activity and Its Impacts on Species. United Nations Environment Programme, Bonn.

Woolway, R.I., Kraemer, B.M., Lenters, J.D., Merchant, C. J., O'Reilly, C. M. & Sharma, S. (2020). Global Lake Responses to Climate Change. Nat Rev Earth Environ, 1, s. 388–403.

Yıldırım, A. E. (2023, Haziran 13). Obruklarıyla Bilinen Karapınar'da Bilinçli Tarımın Önemi.<https://www.tarimdunyasi.net/2023/06/13/obruklariyla-bilinen-karapinarda-bilincli-tarimin-onemi/> adresinden elde edildi.

Yılmaz S (2004). Serçeme Vadisinin Rekreatyonel Kullanım Potansiyelinin Belirlenmesi. Ekoloji, 13(51), 1-6.

İnternet Kaynakları

<https://karapinargezirehberi.com.tr/turlar/acigol/> adresinden elde edildi.

<https://karapinargezirehberi.com.tr/turlar/acigol/> adresinden elde edildi.

<https://www.karapinar.bel.tr/haber-detay/karapinar-2--lavanta-festivali-cosku-dolugecti/12280> adresinden elde edildi.

<https://blog.gelmedenkirala.com/konyanin-el-sanatlari-mirasi-halilar-hediyelikler-ve-daha-fazlasi> adresinden elde edildi.

<https://www.kamu3.com/konyanin-karapinar-ilcesinde-bulunan-acigol-kurban-bayraminda-ye/877490/> adresinden elde edildi.

https://www.yenihaberden.com/fransiz-turistlerin-acigolde-kamp-keyfi-1810327h.htm#google_vignette adresinden elde edildi.

<https://turkeyoutdoor.org/2024/07/08/konya-acigol-tanitimi-ve-gezi-rehberi/> adresinden elde edildi.

https://yandex.com.tr/harita/104693/karapinar/?l=mrc&ll=33.163683%2C37.709060&mode=routes&rtext=37.874903%2C32.492127~37.713278%2C33.665874&rtt=auto&ruri=y mapsbm1%3A%2F%2Fgeo%3Fdata%3DCgoyMjE1ODg0MTExEg9Uw7xya215ZSwgS29ueWEiCg3x9wFCFed_F0I%2C~ymapsbm1%3A%2F%2Fgeo%3Fdata%3DCgo

TÜRKİYE'DE GÖL TURİZMİ POTANSİYELİ - II

[yNTI1MTEzODc1EjZUw7xya2l5ZSwgS29ueWEsIEthcmFwxLFuYXIsIFllxZ9pbH1](https://www.karapinar.bel.tr/yoresel-yemekler)

[cnQgTWFoLiwgQWPEsWfDtmwiCg3cqQZCFWbaFkI%2C&z=8](https://www.karapinar.bel.tr/yoresel-yemekler) adresinden elde

edildi.

<https://www.karapinar.bel.tr/yoresel-yemekler> adresinden elde edildi.

Prof. Dr. ABDULLAH KARAMAN

1972 Erzurum doğumlu olan Prof. Dr. Abdullah Karaman, Selçuk Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm Rehberliği Bölümü öğretim görevlisidir. Selçuk Üniversitesi Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölüm Başkanlığı görevini yerine getirmektedir. 2020-2024 yılları arasında Selçuk Üniversitesi Beyşehir Ali Akkanat Turizm Fakültesi Dekanlığı görevini de yürütmüştür. Karaman, akademik hayatına birçok kitap sığdırmış ve turizm alanında çeşitli önemli uluslararası projelerde organizasyon komitesinde yer almıştır. Karaman, Türkiye’de bir ilk olan ‘‘Yalnızlık Turizmi’’ kitabının yazarıdır. Karaman, evli ve iki çocuk babasıdır.

Doç. Dr. ZÜHREM YAMAN

Lisans eğitimini Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü'nde tamamlamıştır. Yüksek lisans eğitimini Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Üretim Yönetimi ve Pazarlama alanında sürdürmüş ve 2015 yılında Selçuk Üniversitesi'nden ‘‘doktor’’ unvanını almıştır. Akademik kariyerine 2010 yılında Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü'nde araştırma görevlisi olarak başlamıştır. Akademik hayatı boyunca hizmet pazarlaması, tüketici davranışları, ürün ve marka yönetimi gibi alanlarda önemli çalışmalar yapmıştır. Ayrıca turizm alanında çeşitli önemli projelerde organizasyon kurulunda yer almıştır. Dekan Yardımcılığı (2020), Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölüm Başkanı (2021) gibi çeşitli idari görevleri de üstlenen Yaman, hala Selçuk Üniversitesi Turizm Fakültesi Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü'nde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Yaman, bir çocuk annesidir.

Arş. Gör. YİĞİT BURAK

Yiğit Burak, 2009 yılında Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Turizm ve Otel İşletmeciliği ön lisans programından mezun olmuştur. Lisans eğitimini 2013 yılında Atatürk Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Yiyecek ve İçecek İşletmeciliği bölümünde tamamlamıştır. 2018 yılında Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Seyahat İşletmeciliği ve Turist Rehberliği Anabilim Dalı'nda yüksek lisans derecesini almıştır. 2019 yılından bu yana Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği doktora programına devam etmektedir. Yiğit Burak, şu an Selçuk Üniversitesi Beyşehir Ali Akkanat Turizm Fakültesi, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü'nde Araştırma Görevlisi olarak görev yapmaktadır. 2023 yılında Milli Eğitim Bakanlığı/Halk Eğitim tarafından verilen ‘‘Türk Mutfağı’’ ve ‘‘Pastacı Çırağı’’ kurslarını başarıyla tamamlamıştır. Akademik çalışmalarının yanı sıra, alana yönelik çeşitli projelerde de aktif olarak yer almaya devam etmektedir.